

СЛО

1

Žensko veče u hotelu Finbar

Urednik

Zoran Hamović

Likovni urednik

Dragana Atanasović

Naslov originala

LADIES' NIGHT AT FINBAR'S HOTEL Edited by Dermot Bolger

This selection and the concept of *Finbar's Hotel* are copyright © Dermot Bolger and all stories are copyright © their respective authors: Maeve Binchy, Clare Boylan, Emma Donoghue, Anne Haverly, Eilis Ni Dhuibhne, Kate O'Riordan, Dierdre Purcell. It is the desire of the writers not to disclose authorship of individual stories within the book.

Žensko veče u hotelu Finbar

Osmislio i priredio
Dermot Bolger

Izdanje na srpskom jeziku priredila
Ivana Đurić-Paunović

2004

CLO

Miv Binši
Kler Bojlan
Ema Donohju
En Haverti
Eilis Ni Duibni
Kejt O'Riordan
Dirdri Pursel

Svako poglavlje i u ovoj knjizi napisala je (odnosno, prevela) druga spisateljica (prevodilac). Njihova imena ovde su navedena po abecednom redosledu a ne po redosledu poglavlja. Na čitaocima je da utvrde autorstvo svakog poglavlja.

Zorica Đergović-Joksimović
Ivana Đurić-Paunović
Nataša Karanfilović
Maja Marković
Marijana Novakov-Popović
Olga Panić
Mirna Radin-Sabadoš

Osetljive teme

Sarine oči bile su neprijatno suve. Posle dugih putovanja avionom uvek se osećala deset godina starijom. Zurila je iza punđe plavokose recepcionerke u hotelu Finbar. Dvadeset do jedan, pokazivao je zidni sat s desne strane. Od jedan oduzmeš osam i dobiješ minus sedam. Ma, ne, hajde još jednom. Trinaest minus osam daje pet. Dakle, u Sijetlu je sada dvadeset do pet. Ujutru ili uveče? Sreda ili četvrtak?

Sklopila je oči i rekla sebi da se smiri. Dan ovamo ili onamo ne znači ništa. *Molim te da ne znači ništa.*

„Gospođica Lord?“ Recepcionerka, Holandanka ili Dankinja, pružala joj je ključ sobe 101.

Sara ga je uzela i pokušala da se nasmeši. Sada je shvatila da su iza recepcije četiri različita sata. Onaj koji je ona gledala pokazivao je njujorško, a ne dablinsko vreme. Prema tome, ovde je petnaest do šest, mada je njen unutrašnji časovnik govorio da je...

Ama, dosta.

S torbom u ruci, teturajući po mermernom podu, uputila se ka liftovima.

Deset minuta kasnije mladi pomoćnik portira u uniformi sa edvardijanskim prugama doneo joj je dupli espresso. Čim je omirisala kafu osetila se bolje. Čak je pomalo i flertovala sa mladićem. Samo onako „Baš ste brzi.“ i lagano podigla obrve, tek da se razbudi. Odgovorio joj je prilično veselo. *Dobro će doći i najmanju količina hormona.* Iako ovom mladiću trideset osam godina verovatno deluje kao devedeset.

Srce joj je tuklo dok je kofein pristizao na pravo mesto. Odvukla je stolicu do prozora; sunčeva svetlost je najbolji lek protiv umora posle dugog leta. Doduše, u Irskoj baš i nema sunca, ali je popodne bar vedro. Pogled joj je počivao na blistavoj traci reke dok je ispijala

espresso. Nekada u Dublinu nisi mogao dobiti čak ni filter-kafu. Ovaj grad se baš modernizovao. Sada verovatno možeš da dobiješ sve što poželiš, samo ako imaš da platiš. Prenula se na tu pomisao, suviše ju je podsetila na kuću.

Uvezana u uštirikani bademantil, izvila je stopala na bledocrvenocrnom tepihu, i razmišljala o haljini koju je prostrla na krevet. Znala je da je smešno, ali nije mogla da odluči šta da obuče. Bila je to bez sumnje značajna noć, ali ovakva situacija nije navedena u knjizi o lepom ponašanju koju joj je majka poklonila za osamnaesti rođendan. (Sara ju je i dalje držala na polici sa kuvarskim priručnicima u Sijetlu; gosti su smatrali da je to jako smešno.) Večeras mora obući nešto udobno, ali nešto u čemu ima makar mrvica glamura, da bi se dobro osećala. Kod kuće joj se činilo da će ova krem lanena haljina bez rukava biti izvrsna, ali sada je imala dvadesetak nabora, baš kao i njeno lice.

Sara je došla u iskušenje da ostane u kućnom ogrtaču, ali tako bi možda uplašila Padriga. Da ga bar malo bolje poznaje. Zašto nije malo više obraćala pažnju na njega na svim onim božićnim sedeljama? Sigurno postoji neko poglavlje i o tome u njenom priručniku o bontonu. *Potruđi se da porazgovaraš sa svakim u prostoriji.* Prošle godine je čitava kompanija imala obuku u stvaranju mreže saradnika, koja se svodila na istu stvar, ali sa neskrivenim motivima. *Prouči ljude. Nikada ne znaš kada će ti neko biti od koristi.*

Da li ona koristi Padriga? Da li se sve svodi na to?

Dosta je bilo glupih moralističkih briga, Sara je podsetila samu sebe. Ovo je jedini način da dođe do onoga što želi, što joj je potrebno. Što zaslužuje, baš kao i svaka druga žena.

Ova haljina ne dolazi u obzir, u njoj bi izgledala kao naprsla porcelanska šoljica. Ponovo je obukla ljubičasti komplet u kom je putovala. Ponovo je to ona. Sedeći prekrštenih nogu na krevetu, čekala je da joj se umire otkucaji srca. Šest i dvadeset. U redu, Padrig kasni samo pet minuta. Jedino što je želela bilo je da legne, ali bilo bi pogubno da zaspi.

Trebalo je da čita onaj izveštaj o interpersonalnoj saradnji u preduzeću, ali u ovakvom stanju ne bi mogla da se koncentriše. Dohvatila je daljinski upravljač i počela da menja kanale. Reklame su

čista umetnost u poređenju sa onima u Americi. Zadržala se na kanalu na kom se prikazivala neka sumanuta kontakt-emisija koju je vodio kompjuter. Da li ta deca govore irski? Baš neobično.

Molim te da ne zakasni mnogo.

Grozno kako ti Irci uvek kasne.

*

Padrig je s olakšanjem shvatio da se hotel Finbar nalazi daleko na obali reke, preko puta stanice Hjuston, gde verovatno neće nabasati ni na koga poznatog. Nakratko se zaustavio pred hotelom, zureći u bleštave balkone. Prisetio se kako je tu nekada bila samo oronula fasada, pre nego što su ga otkupili slavni rok muzičar i njegova žena. Koliko li samo košta noć u jednoj od tih ukusno uređenih soba? Kakva šteta što svi ti japiji imaju pogled na Lifi.

Prvo što je primetio kada su se vrata razmakla bile su bele sofe, nanizane kao red zuba. Besmisleno, za mesec dana biće crne. Padrig se iskezio, ne bi li opustio vilicu. Greg iz Odeljenja za reklamu imao je teoriju o tome da sav bol potiče od zadnjih zuba.

Padrig je bio jedan od onih ljudi što uvek nose burmu i nije mu palo na pamet da je skine. Međutim, dok je stajao kraj recepcije i pitao recepcionerku da li je stigla gospođica Lord, učinilo mu se da je primetio da joj pogled skreće ka njegovoj ruci. Umalo nije podlegao besmislenom nagonu da je sakrije iza leđa. Ipak, samo se mašio za okovratnik prugastog džempera, koji je obukao posle posla, a u kom je ličio na ribara iz Bretanje.

Recepcionerka je držala telefonsku slušalicu prislonjenu uz uho. Po govoru se moglo zaključiti da je strankinja, ali nije mogao da odredi odakle je. Šta li je zadržalo Saru? U čemu bi mogao biti problem?

Sirota žena, pomislio je dvadeseti put. Da mora da pribegne ovako nečemu.

„Padrig?“

Prenuo se. Osetio je kako mu se čitava kičma naglo uspravlja u ravnu liniju. Zatim se okrenuo. „Mojra, kako si? Izgledaš fantastično! Nisam te video, čini mi se, još od bakine sahrane. Zar mi ne reče neko da si u Engleskoj?“ Reči su mu izletele iz usta poput mrvica.

Rođaka ga je ovlaš poljubila u obraz, u evropskom stilu. „Tek je mesec dana kako sam se vratila.“

Nosila je značku na kojoj je pisalo Mojra Dermot, upravnica recepcije. Upro je prstom u značku. „Odlično ti ide.“ Ako nastavi da priča, neće uspeti da ga pita šta on tu traži.

„Ma, tek je početak“, odgovorila je. Zatim je tiho promrmljala: „Da ti pravo kažem, saterali su me u ćošak kad ih je ostavio prvi upravnik. Nisam ni znala u šta se upuštam.“

Obrve su mu poskočile. „U svakom slučaju, izgleda fantastično!“ primetio je, okrećući se i odmahujući ka snežnobelim sofama, šarenim slikama, nizovima sićušnih lampi koje su visile nalik bodežima. Okrenuo se leđima recepciji, a recepcionerka je konačno dobila Saru.

„Pa, kako je Karmel?“ upitala je Mojra. „I dečaci?“

Padrig se baš spremao da iznese detaljni izveštaj o svom poštovanja dostojnom porodičnom životu, kada se recepcionerka nagnula preko stola. „Izvinite, gospodine Dermot. Ako biste bili ljubazni da krenete, soba 101. I molim vas, recite gospođici Lord da šampanjac stiže.“

Uputio je Mojri usiljeni smešak. „Karmelina prijateljica.“

Njeno lice se naglo skamenilo. Imalo je drzak izraz baš kao kada su se kao deca igrali pantomime za Božić i kada ga je uvek terala da glumi vola.

Padrig joj je veselo zamahao prstima u znak pozdrava. „Vidimo se“, rekao je dok je odlazio.

Idući ka liftu, letimično je pogledao u Irski bar, koji je izgledao sasvim nalik onome na koji su on i Karmel nabasali u Atini. Kad, na jednoj od barskih stolica šćućuren sedi onaj gad Nil Nolan, uterivač dugova koji je pokušao da glumi grubijana sa Karmelinim bratom. Smanjio se posle dve godine. Da li je čitav ovaj hotel prepun ljudi koje Padrig ne želi da sretne?

Navalio je da pritiska dugme lifta kada je primetio da Nil Nolan izlazi iz bara, a onda je rukom pokrio svoje zažareno lice. Ono što je rekao rođaci bila je sušta istina, Sara je zbilja Karmelina prijateljica. Međutim, pod ovakvim okolnostima, to je bilo nešto najgore što je mogao da kaže. Rodbina sa očeve strane bila je poznata po tome što samo ogovara. Ponovo je Padrig Dermot sam sebi iskopao jamu

sopstvenom jezičinom.

Sara je stajala na vratima sobe 101, a srce joj je tuklo kao sat. Kada ga je videla kako se približava dugim hodnikom, osetila je nalet nečega što je ličilo na ljubav. „Ćao!“ uzviknula je, preglasno.

„Ćao!“

Poljubili su se, kao na koktelu. Padrigov obraz bio je pomalo neizbrijan.

„Uđi, ama upadaj!“ Znala je da zvuči izveštačeno irski, preterivala je. Nije želela da je on smatra nekakvom ledenom kraljicom s one strane Atlantika, koja je zaboravila kako je to putovati autobusom.

Hvala bogu što ima fotelja, pa ne moraju da sede na krevetu. Padrig se malo povio oduprevši se šakama o kolena, kao da je spreman na akciju. Pokušala je da se seti da li su ikada ranije bili sami u sobi.

„Kako si putovala?“

„Ma, znaš.“ Sara je zevnula i slegnula ramenima, a onda shvatila da verovatno ne zna. „Kako ide posao u poslednje vreme?“ upitala je.

„Nije loše“, odgovorio je, „nimalo loše.“ Primitila je kako su mu se ramena malo opustila u satenskoj fotelji. „Širimo delatnost. Mnoštvo novih mogućnosti.“

„Svakako“, ohrabrialo ga je.

„A ti?“

„Pa, dobila sam ono unapređenje.“ Na to se pomalo pokajnički nasmešila. Naravno da on nema pojma na koje unapređenje misli.

„Ma, 'ajde!“

Da li je osetila blagu ironiju? Sigurno ne. „A dečaci?“ upitala je.

„Odlično su“, odgovorio je. „Oen je ove godine krenuo u peti razred.“

Sara je oduševljeno klimnula glavom. „Donela sam im neke sitnice...“ Glas joj se polako utišavao dok je glavom pokazivala na hrpu poklona na ormariću. Poslednje što je želela bilo je da glumi bogatu Amerikanku koja sebi kupuje dobrodošlicu.

„O, divna si.“ Padrig je izvirio iz fotelje da vidi poklone.

Potom je na momenat zavladala tišina.

„Da li uopšte viđaš Ejmona u poslednje vreme?“ Ton mu je bio napadno ležeran.

„Baš i ne“, odgovorila je Sara. „On je u Bostonu.“

„Hmm. Pomislio sam...“

„Boston je udaljen od Sijetla skoro koliko od Dablina.“

„Tako kažu.“

Padrig je očigledno zažalio što je izrekao Ejmonovo ime. Nije delovalo da je pogođena, zar ne? Ako je i bila, nije nameravala to da pokaže. Prosto je u vazduhu vladala napetost. Padrig je samo sedeo, razgledajući nameštaj. Odjednom, hvala bogu i svim svecima, neko pokuca na vrata.

Momak u prugastoj uniformi doneo je šampanjac na poslužavniku. Da li mu se to na licu pojavio zloban smešak? Sari je prvi put prošlo kroz glavu kako to može izgledati nekome ko nije upoznat sa okolnostima. Promeškoljila se, ali sasvim malo. Za tih dvadeset godina koliko nije živela u Irskoj naučila je da ni pet para ne daje na to šta bilo ko misli.

Pet minuta kasnije, Padrigove ruke i dalje su se mučile sa žicom oko čepa. Sara je u jednom trenutku očajanja pomislila da će morati opet da zovu recepciju i traže da momak ponovo dođe.

„Odlično!“ rekla je kada se čuo prasak, veoma glasan u tišini sobe. Pena je kapala na sto. „Uh, baš je nered!“

U tom trenutku shvatila je da zvuči kao ona bolničarka iz filmova *Keri oni*, i iz grla joj se prolomi smeh, dubok i neobuzdan.

Padrig ju je pogledao širom otvorenih očiju, a onda je i sam počeo da se smeje. Lice mu se zajapurilo. Napunio je obe čaše do vrha.

„Tako mi svega, nisam htela...“, počela je.

„Znam da nisi.“

„Samo sam...“

„Svakako“, rekao je ispivši pola čaše i brišući oko.

Sara se malo bolje osećala pošto su tako probili led. Ponudila ga je još jednim pićem.

„Radije ne bih“, rekao je Padrig, sada veoma poslovnim tonom.

„Znaš kako je Šekspir rekao.“

Pokušala je da se seti ičega što je Šekspir govorio.

„Piće“, objasnio joj je, „čini muškarca, a potom ga kvari... izaziva žudnju ali onemogućuje delanje.“

„Zbilja?“

Padrig će na to, „To je jedini citat koji pamtim.“

Sara je klimnula glavom. Bila je uverena da Šekspir nikada nije rekao ništa slično; to je više ličilo na komičare Morkama i Vajza. Bio je njen red da preuzme tok razgovora. „Slušaj“, počela je tonom kojim je govorila na sastancima. Da li uobražava, ili se Padrig zbilja uspravio u fotelji? „Slušaj“, pokušala je ponovo, ublaživši ton, „da li si siguran da se slažeš s ovim?“

„Apsolutno“, odgovorio je Padrig.

„Ali, zaista, samo reci.“ Dozvolila je da se pauza oduži. „To je velika usluga.“

„Ne brini.“

Tako tipično za glupe Irce, da ne umeju da vode nikakav prisniji razgovor od onoga kad kupuju novine. Sara je snažno pritisla vrhove prstiju i pokušala još jednom. Glas joj je podrhtavao. „Nadam se da shvataš da ne bih bila ovde da postoji neki drugi način.“

„Znam, naravno.“

„Ne mogu ti reći koliko ću ti biti zahvalna... mislim, koliko sam ti već zahvalna“, nastavila je da zamuckuje. „Samo, čini mi se da te je Karmel na ovo nagovorila?“

„Ni slučajno“, odgovorio je, previše zdušno. „Veoma mi je drago što mogu da budem od koristi.“

Prenula se na ovu reč.

„No, dobro.“ Padrig je ustao i poravnao rukave košulje koju je nosio ispod tog smešnog prugastog džempera. „Pa, valjda treba da pređem na posao.“ Iz džepa jakne izvadio je praznu teglicu na kojoj je pisalo: *Hajncova kašica za bebe – šargarepa i grašak.*

Sara je uprla pogled u nju. „Baš odgovara.“ Grlo joj se osušilo.

Pogledao je pocepanu nalepnicu. „Vidi, molim te! Dograbio sam prvu čistu teglu koju sam našao, a da nije prevelika“, dodao je, pomalo smušeno.

Sažaljenje ju je preplavilo poput bujice. „Savršena je.“

Stajali su kao da očekuju da se umeša prst božji. Potom je Sara lagano krenula ka kupatilu. „A da ja pričekam...“

„Nikako“, rekao je pretičući je. „Samo ti ostani i malo dremni.“

Čula je kako se ključ okreće u vratima kupatila.

Da dremne? Da li je zbilja mislio da bi mogla da zaspi sada kad se

možda nalazi na životnoj prekretnici?

*

Padrig je znao da se ponaša paranoično, ali zlu ne trebalo. Sara bi mogla da smisli neka nova uputstva i upadne u tom zastrašujućem sakou sa špicastim reverima. Uostalom, nikada nije umeo da se opusti u kupatilu dok se ne zaključa.

Teglica je izgledala bezazleno, tu pored malenog sapuna s mirisom zove. Pokušao je da sedi na ivici kade, ali bila je suviše niska. Strahovao je da bi mogao da se prevrne i povredi kičmu. *Poslovni čovek iz Dablina pronađen kako čini bludne radnje u ekskluzivnom hotelu.* Možda to priliči nekome poput Džordža Majkla, ali nije uputno za karijeru direktora nižeg ranga. Osim toga, rođaka Mojra mu nikada ne bi oprostila takav publicitet.

Pokušao je na šolji – spustio je poklopac da ne bi bilo toliko odvratno, već više nalik stolici. Nagnuo se unazad, ali mu se neka ručka zarila među lopatice i voda je zapljuštala kao Nijagarini vodopadi. Stajao je dok zvuk nije zamro. Sara sigurno misli da gubi vreme. Sara sigurno misli da je potpuni kreten, ali on je i inače uvek sumnjao da ona tako misli.

Pa, to baš i nisu stvari o kojima treba da razmišlja, zar ne? Treba da misli o nečemu što opušta, o nečemu toplom, izazovnom. Plaže i kamin i ležaljke i... ne, ne bebe. Da li će ličiti na njega, prvi put se zapitao, ovo hipotetičko dete?

Do tada nije sebi dopuštao da razmišlja toliko unapred. Cele nedelje bio je rešen da to učini, uistinu, kao uslugu Karmel, premda je Karmel mislila da to čini za njenu najbolju prijateljicu. Bio je prilično polaskan kada ga je zamolila, posebno zato što je u pitanju neko tako moćan kao Sara Lord. Nije mogao da smisli nijedan razlog da odbije. To nije nešto uobičajeno i nije nameravao da o tome priča majci, ali zaista, zašto da ne učini? Kao što Karmel reče pre neko veče, „Ne možeš reći da ti nedostaje materijala, dušo.“

Ipak, radije ne bi razmišljao o dalekosežnim posledicama. Pomisao na to da će njegovo kratkotrajno zadovoljstvo neposredno prouzrokovati nastanak deteta i dalje je Padrigu bila zastrašujuća, i

pored toga što je imao tri sina i voleo ih toliko da ga je od toga stezalo u grudima. Još je pamtio dan u trećem razredu kada im je sveštenik crtao šemu na tabli. Spermatozoid, usamljeni jahač, i jaje spremno da ga proguta. On u to nije mogao sasvim da veruje. Zvučalo mu je kao neka od onih priča koje odrasli izmisle da se ne bi zamarali objašnjavajući složenu istinu.

Padrig se uspravio, sedeći na glatkoj šolji. Uzeo je „deset udaha za čitavo telo“. Jedino toga se sećao sa kursa za oslobađanje stresa, koji im je kompanija plaćala prošle godine. Dve stotine funti po osobi, a kancelarija je i dalje prepuna čarki i hladne kafe.

Otkopčao je pantalone da se zagreje za posao. Ništa se ne dešava. Na Zapadu baš ništa novo. Uostalom, Sara nije mogla očekivati uslugu kao u Mekdonaldu, zar ne? *Gotovo za pet minuta ili vam vraćamo novac.* Ona i ne plaća, prisetio se Padrig. On joj čini ogromnu uslugu. Bar pokušava.

Ponovo je zakopčao pantalone; ne voli kad ima osećaj da ga neko posmatra. Kad bi samo uspeo da se opusti, problem bi bio rešen. Nikada nije bilo problema. Obično nikad. Skoro nikad. Ništa češće nego kod drugih. A Karmel je bila toliko vešta...

Neće misliti na Karmel. Suviše je nastrano. Ona mu je žena, a on, eto, sedi tu na veoma skupoj ve-ce šolji, spreman da njenoj najboljoj prijateljici preda teglu svog semena. Na samu nastranost ove misli osetio je iskricu života. *Odlično, odlično, samo tako, čoveče. Sad ćeš da ga baciš*, rekao je sebi pohotno, *u novom novcijatom, prvoklasno uređenom hotelu Finbar. Ovo je prava postmoderna. Ova žena je preletela pola sveta zbog Svetog grala s tvojim sadržajem. Zamisli šta bi papa na to rekao!*

Ovo poslednje prevršilo je Padrigovu meru. Osetio je kako mu je splasnulo samopouzdanje na pomisao kako papa Jovan Pavle II viri kroz prozor kupatila.

Bezobrazno, misli na nešto stvarno bezobrazno. Odjednom nije mogao da smisli ništa bezobrazno. O čemu li je razmišljao kad mu je bilo sedamnaest? Sada su ga od toga, činilo mu se, razdvajali vekovi.

Znao je da je trebalo da dođe opremljen. Pre sat vremena stajao je s *Penthausom* pod miškom kraj Izonove tezge sa novinama, gde je prodavačica izgledala kao da ima dvanaest godina, tako da je izgubio hrabrost i pružio joj *Ajriš independent*. Baš bi mu *Ajriš independent*

poslužio u ovom odsudnom času. Već ga je pregledao, a najizazovnija u njemu bila je slika Meri Robinson kako potpisuje peticiju.

Ovo je besmisleno. *Nisi ti neki neandertalac. Rođen si 1961.* Naravno da mu ne treba nekakva retuširana šušda da ga napali? Naravno da može da se pouzda u svoju maštu?

*

Vrata su se iznenada otvorila. Sara, koja je okrenula fotelju ka prozoru da ne bi izgledalo kao da vreba poput grabljivice, široko se nasmejala okrenuvši se preko ramena. „Baš si brz!“

Odmah je prekorila sebe što je prebrzo progovorila, jer je Padrig zavrteo glavom kao da mu je zapašeno uho. „U stvari“, promrmljao je, „idem samo da protegnem noge. Odmah se vraćam.“

„Svakako, svakako, samo polako.“

Noge? Sara je sedela u praznoj sobi pitajući se kakve veze imaju noge bilo sa čim. Dotok krvi u karlični predeo? Ili je to eufemizam za napad panike? Zavirila je u kupatilo. Teglica je i dalje bila na lavabou, suva kao barut.

Posle pet minuta, prošlo joj je kroz glavu da je možda otrčao kući kod Karmel.

Tek posle osmog zvona njena prijateljica je podigla slušahcu. „Saro, dušo! U kojoj si zemlji?“

„U ovoj.“

„Je li moja gora polovina s tobom?“

„Pa, bio je. Izašao je.“

„Izašao kuda?“

Sklupčana na mekom prekrivaču, Sara je izula cipele. „Ne znam. Čuj, ako se pojavi kod kuće...“

„Padrig ti ne bi to učinio.“

Nastupila je kratka pauza. U pozadini se čula muzika neke sapunice na televiziji, a jedan od dečaka je nešto zapevao, neprekidno ponavljajući jedno isto. „Slušaj, Karmel, kako ti je izgledao jutros?“

Prijateljica se kratko nasmejala. „Kao i uvek.“

„Mislim, da li je bio nervozan? Hoću da kažem, ja sam nervozna, a to mu samo diže pritisak.“

„Možda malo“, rekla je Karmel razmišljajući. „Pa, koliko mu se podigao?“

Koja se prva zacerekala? „Danas je samo jedan dugi dan pun dvosmislica“, rekla je na kraju Sara. „Koliko dug?“

„Dovoljno dug!“

Zatim su se ponovo uozbiljile. „Da li si ga ti na ovo prisilila, Karmel, iskreno mi reci?“

„Da li sam ja žena koja nekog prisiljava?“

Nije bilo vreme za ovakvu raspravu. „Samo hoću da kažem da mi je jasno da želiš da pomogneš.“

„Oboje želimo. I ja i Padrig.“

„Ali pre svega ti. Ti si sa mnom prolazila kroz sve ovo i znaš kako je išlo, na klinici... A, tako mi svega, ne bih to tražila da sam imala ikog drugog.“ Sara je najednom bila na ivici plača. Ućutala je i pokušala da pročisti grlo.

„Naravno.“ Posle nekog vremena Karmel je nastavila profesionalnijim tonom. „Kakav ti je sekret?“

„Gust kao med.“

„Odlično. Uspeće, znaš?“

„Hoće li?“ Sara je bila svesna da zvuči kao dete. „Hoće.“

Najednom nije mogla da poveruje šta je isplanirala. Drugo bi bilo da se jednog dana prosto probudi trudna i smogne hrabrosti da istraje, ali da to učini namerno... *Iz hladnokrvnih i sebičnih razloga*, kao što je obično pisalo po tabloidima. U neverovatnoj nadi, kako je Sara to shvatala. Uplašena i ustreptala.

„Sigurna si da ne možeš da svratiš ni nakratko?“

„Zbilja ne mogu. Imam sastanak u Briselu sutra ujutru pre nego što krenem nazad u Ameriku.“

„Onda dobro. Drugi put.“

Padrig se naslonio na sto glavnog portira. Što je više nalikovao propovedaonici. Govorio je nerazgovetno, kao na ispovesti.

„Naša biblioteka na trećem spratu ima sve novine, kao i veći broj dela savremene irske književnosti, gospodine“, promrmeljao je blago pogureni portir, kao da čita scenario.

„Ne, časopisi“, izgovorio je Padrig značajno. „Imamo *Prajvat aj, Magil, Tajm...*“

„Ne takvi časopisi.“ Padrigove reči zvučale su odlučno. „Muški časopisi.“

Starac ga je pogledao ispod oka. „Mislim da možda imaju neki o automobilima...”

„Ama, zaboga“, rekao je Padrig sasvim tiho.

Zatim, tik uz njega, stajala je žena koja mu je najmanje bila potrebna u tom trenutku. „Je li sve u redu, Padrig?“

„Mojra.“ Pogledao ju je izbezumljeno. Sada je već pokušavala da ga uhvati u zamku. Da li ga je pratila po čitavom hotelu da ustanovi u kakvom su mu stanju pantalone? A on, eto, čak nije postigao ni glupu erekciju, što je pokušavao poslednjih petnaest minuta. Ona bi to verovatno fotografisala za svoju arhivu.

„Ovaj gospodin...“, počeo je portir svojim slabašnim glasom.

„U stvari, ništa mi ne treba“, Padrig se udaljio bez reči.

Neka i misle da sam nepristojan. Mojra je svakako zaključila da on vara Karmel sa njenom najboljom prijateljicom. Međutim, istina je da on to ne bi uradio nikada, nikada, nikada. Nije on taj tip. Ima on svojih mana, priznao je Padrig dok je pritiskao dugme lifta, ali ne to. On je sasvim običan čovek koji voli svoju porodicu. Nije on od onih koji eksperimentišu, nikad čak nije nosio košulju u boji.

Šta onda, koju vražju mater, tražim *ovde*?

Nije imao ključ sobe 101; morao je da pokuca. Sara mu je otvorila, sve vreme razgovarajući bežičnim telefonom. Osmeh nije uspešno prikrivao da je iznervirana. „Krem“, rekla je na telefon. „Krem boje, od lana. Ali nije dobro podnela put.“ Podigavši palčeve u znak pozdrava, zaputio se u kupatilo.

Sad je baš skroz naskroz sjeban. Iscrpljen, a nema čak ni sliku Šeron Stoun. Smešno je to kako se roba lako proizvodi onda kad nije potrebna. Setio se galona tečnosti koju je rasipao kao adolescent, kad se svakodnevno zatvarao u majčino kupatilo. Razmišljao je o svim kondomima koje je kupio otkad su on i Karmel u braku. A večeras, kada je potrebno samo nekoliko kašičica...

Seo je na ve-ce šolju i oslonio glavu o pesnice. Šta mu je, za ime boga, trebalo da pristane na ovaj sumanut plan? To prosto nije za njega. Znao je da irsko društvo treba da se modernizuje velikom brzinom, ali ovo je besmisleno. Nešto poput američkih sapunica.

Zapetljanog sadržaja, u kojima niko ne zna ko mu je otac dok ne uradi pregled krvi.

Sara je i dalje razgovarala telefonom; čuo je prigušeni glas. Sa kim li razgovara? Verovatno se žali na njegov nedostatak poleta, da se tako izrazi. Padrig je posmatrao sve oko sebe ne bi li našao inspiraciju. Na svetu nema manje uzbudljive prostorije. Čista, umirujuća. Jedina mrvica boje bila je Sarina toaletna torbica od leopardove kože.

Nemarno ju je otvorio i počeo da rovari po njoj. Baš perverzno, rekao je sebi bodreći se. Da pregleda lične stvari ženine prijateljice... njen korektor, tampone super-plus, njene tablete (aha, prozak, prava sijetlanska stvar). Osetio je da mu se nešto meškolji u pantalonama. Ponovo je seo i zavukao ruku. Držao se ove neverovatne slike o sebi kao o razvratnom provalniku, koji zadire u žensku intimu. Čovek koji bi mogao nositi i gvozdenu polugu, koji bi mogao uznemiriti ženu dok se kupa, neku samostalnu neudatu poslovnu ženu sa zamamnim usnama, ženu poput Sare...

O, bože. Kad bi samo znala o čemu razmišljam, samo nekoliko metara od nje...

Nema veze. *Drži se fantazije. Gvozdenu polugu.* Ne, batali gvozdenu polugu, nije se mogao spustiti baš na taj nivo. Jednostavno bi iznenadio... neku lepu, uplašenu ženu, ščepao je golim rukama i...

Da Karmel zna da mašta o silovanju, pokazala bi mu njegovog boga.

Nema veze. Što se mora, mora se. Samo napred. Skoro je gotovo. Prljave, pokvarene, perverzne misli. Božanstvena, sočna poslovna žena otvorenih usta... pognuta preko lavabo... oči joj se vide u ogledalu...

Već je sasvim zaboravio na teglicu. Pogled mu je pao na nju u poslednji čas.

Bila bi to prava ironija, rekao je Padrig sebi dok je zavrtao poklopac drhtavim rukama.

Nije baš mnogo, palo mu je na pamet. Trebalo je da ponese manju teglu. Možda čak i epruvetu.

Iskezio se sebi đavolskim osmehom u ogledalu. Endorfin mu je jurnuo kroz vene. Baš bi sad rado dremnuo, ali ne, treba da preda isporuku.

Sara je čitala neki dokument uvezan spiralom, ali je poskočila kad

je otvorio vrata, a stranice su skliznule na pod. „Divno!“ rekla je, sva lepršava, kada joj je predao toplu teglicu. Obrazi su joj se zarumeneli. Zbilja je veoma zgodna.

„Nadam se da je dosta“, našalio se.

„Fantastično, i previše!“

Prvi put je pomislio da bi joj mogla zatrebati pomoć kod ubacivanja. O, bože, samo da ne legne na leđa i ne zatraži od mene da... Ali on je suviše veliki džentlmen da bi mogao tek tako da pobegne. Oklevao je. Sara je, ponašajući se kao da to radi svakodnevno, izvadila ogromnu pipetu.

„Uh!“ uzviknuo je Padrig. „Nadam se da ti nisu pregledali prtljag na carini.“

„Nisu, ali se pojavila na rendgenskom monitoru.“ Nasmejala se bez daha.

„Uh“, ponovio je. Zatim je dodao: „Možda bi bilo lakše na staromodni način!“

Uputila mu je ledeni pogled. Sigurno nije pomislila da on zaista to misli? Osetijiva tema, bez sumnje. (A koja pa nije osetljiva u današnje vreme?) Padrig je znao da ne treba da se šali kad je umoran. Osećao je kako mu se uz grlo penje vrelina.

„Onda, ja bežim, u redu? Idem da se počastim viskijem. Hoćeš li da mi se pridружиš kasnije?“

Nije mogao da se zaustavi. Sara se nasmešila, klimnuia mu glavom i otvorila vrata.

*

Pokušala je da legne i podigne noge uvis, ali bilo joj je teško da ih tako drži. Požuri, požuri, govorila je sebi; tegla se brzo hladila. Koliko li dugo žive? Je li istina da se muški spermatozoidi kreću brže, a ženski duže žive? Ili obrnuto? Uostalom, to je se ne tiče. Prihvaćice šta god joj bog da, ako je spreman da primi ovu specijalnu pošiljku. *Molim te da uspe.*

Naposletku je legla na pod, a noge podigla na krevet. Bilo joj je skoro udobno. Najvažnije je da bude srećna u trenutku začeća, rekao joj je neko na poslu. Nespretno, oslanjajući se na lakat, odvrnula je

poklopac i počela da puni pipetu. Naravno, na klinici je bilo lakše. Njeno je bilo samo da zažmuri, ali mnogo je ugodnije kad to radi sama, a ne da neko viri i čačka. Samo ona i topla teglica sa čarobnim sadržajem jednog finog Dablinca koji ima ime. Ništa zamrznuto, ništa anonimno.

Eto, to je to, čvrsto je uhvatila gumeni istiskivač. Samo će zabaciti glavu unazad, duboko udahnuti...

Začulo se kucanje, toliko glasno, da joj se ruka ukočila.

„Ne, hvala“, uzviknula je u pravcu vrata.

Nikakav odgovor. Duboko je udahnula i pritislula istiskivač.

Kasnije nije uopšte mogla da se seti da je čula kako se vrata otvaraju. Jedino čega se sećala bilo je kako pomoćnik portira stoji i netremice gleda, u tom smešnom prugastom sakou, nalik sceni iz Fejdoovog komada. Ona je pak stajala uspravno, dok joj se suknja umotala oko kukova. „Napolje“, proderala se. Navlačeći suknju, čula je kako se cepa po šavovima. Niz noge joj se slivala tečnost.

Momak je počeo da govori nešto o nameštanju kreveta.

„Izlazi iz sobe!“

Zalupio je vrata za sobom.

Kasnije, kada se obrisala, obrisala je pod mokrim peškirićem. Mrlja je bila mlečnobela, jasno uočljiva na crvenom vunenom kvadratu. Pomisliće da su ona i Padrig obavili posao baš na tepihu.

Želela je da izađe u hodnik i nađe mladog portira. Prvi put u životu silno je poželela da pljune drugo ljudsko biće. „Vidi, momče“, vrisnula bi mu u uho, „ako mogu sama da zatrudnim, sigurno mogu sama da namestim svoj krevet.“

Ipak nije mogla, zar ne? Samo je umrljala tepih.

*

Smešno, kad su krenule, prljave misli nisu prestajale da naviru. Razigrano su mu jurile kroz glavu. Dok se spuštao liftom, Padrig je sve vreme posmatrao svoju saputnicu u ogledalu koje je prekrivalo jedan zid. Možda je petnaestak godina prestara za tu crvenu haljinu i crni kožni kaiš, ali inače uopšte nije loša. Kurva, ili samo nečija ljubavnica u slobodno vreme? Ovaj hotel je čudniji nego što bi se

spolja reklo; nemaš pojma šta se sve dešava iza te sveže farbe. Odmahnuo je glavom da razbistri mozak, dok se lift zaustavljao. Pustio je ženu da izađe prva.

Irski bar bio je prepun. Ljudi su pevali pobunjeničke pesme koje Padrig godinama nije čuo. To mu je došlo kao svojevrsno buđenje. Ni traga od Nila Nolana, bogu hvala. Posle dva viskija osećao se odlično. Olakšanje i alkohol plesali su njegovim telom, dok su hormoni pevali „To si morala biti ti“.

Ovo veče tražilo je celo njegovo biće, a on je to i pružio. Uz malo sreće, život jedne usamljene, frustrirane žene doživće preobražaj, a jedan delić njegove DNK rašće tik pokraj Tihog okeana. Svetle puti, na rolerima...

Eno njegove rođake, gleda u svoj notes i razgovara s barmenom. Nije trebalo da se onako iznervira, ona je samo pokazala zanimanje. Bio je pomalo napet, sada je to mogao da prizna. Kada je popio treći viski, mahnuo joj je, ali Mojra kao da to nije primetila. Probio se kroz gomilu, sačekao pauzu u razgovoru i onda je uhvatio za ruku.

„Ćao, opet ti“, rekla je.

„Nije ono što misliš“, izjavio je satiričnim tonom.

„Aha.“ Kao da razgovara sa svojim notesom.

„Ne, zaista. Hoću da kažem, jeste, sastao sam se sa jednom ženom, to je jasno, ali stvar je za nekih sto osamdeset stepeni suprotna od onoga što ti misliš.“

Mojra je podigla glavu i oštro ga pogledala. „Slušaj, Padrig, to se mene uopšte ne tiče.“

„Da, ali...“

„Imam gomilu problema večeras“, žustro je promrmrljala. „Žalbe i gundanje zbog dvostrukih rezervacija, i sasušenu matoru kučku koja se gore kupu u mleku i sirovom mesu iako ni sam bog više ne bi mogao da joj ulepša lice.“

„Ali, zaista, Karmel zna da sam ovde“, uveravao ju je, povlačeći je za rukav. „Stara školska drugarica. U stvari, Karmel je sve ugovorila.“

Njegova rođaka je delovala pomalo iznervirano, a on je upravo zaustio da objasni, kad se setio da je obećao i Karmel i Sari da nikom živom nikada neće pričati o ovom dogovoru. Zato je morao da pusti Mojrin rukav. Izletela je kroz vrata poput metka.

Kolenima oslonjenim o bar lagano je ispijao sledeće piće, smišljajući kako da opiše veče svojoj ženi. *Ma, obavili smo posao u prvih deset minuta, ništa naročito.* Međutim, ne sme da zvuči kao da se suviše dobro zabavio. Ako bolje razmisliš, Karmel je bila izuzetno predusretljiva prema prijateljici kad joj je pozajmila muža kao kakvog prvorazrednog pastuva. Natenane se naslađivao ovom slikom.

Smešno, pomislio je. Stari portir poziva nekog drugog gospođina Dermota. A zatim mu dve misli proleteše kroz glavu: da zovu njega i da je on skoro mrtav pijan. Popio je tek neku čašicu, ali je prethodno zaboravio da večera.

„Gospođa bi volela da sazna kada se vraćate, gospodine“, rekao je portir. Pomalo preglasno i suviše izravno, pomislio je Padrig.

Popeo se u sobu 101 za tri minuta.

„Toliko mi je knvo“, zamucala je Sara. „Ne mogu da verujem...“

Nastupio je kao džentlmen. Tešio ju je da bi se to moglo svakome desiti. (Svakome, dodao je u sebi, ko ima običaj da se samooplođuje po hotelskim sobama.) Kleo se da će fleku moći da očiste. „Ovi ljudi su profesionalci.“ (Zamišljao je sobaricu kako priča Mojri da je njen rođak isprskao ceo tepih.) Zgrabio je praznu teglicu i zaputio se ka kupatilu.

*

Ovaj put, rekla je Sara u sebi, ostaće pribrana. Ovaj put će zaključati vrata. Ovaj put uradiće kako teba. A sutra će putovati nazad u Sijetl i... *Možda. Nikad se ne zna. Karmel je rekla da će se desiti.* Još uvek je pravi dan. Šanse su joj sasvim dobre.

Padrigova glava promolila se iz kupatila. Tek sada je primetila koliko mu je lice zajapureno. „Možda će potrajati.“

„Koliko si popio?“ Nije nameravala da zvuči toliko otresito, ali je smatrala da ima pravo da zna.

Oslonio se o dovratnik. Glas mu je izgubio svu nežnost. „Šta to treba da znači?“

Slegnula je ramenima.

„Znaš kako, mislio sam da mi je smena završena“, nastavio je ljutito. „Koliko mi je poznato, dobila si ono što si htela, završila si sa mnom i mogao sam da popijem čašicu.“

„Popio si više od jedne“, primetila je hladnokrvno. „A ako mi daš još minut“, uzviknuo je, „može opet da mi se digne, jebem li ga.“

Izbegavali su da im se pogledi sretnu.

„Isuse“, dodao je, „nije ni čudo...“

Krenuo je nazad u kupatilo, ali Sara je ustala. Ništa nije mrzela kao nedovršene rečenice. „Nije ni čudo šta?“

„Nije ni čudo što moraš da pribegavaš ovakvim glupostima.“

Širom je otvorila oči. „Misliš, zato što me niko ne bi hteo? To misliš?“

„Nisam to rekao.“ Sada se oslanjao glavom o dovratnik. „Samo, moraš priznati, malo si suviše oštra.“

„Takva sam jer mi je ovo poslednja prilika“, izderala se na njega.

U trenutku je ustuknuo. „Nemoj tako govoriti. Naravno, lepa žena kao ti...“

„Lako je naći muškarca“, nastavila je žestoko.

Bio je zatečen. Iz očiju mu je nestalo sažaljenje. „Ispostavilo se da je nemoguće da s bilo kojim od njih imam decu“, procedila je između zuba.

„Zašto ti i Ejmon niste...“

„Jer smo se razveli još pre nego što smo napunili tridesetu. A onda, momak s kojim sam posle toga bila šest godina, slučajno nije voleo decu. Sledeći jeste, ali je imao jednocifreni broj spermatozoida. To hoćeš da čuješ, Padrig? Sa zadovoljstvom ću te obavestiti o svakoj sitnici.“ Glas joj je drhtao poput zategnutog kanapa. „Ja imam trideset osam godina. Plaćala sam klinici sedam stotina dolara mesečno za lekove za sterilitet od kojih mi je muka, i zamrznutu spermu koja mi nije pomogla. Šta bi mi ti predložio?“

Gledao je u tepih. „Samo sam... Valjda sam se pitao zašto si toliko odugovlačila.“

„Ama, nemoj mi o tome. Da se nisi usudio.“ Nije mogla da dođe do daha od besa. „Kako sam mogla u dvadeset petoj znati šta želim? Muškarci nemaju pojma. Ti ćeš moći da napraviš dete i kad budeš imao sedamdeset.“

Padrig se trgao na ovu pomisao.

Posle kraćeg vremena upitao je, veoma tiho: „Dobro, svakako... Ali zašto ja? Zar nisi prosto mogla da izađeš jedne večeri i pokupiš nekog

neznanca?”

Sara je sedela na rubu kreveta i plakala. Laktove je zarila u butine.

„Nisam želela dete nekog tipa s ulice“, rekla je na kraju, veoma sporo, a reči su lagano izlazile, kao šljunak. „Na stranu šta sam još od njega mogla pokupiti.“ Sačekala je da joj se glas dovoljno umiri da bi mogla da nastavi. „Želela sam dete finog čoveka, a svi fini ljudi bili su zauzeti.“

Posle dugog minuta tišine, osetila je kako je krevet poskočio kada je Padrig seo kraj nje. „Sigurno nisu svi“, rekao je posle pauze. Zvučao je kao dete kojem su upravo rekli istinu o Deda Mrazu.

Na licu joj se javio pomalo iskrivljen osmeh. Okrenula je glavu. „Ne brini zbog toga, Padrig“, rekla je otegnuto. „Odlično se snalazim bez muža i džipa i kuće u predgrađu.“

Nije znao šta to treba da znači. Posmatrala ga je kako zuri u svoje cipele.

„Jedino što želim je dete“, izgovorila je tiho. Nikada u životu ni u šta nije bila toliko sigurna.

„U redu“, rekao je minut kasnije. „Nisi me videla u najboljem izdanju večeras“, dodao je promuklim glasom.

Nasmešila se razgaljeno i obrisala oči. „Izgleda da nisam.“

„Pokušavaš da postigneš erekciju u kupatilu, a nemaš čak ni *Plejboj*. Nemam ja više sedamnaest godina, znaš.“

Zakikotala se i obrisala nos. „Izvini, trebalo je da ti ponesem neku tešku pornografiju iz Sijetla.“

„Perverzne cure s one strane Pacifika.“

Bolno se nasmejala. *Hajde*, rekla je sebi. *Izađi s ponudom*. „Hoćemo li onda da otkažemo celu stvar?“ Videla je da je on u iskušenju. Samo na sekund. Dok nije pomislio šta će Karmel reći.

„Ma, nikako“, rekao je Padrig. Ustao je. „Što s' mora...“

„Siguran si?“

„Odoh ja ponovo tamo“, izjavio je, „i ne izlazim praznih šaka. Ti samo leži i razmišljaj o Irskoj.“

„Ne“, rekla je i skočila, „ja idem u kupatilo. Tebi bi prijala promena okruženja.“

Dodala mu je njegovu teglicu i zaključala vrata. Pogledala se u oči, pustila hladnu vodu i sprala so s lica.

Padrig je stajao ispred ogledala u ormaru zureći u svoje pantalone. Nimalo zavodljiv prizor. Vidno umoran, prevremeno ostareo. Posmatrao je svoje lice i brojao bore. Lososi ne mogu da jedu posle parenja, setio se. Prosto svenu posle toga. Šta je njemu ostalo u životu, sad kad je odradio svoje, s genetskog stanovišta?

No, večerašnji posao nije do kraja odrađen.

Bio je sasvim iscrpljen. Živci, alkohol i svađa kao kruna svega. Ipak, morao je biti na visini zadatka. Časna obaveza. Setio se Karmelinog poslednjeg rođendana. Bio je slomljen posle posla i pola boce šampanjca nije pomoglo, a znao je da ona želi da je on napadne, skoro da je to po mirisu mogao da oseti. Stoga je tvrdio da puca od snage i, iako je uložio ogroman napor, na kraju je sve ispalo dobro. Znao je da će uspeti. S njim i Karmel uvek na kraju uspe.

Padrig je legao na krevet. Želeo je da je kod kuće, u njenom naručju.

U stvari, ova soba nije ništa inspirativnija. Počeo je da menja televizijske kanale (sasvim je utišao da Sara ne bi pomislila da gubi vreme). Ništa uzbudljivo. Posle pet minuta *Prljavog plesa* shvatio je da mu je Patrik Svejzi daleko privlačniji od devojke i to ga je toliko uznemirilo da je isključio televizor.

Ponovo je legao i počeo da razgleda sobu. Grafike su bile izrazito apstraktne; nikakve vajde od njih. Naravno, tu je telefon. Kad bi se samo setio jednog od onih brojeva hotlajna. Jednom je pozvao hotlajn iz hotelske sobe koja je bila daleko ružnija od ove, negde na severu Engleske. Sećao se samo da je žena na kaseti govorila krajnje otmenim naglaskom i to veoma, veoma sporo, da bi uvećala račun.

Ako pozove recepciju da traži broj hotlajna, sigurno će mu se javiti Mojra. Sve će ispričati majci. Verovatno će ispričati i *njegovoj* majci.

Padrig je sklopio oči i pokušao sa nekoliko nepogrešivih fantazija. Samo, one više nisu palile. Zapitao se da nije posle jedne traumatične noći ostao trajno impotentan. Da li se i u Irskoj pojavila ona vijagra? Umorio se od same misli. Nekako mu se čimlo da čak i pomisao o voljnom seksualnom nagonu pripada njegovoj mladosti. Možda je on odradio svoje.

Odjednom je znao koji broj da pozove.

„Ćao“, rekla je Karmel, a njen glas bio je toliko topao da je pomislio da bi uz njega mogao da se uljuljka i u momentu zaspi. „Dolaziš li uskoro kući?“

„Samo još malo. Treba mi malo pomoći“, priznao je.

„Još uvek to radiš?“

„Prosula je prvu turu.“

Karmel se gromoglasno nasmejala. „Što te nisam upozorila“, rekla je. „Kada smo stanovale zajedno, Sara je uvek prosipala šoljice s čajem.“

„Ti, ženo, porediš moje dragoceno seme s napitkom?“

„Poređenje svakako ide tebi u prilog.“ Glas joj se nakratko promenio. Odmakla je slušalicu od usta i čuo je kako kaže: „Idi da opereš zube, dušo. Doći ću čim završim razgovor s tatom.“

Želeo je da joj kaže da pozdravi dete, ali u ovom trenutku ne treba da razmišlja kao tata.

Karmelin glas je opet pripadao samo njemu. Počela je da govori tiše. Za jednu poštovanu suprugu i majku pravo je čudo kako je umela da zvuči kao neka mala drolja. „Spreman za drugi krug, momčino?“ upitala je.

„Mislim da ne mogu.“

„Ne mogu znači ne želim“, izgovorila je tonom prave učiteljice.

Nasmejao se u slušalcu, veoma tiho.

„Dobro, onda“, cvrkutala je. „Dosta s tim glupostima. Sklopi oči.“

„Želim samo da dođem kući.“

„Kod kuće si.“

„Je li?“

„Kod kuće si, sa mnom u krevetu. Ništa posebno.“

„Ne u nekom jeftinom motelu?“

„A ni u hotelu Finbar. Preskup je za nas. Kod kuće si sa mnom, a klinci čvrsto spavaju. Ležiš na leđima, ruke su ti iznad glave.“

„Kao, predajem se?“

„Upravo tako.“

Karmel bi, razmišljao je nešto kasnije delom mozga koji nadzire ostalo, trebalo da razmisli o tome da promeni posao. Mogla bi se obogatiti na hotlajnu. A kad samo pomisli da ona svu tu raskalašnost

čuva za kretena kao što je on. Čvrsto je žmurio pretvarajući se da su njegove ruke njene. Ona je uvek znala šta treba da radi. Počeo je da se preznojava. Uspeće ona.

*

Sara se oslonila o lavabo i molila se. Toliko dugo to nije radila da se jedva sećala šta treba da kaže. Reči *Zdravo, Marijo* izgovarala je bez reda, toliko je znala. *Blagosloven plod?* Uglavnom je govorila *molim te*.

Vrata kupatila otvorila su se uz tresak. Razvučeni osmeh na Padrigovom licu bio je nalik procepu na bundevi za Noć veštica. Uzela je teglicu. Upola manje nego prošli put, ali opet, sigurno ima na stotine hiljada malih gmizavih. Požurila je da legne na tepih.

„Sad će biti u redu?“

„Hoće, hoće“, odgovorila je, „samo ti idi kući.“ Pokupio je gomilu poklona za dečake. Kada je došao do vrata okrenuo se i mahnio prstima. Ona je već napunila pipetu.

„Vidimo se za Božić, pretpostavljam“, rekao je. „Držim ti palčeve.“

Oboje su stisnuli palčeve i podigli ruke.

Sara je počela da se smeje pre nego što su se vrata za njim zatvorila. I dalje se smejala dok je pritiskala gumeni istiskivač.

Ta na na – naa

Bilo je to detinjstvo ispunjeno najrazličitijim mirisima. Kiselkasto, nepasterizovano mleko, pravo iz bučkalice u mlekari; natopljena koža i memljiva umršena konjska dlaka u radionici Kod sedlara; malecke, okrugle žvakaće gume koje su u prodavnici slatkiša mirisale na plastiku. Zadimljena kuhinja svako jutro ispunjena zadahom na viski. Rezak miris čipsa s ukusom sira i crnog luka koji se širio iz kišom natopljenih uniformi – devojke koje šćućurene pod nadstrešnicom u školskom dvorištu dele cigaretu. Mazivo za bicikle. Ustajala kiša. Sveža kiša. Dim cigarete... Bilo je to detinjstvo ispunjeno predvidljivim događajima. Matine nedeljom. Zatvorene radnje sredom poslepodne. Pržena riba petkom. Deca koja se na ulici skoro svake večeri igraju Drakule, sa ogrtačima od kuhinjskih krpa obmotanim oko vrata, dok im iz usta curi kečap. A iza ugla – još jedna družina koja zauzima ulicu konopcem za preskakanje ili probušenom fudbalskom loptom, ili nečiji otac, najčešće baš vaš, pijan i skljojkan u ulični slivnik. Detinjstvo ispunjeno neprijatnim mirisima i predvidljivim događajima. No, to je bilo tada.

Ovo je bilo sada. Popi je zverala po predvorju hotela Finbar. Bele kožne sofe bile su tako meke – skoro da se moglo čuti kako telad plače. Mermerni podovi i stubovi – ne potpuno beli, pre bi se reklo boje obranog mleka. Tražila je nešto drugo, bledu reflektujuću svetlost predvorja – da, sinulo joj je – kao da je ušla u jabuku. Četiri zidna časovnika s mesinganom okvirom na zidu iza recepcije – za važne ljude koji se nisu bavili samo sopstvenim vremenom. Ona je bila jedna od njih. Vreme u Njujorku – ono je i dalje prolazilo, i bez nje. Postariji portir u livreji kao da je stajao za kitnjastom talasasto išaranom predikaonicom – pult iza koga je stajao činio se previše nedostojnom reči za čoveka koji je s evanđeoskim žarom propovednika hotelske

goste upućivao u pravom smeru. Svojim razmahanim rukama kao da je obuhvatao čitav Dublin. On je predstavljao srce, samu dušu ovog podmlađenog grada. Sav od zagrljaja, sav od osmeha udvoran do krajnjih granica, i pored toga što je osetila da iza takvog ponašanja provejava izvestan umor. Popi je čekala da dobije ključ od svoje sobe.

Tako su je zvali jer je nekada volela mak.ⁱⁱ Ne cvetove maka, već čaure. Njeno pravo ime bilo je Mora. Sada već odavno nije bila Mora, a i ovih dana retko je jela čaure. U svetu mode čak su i dizajneri morali da izgledaju pomalo anoreksično. Hranila se isključivo ribom sa roštilja, praznim testeninama s par kapi maslinovog ulja i salatama kao prilogom. Kao i pravim brdima čokolade, toblerona, ako bi se osećala depresivnom, što se sada, pošto je postala uspešna, retko dešavalo.

Glasovi su se komešali u Irskom baru s njene desne strane. Izgledalo je kao da je pred početak zabave pristizala neka grupa ljudi. Zaposleni u hotelu osoblje čija se smena završila, još uvek u svojim umformama i radnoj odeći – podizali su čaše i kuckali se njima s prisutnim svetom. Nije mogla da proceni da li su bili tužni ili srećni. Pretpostavila je da je neko umro. Portir im je upućivao mrke poglede svaki put kada bi nečiji grohotan smeh prsnuo kroz belinu.

Pogled joj je zatim odlutao ka otvorenim vratima Fioninog bara, gde je jedan par američkih matoraca pio za šankom. Bio je to prizor i po. Ćuranoliki sedi glupak oko koga se širio vonj novostečenog bogatstva bez ikakvog stila, i njegova podjednako seda žena, sva u taftu. Povratak u tridesete, ni manje ni više nego u smaragdnozelenom. Blagi bože. Popi je odmahнула glavom. Sa sve većim uživanjem posmatrala je kako se njihova unuka sa silikonskim grudima kočoperi i umiljava im se, a zatim uspeva da iskamči svežanj novčanica iz ćuranovog novčanika. Onda im je poslala izveštačen poljubac i zabacila svoju bujnu kosu pre nego što je odjurila ka predvorju. Preplanula, vitka i fatalna. Popi je mogla da čuje kako šaputavim visokim glasom poručuje baki i dedi da će se videti u osam. Ne bih baš bila tako sigurna, Popi se nasmešila u sebi. Izgledali su kao prilično neusklađena porodica. Popi je barem to sa sigurnošću mogla da namiriše.

Pažnju joj je odvuкао njen sekretar, Ričard, koji joj je dolazio u

susret. Nosio je dve čaše šampanjca, sa sportskim džemperom krem boje prebačenim preko ramena i sunčanim naočarima marke rej-ban, zabačenim unazad na hidrogenom izbeljenoj, podšišanoj kosi – samouvereno joj je uzvratio osmeh, ali je prilazio sitnim koracima feminizirane pudlice, po čemu je znala da je nervozan. Prvi boravak u Irskoj za ovog stanovnika Bronksa, predstavnika druge generacije irskih doseljenika u Ameriku. Gajio je potajni strah da će ga ovde linčovati. Zato se šepurio, ističući svoju homoseksualnost koja je njegovom ocu, poreklom iz Roskomona, bila toliko odvratna. Tako nervozan, još uvek nije mogao da uvidi da mitska Irska o kojoj je toliko slušao u mladosti, beskrajna, monotona isforsirana sentimentalnost njegovih roditelja, nije imala nikakve veze sa ovom novom zemljom. Kao da zaista nije mogao da vidi neskriveno i upadljivo d.a. istetovirano na zadnjici portirovog mladog pomoćnika. Sažalila se na Ričarda. Zatim je osetila iznenadno sažaljenje prema jadnom pomoćniku koji je ukrućeno stajao u stavu mirno u teškoj edvardijanskoj odeći. Preznojavao se.

Naizgled imun na sve, Karl Braun, računovođa njihove kompanije koji je doleteo zajedno s njima, sedeo je na jednoj od belih sofa i zverao okolo smešeći se. Već je bio dobio ključeve svoje sobe dok su oni nervozno raspravljali o detaljima revije. Popi se pitala da li ga ikad išta može iznervirati. U ovom trenutku jedino na šta je mislio bila je partija golfa na nekim od najekskluzivnijih terena u Irskoj i ležerna potraga za korkškimⁱⁱⁱ korenima nagrada koju je od kompanije dobio za dobro obavljen posao u poslednjem kvartalu. U samoj reviji neće učestvovati, ali je znala da će s vremenom svaki detalj biti prepričan u Njujorku na njemu svojstven zanimljiv i umeren način.

Baš kada je Ričard stavljao piće na stakleni sto, Popi je prišla elegantna žena bujne plave kose, u uskom crnom kožnom jednodelnom kostimu. Osmeh joj je bio poslovan, gotovo prezriv.

„Gospođice Ficpatrik“, rekla jc, pričvršćujući metalnu kopču na notesu, „molim vas izvinite što čekate. Vaša soba je skoro spremna. Došlo jc do male pometnje – ovih nedelju dana imamo pravu ludnicu. Dve rok grupe i sve što su sa sobom dovukli nije da ikad ogovaramo svoje goste, nemojte me pogrešno razumeti. Baš sam htela da vas ponudim pićem no, vidim da se o vama dobro staraju.“

Žena je pružila svoju ruku sa sjajnim, lakiranim noktima. Popi je pružila ruku koju je mogla. Na drugoj su joj nokti bili odsečeni do samih nervnih završetaka.

„Fiona van Ajk“, rekla je žena, s prepoznatljivim južnodablinskim akcentom. „Ja sam vlasnica.“ Na trenutak je samoprekorno zakolutala očima. „Šta ćete, ko radi – taj i greši.“

Pre nego što je Popi mogla bilo šta da odgovori, iz pravca recepcije dojurila je još jedna usplahirena žena sa bedžom na kome je pisalo šef recepcije.

„Sve je u najboljem redu, gđo Van Ajk.“ Njen akcenat vukao je na severnjački. „Objasnila sam gđici Ficpatrik zašto mora da čeka.“

Plavuša je nervozno zakolutala očima.

„Hvala ti, Mojra. Ne mislim da je to tvoja krivica, srce. Znaš samo da volim da budem u toku.“ Blaženo se nasmešila. „Kada mi to, naravno, dopustiš.“

Severni Dublin odjednom je pokuljao iz dubine njenog bića. Ričard se meškoltio na kožnoj sofi. Već viđeno. Zna ona miris te majice. Popi je srknula piće sa ironičnim izrazom lica. Tu majicu kreirala je ona.

„U stvari, samo sam došla da vam predam ovu poruku.“ Žena po imenu Mojra tutnula je Popi u ruku presavijenu karticu.

„Hvala vam.“ Karticom je prešla preko pregiba na šaci one ruke na kojoj su joj nokti bili u redu.

„Žena je rekla da je nešto hitno. Veoma hitno“, rekla je Mojra, pre nego što se povukla pred strogim pogledom svoje poslodavke.

„Nadam se da nije ništa toliko hitno da ne možete da ostanete kod nas“, umiljavajućim glasom rekla je gđa Van Ajk. „Nešto poslovno ili privatno, ako nije tajna?“ Popi se igrala karticom. Htela je da je pročita. Ali je istovremeno htela i da smiri Ričarda. Nasmešila im se, dovoljno hladno da ih zadrži na odgovarajućem odstojanju. Bez obzira na to što je njen večerašnji sastanak najbitniji – ne, *centralni* – događaj u njenom životu. Do sada.

„Poslovno“, odgovorila je. „U stvari, prodajem sneg Eskimima.“

Plavuša je zabacila glavu i od srca se nasmejala. Od tog trenutka dopala se Popi. Instinktivno je osetila da bi se mogle slagati. Ali u nekom drugom životu. Kad ona ne bi bila u Njujorku. Ričard – još uvek nervozan – sada je već bio posisao sadržaj svoje čaše, tako da je

osećala obavezu da ga smiri.

„Večeras mi dolazi glavni dablinski dobavljač – ne bih spominjala nikakva imena...” oči gospođe Van Ajk zaigrale su od zahvalnosti i zadovoljstva. Popi je nastavila, „da pogleda našu kolekciju.” Pojma nije imala zašto je osećala potrebu da dalje objašnjava, možda je postojala neka vrsta recipročnosti u plavušinoj odglumljenoj ravnodušnosti. Pitala se otkud joj holandsko prezime. Ono joj se odnekud činilo poznatim. „Za reviju smo rezervisali prostoriju sa modnom pistom”, nastavila je Popi. „Karirani šalovi, odeća od tvida, gumene čizme sa vrhovima od velura, spavačice, svetlozeleni ženski donji veš, ogrtači sa izvezenim simbolima iz *Knjige iz Kelsa*^{iv} – dakle, tipično irske stvarčice.”

„To donosi novac.”

„Tu ste u pravu.”

„Prodaj ono što jesi, to je ono što ja uvek kažem”, rekla je Fiona.

„O, a ponekad i nešto što nisi”, rekla je Popi.

Ričard je zapalio cigaretu. Pomoćnik portira doneo mu je pepeljaru. Pogledi su im se susreli. Popi je pomislila: našli ste se brže-bolje.

„Bože, Dublin se promenio”, rekla je.

„Kada uporedite s onim čega se vi sećate?”

„Aha.”

„Jedino što izgleda drugačije, verujte mi.”

„Moje se stvari sada prodaju po celom svetu. A trebalo mi je gotovo deset prokletih godina da se probijem u Dublin”, rekla je Popi. „Nemojte me pitati zašto mi je do toga toliko stalo.” Slegnula je ramenima. „Ali zaista jeste.”

„Znači, ovoga puta prodajete sneg Eskimima.” Fiona se nasmešila. „Srećno! Uspeh je utoliko slađi ako ste na njega dugo čekali.”

„Nadam se da je tako.”

Fiona se izvinila, a zatim se negde izgubila. Popi je primetila da je jednu drugu gošću, dežmekastu sredovečnu ženu, probirljiva vlasnica jedva udostojila pogleda. Verovatno zato jer je izgledala kao nečija sekretarica. Žena je na sofi do sebe držala otvoren laptop i kucala neverovatnom brzinom. S vremena na vreme bi, poput preplašenog zeca, podigla pogled. A onda opet kuc-kuc po tastaturi. Bila je to

strašna pomisao, ali je Popi na delić sekunde zamislila kako bi bilo da je zaposli i da ta žena onda mora takva da sedi u uglu prostorije u kojoj će revija biti održana – školski primer toga koliko su se u Irskoj neke žene i dalje odevale neskladno i staromodno. Žena je prestala da radi. Skupila je svoje stvari i uputila se ka restoranu Soba odjeka. Mora da je dobro ogladnela nakon kucanja takvim ludačkim tempom.

Popi je gledala kako Karl Braun mirno posmatra goste koji prolaze predvorjem. Nije bio, poput većine američkih muškaraca, opsednut mlađim ženama. Pitala se koga bi večeras mogao da nađe. I pre je već posmatrala njegove skoro neprimetne metode udvaranja i način na koji uvek uspeva da nađe nekog novog, nekog zanimljivog, nekog u kome samo on može da uoči nešto čarobno. Srknula je vino i usput otvorila presavijenu karticu. Pisalo je da njen otac dolazi i da pod hitno nazove majku. Reč hitno bila je nekoliko puta podvučena.

„Sve u redu?“ Ričard je izgledao zabrinuto. „Pozelenela si.“

„Ne“, Popi je proškrgutala. „Ništa ni najmanje nije u redu.“

Uputila se ka recepciji, odlučna da dobije svoju sobu, makar u kakvom da je stanju. Mojra Dermot joj je predala elektronski ključ.

„Baš sam krenula po vas“, rekla je, „broj 102, na prvom spratu – lift je...“

Ali Popi je već trčala uz stepenice. Dobro je cimnula kvaku pre nego što su se vrata otvorila, pa je ponovo morala da provuče elektronski ključ. Čim se našla u sobi, pojurila je ka telefonu.

„Mama? Mamice? Šta ova poruka, do vraga, znači? Zašto on dolazi? Ko mu je rekao gde sam? Ti? Pa, baš ti hvala. Ovo je trebalo da bude kratak poslovni put. Znaš da ću sledećeg meseca doći kući na nedelju dana – zar nisi mogla da ga sprečiš, za ime boga? Da, naravno da sam htela da te pitam kako si? Kako si? Kako je on? Što je sad bitnije... Kako – besan? O, sranje... na skali od jedan do... o, ne – baš deset ili blizu deset? Deset. Da, znam da si morala da ga podnosiš poslednjih trideset i više jebenih godina i, da, znam da bi ja trebalo da ga podnesem ovo jedno šugavo veče – ali samo ne baš ovo veče... Ma, odjebi i ti.“

Zalupila je slušalicu, a telefon je u istom trenutku zazvonio. Recepcionerka Holandanka, javlja da joj je stigao otac, pita da li da ga pošalju gore. Glas devojke zvučao je tako mirno, pojma nije imala da

pred sobom ima pokretnu tempiranu bombu.

„Pošaljite ga gore“, Popi je odbrusila.

Ričard je nazvao iz broja 107 da kaže da mu je soba lepa i uredna i da, ako se ona slaže, ide da izvidi situaciju i započne pripreme u sobi u kojoj će održati reviju. Dobavljač je potvrdio da dolazi u pola osam. Ričard je hteo da pita da li da za sve njih zakaže večeru nakon revije. A i da pita kakva je njena soba.

„Da, da, i divna je.“ Spustila mu je slušalicu.

Dva sata da ga se oslobodi. Popi je koračala gore-dole po tepihu na crveno-crne kvadrate. To sigurno može da se postigne za dva sata. Iskustvo joj je, međutim, govorilo drugačije.

Odlučno kucanje na sobnim vratima. Ah, jadničak, pomislila je, imao je težak dan.

„Tata!“

Probio se pored nje, noseći stari kofer od pisace mašine i sivo odelo na vešalici. Pramen kose poigravao mu je na čelu.

„Jedna u Njujorku a druga u Australiji“, rekao je. Započeo je inventarisanje pored prozora. Pregledao je svoj život. „Naočare, vozna karta, novčanik – gde mi je maramica – gde je?“ A, evo je. Dobro. Naočare, vozna karta, novčanik, maramica. To je to, zar ne?“ Bio je bez daha. Shvatila je da se od nje očekuje da se složi da je sve ono najpotrebnije zaista tu.

„To je to, rekla bih.“

Sedeo je u turskom sedu na kariranom tepihu, poput usamljenog piona.

„Hvala bogu za to. Juče sam na listi imao trideset šest stvari. Trideset šest stvari! Dan ima samo dvadeset četiri časa, jebem mu sveca. Kako bilo, uspeo sam. Evo me. Gospode bože – cigarete!“ Opet je skočio, proverio džepove svojih pantalona i izvadio kutiju cigara marke korona. Pridodao ih je sve većoj gomili stvari na stolu. „Balavo derle – portir – pogledao me je ko da je hteo da kaže: ‘Ovaj tip nosi odlično odelo, ali previše je neugledan da bi ga nosio.’ Pomislio je da ga ne šljivim, pa on mene prvi nije šljivio. Poslô sam petaka tvojoj sestri u Australiju. Opet je bez kinte. Poslô sam joj i poruku, ispisô sam je na poledini kutije od cigara i napisô sam joj: ‘Evo ti moj poslednji petak, kad si već navalila da lutaš s ruksakom na leđima, ili šta god

već tamo radila – da ti se nađe. Ako te pre toga ne siluje neki Aboridžin. Drži je samo u cipeli.”

„Biće oduševljena.”

Frknuo je, opet seo i prekrstio noge, proučavajući svoje razmaknute krive prste na rukama. Tekovina dana kada se napijao. Prestao je, pre devet godina. Sada je bio samo lud. Izgledao je sitniji, mršaviji – koliko je već tako nešto uopšte bilo moguće. Duboke bore na čelu, izbrazdani upali obrazi. Unazad začčšljana sjajna kosa, sa izuzetkom onog jednog neukroćnog pramena. Izbrazdano lice izgledalo je bliže sedamdesetoj nego šezdesetoj. Odeven u rite, kao i obično. Još uvek je nije ni pogledao.

„Kako je u Njujorku?”

„Super.”

„Nije mi jasno kako izdržavaš tamo.”

Pomislila je – imam trideset pet godina, relativno sam privlačna, uspešna, sledcccg mescca kupujem mercedes, istina neudata, ali to se u Njujorku ne smatra strašnim. Ima mnogo neudatih žena. Pomislila je – sada me lepo pokopaj i postaraj se da kovčeg bude dobro zatvoren. Ali on joj ni u grobu nije dao mira.

„Da li si stavio svoje tablete na sto?”

„Ne”, kiselo je odgovorio.

„Pa, kako angina?” Ma, taj će još sto godina. „Divno. Majka ti opet ima astnui. Ne mož’ disati – mož’ mis’iti.”

„Čula sam preko telefona da prilično teško diše.”

„Treba da je čuješ kad nije na telefonu.”

„Hoćeš li sendvič – ili možda nešto drugo?”

„A šta ti misliš?”

„Pa ti mi reci.”

„Pojeo bi’ sendvič kad bi’ imo vremena. Al’ nemam. U poslednje vreme idem stazama prošlosti. Na putu sam svratio u onaj hoteli u Terlsu. Znaš onaj u kome sam umalo podmetno požar. Nisu me se setili. Mislim da je to bilo pre dvadeset godina. Izvinio sam im se. Onda sam išo da se izvinim osoblju u ludari u Korku. Nisu uopšte bili tako grozni kakvima sam ih predstavljao. A onda sam našo ovo odelo – šta misliš?” Podigao je vešalicu.

„Baš je lepo. Vidi, ja ću sebi sada naručiti sendvič, a ti kako hoćeš.”

„Pa naruči.“ Pogledao je oko sebe s bolnim izrazom na licu. „Gospode, kakva užasna soba. Pravo malo bogatstvo za jednu noć, pretpostavljam?“ Ko da sam ušô u veš-mašinu. Ja imam sobu kod gđe Dizi kraj Južnog kružnog puta. Deset funti za noć i pravi bućkuriš od doručka ujutru. Pušta te da spavaš do deset, ako ti je volja. Kako je u Njujorku?“

„Odlično. Kao što rekoh.“

Ne, pomislila je. Nemoj me pokopati. Kremiraj me. Raspi moj pepeo po obalama Afrike. Ali on bi je i tamo pronašao. Naručila je preko recepcije sendviče i čaj.

Ići stazama prošlosti. Poslednja prokleta stvar na zemaljskoj kugli koju bi ikada poželela da učini.

„Idem u crkvu, da razgovaram sa svojim duhovnikom“, rekao je.

„Večeras?“ upitala je, puna nade.

„Ujutru.“ Pogladio je odelo. „Imam šta da mu kažem.“

Kada bi imao nešto da kaže, to bi zaista uvek i rekao. U to je bar bila sigurna. Popi se srušila na krevet. Uputio joj je bledunjav osmeh.

„Ako imaš šta da mi kažeš, sad ti je prilika da dođeš do reči.“ Bacio je pogled na ručni sat koji je stajao na stolu. „Reci to sada – to jes’ – ako imaš šta jer ja u poslednje vreme uglavnom ne zatvaram usta. Dragoceni retki lucidni trenuci. A sad je upravo jedan takav trenutak.“

„Nemam šta da kažem.“

„Da, i to je istina. E pa, hoću da znaš da ti je život šarena laža. Ne treba da tračiš svoj talenat na haljine i slične gluposti. Zaista me brukaš. Od mene si nasledila taj talenat.“

„A otkad si ti to pa umetnik?“

„Kad bi’ se usredsredio na crtanje, bio bi’ dobar u tome. Ne. Bio bi’ jebeno odličan. Ali ja sam pesnik. Razmišljam o tome da napišem roman. Ali mislim da neću imati dovoljno vremena. Uostalom, svet takvo delo ne zaslužuje. U stvari, ja sam biznismen. Evo, tu mi je negde vizitka.“ Postajao je sve nervozniji. Moraće da ga smiri. Skočio je i počeo da korača po sobi. „Ja nisam Bog“, rekao je, „ali mogu da vidim osamdeset godina unazad i osamdeset godina unapred. Ti tračiš svoj život. Svi vi. Prava jedna gomila bednika. Je l’ me čuješ?“

Zar nije upravo odbila da ide stazama prošlosti? Vratila se u svoje detinjstvo, u malu kuhinju, i gledala kako tata, pijuckajući viski,

obavijen duvanskim dimom, sređuje knjige za svoju malu mesarsku radnju na ulici. Kako olovkom bode po papirima na linije. Kako joj ne spratu majka leži u krevetu i teško diše. Ispijala je hladno mleko dok je on urlao i besneo zbog sveopšteg neznanja i bezobrazluka, bezobrazluka koji je skoro isključivo odlika njegovih mušterija. *Džukelel* „Smiri se, tata!“

Zastao je. Prstima je prolazio kroz začešljanu sjajnu kosu – ono jedino što je na njemu ostalo očuvano.

„Da se smirim! Kako da se smirim? Kad su svi ljudi... sva mesta... sve što sam učinio... sve je to zbrkano u mojoj glavi. Tu je unutra pravi omlet. Šta ću sa svim tim? Nisam siguran ni šta ću sa samim sobom...“ Vrteo se ukруг, izbezumljenog pogleda. „Je l' znaš šta me sinoć onaj dripac pito preko telefona?“ Dripac je bio njen mlađi brat. „Mislio je da je pravi pametnjaković, seronja – pita me, pita me: pošto vidi da sam ja tako čestit, da l' bi' ja sebe smatro skromnim čovekom? On će mene jebavati.“

„I šta si mu odgovorio?“

„Reko sam – reko sam: 'Ako u obzir uzmeš moj intelekt i moje ne baš tako zanemarljive telente – onda da, reko bi' da sam skroman čovek.'“

„To mu je začepilo gubicu.“

„Nego šta da je.“

Nasmešili su se. Opet je seo na pod. Luckasti đavolak. Morala je da se naoruža snagom da bi uspela da predupredi izliv starog osećanja sažaljenja. Ako bi dozvolila da se takva osećanja ponovo uvuku u njeno biće, to bi je vratilo mnogo godina unazad. Dve nedelje je plakala nakon što su je roditelji posetili u Njujorku. Izgledali su tako jedno i ranjivo van sopstvenog okruženja. Izgledali su tako mali. Uvek su išli u pogrešnom smeru. Oklevali su na trotoaru – bilo da je crveno ili zeleno, svaku raskrscopicu prelazili su kao da im je za petama sam đavo. Majka je bila skamenjena od straha – sva ta brzina, buka, taksi vozila na sve strane. On je išao s jednom rukom u džepu, dok je u drugoj ležerno držao cigaru, pokušavajući da izgleda neusiljeno. Svaki put kad bi podigao pogled prema betonskim zidovima na neboderima Menhetna, rekao bi: „Ovde baš i nemaš puno neba.“ To je bilo sve što je on ikad rekao o Njujorku. Konačno ga je nešto toliko uplašilo da je

zanemeeo.

Kucanje na vratima ga je umalo oteralo pod krevet, kuda je jurnuo da se sakrije.

„Šta je to? Šta je to?“

„Sendviči, najverovatnije.“

„Aaa!“

Portirov pomoćnik držao je tacnu visoko u ruci. Voleo je svoj posao. Pogled mu je izražavao pomalo odbramben stav. Kao da je hteo da kaže da nema ništa loše u tome što je neko portir ukoliko ne želi da bude nešto drugo. Stajao je pored stola. Na njegovom bedžu pisalo je ŠEJN.

„Bi li vam smetalo ako bi' neke od ovih stvari pomerio tamo?“

„Šta?“ Ponovo je skočio na noge lagane. „O, Gospode, ne! Ja ću. Pustite mene. To su moje stvari.“

„Dobro i kažete. Ko će mi se ovde potpisati?“

„Hoćeš se ti potpisati ili da to uradim ja?“ upitao je otac.

„Potpiši ti.“

„A koje ime da stavim?“

„Stavi svoje.“

Morao je da pronađe naočare. Onda je morao da pronađe svoje pero. Morao je da zapali i cigaru da bi stvar dobila na težini. Buljio je u račun kroz sočiva na naočarima.

„Tu li je? Aha. Dž-ee-j-m-s R Fic-pat-rik. Je l' u redu?“

„Odlično. E, a sad uživajte u sendvičima.“

„Je l' treba možda da mu dam napojnicu?“

„Aha. 'Ajde samo.“

„Šta? Šta da mu dam?“

„Koliko imaš sitnine?“

Mladi Šejn polako se uputio ka vratima, pažljivo skrenuvši pogled.

„Ništa!“ kriknuo je. „Uopšte nemam sitnine. O, Isuse, Marijo, o, sveti Josife. Sad smo najebali!“

Popi je odmahнула glavom. Ustala je sa kreveta i tutnula novčić od jedne funte u Šejnovu ispruženu ruku. Bilo je to više od sedmične plate u vreme kada je posao hotelskog portira još smatran ozbiljnim zanimanjem.

Kada se okrenula, Džeјms Ficpatrik je proždirao sendviče, i to dva odjednom. Opet ga je videla kako po kuhinjskom podu igra valcer, držeći u jednoј ruci pileći batak, a u drugoj iglu za štrikanje kao dirigentsku palicu. „Slušajte sad ovaj deo – samo slušajte.“ Mocart ili Betoven ili Šubert zavlada­li bi prostorijom. Onaj pramen kose poigravao mu je na čelu dok je dirigovao. „’Ajde sad, Keјt Buš. Šta imaš da kažeš na ovo?“ Imao je pik na Keјt Buš od trenutka kad je Popi rekla da joj se dopada. Bio mu je običaj da ima pik na bilo koga ili bilo šta što se njegovoj porodici dopadalo. Bilo ga je tako lako zbuniti da ponekad nisu mogli da odole iskušenju. „Hoće li poslati Bitlse u svemir? Mislim da ne. Poslaće pravu, pristojnu muziku.“ Očito je ispalo da, što se ovog tiče, baš i nije bio u pravu.

Ipak, bilo je i nečег lepog u tome da mu ugodite – u retkim prilikama kada bi se to dogodilo. Jednom je, nasred puta, naglo zaustavio automobil. Svi su mu trubili. Pretili su mu pesnicama. Okrenuo je glavu i nagnuo se prema Popi, koja nije imala pojma o čemu se radi. „Taj zvuk što sam čuo – šta je to bilo?“ Pogledala je u svog brata i sestru. Njih dvoje su gledali kroz prozor. Šta god da je bilo u pitanju, na njihovu pomoć nije mogla da računa. „Taj zvuk – taj zvuk“, ponavljao je, znojeći se od nestrpljenja. „O, ta na na – naa, na to si mislio?“ pitala je. „Vidite?“ trijumfalno je rekao ostalima. „Potpuno nesvesno, ona pevuši početak Betovenove *Pete simfonije*.“ Krenuli su dalje, a on je urlao. „TA NA NA – NAA. Sudbina je na vratima, klinci. Možeš sada do mile volje mјaukati, Keјt Buš. Hitklifev...“

Gradić i njegovi stanovmci nisu znali šta da o njemu misle. Prvo su pokušali da ga okarakterišu kao „facu“, ali je to ispalo nemoguće jer je bio previše zloban i pakostan, i to uvek i svugde. Onda su pokušali sa „intelektualnim ekscentrikom“, greškom prirode. Ali tome u prilog nije išlo što su mu postupci toliko često odisali neverovatnom glupošću. Nisu mogli da ga se odreknu, bio je izdanak porodice koja je generacijama bila tu, čvrsto ukorenjena u istoriju malog mesta. Odlučili su da na njega ne obraćaju pažnju. Izbegavali su ga. Klimnuli bi mu glavom u znak pozdrava, ali bi mu se retko iko obraćao – on je bio onaj ljutit čovek sa cigarom i psom, koji se svako večе šeta sam, praćen oblačićem sivkastoplavičastog dima koji se vuče za njim. Lucifer, glavom i bradom.

Sada se okrenuo prema njoj, gutajući u jednom zalogaju ogromno parče sendviča.

„Znaš, ne moraš da me voliš samo zato što sam ti otac. Moja majka je bila hladna i bezosećajna osoba. Mrzeo sam je. Svi smo je mrzeli. Nisam baš bio bogzna kakav otac, je l' da?“

„Pa, preživetu nekako.“

„O, pa siguran sam da hoćeš“, kiselo je odgovorio. „Mladi poslovni ljudi i ne znaju šta su svakodnevne životne brige. Mogu li da dobijem malo čaja?“

„Samo izvoli.“

Svetli trenuci bili su zaista retki i malobrojni. Ali, poput većine nesrećnih porodica, kada bi bili srećni, to bi izazivalo pravu buru snažnih osećanja. U najboljim trenucima bili su kao na oštrici noža i svi su očajnički pokušavali da rasteraju oblake koji su mu se nadvili nad glavom i pretili, opasno pretili, dok se, u naletu snažnih osećanja kojima više nije mogao da vlada, na ostale ne bi sručila kiša. Knjige bi sa treskom popadale sa polica. „Čitajte sve što možete, zaustavite trulež neznanja!“ Jefts, Swift, Beket – filmske kritike, drame, bilo šta, čitao im je sve odreda, dok su oni jeli kukuruzne ljuspice ili usoljenu govedinu, ili dok su širkali njegovu mesarsku kećelju. Oni su naučili kako da kažu tornjaj se, ali on nikad nije. Jedno im je, ipak, podario, i to svima – Popi, njenoj sestri i njihovom bratu dripcu dar brzine. Sve troje gradić su napustili brzinom rakete.

Opet je koraćao po sobi. Sendviča više nije bilo. Popi je jedva uspevala da prati tok njegovog izlaganja. Još uvek je išao stazama prošlosti. Možda je to nameravao da radi čitavog života, ali iz onog što je uspela da shvati, do sada je jedino otputovao u Dablin. Pogledala je na sat. Svemogući bože, pa on je tu već dobrih sat i nešto. Proveravao je da li ga sluša. Godine iskustva naučile su je kako da postigne da joj se oči cackle i kako da u odgovarajućem trenutku klima glavom. Na primer, da kaže: „Stvarno?“ dok bi, u stvari, u svojoj glavi radila domaći zadatak ili razmišljala o tome kako će kasnije da isfenira kosu. Ako bi vam se stvarno posrećilo, ili ako biste primenili pravu taktiku, ponekad bi sagoreo pre nego što je nameravao. Štos je bio u tome da nikada ne treba postavljati pitanja, nikada ne izneti svoj stav, nikada se ne suprotstaviti i nikada, ali nikada, ne dozvoliti da vas obuzme

onaj osećaj sažaljenja. Jer onda bi on postajao ljudsko biće, a ne onaj otac koga se strašno stidite i na čiji račun sa svojim društvom zbijate šale.

Ali on je znao kako da zaobiđe prepreke. Popi je sada ponovo bila tamo. Na spratu, u svećanoj sobi s ulice, kod gospođe Skali. Vežbala je klavir iznad male bakalnice gospodina i gospođe Skali. Otac je insistirao da svi nauče da sviraju, iako kod kuće nisu imali klavir, niti jedan jedini notni list. Odlazila je na časove koji bi joj prolazili u sanjarenju. Onda je morala da vežba na starom stenveju kod Skalijevih.

Do-re-mi-fa-sol – bilo je neopisivo dosadno. Bila je to jedina skala koju je zaista uspela da zapamti. Zato je improvizovala, da bi joj vreme brže prošlo. Jednog popodneva malo se zanela. U stvari, malo se više zanela. Imala je dvanaest godina, hormoni su joj divljali i patila je od ozbiljnih naleta depresije koji bi je potpuno ophrvati. Počela je da svira. Ne prateći note udarala je po dirkama, sve dok je prsti nisu zabolili i dok noge nisu počele da je bole od pritiskanja pedala. Ali u tim trenucima mogla je da čuje svaku melodiju koju je zaželela: i „Climb Every Mountain“^{vi} i muziku iz *Doktora Živaga* i *Madam Baterflaj* – sve su se stapale u jedno. Ali muzika sama nije bila dovoljna. Morala je da zapeva. Pustila je glas i na trenutak postala Madam Baterflaj – tonovi srceparajuće arije uzdizali su se sve do tavanice. Klavir ju je preklinjao da prestane. Nije više mogao da izdrži sav taj bol. Plakala je histerično, udarala i grebala svoje obraze, kad god bi razmahane ruke podizala sa klavira. Konačno, sve se završilo tako što je glavom dramatično tresnula o dirke. Okrenula se da bi se, sva iscrpljena, poklonila publici koja je bila u pravom transu. Tražili su još. Ali ona više nije imala šta da im pruži.'

Tek se na stepeništu setila gde je. Gospodin Skali nije hteo da je pogleda u oči iz kuhinje, gde je sedeo držeći šolju čaja u ruci koja se zaustavila na pola puta između stola i njegovih usta, dok je na stolu pred njim stajao netaknut sendvič s paradajzom. Prodavnica je bila puna. Popi je pokušala da se neprimetno iskrade, ali sve su oči bile uprte u nju. Gđa Skali, čije su se oštre dlačice iznad gornje usne nakostrešile poput igala, trudila se svim silama da posrče svoj slatkiš što je glasnije moguće. Njaaaaa-mmm. Otelotvorenje dobrote.

„Je l' sad sve u redu, srce?“

A tamo iza falange žena stajao je njen otac, sa spuštenom glavom, trljajući jabuku o džemper. Popi je videla da mu gore obrazi. U radnji je zavladała neka specifična atmosfera – specifičnost im je izgleda bila porodična odlika. Mešavina prezira i sažaljenja očitavala se u očima svih prisutnih. I tada se Popi, po prvi put u životu, susrela sa onim s čim se on susretao svakodnevno. Bila je preplavljena osećanjem sramote i poniženja. Poželela je da pobegne u Kalkutu i da ostatak svog života provede među siromašnima i obogaljenima. Ali nije mogla da se pomeri s mesta. Noge su joj se zalepile za linoleum.

„A ovu lepu veliku sjajnu – za ovog maestra“, rekao je otac, dok je gđi Skali plaćao za robu.

Zajedno su izašli iz radnje i nastavili uz ulicu, u tišini – jedino što se čulo bilo je sinhronizovano glasno žvakanje dok su savladavali ogromne zalogaje u ustima. I ako je ikada postojao trenutak kada je Popi poželela da ga stidljivo uhvati za ruku, bilo je to tada. Ali njeni prijatelji stajali su na uglu ulice.

„Posle toga svratio sam u Bandon – tamo sam bio s jednom bandom“, rekao je. „Hteo sam da vidim pod u pabu gde sam smrskao prednje zube.“

„A ja sam mislila da su ti ih drugi smrskali.“ Popi je srknula svoj hladan čaj.

„A onda...“ Tako je snažno uzdahnuo da je mislila da će mu otpasti ramena. „Nakon krojača u Korku – otišo sam u onaj hotel gde sam zaboravio očev prsten.“

„To je bilo pre dvadeset pet godina.“ Popi je bila svesna da krši pravila. Prekidala ga je.

„Hteo sam da pogledam u lavabo, u muškom ve-ceu, gde sam ga ostavio.“

„I pretpostavljam da i dalje nije bio tamo?“

„Ne. A ni lavabo. Gde su bili ve-cei, sad je to, da izvineš, noćni klub.“ Pogledao ju je. „Znaš, u dubini duše osećam da bi sve ove godine sa mnom sve bilo u redu, da nisam izgubio taj prsten. Sve bi bilo u redu da se nisam vratio iz Engleske da otvorim tu prokletu radnju. Ja sam, zaboga, pesnik, a ne mesar. Moj život je promašen.“

„Aha.“

Ljudi u belim mantilima toliko su lako i brzo ustanovili da se radi o maničnodepresivnom poremećaju, da je cela porodica smatrala da se nešto što se toliko lako može utvrditi sigurno toliko brzo može i izlečiti. Nisu bili u pravu. Pio je pilule za sve i svašta, a između se nalivao čitavim bocama viskija. Ono što ih je sve neprekidno ostavljalo u čudu bila je činjenica da jedan tako sitan, mršav organizam može da izdrži toliko mnogo. Bio je u stanju da popije litre, a da mu ništa ne bude. A kada bi se noću vraćao kući, bučan i spreman da ih tuče, deca bi ga zaskočila da ga spreče da nasrne na majku koja je bila u kuhinji i koja mu je u kafu s melasom upravo stavljala usitnjene tablete za spavanje. Ponekad je bilo potrebno čak šest pilula da bi se uspavao. Konačno, zaspao bi na kauču, raskrečen poput morske zvezde, a majka bi samo rekla: „Ah, jadničak, imao je težak dan.“

Većito je pretio da će se ubiti. Govorio im je da ide u klanicu da ga neko oslobodi muka. Majka bi mu onda pružila kuhinjski nož i rekla mu: „Poštedi sebe odlaska tamo.“ Hitna pomoć je nekoliko puta dolazila da ih sve zajedno odveze u mesnu bolnicu pošto bi otac progutao čitavu bočicu pilula za spavanje. I to ne prvi put. A on, on bi plesao po bolničkim hodnicima, urlajući na lekare da ga puste na miru, pretio stisnutim pesnicama – kao da mu ništa ne fali. Lekari bi turobnim tonom saopštili porodici da moraju da mu isperu želudac. Namignuvši svojoj deci koja su se, od nervoze, u uglu kikotala i igrala prstima, majka bi belim mantilima rekla: „Ali, zaista, čemu žurba – ne bi' l' mogli samo još malo da pričekate?“

Nije mogla da ga napusti jer je on sve kontrolisao. Pri kraju Popinog boravka u porodičnom domu, čak je i njegova zloba postala jedan od oblika psihoze. Majka nije mogla sebi da priušti ni obično šišanje. Nije postojalo ništa poput zajedničke kase, niti je iko imao pristup njegovim mnogobrojnim i najrazličitijim oročenim računima. Gomilao je novac, pravio tajne zalihe, a sam je uvek imao samo onoliko koliko mu je trenutno bilo nadohvat ruke. Znao je da u tome leži njegova moć. A majka je znala da, ako bi ga ostavila, ne bi bilo te sile ili zakona koji bi nadjačali njegovo ludilo i naterali ga da joj da ono što joj po pravdi pripada. Ona sama nije bila vešta ni u čemu. Nikada nije bila zaposlena. „Da li da ga napustim – bez prebijene pare – sa decom, ili, bez prebijene pare – bez dece?“ Postojala je pravda – a

postojao je i Džejms. Popi se sećala kako je majka, u svojoj nemoći, ronila suze. Snažni duboki jecaji kojima se ništa ne postiže.

Kako se kasnije ispostavilo, dani pilula i suza i hitne pomoći nisu bili ono najgore. Sumračna popodneva koja su se protezala do dugih noći, kada bi sve postajalo zaista mračno...

Popi nije želela da bude tamo. Ni tu. A naročito ne tamo, pošto ju je u prošlost gurnulo njegovo prisustvo ovde i sada. Neće dozvoliti da podlegne takvim osećanjima. Ali usta su joj već bila otvorena i, pre nego što je uspela da se zaustavi, iz grla joj se oteo krik.

„Bilo je to bedno, trulo, smrdljivo detinjstvo. I nadam se da ćeš trunuti u paklu!“

Tišina. Ponovo je drhtavim prstima upalio cigaru. Popi zažmuri. Prekršila je sva pravila.

„Gospode bože“, rekao je, „toliko si me zaprepastila da sam na trenutak povratio razum. Hvala ti!“ Šta je na to mogla da kaže?

„Nema na čemu.“

Stidljivo kucanje na vratima.

„Ko je sad pa to?“ Skočio je.

Ričard je zurio iza vrata. Bio je u pantalonama od lamea zlatne boje, patikama sa visokim đonom i krznoj majici bez rukava. Iznenaden, klimnuo je glavom Džejmsu.

„Popi, prostorija je potpuno spremna. Možda bi da pogledaš?“

„Sigurna sam da je sve u najboljem redu“, rekla je Popi, pokušavajući da razvuče osmeh. „Ričarde, ovo je moj otac. Tata – Ričard.“

Rukovali su se. Otac je sve vreme gledao u sopstvene cipele. Nije bila sigurna da li je Ričard čuo kada je ovaj promumlao: „Svemogućí bože.“ Ričard je pogledao na sat i osmotrio Popi, tiho je zapitkujući. „Brzo ću“, rekla je. „Koliko još imamo?“

„Pa – trideset minuta, možda... Može se desiti da porani. Mogu da ga zadržavam, ako želiš.“

„Ne, ne“, oštro ga je prekinula. „Nema potrebe. Stići ću na vreme. Ti se samo pobrini za modele i još jednom proveri svu robu. Stižem.“

„Okej.“ Ričard se obrnuo na petama svojih debelih donova. „Bilo mi je drago, g. Ficpatrik.“

„A da – i meni.“

Kada je Ričard nestao, otac se okrenuo prema Popi, očiju izbečenih poput lopti. „Šta je to bilo?“

„To je bio Ričard. Moj sekretar.“

„Sekretar? Gospode bože – zar se sekretari danas tako oblače? I ispravi me ako grešim, ali zar to nije bio muškarac?“

„Nismo svi zaglibljeni u prošlosti, kao ti“, Popi je uzvratila s uživanjem.

Istinu govoreći, i ona sama bila je pomalo skeptična kada se Ričard u punom sjaju prvi put prikazao na jednoj od revija. Teško da je izgledao baš prikladno za tako neoriginalnu modnu kolekciju – jeftinu i običnu, da ne bi ispalo da je ona nešto više od toga. Za divno čudo, njegov oprečni pristup izgleda je upalio. Uverio je kupce da je u pitanju dobra šala i da slobodno mogu da zadrže diskretan veo ironije – bio je to oštar kontrast naspram večite gladi mušterija za jeftinim i običnim.

„A šta ti je to što imaš kasnije?“

„Prodajem svoju robu jednoj robnoj kući u Dublinu. Ono što sam oduvek želela.“

„Zar su ti želje toliko skromne?“

„Ne možemo svi da budemo grandiozni“, oštro je uzvratila. „Neki od nas kroje odelo po sopstvenoj meri.“

„Hteo sam sokole. Dobio sam male prljavosmeđe kokoške.“

Bila je na ivici da se okomi na njega, da jednom već svrši s tim, da ga jednom zasvagda izbaci. Sada je bio pravi trenutak. Zašto bi trpela ova sranja?“ Ali on se odjednom bacio u stolicu i udario u glasnu kuknjavu, s glavom među rukama, njišući se napred-nazad. Sve viši i viši, tonovi su trepereli i odbijali se o zidove sobe. Slamajući joj srce. Sećala se tog zvuka. Kao da je bilo juče – stajala je sa svojom sestrom, nepomično zureći kroz stakleni zid, u oca, tog jadnika koji je cvileo kao violina.

Samo ne tamo. Tamo više nije imala snage da se vraća.

„Pomozi mi. Za ime boga. Pomozi mi“, ječao je. „Molim te – pomozi mi.“

Popi je brzo ustala.

„Ajde“, rekla je odsečno. „Idemo malo dole. Vidi treba ti još cigara. Naručićemo dva kapućina. To će ti se dopasti. Možda čak

imaju i fine zemičke.“

„Meni je ponestalo zemički.“ Ali on je samo stajao, pridržavajući se za naslon stolice. Gledala je kako mu se zglobovi na prstima bele i crvene dok je rukama naizmjenično stezao i otpuštao stolicu.

„Možeš li da mi proveriš stvari?“ Pokazao je na sto. „Voznakarta, novčanik, naočare, maramica-cigare...“ Popi je prelazila preko svega redom. „Notesi, testisi, novci i ovci“, rekla je, oponašajući svoju majku. Zapalio je cigaru dok su izlazili iz sobe.

„Najlakše je na svetu zaboraviti svoj sat na stolu. Ili, kad smo već kod toga, prsten kraj lavabo. To se svima može desiti. U stvari, smeo bi' da se kladim da se to svima nekad desilo. Treba sa sobom nositi što je moguće manje stvari, tako se čoveku teže desi da nešto izgubi. U stvari, najbolje bi bilo nikuda i ne ići. Onda čovek ništa i ne može da izgubi. Nisi mi ni rekla šta stvarno misliš o mom odelu.“

„Uključićeš protivpožarni alarm od sveg tog dima“, Popi je rekla, mašući rukama da bi rasterala sablasne sive oblake dima koje je širio oko sebe. „Odelo je lepo. Je l' planiraš nešto s njim?“

Kada se okrenula, videla ga je kako stoji nasred hodnika držeći cigaru visoko iznad glave.

„Nadam se da ću i pokrenuti prokleti uređaj. Mrzim ovo mesto. Ovde čovek nema mira. Finbar, ma nek' se nosi... Pokrenuo bi' i zvezde, samo kad bi moglo.“

*

Popi je zauzela napet stav nalik njegovom. Da bi bila u stanju da energično reaguje, ako bi to bilo neophodno. No, on je delovao malo opuštenije. Pijuckali su kapučino u Fioninom baru, u dugom hromiranom staklenom salonu. Zabava u Irskom baru se zahuktavala. Samo što se nisu začuli i prvi gromki taktovi, ali još nije bilo dovoljno pijanih da bi se pesme zaista i prihvatili.

Posmatrala je kako neki čovek u pohabanom odelu i kišnom mantilu meša svoju kafu za šankom. Čovek je imao gustu prosedu kosu, ali nije mogla da mu vidi lice jer je ruku držao na obrazu, kao neko ko želi da se zaštiti od udarca koji svaki čas očekuje. Bilo je u njemu nešto što joj se odnekud činilo poznatim – zbog nekog razloga,

reči *nebo je pile* odjednom su joj odzvonile u glavi. Možda je i ona bila šašava. Možda ju je ovaj neznanac samo podsećao na drhtavi, klecavi krš od čoveka s kojim je sedela za stolom. I Džejms se dao u proučavanje čoveka za šankom.

„Nećiji otac, došô u posetu“, zaključio je.

„Sumnjam“, Popi je zvučala oporo. Polagala je pravo na takvo mišljenje.

„Ne, pogledaj ga“, rekao je otac. „Eno ga sedi tamo. Dok ne bude ustao. Baš me zanima šta će reći. Sad baš o tome razmišlja. Pogledaj ga, na šta liči. Sav je u ritama, gore izgleda nego ja. Ne zna šta da kaže, je l' da?“ Uplašen je. Boji se da će sve da uprska, kao i obično. Jadnik. Bez sumnje će se opet obrukati, i sve što uz to ide. Dobro ga poznajem. Bog će ga znati, ne bi me iznenadilo da piše i poeziju. Ponudi ga cigarom, Popi.“

„Ne pada mi na pamet.“

„Ali, pogledaj – on nema cigaru.“

„Verovatno ne puši.“

„Zar ti nemaš dušu?“ Glas mu je opet zacvileo. „Gospode bože, eno tamo sedi čovek – za koji minut razapeće ga neki nezahvalni bednik od sina ili ćerke, a neće mu dati čak ni bednu cigaru.“ Ustao je i usput srušio šolju sa stola. „Daj mu cigaru, kad kažem!“ Ljudi su ih gledali. Čovek za šankom kao da se sledio. Kao da je bio svestan da se o njemu radi. Sišao je s barske stolice i pošao ka izlazu, brzim, veštim korakom. Popi je pokušala da povuče oca za rukav džempera i da ga zadrži, ali on je silovito otrgnuo ruku i uspeo da se oslobodi, baš kad je čovek prolazio pored njega, još uvek štiteći obraz rukom.

„Ovamo! Ovamo!“ Otac mu je tutnuo cigaru. Niz obraze su mu se slivali potoci znoja. Počeo je strašno da koluta očima. Popi je strahovala od najgoreg. „Molim te, tata“, zašišala je.

„Uzmi.“ Gurnuo je cigaru čoveku u ruku. „Evo, je l' treba vatre?“

Čovek je buljio kroz podignute prste. Popi je ugledala jedno crno oko. Slobodnom rukom, onom koju nije držao na obrazu, uhvatio je cigaru. Dvojica muškaraca zurila su jedan u drugog. Otac se toliko tresao da je stolica kraj njegovih kolena počela da podrhtava. U jednom trenutku, Popi je pomislila da će zabrinuti barmen reagovati – a onda, polako, pažljivo i sa poštovanjem, neznanac je stavio cigaru u

usta. Sada su mu obe šake zaklanjale lice. Polako se nagnuo prema ocu. Ovaj je kresnuo upaljač i prineo ga vrhu cigare. Plamen je podrhtavao od njegovih trzaja. Oblak plavičastog dima pokuljao je iz čovekovih usta. Popi je ponovo ugledala kako se pogled iz crnog oka susreo sa očevim. Klimnuo mu je glavom.

„Hvala“, promumlao je nazalnim američkim akcentom. „Valjda.“

„Sve će biti u redu“, rekao mu je otac. „Sve.“ Ponovo je seo, ispustivši dubok uzdah olakšanja. Čovek je izvio usne u iskrivljen osmeh, i u prolazu kratko stegnuo rukom očevo rame. Otišao je.

„Vidiš?“ Zaista je hteo da zapali. Naravno da je hteo. „Samo mi nemoj reći da ja ne znam da primetim kada neko želi da zapali, a nema cigaru.“

Popi je morala da se uštine za obraze da se ne bi sećala. U jedno drugo vreme. Na jednom drugom mestu. Neko drugi nije imao cigaru.

„Da li možda želite još jednu kafu?“ Barmen im je prišao.

Bio je to mlad momak sa vragolastim osmehom i velikim klempavim ušima. Popi je na trenutak osetila kako joj napetost popušta. Na kraju krajeva, bila je u Dublinu. Ni nalik Njujorku, gde ne biste mogli čak ni da popušite cigaru, a kamoli da pridete neznancu i oslovite ga. Osetila je kako joj u krv ponovo nadire stara ljubav prema ovom gradu. Ljubaznost hotelskog osoblja – „da gospodo“ i „ne gospodo“ i „ako bi gospođa možda“... a onda neverovatna promena na telefonu – jedno „De si!“ koje bi prijateljski razmenili među sobom. Uvek to blago parodiranje u njihovim glasovima. Kao i sada kod barmena.

„Nema veze“, govorio je njenom ocu, koji se sagnuo da s poda pokupi komadiće razbijene šolje. „Ja ću to pokupiti čas posla. Onda, jeste za još jednu kafu?“

„Hoćemo?“ upitao ju je Džejms.

„Što da ne?“ Pogledala je na sat i samo što se nije onesvestila. Dvadeset do osam.

Kroz staklena vrata videla je kako Ričard u predvorju živahno razgovara sa kupcem, očigledno pokušavajući da ga zadrži dok Popi ne stigne. Čovek je gledao na sat i lupkao nogom po mermernom podu. Karl Braun se muvao po onom drugom baru i ispipavao lokalnu atmosferu, pošto je pažljivo klisnuo iz neprijatne situacije u kojoj se

Ričard našao, i tako i dalje bio na raspolaganju ma kojoj koja bi mu se bacila u naručje. Ko zna zbog čega, smatrala je da im njegovo prisustvo uvek donosi sreću. A sreća joj je sada bila potrebija nego ikad. Uz škripu je pomerila svoju stolicu unazad.

„U vozu je bio neki star čovek“, govorio je otac. „Dobro, 'ajde, ne baš tako star. Ipak, propisno se tresao. Pokušavao je da čita novine, čovek je samo gledao svoja posla, pokušavao je da čita novine i da pazi na svoje stvari...“

„Vidi, ja bih samo morala...“, pokušala je da zaustavi bujicu.

„Ali neki mladi dripci nisu hteli da ga ostave ne miru.“ Lice mu se zgrčilo od gorčine. „Ismevali su ga – i to u lice.“

„Da, da“, Popi ga je nervozno prekinula. „Samo sedi tu minut-dva, pij kafu. Vратиću se.“

„Bio je jako uplašen. Prestravljen. Nikako nisam mogao da mu pomognem. A onda – onda se upišao. Teklo mu je niz nogu, kapljalo mu u cipele. Zamisli – zamisli tu sramotu – upišati se kao mala beba.“

Popi je stajala. Pogledala ga je i primetila žućkast trag na njegovim pantalonama u predelu prepona. Ponovo je sela.

„Hajdemo opet gore u sobu – možda bi želeo da se okupaš ili...“

„Nemam ja vremena za kupanje“, zašištao je, stegnuvši pesnice.

„Ima vremena za sve“, rekla je, držeći ga za lakat. Vukao se za njom po predvorju hotela, kao pas koga su naterali da bude miran. Pogled joj se susreo sa Ričardovim – pozvala ga je na stranu.

„Popi! Šta se dešava? Ovaj tip postaje besan ko ris. Neću još dugo moći da ga zadržavam.“

„Moraćeš da počneš bez mene. Samo mu reci da sam umorna posle dugog leta i da se još nisam privikla na vremensku razliku – smisli tako nešto. Evo me za nekoliko minuta.“

Popi je krajičkom oka zapazila onu dežmekastu sekretaricu. Očigledno je izašla iz Sobe odjeka i sada je ponovo besomučno kucala, ovaj put na sofi. Onda je naglo zaklopila laptop i brzo ustala. Popi je instinktivno naterala oca da požuri ka liftu – nije želela da im se iko pridruži. Ali žena se uputila ka recepcijskom pultu.

„Bolje bi ti bilo da se što pre vratiš.“, upozoravao ju je Ričard. „Nije od onih tipova koji bi da sklapaju posao sa običnom ulizicom kao što sam ja. Hej! Ozbiljno ti govorim. Ovaj tip je ozbiljan – neće mu

se dopasti ako misliš da ga zavitlavaš. Dobro veče, još jednom, g. Ficpatrik.“

„Bro veče.“

Ričard je bio na ivici očaja – šcepao ju je za ruku. Popi ga je otrešla s neodobravanjem.

„Ajde samo – briši! Možeš ti s njim. Evo me za minut. Stvarno. Idi sada, idi, idi!“

Ričard je nervozno odjurio. Uvređeno stisnuvši usne, okrenuo se u punom krugu i otišao. Ali Popi je videla kako mu se uglađeni osmeh vraća na usne kada je ponovo prišao kupcu. Nije imala mnogo vremena. A opet – ko ga je uopšte imao?“

*

Pričao je i pričao, bez prestanka. Odmotavao je klupko svog života. U jednom trenutku ljutit, u sledećem očajan. Na tren bi začutao, dok je, izbačene vilice, sedeo i posmatrao svoje razmaknute krive prste. Popi je morala da otvori prozor, da bi ušlo malo svežeg vazduha. Kao i obično, govorio je više no što je trebalo i ona je osetila da ne može da dođe do daha. Reka Lifi proticala je ne mareći za njihove brige. Novi blokovi stambenih zgrada sa balkonima od kovanog gvožđa nazirali su se na drugoj obali. U daljini se čuo zvuk sirene. Ovako, sa prozora, sve joj je izgledalo novo, sve dok nije ugledala ruševine zgrada od crvene cigle koje su još uvek odolevale nasrtajima građevinskih preduzeća. Mali razbacani delovi Dablina, smrdljivi poput utroba davno pocrkalih riba. Deca koja se mire sa svojom sudbinom – za razliku od njenog herojskog bega. Kažu da je čovek ono što pojede? Vraga, pomislila je. Čovek je ono čime ga hrane.

Telefon je zazvonio i prekinuo njegovu bujicu reči. Ričard, samo da joj kaže da je kupac odgledao polovinu revije i da sada već kipti od besa. Šta, do vraga, ona to pokušava? Neće biti nikakvih porudžbina ako sa sprata smesta ne dovuče svoje dupe. Popi ga je slušala, potpuno zanesena i odsutna. Ričard joj je kukumavčio u jedno uvo, dok su joj kraj drugog proletale staze i stranputice očevog životnog puta.

„Moraš da ideš? Sada moraš da ideš?“

„Čini mi se.“

„Dobro. Evo, idem. Samo da pokupim svoje stvari. Naočare... vozna

karta... kuda ja to idem? Pa da. Sada idem kući. Ne, ne, kod gđe Dizi. Mislim da ću odelo ostaviti ovde, ako ti ne smeta.“ Ponovo je koračao po sobi, grabio stvari i stalno ih usput ispuštao.

Popi ga je gledala, dok je rukom pokrila slušalicu.

„Popi?“ Ričard se drao. „Znam da si tu. Reci mi – šta da kažem ovom tipu?“

„Kako da tamo stignem?“ upitao je otac. Zastao je nasred sobe. Ruke su mu mlitavo visile niz slabine. Gledao je u pod. „Šta misliš da učiniš za mene?“ Prošaptao je. „Šta misliš da učiniš za mene?“

Popi je zatvorila oči.

„Ričarde?“

„Da? Da?“

„Reci čoveku iz Del Montea^{viii}“, zastala je, „reci mu da nemamo više ananasa.“

„Šta? Ma šta do...“

Popi je spustila slušalicu. Dohvatila je kutiju cigara, zapalila jednu i stavila je ocu u usta. Zahvalno je klimnuo glavom. Ruke su mu se tako jako tresle da je morala da mu pridrži cigaru da bi povukao dim. Kada je nekoliko puta uvukao dim, uhvatila ga je za rame i pomogla mu da unazad dokorača do stolice. Telefon je opet zacvrkutao. Zgrabila je slušalicu, spremna da se izdere na Ričarda, ali sada je bila njena majka.

„Da, da. Još uvek je ovde.“ Popi je klimala glavom. Pogledala je u oca – izgubljeno je prelazio pogledom po sobi, kao da je pokušavao na nešto da se usredsredi. Nije bio siguran gde se nalazi. „Vidi, mama“, prekinula je bujicu reči s druge strane slušalice, „žao mi je zbog onog ranije, u redu? Ne – nemoj se brinuti za sve to. Sigurna sam da Dablin neće propasti.bez... Samo se čuvaj. Da. I ja tebe. Čao.“

Popi i njena sestra stajale su stisnute u maloj staklenoj kabini. Redovi kreveta, nanizani poput brazda ispunjavali su ogromnu prostoriju iza stakla. Muškarci su sedeli ili ležali na krevetima, zureći u tavanicu ili u zidove. Medicinski tehničari su im rekli: „Eno ga.“ Njih dve su se okrenule u maloj staklenoj prostoriji i ugledale svog oca, vezanog poput ćurke, kako praznim pogledom zuri u njih. Bilo je Badnje večer. „Moramo da ga držimo ovako umotanog, devojke, da ne bi audio sebi“, tehničar samo što se nije izvinjavao. Sestre su klimale

glavom, kao da su shvatale šta se događa. Bile su na putu kući. Nerado su skrenule s puta da bi obavile ovu posetu.

Otac im je prišao, pritiskajući lice na staklo. Nasmehio im se – bio je to mali preostali razumni deo njegovog bića, da ih umiri i uveri ih da je sve u redu. Zakolutale su očima, kao da je on neko nevaljalo dete, baš kako su to uvek radile, kroz celo detinjstvo. „Cigarete?“ nemi pokreti usana bili su puni nade. Popi je pogledala u svoju sestru. Kako su mogle da zaborave? Ništa mu nisu donele. Namrštio se, ništa ne shvatajući. „Jebenu cigaretu?“ drao se kroz staklo.

„Sada se razjario, devojke, možda bi bilo bolje da vas dve sada...“ Tehničari su bili ljubazni. Devojčice se nisu pomerale. Gledale su jednog drugog pacijenta, mladića kovrdžave kose, kako prolazi pored njihovog oca. Zapalio je cigaretu i stavio je ocu u usta. Dim iz očevih usta zamaglio je staklo.

„Ne bi smeli ovde da puše.“ Jedan od tehničara pojurio je u prostoriju. „Dajte mi to.“ Izvadio mu je cigaretu iz usta i zgazio je. „No, no, Džejs, znamo kakva su pravila.“ Usta koja su sada ostala prazna jedno vreme su se u tišini naizmenično otvarala i zatvarala. Poput bebe koja se sprema da zaplače. Popi nikada nije mogla da se seti koja je od njih dve prva počela, ali su obe sestre, odjednom, prsnule u histeričan smeh. Smejale su se, smejale, i smejale. Nisu nikako mogle da se zaustave. A usta s druge strane stakla i dalje su se bešumno otvarala i zatvarala. Tehničari su ih odgurali do vrata. „Najbolje da pođete, devojke.“

Morale su da prođu ispred njega, a još se uvek nisu bile smirile nakon napada glasnog piskavog smeha. Beznadežno ih je zagledao. A onda je i on počeo da se smeje. Ispuštao je glasne frktave zvuke koji kao da su mu odzvanjali iz stomaka. I tako su njih troje stajali – vrišteći i njačući – dok su tehničari odmahivali glavom i skretali pogled. A onda je iznenada prestao, baš kako je i počeo. Povremeni piskavi prodorni i oštri trzaji po glasnim žicama bili su sve što je ostalo od napada smeha, dok je prodoran pogled iz crnih, napaćenih očiju uperio pravo u oči svojih ćerki.

„Šta mislite da uradite za mene? Šta mislite da učinite za mene?“ ječao je i ječao, dok su devojčice gurali prema tvrdim hrastovim vratima. Ali to nije bila ozbiljna molba. Glas mu je bio zaravnjen,

gubio se i zamirao. Onda se otac povukao. Ruke su mu bile vezane i obmotane oko tela. Na vratima su se okrenule. Već je ležao na svom krevetu, ispružen, leđima okrenut prema njima, dok su mu kratke, žgoljave noge podrhtavale. Znale su da je i dalje ponavljao: „Šta mislite da učinite za mene?“ Pitale su da li bi mogle da se vrate sa cigarama, ali su tehničari rekli da se ne vraćaju. Oni će se pobrinuti da za Božić dobije cigaretu.

„Šta hoćeš?“ sada je viknula. „Za ime boga – šta hoćeš?“

Ramena su mu potonula. Još jednom se našao na sredini sobe. Podigao je glavu i ona je ponovo ugledala onaj prazan pogled.

„Šta mogu da učinim?“ pitala je tišim, nežnijim glasom. „Šta hoćeš?“

„Hoću...“ Prvo mu se lice zgužvalo i zgrčilo. A onda i celo telo dok je padao na kolena. Morao je da podešava visinu svog glasa dok su mu se reči probijale kroz grlo. „Hoću – da obučem odelo“, rekao je.

Popi je podigla vešalicu. Namestila je nepostojeću postavu na odelu.

„Pa onda ga obuci.“

Odvela ga je u kupatilo i okačila odelo na kuku s unutrašnje strane vrata.

„Je l' možeš sam?“

Klimnuo je glavom. Zatvorio je vrata, a ona je ostala u sobi. Držala je ruke u krilu i čekala. Znači, ipak je uspeo da je dovede dotle. Do tačke koja ju je nagnala da uspe u svakoj drugoj situaciji u životu. Do tačke gde je čovek morao ili da se smeje ili da se uguši od sažaljenja. Do tačke gde ništa nije moglo da se popravi i sredi i gde su ljudi tumarali, ogoljeni, oslobođeni svoje ljuštore. Ljudi širom sveta nosili su njenu odeću – a tek je sad počinjala da shvata kako ona sama treba da nosi sopstvenu prošlost.

Izašao je iz kupatila. Popi mu je glasno dala do znanja da dobro izgleda.

„Moje ruke“, rekao je, gledajući u drhturave leptire, „ne mogu – prokleti šlic.“

Povukla mu je rajsferšlus. Ustuknuvši pred osećanjem nepodnošljivo nežne prisnosti. Pogledao se u ogledalu.

„Nije loše.“ Okrenuo se da bi ga i ona pohvalila. „Vraški dobro

izgledaš, rekla bi'."

„Pa“, duboko je udahnuo, „bolje da sad krenem. Gđa Dizi – izuzetna jedna žena. Ne bi' da je naljutim.“

„Vidi – ovde stvarno ima puno mesta. Krevet je velik ko fudbalski teren – bilo bi mi drago da...“

„A, ne.“ Pljucnuo je i zalizao kosu. „Idem sad – put pod noge.“

„Je l' imaš para za taksi?“

„O, da. Dobra ideja. Ići ću taksijem.“

„Jesi li potpuno siguran da...“

„Ići ću taksijem.“

Skupila je njegove stvari i stavila ih u kofer od pisaće mašine. Zaustavio ju je kada je htela da u torbu zgužva njegovu staru odeću. Glavom je pokazao u pravcu korpe za otpatke.

„Otpratiću te do lifta“, rekla je.

„A, da. Lift.“

Celim putem niz hodnik ogledao se u svakom ogledalu. Nameštao revere. Prstima prelazio preko nabora na pantalonama. Kada je ušao u lift, zbunjeno ju je pogledao.

„I šta sad treba da radim?“

„Pritisni to dugme.“ Pokazala mu je koje. „Vidi, tata, samo hoću da ti kažem...“

Stavio je prst na usta.

„Lift i taksi. Lift i taksi“, govorio je, kolutajući očima, kao da je u pitanju neka interna šala. Mišić mu se zgrčio na levom obrazu, ali je uspeo da zadrži namešten osmeh dok su se vrata lifta zatvarala. Popi je nekoliko trenutaka stajala u mestu, obraza priljubljenog uz zid hodnika. Onda je odjurila nazad u sobu.

Stigla je baš na vreme da uspe da ga vidi kako odlazi. Odšetao je do reke. Gledala je kako pali cigaretu. Prolazio je taksi za taksijem, ali on nije zaustavio nijedan. Išao je, zaustavljajući se s vremena na vreme, da poravna revere. Okrenuo se i pogledao u zgradu – zurio je, kao da je odmerava. Zasenila ga je visina zgrade, kraj nje je izgledao kao patuljak. Znala je da ne može da je vidi kako stoji na prozoru. Pomislila je kako će joj suze koje joj se slivaju niz obraze sigurno ostaviti prava rečna korita na licu. Gladala je za njim sve dok od njega nije ostalo ništa osim tragova dima na mestu gde je stajao kraj reke.

Nije uzeo ni jednu jedinu pilulu tokom cele posete. Marljivo je išao stazama prošlosti, a nju je došao da poseti na kraju svog puta. I tada je shvatila. Učinio je jedini ustupak koji je mogao. Odenuo je reči koje nije mogao da izgovori. Želeo je da ona može da kaže – da može da saopšti drugima – onda kada ga je videla, poslednji put, on je na sebi imao odelo.

Telefon je uporno zvonio.

Uterivač dugova

Roni Rajan je mrzela perionicu automobila u garaži na dokovima, preko puta hotela Finbar. Činilo se kao da dve mrtve, jarkozelene ovce napastvuju tojotu-starlet njene majke. Međutim, želela je da auto izgleda dobro kada sledećeg dana bude išla na aerodrom. Nema nikakvog smisla da potroši čitavo malo bogatstvo na svoju kosu, kožu, nokte i garderobu, a da se onda pojavi u prašnjavom automobilu. Sutra sve mora da bude savršeno. Zato će i prenoćiti tu, u Dablinu.

Majka joj je rekla da je blesava. Njegov avion neće stići iz Stokholma pre ručka i ako krene kolima ujutro može da stigne i ranije nego što je potrebno. Za to joj treba najviše tri sata. Umesto da baca novac na hotel u gradu. Ali Roni je bila nepopustljiva. Nije želela da se zaglavi iza nekog tipa koji vuče prikolicu za konje trideset kilometara na sat, ili da naleti na saobraćajku, ili da ne nađe parking na aerodromu, da da bude u trci i panici. Treba da sačeka Čestera. Čester Stoun dolazi u Irsku da se oženi njome. Iduće nedelje ona će biti gospođa Veronika Stoun.

Nedelju dana pre svog tridesetog rođendana, Roni, koja je mislila da je nijedan čovek nikada neće voleti, biće mlada. Ako *to* nije vredno male proslave u vidu noći provedene u pomodnom dablinskom hotelu, onda Roni zaista nije znala šta jeste.

Pogledala je u retrovizor dok su crknute zelene ovce nastavile da razmazuju sapunicu po prozorima kola. Videla je blago zabrinute krupne tamne oči, lep ten i dugu, ravnu, smeđu kosu. Večeras će tražiti da joj Dirdri iskreno, potpuno beskompromisno iskreno, kaže da li je ušla u godine kada ne treba da nosi dugu kosu. Dirdri će joj sigurno reći. A možda i neće. Možda neće hteti da bude gruba i kaže nešto što bi moglo da pokvari Ronino venčanje.

Biće to skromno venčanje, samo porodica i nekoliko prijatelja.

Švedski sto za dvadeset šestoro ljudi na ručku u roditeljskoj kući ugovorila je mnogo pre nego što je njena majka mogla da preuzme kontrolu nad protokolom. Roni je isplanirala da joj snaha skuva paradajz čorbu, iz lokalne samoposluge nabavila je lososa sa prelivom i raznovrsne salate, a sladoled će biti poslužen sa svadbenom tortom. Iznajmila je porcelanski servis, pribor za jelo i čaše mnogo pre nego što je njena majka mogla da kaže da imaju dovoljno toga po kući i da niko neće obratiti pažnju na to što su stvari rasporene. Piće je bilo na sniženju, ono nepopijeno se može vratiti, a služiće ga pouzdani mladić iz jednog lokalnog bara. Doći će Česterova majka i brat, a kum će biti njegov prijatelj Majkl. Preostalih dvadeset i dvoje su sa Ronine strane.

Nije brinula zbog tog dana. Sve je savršeno organizovano.

To je nešto što je Roni umela dobro da radi, organizovanje – konferencije, trgovački sajmovi, izložbe. Oko toga se njen život vrteo poslednje četiri godine. Daleko od kuće, u njujorškoj putničkoj agenciji u kojoj je radila. Tamo je otišla da se sakrije od svega što se dogodilo. Znala je kako da prepozna i izdvoji moguća problematična područja, izoluje one koji mogu da prave probleme ili da budu negativni, kao i da maksimalno podstakne snagu i samopouzdanje svih onih koji bi radili bolje kada bi znali da ih neko ceni.

Roni je iz iskustva odlično znala da svečanost treba da se završi kada je na vrhuncu i da treba prekinuti dok se još pobeđuje. Mlada i mladoženja će odjuriti automobilom samo tren pre no što iko pomisli da je vreme da pođu. Isplanirala je i da se Česterova majka, brat i kum vrate u svoj hotel, jer bi se preterano druženje s njenom porodicom i za jedne i za druge moglo pretvoriti u dosadu.

Njeni rođeni majka i otac su nakon svega verovali da su oni pripremili ovu raskošnu i sa stilom organizovanu svadbu, i stvarno su joj se radovali.

Roni je izvezla svoj blistavo čisti auto iz perionice i uputila se preko mosta ka hotelu Finbar. Počastiće se večerom sa svojom prijateljicom Dirdri u Sobi odjeka, bez previše pića i opuštanja, rano će leći i dobro se naspavati. Ujutro frizer, aerodrom, a onda vodi Čestera kući da se venčaju i da otpočnu novi život.

Parkirala je automobil i liftom se popela od parkinga do foajea hotela Finbar. Bila je tu na piću pre tri nedelje kada se vratila iz Amerike sa svojim neverovatmm novostima i planovima.

Baš tu, u Fioninom baru, ispričala je Dirdri sve o Česteru i o tome kako je njihovo upoznavanje izgledalo kao prelistavanje već pročitane knjige. Imali su iste nade i snove, sličan društveni milje, a nisu preduzeli ništa posebno da bi to postigli. Voleli su iste pesme Ele Ficdžerald i Besi Smit i filmove Vudija Alena. Oboje ih je fascinirala Arizona i nervirao Pariz, a najsrećniji su bili u Amsterdamu gde su se upoznali i šetali kraj kanala držeći se za ruke.

Dirdri, koja je udata i ima dvoje male dece, slušala je s nevericom Roni kako, rečima koje se sapliću jedne i druge, prepričava svoju priču. Ona će biti ili deveruša ili kuma. Nosiće prelepi sako i suknju od roza svile, obrubljene krem čipkom. Mlada će nositi krem čipku i šešir obrubljen roza svilom. Obećale su jedna drugoj da će sve oboriti s nogu.

„Zamisli, Roni, sve ovo ti se dešava nakon svega što si preživela“, izgovorila je Dirdri pre nego što je uspela da se zaustavi.

Ali Roni se nije uzbudila. „Znam, nakon svega. Zar to nije neverovatno?“ rekla je.

I jednim pokretom ruke odbacila je bol i poniženje koje je ljubljeni Nil Nolan izazivao u njoj tokom svih ovih dugih, tužnih godina. Vedro su se nasmešile jedna drugoj kao da nije u pitanju cela decenija Roninog života koja joj je oduzeta samo zato što je imala tu nesreću da sretne Nila Nolana na svoj dvadeseti rođendan.

*

Ni večeras, niti ikad više neće ćaskati o Nilu Nolanu, pomislila je dok je gledala kako jedna stara žena s teškom šminkom dostojanstveno ide iz bara kroz hol u izbledelej smaragdnazelenoj večernjoj haljini. Ona nikada ne zaboravlja lica. Žena je osetila da je neko posmatra, okrenula se i mahnula pomalo uobraženo prema Roni koja je išla ka njoj kao da ju je ova pozvala. „Na kraju svi ovako završimo“, promrmlja ona skoro šapatom Roni. „Ljubav je kurva.“ Žena je izgledala jedno dok je pokušavala da namigne i priđe bliže

Roni, a glas joj se još više utišao kada je zatražila funtu.

„Nadam se da će vam se sreća osmehnuti“, reče Roni gurajući joj novčić u ruku. Žena se okrenula kao da je posramljena, a ipak, kada je izašla na večernju svetlost, Roni je videla kako je iz dugačke limuzine koja se zaustavila izašao šofer da joj s poštovanjem otvori vrata.

Nil Nolan je prošlost, pomislila je. Čester je sadašnjost i budućnost.

Nema potrebe da pred Česterom glumi i laže.

Nema pretvaranja da voli trke hrtova i boks.

Nema razloga da bude ljubazna prema sumnjivim tipovima koji se hvale kako su prevarili poresku službu, nabavili robu bez poreza ili nasamarili osiguravajuća društva tako što su bacili kofer pun starih stvari na kraju godišnjeg odmora i za to dobili ogromnu odštetu.

Čester je radio u turizmu kao i Roni, specijalizovao se za *Nagrađna putovanja* – odmore koje kao nagradu dobijaju grupe uspešnih prodavaca. I, naravno, Čester ju je znao kao uspešnu osobu, kao nekoga ko je naporno radio da bi uspeo u poslu. Nil Nolan ju je znao samo kao gubitnika, kao osobu koja je napustila studije pre nego što je diplomirala da bi živela s njim i bila njegov ponizni, ljubljени rob.

Kao osobu koja je ostala još dugo, dugo nakon što je sve bilo gotovo prihvatajući prezir i postepeno uništavanje svog samopouzdanja.

*

Žena na recepciji bila je odsečna i efikasna. Mojra Dermot, pisalo je na njenom identifikacionom bedžu. Ispod rodnog dablinskog, nazirao se engleski akcenat. Roni se pitala šta je nju dovelo nazad u Dublin. Nije izgledala kao žena koja bi se vratila kući za nekim muškarcem. Previše je nezavisna i jaka za takvu vrstu nepromišljenosti.

Mojra Dermot je rekla da ima poruka za nju i predala joj kovertu. Dirdri je žao, ali mali Katal ima vrlo visoku temperaturu i misli da večeras neće moći da dođe. Da li Roni može da je nazove čim uzme sobu? Možda bi umesto toga Roni mogla da dođe do nje?

Roni je bila vrlo razočarana. Ne ide se u posetu nekome ko brine zbog bolesnog deteta. Ali nije je uznemirila sama pomisao da će veče

provesti sama. Navikla je da se sama zabavlja. Stvar je bila u tome što je ovo trebalo da bude *Veće istine*. Dirdri, koja je već šest godina udata, otkrila bi joj dobre i loše strane braka. Dirdri bi joj sasvim iskreno rekla šta misli o njenoj kosi. Smejuljile bi se što će Čester biti u odvojenoj sobi pošto Ronini roditelji nikako ne bi mogli da prihvate činjenicu da su oni išta imali pre braka. Ali ipak je Dirdri bila zabrinuta zbog deteta.

Roni je otišla do telefona pored recepcije i pozvala svoju prijateljicu.

„Ne, ne“, uveravala ju je, „mnogo pametnije je da ostaneš sa detetom... naravno da to nije meningitis. Ali moraš da budeš tu. Zar te neću videti na venčanju? Glupost, potrebno mi je samo da rano legnem.“

Zadovoljna što je ubedila prijateljicu, Rom je pogledala na sat koji je pokazivao vreme u raznim zemljama.

U Irskoj je pola šest, u Švedskoj je pola osam i tamo Čester pakuje kofere da dođe u Irsku na svoje venčanje. U Njujorku je pola dva posle podne, a tamo je Česterova majka još uvek u šoku što je njen četrdesetogodišnji sin odlučio da se oženi u jednom gradiću u Irskoj.

Roni je podigla svoj mali ručni prtljag da bi otišla u sobu 103 na prvom spratu i odjednom se setila odakle joj je poznato lice žene iz limuzine. Bilo je to lice sa jedne stare reklame koju su prikazivali na kablovskoj televiziji, još u Americi.

U San Francisku je pola jedanaest pre podne i tamo Česterov brat Mark provodi vjerne pokušavajući da ubedi sud da mu smanji alimentaciju koju plaća svojoj bivšoj ženi.

Kako je čudno razmišljati o svim tim različitim životima koje ljudi vode.

*

Roni i Čester su često razgovarali o tome da radeći u turizmu dobijaš mogućnost da otkriješ o čemu ljudi sanjaju. „Klijenti često misle da bi voleli da budu pet dana u Las Vegasu, a možda bi im se mnogo više svidelo da provedu vreme u Škotskim brdima. A ako pokušaš da im to kažeš?“ Ni govora, bio bi najgori na svetu.

Išla je ka liftu, čija su se vrata zatvorila za izbezumljenim čovekom u prugastom džemperu, kada je ugledala njega.

Nil Nolan je izlazio iz Irskog bara sa pićem u ruci i onim istim podrugljivim osmehom na licu.

Prošlo je više od četiri godine od kada ga je poslednji put videla. Pitala se, s vremena na vreme, da li se ugojio, ima li pivski stomak – puno je pio. Ali ne, još uvek je bio bolno privlačan.

Njoj.

Shvatila je da su drugi ljudi govorili da on uopšte nije privlačan, da ima sitno, špicasto lice. Po Dirdrinim rečima, a ona ga je iz sve snage mrzela, nalik pacovu.

Uvek je veoma brzo reagovao, za razliku od Čestera koji je, kada ukapira nešto, lagano razvlačio usne u osmeh. Sada ju je prepoznao i prilagodio izraz lica za pola sekunde.

„Ne mogu da verujem“, podsmešljivo je rekao, „mrtvi su ustali iz groba i izašli na svetlost dana.“

„Ne, ja nisam umrla, Nile“, uzvratila je.

„Kao i da jesi, o tebi nikakvih vesti. Roditelji ti ćute kao zaliveni. Dirdri je rekla da će, ako još jednom budem pitao za tebe, pozvati policiju. Ta čudna poruka koju si ostavila. Šta sam mogao da mislim osim da si se koknula?“

Zvučao je iznervirano i kao da mu je skoro žao što to nije učinila.

Roni je bila potpuno smirena. „Nemoj praviti dramu, u poruci sam jasno rekla da odlazim.“

„Da, ali pošto si sve stvari ostavila u stanu, to je delovalo malo poremećeno, kako sam mogao da znam u kakvom si stanju bila?“

U glavi je toliko puta vrtela scenu njihovog ponovnog susreta. Da li će ga iskasapiti? Da li će se on izviniti i reći da tada nije shvatao da je ona bila dobra osoba? Da li će oni shvatiti da je razlaz bio *deo toga*, nešto što se *moralo* desiti, pa nastaviti tamo gde su stali?

Ono što nije mogla da pretpostavi ni u jednom scenariju koji je sanjala svih ovih godina bez njega, jeste da će joj biti potpuno svedjedno.

Njegovo prisustvo tu, među sivobelim stubovima foajea hotela Finbar, nije bilo ni približno važno kao to što Dirdri nije tu. Njegovo lice nije bilo ništa u poređenju sa licem koje će ona videti sutra kada

Čester doleti iz Švedske. Pomirljivo mu se nasmejala.

„Ma daj, Nile, niko nije znao u kakvom sam stanju ja tada bila – čak ni ja sama. A kako si *ti*, inače?“

Pogledao ju je sa divljenjem. Dugo, dugo nije videla da je tako gleda. Još od samog početka, pre nego što se zaljubila do ušiju, postala opsednuta i pretvorila u dosadni teret u njegovom životu.

Jasno je video da ga je prebolela i to ga je nerviralo. Čak bi mogao nešto i da pokuša da mu se vrati. Ta pomisao joj se čak i dopala pošto mu to nikada ne bi uspeło. Ali bilo bi fantastično imati tu moć makar na nekoliko minuta.

„Ja sam dobro, baš dobro“, rekao je skenirajući je odozgo nadole, na svoj spori način, od vrata do kolena, namerno istražujući njeno telo.

Osećala je detinjasto zadovoljstvo što je nosila elegantni pleteni kostim od meke zelene vune i kvalitetnu svilenu maramu.

Nije se ugojila, a oni tamni kolutovi od nervoze i tuge su nestali ispod njenih očiju. Izgledala je dobro i to je znala.

„A posao? Da li i to ide dobro?“

Bila je ljubazna, ali ne previše zainteresovana.

Nije mogla biti zadovoljnija pravcem u kom su se stvari odvijale. Ovo čak nije bila ni gluma kao što je to uvek bilo sa Nilom, bilo je iskreno.

I on je to shvatio.

„Da, moj posao procveta kada je ekonomska situacija dobra, ljudi postanu pohlepni, treba ih srediti.“

„Naravno.“

„Da li treba da se nađeš s nekim ovde?“ upitao je Nil.

„Trebalo je, ali je upravo otkazano“, odgovorila je.

To je bila činjenica, a ne iznuđivanje poziva ili ugovaranje pića. Izgledala je kao da će se svakog momenta pozdraviti s njim. A on je delovao kao da mu je to jasno.

„Pa, možda...?“ počeo je.

Pogledala ga je upitno. „Da?“

„Da li bi možda, u ime starih vremena...?“

U ime starih vremena! Pitala se na šta je mislio. Čovek koji je svojim izrugivanjem i cinizmom, lagano i sistematski, uništio njenu veru u sebe, njen ugled, nadu u budućnost, bilo kakvu budućnost.

Želeo je da popiju piće ili nešto pojedu da bi mogao na neki način da proslavi taj proces. Bio je čak suroviji i bezosećajni nego što je ona verovala da je moguće.

„Zaista mislim da ne...”

„Hajde, Roni, prošlo je dve godine... skoro tri.”

Nije rekla da je prošlo četiri godine i tri meseca. Ali znala je da je tačno toliko.

Nije rekla ništa.

„Voleo bih da čujem šta si radila, hajde, bilo bi lepo”, molio je.

Iznenada je odlučila. Pričaće s njim. Možda će mu i postaviti neka pitanja koja je želela da postavi Dirdri.

„Naravno, dobro. U koji bar želiš da idemo?”

Naprasno se promenio, delovao je čak sumnjičavo, kao da to nije očekivao. „Bilo bi malo neugodno... mislim... tamo ima ljudi, ne bih želeo da me vide. Znaš prirodu mog posla.”

Roni je znala.

Uterivanje dugova. Prilično nasilno uterivanje dugova.

Ali to nikada nije značilo da Nil Nolan nije mogao da se pojavi u javnosti. U stvari, bilo je obrnuto. Samo njegovo pojavljivanje, kao i pojavljivanje nekih njegovih kolega, često je bilo dovoljno da natera ljude da brzo plate.

Gledala ga je podrugljivo, čuteći.

„Znači, shvataš problem”, rekao je.

„Onda neki drugi put.” Okrenula se da pođe ka liftu.

„Roni?”

„Da?”

„Mogli bismo da odemo u tvoju sobu, tamo verovatno ima mini-bar, mogli bismo čak i da budemo usluženi u sobi.

„Mora da se šališ”, rekla je.

Znala je da je to izgovorila sa tako očitim zaprepašćenjem da joj je poverovao. To nije bilo ni nalik neubedljivim protestima koje je izražavala iz godine u godinu kada su svi znali da tako ne misli. Podgrevanje mita o ženama koje kada kažu ne misle da.

„Ne, bože sveti, Roni, nisam mislio... da idemo u tvoju sobu da... ništa ni nalik tome. Ne, samo da nas ne bi niko uznemiravao.”

„Koga ne želiš da vidiš?” upitala je.

„Nikoga posebno. Onako, uopšte.“

Roni je preletela pogledom po holu, sa belim sofama i živopisnim slikama na zidovima, koji se odjednom ispraznio.

Nije bilo nikoga.

Čak je i Mojra Dermot otišla u prostoriju iza recepcije. Za pultom ju je zamenio recepcioner koji je izgledao kao stranac i nije čak ni bacio pogled na njih. Nije bilo nikog drugog ko bi mogao da ih vidi kako razgovaraju.

„Pio si ovde potpuno javno, Nile. Ne želiš da te vide sa mnom, ili sa bilo kojom ženom? Od koga se kriješ? Opet od svoje žene?“

Kada ga je upoznala bio je oženjen groznom Darom. Pa, tako ju je Roni tada zvala. Dara Nolan, dvadesetpetogodišnja majka dvoje dece, a po Roninom mišljenju najomraženija žena na svetu. Nil je nikada nije zaista ostavio. Imao je stan za svoje potrebe, stan u kojem je Roni živela s njim, dok je grozna Dara podizala decu.

Koliko je tada samo mrzela Daru, sebičnu, surovu, bezosećajnu ženu, koja niti je umela da zadrži muža, niti je želela da ga pusti, koja je stalno za nečim cmizdrila i pričala priče o tome kako deci nedostaje njihov tata umesto da im sama obezbedi neki čvrst i siguran oslonac.

Kada je Roni ušla u njihov život, deca su imala tri i četiri godine, slatka mala plavokosa stvorenja s očevim osmehom. To nije bila njihova greška, ta čitava užasna zbrka. Nil je odlazio da ih vidi nedeljom, a kada bi se vratio bio bi uvek neraspoložen i uznemiren. Bilo je gotovo nemoguće udovoljiti mu tih večeri i sve što bi Roni rekla bilo je pogrešno.

Sada bi Dara morala da ima trideset i pet, a deca trinaest i četrnaest. Nije moguće da im se vratio? Dara ga nikada ne bi primila nazad, ne nakon svega što se desilo.

Bilo mu je neprijatno. „Deca su imala problema, problematične godine, znaš i sama. Nekako smo se zakrpili, tako da se sada više motam po kući.“

„Vrlo mudro.“ Roni je zaista tako i mislila.

Nadala se da će ona i Čester imati dece. To je sigurno bilo u planu. Kakve veze ima to što su sada blizu tridesetog i četrdesetog? Roditelji uvek izgledaju kao da su vekovima stariji od svoje dece, čak i ako su mladi kao Nil i grozna Dara.

„Da, tako da...” Pokazivao je ka liftovima.

„Misliš da nas Dara može videti ovde?”

„Mnogo njenih prijatelja dolazi ovamo na piće, a ja sam joj na neki način obećao...”

„Da me više nećeš viđati?” upitala je.

„Pa, ne baš tebe isključivo. Mislim, ti već godinama nisi ovde. Rekao sam da nikoga neću viđati.”

„To mora da je teško u gradu kao što je ovaj.” Nadala se da ne zvuči previše cinično. Nije morala da brine, shvatio je to zdravo za gotovo.

„Na neki način jeste, ali zbog nekih poslova idem van grada, pa je onda vazduh čist.”

„To je dobro”, rekla je.

„Pa, pomaže”, rekao je Nil Nolan.

Roni je shvatila da nikada neće sresti toliko bezosećajnu, neuviđavnu i grubu osobu, koja bi mogla da joj odgovori na neka pitanja o njenoj budućnosti. Ovo je čovek koji će joj otvoreno ukazati na njene slabosti, a pošto ona nije osećala ni trunku žaljenja, niti se među njima išta moglo ponovo desiti, biće sasvim bezopasno da ga pozove u sobu.

„Dobro, onda idemo gore”, reče i ugleda iznenađenje na njegovom licu, te pođe ispred njega ka liftovima u dnu mermerom popločanog hola.

Pred vratima je uzeo njenu ključ-karticu da je stavi u bravu. Uvek je radio takve stvari smatrajući da žene nisu sposobne ni za šta. Nekada je to volela. Sada ju je to užasno iznerviralo. Ušli su, ona je nemarno spustila svoju torbu na veliki francuski ležaj i otišla do prozora.

„Koliko ostajes?” upita.

„Samo večeras. Gledaj, stvarno *imaju* mini-bar. Baš zgodno”, reče Roni.

„Pa, danas ga većina hotela ima”, rekao je opet podrugljivim glasom ismevajući svakoga ko bi pomislio drugačije.

Nije obraćala pažnju na njegov ton, klečala je ispred mini-bara.

„Pivo, vino?” ponudila je.

„Ej, nismo se videli dve godine, hajde da popijemo nešto

posebno?“ predložio je.

Odjednom je dobila ideju. U svom prtljagu imala je bocu šampanjca, poklon od rođake koja je rekla da je besmisleno davati poklone koji se moraju nositi u Ameriku i da Roni treba da traži samo ono što se odmah može pojesti i popiti.

„Šampanj koktel?“ predložila je.

„Ma daj, nemaju to ovde?“

„Imaju male boce brendija, a ja imam šampanjac, i možemo staviti dve kocke šećera sa tacne za kafu.“

Bio je zadovoljan ovim predlogom i napravio je čitavu predstavu oko vađenja čaša.

Setila se vremena kada bi sve dala samo da mu ovako udovolji. Sada, kada joj to nije ništa značilo, sve je bilo neverovatno lako.

Roni je sela na stolicu pored prozora, Nil je seo na krevet.

Pića su se zapenušala i oni su nazdravili.

„Srećno“, rekla je.

„I nema ljutnje?“ pitao je. Nil je uvek voleo da se osigura.

„U vezi s čim?“

„Nismo se razišli kao prijatelji.“

„Ali to je bilo pre sto godina, kao što si i sam rekao; pričaj mi o sebi.“

I ispričao je ponešto.

Trenutno u gradu ima puno razmetljivaca, ljudi koji ne mogu da sačekaju da dobiju pravi posao i ne znaju da je neka vrsta dogovora neophodna. Ne, oni baš to veče moraju da imaju jaknu od 400 funti za izlazak u klub. I šta onda urade? Odu i kupe je lažnom kreditnom karticom ili čekom bez pokrića. Nije važno. Pa, to tako ne ide. Dok je govorio o tome, zvučao je skoro ispravno.

„Ne, naravno“, Roni je coknula negodujući.

Tako da se primenjuju sve stroža i stroža upozorenja i naplata dugova. Trenutno je nešto stresnije nego ranije, ponekad ti momci idu u grupama, pa nas je potrebno i trojica da bismo se suočili s njima.

Poznavala je vrlo malo njegovih prijatelja tako da nije mogla da izdvoji i analizira mnogo imena iz njegove prošlosti. On nije znao nikog od njenih prijatelja osim Dirdri, a na nju ne bi trebalo da ga podseća. Dirdri se izvikala na njega na javnom mestu, na dočeku Nove

godine, kada je izašao s Darom i grupom svojih prijatelja. „Mojoj prijateljici si rekao da te čeka, kopile jedno. Rekao si mojoj prijateljici Roni da ostane kod kuće i da čeka tvoj poziv. Neka ti je bog u pomoći ako je gurnula glavu u rernu.“

Naravno, ubrzo nakon toga je pozvao Roni telefonom i rekao joj da je opet uspjela da upropasti jedan sasvim civilizovan večernji izlazak time što šalje svoje prijatelje da ga prate i maltretiraju, i, ako je rerna njen izbor, što se njega tiče, ne treba da se dvoumi. To je bio najgori trenutak u njenom životu. Neće mu spominjati Dirdri.

Gledao je u TV program. „Pogledaj, daje se *Terminator*“, zadovoljno je rekao.

„Ali mnogo kasnije“, rekla je. „Dotle ćeš već uveliko biti kod kuće, ušuškan.“

„Ne mora da znači“, rekao je Nil dok im je sipao drugu turu pića.

„Kako su deca?“ pitala je.

„Ti ne želiš ništa da znaš o njima.“

„Naravno da želim. Bila je ljubazna, opuštena, zainteresovana.“

„Obično si plakala kada sam pričao o njima.“

„O, Nile, za ime boga, to je bilo onda, a ovo je sada.“ Pogledao ju je na trenutak i činilo se da ga je ubedila. Bila je to tužna priča.

Dečaku, koji ima četrnaest i po, već je dva puta suđeno na sudu za maloletnike. Ništa strašno, obična krađa u radnji. Krstari po tržišnim centrima sa gomilom drugih klinaca, krenuo je lošim putem.

Devojčica je obolela od onog što sada zovu poremećaj ishrane. Izgladnjuje se, na silu jede pred njima, a onda ide gore i u kupatilu sve povratu. Mogu da je čuju kako to radi.

„I da li Dara uspeva da se nosi sa svim tim?“ Glas joj je zvučao zabrinuto.

„Ranije nisi pominjala Darino ime“, rekao je, zaprepašćen. „Da, sećam se, to je bilo tada... Pa, ona je dobro, Dara, zaista je dobro. Njeni roditelji su želeli da me se otarase, ali ona je rekla ne, zbog dece, tako da sada moram redovno da se pojavljujem i da budem strogi otac jednom, a brižni tata drugom.“

„Ali ne večeras?“ pitala je Roni.

„Ne, mogao bih biti opravdano odsutan, ako znaš šta mislim.“

Znala je šta misli.

Pozvao ju je na piće da bi pričali o njoj, o tome šta je ona radila. Nije je ništa pitao, nije znao da živi u Americi, nije znao da će se udati iduće nedelje, nije znao, a nije mu bilo ni stalo do toga, kako će ona i Čester živeti. Da se molila i nadala da ona i Čester žive zajedno.

Jer, negde u dubini duše, Roni je osećala da se to neće desiti. Nije bila vredna takvog čoveka, da se uda, da ima svoj dom. To je već dugo znala.

Zato je tokom svih tih dugih meseci živela usamljeno u Njujorku, u samo jednoj iznajmljenoj sobi koju je plaćala radeći kao kelnerica. Trudila se da nema društveni život već da vreme provodi uz priručnike za učenje kod kuće i na dopunskim kursovima. Nije verovala da vredi čak ni kada je postala najbolja u svojoj grupi, kada je mogla da se snađe u kompjuterskom programu pre nego što su ostali studenti uopšte i počeli da ga shvataju.

Znala je da je bila očajna i bezvredna osoba. U protivnom, zašto bi joj Nil Nolan, koji je normalan, rekao to toliko puta? Večeras bi mogla od njega da sazna sve, od A do Š. Da joj ukaže na sve što ga je kod nje nerviralo, da je sprovede kroz minsko polje osobina koje bi mogle da zasmetaju Česteru i odbiju ga od nje.

Ali Nil je bio podozriv kada su u pitanju poverljivi razgovori. Osim, naravno, ako ih on nije pokrenuo. Ne sme ga pitati previše direktno. Osetila je da mu je bilo nelagodno da priča o ženi i deci. Tu nema spektakularnih priča o uspehu i bilo bi joj bolje da se vrati na oblast posla. To je područje u kome će Nil Nolan briljirati.

„I da li je situacija još uvek ista? Sud nije u mogućnosti da obaveže na naplatu duga?“

Zagrejao se za temu. „Pa, znaš kako to ide, nije uvek krivično delo napisati ček bez pokrića. Pošto možeš da uplatiš sredstva nekoliko sati nakon toga. Kao da toga ima! U svakom slučaju, većina povrata novca ili robe spada u građansku parnicu, a dužina i troškovi procesa su prokleta beskonačni.

„Znam.“ Umela je tako dobro da sluša.

„Tako da nečije prisustvo, prosleđena kratka poruka da bi bilo dobro da se prokleti automobil vrati na to i to mesto i u dobrom stanju... pa, to obično upali bolje nego spori sudski zahtev.“

„I ti ne upotrebljavaš nikakvu silu, zar ne?“ Pogledala je direktno

u njegov ožiljak na čelu.

„Ne, izuzev ako oni ne počnu prvi. Neki od njih to rade. Gadovi“, rekao je lagano dodirujući ožiljak.

„Jedva je vidljiv. Stvar je u tome da te ja znam, u stvari, da sam te dobro znala.“

„Zašto tada nisi bila ovako normalna? Čemu sva ona vriska i urlanje?“ pitao je.

„Da li je tada bilo puno toga?“

Delovala je zainteresovano na neki blag način. „Bože, Roni, bila si kao prokleta benšiviii, svako veče Nijagarini vodopadi.“

„Zašto si onda ostao sa mnom?“ Pitala je to mirno, bez gorčine.

„Obećavala si da se to više nikada neće ponoviti i ja sam ti verovao. Baš tako.“ Nasmešio se osmehom koji joj je ranije lomio srce, a sada je videla kako ga po potrebi uključuje i isključuje.

„I zašto se sve to dešavalo?“ Činilo se da je iskreno zbunjena.

„O, ubij me ako znam.“ Podigao je ruke ka nebu. „Iskreno da ti kažem, nikada nisam ni imao pojma.“

„Šta te je tada kod mene najviše nerviralo?“

„Plakanje i kukanje, mislim. Isuse, nakon napornog dana to nije ono što čovek želi. I tvoja stalna potreba da se nečemu divim.“

„Kako to misliš?“

„Ne znam, na primer: 'Pogledaj, Nile, napravila sam presvlaku za jastuk. Pogledaj, Nile, nisi primetio da sam zamenila mesta kutiji za hleb i konzervi za keks.'“

„Da li je stvarno bilo tako strašno?“ Podrugljivo se smejala osobi kakva je bila.

„Još gore.“ Zagrejao se za temu. „Bilo je zaista strašno kada si od mene tražila da pogađam: 'Pogodi šta sam danas radila u kući, Nile, pogledaj okolo i pogodi.'“ Afektirao je i vrskao imitirajući način na koji je tada govorila. Naterala je sebe da se ne nervira.

„I da li si ikada pogodio?“ upitala je.

„Mislim da nisam“, cerekao se s njemu svojstvenom dečaćkom željom da udovolji. „Pokušao sam, znam da jesam. Pitao sam se: 'Da li su proklete zavese bile ovakve jutros ili nisu?' Ali znaš kako je teško primetiti stvari nakon celodnevnog posla. Sve što mi je bilo potrebno bilo je pivo, zagrljaj, jelo, a dobijao sam samo to očajničko kinjenje. Šta

je trebalo da radim?“

Pogledao ju je, saučesnik u zaveri, oboje su gundali na Roni kakva je bila u stara loša vremena.

Jedva se usudila da progovori.

Robovala je tom stanu. On nije imao para da ga održava, pa je ona ofarbala svaki pedalj stana. Mada nije švalja, borila se da napravi opremu za stan pošto nisu imali novca da je kupe. Ubedila je gazdu da im dozvoli da ostanu da žive iznad radnje, a zauzvrat mu je pomagala dole, unosila džakove povrća i premeravala ga u vreće.

I dozvoljavala mu je da je štipa za zadnjicu i nije cikala glasno, da njegova žena ne čuje. Mogla je da ponese gore i nešto povrća.

Nil je dobro zagazio u uspomene.

„I bože sveti, Roni, hoćeš li ikada zaboraviti ono povrće, supe i variva, isprdeo sam se sa jednog kraja Dablina na drugi zbog toga? Šta te je spopadalo da to spremaš? Nisi bila prokleti vegetarijanac, zar ne?“

„Ne. Ne mogu da se setim zašto.“ Pretvarala se da razmišlja. „Da nije zbog toga. što nismo imali para za meso, ribu ili namirnice?“ Delovala je iskreno i naивно.

Nije primetio ironiju.

„Ma hajde, imali smo dovoljno za trunku nečeg normalnog, ali ti si toliko bila u tim stvarima. I sočivo! Čudo jedno da mi je stomak uopšte dobro.“

„A o čemu smo pričali dok smo jeli... te odvratne stvari?“ Toliko je želela da sazna čega će se on setiti.

„Bože Roni, ti kao da već imaš prokletog Alchajmera. O čemu smo pričali? Ovom, onom, pretežno o tvojim planovima, bila si sjajna u pravljenju planova. Sledeći vikend ćemo raditi ovo, sledeće leto ono, za pet godina radićemo opet nešto. Dan sam po sebi za tebe nikada nije bio dovoljno dobar, uvek si išla dalje, dalje, dalje na sledeću stvar.“

Bingo! Roni je pomislila. To je bilo ono na šta će morati da obrati pažnju.

U njeno višemesečno učenje kod kuće bile su uvrštene knjige o tome kako se ponašati na javnim mestima i o ophođenju u društvu. Znala je da ljudi mogu da dave, a da toga nisu ni svesni. Sve što je Nil

do tada rekao bilo je potpuno nebitno. Ali ova stvar sa planiranjem budućnosti je svakako nešto što bi moglo da izludi Čestera. Do sada verovatno nije, jer je planiranje oboma bilo potrebno u njihovom poslu vezanom za turizam. I, naravno, to im je bilo potrebno i u privatnom životu jer su morali da se dogovore kada da se nađu, pre Česterovog odlaska u Švedsku zbog ugovaranja Nagradnih putovanja, a nakon što se Roni vratila iz Pitsburga s Turističkog sajma. Ali to je bilo nešto što je trebalo zapamtiti, možda je imala sklonost da i u privatnom životu pravi previše planova.

Upotrebio je ve-ce šolju u njenom kupatilu. Vrata je, kao i obično, ostavio otvorena, oduvek je to mrzela. To je bilo tako bahato. Ali neće to spominjati. Nil Nolan je došao gore da bi pričao, a ne da bi se naučio lepom ponašanju.

Spretno je sipala još jednu bočicu konjaka u njegovu šampanj čašu i dolila šampanjac do vrha. Piće mu uvek razveže jezik, saznaće više. Dobiće sopstveni kurs za poboljšanje ličnih osobina.

Povukao je vodu i izašao, a da nije oprao ruke. Da li je i pre toliko godina primećivala te stvari, a ako jeste, da li su joj smetale?

„Sve je prva liga“, rekao je.

„Drago mi je da ti se dopada“, rekla je.

Delovalo je kao da će je pitati nešto o njenom životu, o svetu u kome je naučila da pravi šampanj koktel, svetu koji joj je obezbedio dovoljno novca da prenoći u hotelu Finbar.

Samo na trenutak je izgledao spreman da se interesuje za život nekog drugog, a ne samo svoj. Ali trenutak je prošao.

„Pa, bar si poslušala moj savet da ostaneš u cipelama“, rekao je smejući se i pokazujući na njena stopala. Roni je nosila jednostavne crne salonke s visokom štiklom. Članci koje je čitala o uticaju oblačenja preporučivali su ih za skoro svaku priliku. Bile su nezamenljive u svakoj poslovnoj prilici i, verovatno, pogodne za svaku društvenu, osim za one vezane za sport ili prirodu. Upravo su počele da je malo žuljaju i baš je htela da ih izuje.

„Molim?“

„Znaš kako si umela da zbaciš cipele i podigneš stopala prekrivena žuljevima, plikovima i sličnim stvarima, na sofu. Uvek sam ti govorio kako imaš očajna stopala i da je bolje da ih držiš pokrivena.“

„O, sada ih držim pokrivena“, rekla je uz zvonki smeh.

„Pa, onda sam te nešto i naučio“, zadovoljno je rekao.

Da, Nile, pomislila je. Naučio si me da mrzim svoje telo, baš kao što tvoja trinaestogodišnja ćerka mrzi svoje.

Naučio si me da se osećam loše i odbojno. Bila sam zdrava, krepka dvadesetogodišnjakinja kada sam te upoznala, privlačila sam momke, imala sam budućnost, diplomu i karijeru pred sobom.

Bila sam slaba, preplašena, starica od dvadeset šest i po godina kada sam te napustila ili kada si ti mene ostavio, nikada ne znam kako je bilo.

Nije da si ti želeo da mi to uradiš, jer ti nikada to nisi planirao, nego sam ja dopustila da se to desi, Pitala se da li je ovo sa njenim stopalima još jedan *Bingo*. Nešto o čemu bi trebalo da vodi računa u budućnosti?

Retko kada je bila u situaciji da Čester može da ih vidi i da oseti gađenje. Ili su oboje bili bosonogi na plaži, ili su kraj vatre zajedno pekli pogačice nakon tuširanja. Ili u krevetu. Gde nije rekao ništa loše o njenim stopalima, niti o bilo kom drugom delu njenog tela. Sasvim suprotno.

„Reci mi, šta je još, osim stopala, na meni bilo grozno“, pitala je veselo.

„Ma daj, Roni, nemoj sebi kvariti raspoloženje, postala si lepa žena, znam da je u pitanju dobro perje, ali ti uopšte ne izgledaš kao što si ranije izgledala.“

„Tada jedva da sam imala ikakvog perja, ako se dobro sećam.“ Namrštila se kao da pokušava da se priseti. Ali jasno se sećala, previše jasno.

Par pomodnih farmerica koje je ukrala sa tezge i nosila svaki put kada bi izlazili. Imala je samo njih. Njih i nekoliko majica ili košulja koje joj je dala Dirdri uz gomilu upozorenja o tome kako će joj život izgledati ako i dalje ostane sa Nilom Nolanom.

Nikada pre ni posle toga nije ništa ukrala i još uvek se sećala ukusa straha u grlu da je ne uhvate. To je trajalo danima, agonija da ju je neko pratio do kuće i da policija samo odugovlači.

„Nešto si sigurno imala, nije te interesovalo i to je sve, jedva da si se i češljala.“

O, to je bilo tako pogrešno, i te kako ju je interesovalo, volela je odeću koju je videla na drugim mladim ženama, na televiziji, u kafeima, na ulici. Odeću koju bi sebi mogla da priušti da je još uvek, kao student, primala džeparac od svojih roditelja, odeću koju bi kupila da je diplomirala i zaposlila se.

A što se tiče njene kose i tu je užasno grešio. Ona ju je i češljala, i četkala, i prala u limunovom soku, kada bi uspela da ga nabavi. Jedino što nije mogla sebi da priušti šišanje, pa je stekla naviku da je potkraćuje sama. Kako je mogao i da pomisli da joj nije bilo stalo. „To ti je mladost“, reče ona vedro. „Do čega mi je bilo stalo? Mora da mi je do nečega bilo stalo.“

„O, samo do plakanja i planiranja, mislim da je to bilo sve. Nasmejao se i otvorio malo plastično pakovanje keksa „digestiv“ koji se nalazio na tacni za kafu.“

„Ne, ma hajde, bila sam u ranim dvadesetim, mora da je bilo nešto što me je interesovalo. Možda seks? Šta kažeš na to? Da li me je seks interesovao?“

„Čekaj, stani, Roni, nemoj započinjati temu za koju znaš da može izazvati svađu. Ponašamo se civilizovano, pijemo sjajnu stvar koja razgaljuje, zašto to da kvarimo?“

Dok je bio u kupatilu Roni je u svoju čašu sipala mineralnu vodu. Popila je mnogo manje od njega onoga što je on zvao sjajna stvar koja razgaljuje. Um joj je bio bistar, ali je dozvolila da joj govor postane malo nerazgovetan.

„Ne, nije pošteno da ti postavim to pitanje, interesovao me je, znam da jeste. Ono što bi trebalo da te pitam jeste da li sam bila dobra.“

„Prošlost je prošlost, koliko ja znam, ti se sada možeš jebati kao zvečarka“, rekao je smešeći se.

„Da li one to rade dobro, šta misliš?“ Delovala je oduševljeno celokupnom idejom.

„Ne znam da li one to rade dobro ili ne, ali unesu trunku entuzijazma i možda malu dozu opasnosti.“ Nasmejao se.

„A mi to nismo tako radili?“ Ponovo naivan pokušaj da se seti.

„Više kao vreća krompira, nisi baš uživala, dušo, zar ne? Samo si ležala zatvorenih očiju dok se ne završi. Što je bilo prilično brzo uzevši

u obzir takvu tvoju reakciju.“

Zaledila je izraz na licu, nije želela da mu pokaže kako je ovo bilo jezivo nepravedno.

Nije znala da je moguće ovako preraditi prošlost.

Ponekad su ležali satima i isprobavali sve što je on predlagao. Dugo nakon toga bila je modra i iscrpljena. Tumačila je njegovu žudnju kao izraz ljubavi, pa je smatrala da treba da se potruži da je održi.

Nežno se smešio kao na blesava izmotavanja blentavog kućeta.

„U svakom slučaju, hajde da se sada ne vraćamo na to“, rekao je velikodušnim tonom. „Dovoljno smo onda o tome razgovarali, ja sam pokušao da te zadovoljim, da ti pokažem o čemu se tu radi, ali ti jednostavno nisi mogla da shvatiš.“

„Ne, pretpostavljam da i *takvi* ljudi postoje“, sa žaljenjem se složila.

„I oni drugi koji možda previše očekuju.“ Ovde joj je izašao u susret.

„To nije bilo samo zbog toga što sam previše visoka ili što sam imala opušteno grudi, šta misliš?“

„Ne, ništa ti nije falilo, Roni, veruj mi, jednostavno nisi to radila srcem.“

Sa mnom je sve bilo u redu.

To mi sada kaže.

Zašto sam onda stalno iznova slušala kako sam ružna, i kako ne postoji muškarac koji bi me pozeleo, i kako sam srećna što me on uopšte podnosi?

Ili kako je tužno gledati sve te lepe fotografije devojaka po časopisima, a onda držati opušteno grudi poput mojih?

A kada bi se pokrila rukama on bi se još više smejao.

Šta je iz toga mogla da nauči? Da li je išta mogla da iskoristi u svom novom životu? Vreća krompira koja nije umela da se prepusti emocijama.

To nije ono što joj Čester govori, posle, dok je drži u zagrljaju.

Niti je moguće da on to misli.

Ima još samo jedno pitanje koje mora da mu postavi.

„Hajde da dokrajčimo ovo, hajde.“ Iscedila je poslednju bočicu i

ostatak boce u njegovu čašu. Umesto toga, on je gledao u mali crveni jelovnik.

„Zar nećemo poručiti nešto od ovog izobilja?“

Čitao je naglas.

„Losos, piletina, odrezak od bubrežnjaka, moj bože, pogledaj šta sve ovde možeš da poručiš, ako možeš da platiš. Nije za vegetarijance poput tebe... ne, lažem, ima ovde nešto sa pečurkama.“ Bio je poput halapljivog deteta.

Želela je da uzme njegovo piće i pljusne mu ga u lice. Želela je da viče na njega: „Ja nisam vegetarijanac, ti glupi, nepromišljeni, besmisleni klipane. Stvar je u tome da šest godina nisam jela meso da bi nam uštedela novac.“ Ali još uvek je trebalo da mu postavi pitanje.

Uzela mu je jelovnik iz ruku i položila ga na televizor.

„Onda, nećemo jesti?“ Bio je razočaran.

„Ne, nisam gladna“, rekla je i time je na to stavljena tačka. Kao što je tačka mogla biti stavljena i pre toliko godina da je ona imala bar malo pameti.

„Šta misliš zašto sam ostala s tobom sve one godine?“ pitala je.

„Pa hajde, ti si ta koja je ostala, to bi trebalo ti da znaš.“

„Ja zaista ne znam, Nil, i pitam se da li ti znaš?“

„Šta?“

„Ne, zaista, bilo je, kao što kažeš, tako davno, a sada smo tako iskreni jedno prema drugom.“

„Jesmo“, složio se.

Njen um je posustajao. Da li je Nil zaista verovao da je bila iskrena prema njemu? Nije nijednom rečju kritikovala prošlost. Nijednom.

„Pa, zašto sam ostala? Da li zbog ljubavi? Ili zaljubljenosti? Ili straha od samoće?“

„Isuse, ne znam...“

„Ne, sigurna sam da znaš, sve drugo znaš. Iskreno, znaš da si me *pustio da ostanem* zato što si bio dobrodušni idiot, zar nisi to rekao?“ Smejala se, sada očigledno oduševljena svim tim.

„Pa da, pomalo“, cerekao se.

„I?“

„I ostala si zato što si bila očajna, Roni dušo, bila si krpa od čoveka, bila si pomalo priglupa. Moram priznati da si se prilično

sredila i kultivisala. Tada si bila pravi gubitnik i pošto smo sada iskreni, to je prava pravcijata istina.“

Još samo nekoliko minuta i onda će on otići.

Neće više biti ni dostave u sobu, ni pića, ni filmova, ni seksa.

On će morati da ode.

Roni je toliko mnogo radila na svom životu u poslednje vreme, može da se obuzda još nekoliko minuta, zar ne?

Neće mu dati do znanja da je on taj koji je veseloj devojci koja je tek izašla iz puberteta oduzeo sve čemu je stremila i ostavio za sobom usamljenu bezvrednu ljušturu.

„To je to“, rekla je veselo. „Trebalo mi je vremena da se pokrenem i to je sve.“

„Pa, po tome kako izgledaš, dobro ti je išlo od onda“, rekao je kao da joj odaje priznanje koje je i zaslužila.

„O da, mora da si me naučio nekoliko stvari usput.“

„Pa, nadam se.“ Bilo mu je drago što je bio od pomoći.

„Sada bi trebalo da te pustim da ideš. Bilo mi je zaista drago da te vidim.“

Ranije bi bilo dovoljno da samo dodirne njenu ruku i kosa bi joj se naježila kao da ju je udarila struja. Sada ju je dodirnuo i ništa se nije dogodilo.

„Ne moram odmah da idem“, počeo je.

„O, ali *ja* moram“, rekla je.

„Mislim da si rekla kako te je prijatelj ispalio.“

„Ja imam više od jednog prijatelja“, smešila se pomerajući ga postepeno ka vratima. Čulo se kako glasovi ljudi iz susedne sobe odmiču niz hodnik.

Polako je odškrinula vrata sobe. Čula je kako se vrata od lifta zatvaraju, a onda brze korake nazad ka sobi pošto je tamo zvonio telefon. Hodnik je sada bio prazan.

„Do viđenja, Nile“, rekla je širom otvarajući vrata. „Ne mogu da verujem da ne plačeš“, rekao je. Slegla je ramenima.

„O, to više ne radim.“

On još uvek nije želeo da ide, tako da je počela da zatvara vrata.

Dodirnuo ju je, samo lakim pokretom po reveru njenog skupog pletenog zelenog kostima.

„Previše oklembeseno“, nasmejala se.

„Nikada to nisam rekao, savršeno oblikovano, koliko se ja sećam.“

„Laku noć, Nile.“

Zatvorila je vrata i on je otišao.

Dugo je mirno sedela, nije znala koliko dugo, i razmišljala o dobrom čoveku u hotelskoj sobi u Švedskoj, koji će sutra doći da se njome oženi.

Znala je da će izvući pouku iz činjenice da su joj stopala neprivlačna ako se previše otvoreno pokazuju i da njeno planiranje budućnosti može da iznervira.

Ništa drugo neće poneti iz godina poniženja. Poželela je da postoji način da ga kazni zbog one rečenice koja ju je ostavila tako poniženu i bez vere i nade.

Na neki način, on je bio kažnjen time što su mu deca postala problematična. Ali, ne dovoljno.

Proprala je čaše, zamotala praznu bocu od šampanjca u novine i stavila je u ručni prtljag da je sutra negde baci i taman je htela da uključi televizor kada se začulo veoma glasno kucanje na vratima.

Otišla je da vidi ko je, ali nije otvorila vrata. Policajci su rekli svoja imena i iz koje su stanice.

„Molim vas, o čemu se radi?“

„Vi ste Veronika Rajan?“

„Tako je.“

„Da li možemo da uđemo, gospođice Rajan?“

„Kao što sam već pitala, da li mi možete reći o čemu se radi?“

„Gospođice, samo želimo da znamo da li možete da nam potvrdite jedan alibi.“

Otvorila je vrata. Ispred su stajala dva mlada policajca. U dnu hodnika je bilo još policajaca i čulo se komešanje kao da nekoga obuzdavaju.

„Alibi?“ upitala je Roni.

„Gospodin Nolan tvrdi da je bio u vašoj sobi večeras između osamnaest i trideset i dvadeset i petnaest.“

„Gospodin *Nolan*?“ Činilo se da želi da pomogne, ali je zbunjena.

„Da, Nil Nolan, on kaže da je vaš stari prijatelj.“

„A zašto mu je potreban alibi?“

„Proveravamo kretanje nekoliko ljudi, desio se ozbiljan incident nedaleko oдавде. Neko je gadno pretučen. Izvinite gospođice Rajan, da li vi poznajete gospodina Nila Nolana?“

„Da, poznavala sam Nila Nolana pre mnogo godina“, polako je izgovorila.

Pogledali su ka liftu i žamor glasova se pojačao.

„I da li je on večeras bio sa vama?“

Roni je zastala.

Večeras on nije pretukao nikoga na parkingu. Večeras mu zglavci nisu bili izderani niti lice izgrebano kao nekada kada se vraćao iz noćnog posla.

Ali bilo je noći kada je to radio. Noći kada policija nije bila u blizini.

Ne, večeras Nil Nolan nije bio ni blizu ozbiljnog incidenta u kojem je lice nekog mladića izobličeno zbog toga što uterivač duga ne može da sačeka regularni pravni postupak da povрати dug.

Umesto toga, on je bio ovde u ovoj sobi, eksirao šampanj koktele i govorio ženi kojoj je uništio život kako sada i nije tako loša, da se malo opametila i, da bi je potpuno nagradio, ne bi mario da se kresnu. Ženi toliko slomljenoj i poniženoj da se jedva mogla suočiti sa budućnošću koja joj je ponuđena.

Nil Nolan je bio kažnjen: njegov sin je išao ka nizu popravnih domova, a ćerka obolela od bulimije.

Ali nije bio dovoljno kažnjen, ne on lično.

Setila se njihovog susreta u foajeu. Bio je prazan, osim recepcionera stranca, koji čak nije ni pogledao u njihovom pravcu. Nikoga nisu sreli u liftu, niti su tražili dostavu u sobu. Niko ih nije video zajedno.

„Ne, gospodine“, rekla je Roni Rajan preletevši pogledom po sobi koja je izgledala potpuno nevino kao da u njoj nije bilo nikakve posete. „Nisam videla Nila Nolana više od četiri godine.“

Dar od Boga

Obasjana svetlošću, čednom i mlečnobelom, sedela je na duguljastoj bež sofa u osamljenom kutku predvorja i, začudo, osećala se kao kod kuće. Zbilja, pomislila je, hotel Finbar je pomalo podsećao na samostan – svakako nije bio nalik ni na jedan samostan koji je ona poznavala, no ipak joj se činio neobično bliskim.

Palme u velikim sivim ćupovima podsećale su je na predstave Svete zemlje u dečjim molitvenicima. Glatki mermerni pod, bio je poput onog u crkvi kod kuće. U elegantnim crnim kostimima i lakim belim prslucima zakopčanim do grla, dve mlade žene obavljale su svoje dužnosti za pultom recepcije koji je bio dug i bleđ poput oltara. Gosti hotela su dokono prolazili, krupni muškarci i sitne žene, krupne žene i sitni muškarci sa bradom i bez brade. U odevanju je preovladavao određeni stil, mokasine i komotna bež odeća. Toliko njih je bilo obučeno upravo ovako da im je to mogla biti uniforma. Dopadala joj se takva moda, lagana i udobna. Odeća je često neudobna i sputava. Verovatno su stranci.

Njeno skladno sivo odelo i bela košulja, ovde su se sasvim dobro uklapali, što joj je bilo drago, mada je ta vrsta pomodarstva imala skromnije, irsko obeležje. Zahvaljivala je providenju što je izgovorio ime Finbara, a ne nekog od onih prometnih predvorja u blizini mosta O'Konel gde bi se našla u šarenoj užurbanoj gomili, i svojom pojavom izrazito odudarala od okoline.

Kada je, međutim, otišla da proveriti kako izgleda bar, bila je zbunjena. U Finbaru su postojala dva bara. Koji li je imao na umu? Onaj spređa, čim se uđe, Irski bar nije joj ulivao poverenje. Bio je slabo osvetljen, svećama postavljenim u boce posred gomilica pocrnelog voska na kuhinjskim stolovima, što nije bilo funkcionalno rešenje za kratkovide ljude poput nje. Bez naočara ga možda neće prepoznati.

Bilo joj je nezamislivo da mora da nosi naočari. No, sličnost Finbara sa samostanom postala je još izrazitija kad je ugledala ogradu propovedaonice sa koje je pliš bio strgnut, kako stoji posred prostorije. Iz nje su štrčali komadi drveta i trebalo ih se paziti. A među visokim stolicama sa sedištima od pletera bilo je i crkvenih klupa namenjenih sedenju, koje nisu obećavale ni odmor niti opuštanje. Iako je bilo tek kasno popodne, bilo je već mnogo muškaraca, crvenih u licu, koji su ispijali pivo i učtivo izgovarali „Izvini, srećo“, dok se provlačila između njih, no, plašila se da bi mogli postati napadni, pa čak i nasrtljivi kako noć i opijanje budu odmicali.

„Hajde na piće sa mnom“, rekao je čovek iz voza. „Večeras. Hajde. Što da ne“. Bio je zauzet zakopčavanjem aktentašne, no za trenutak je podigao pogled kako bi joj uputio neodoljivi osmeh profesionalca. Taj osmeh i reči „Što da ne“, prepoznala je – što je s obzirom na njeno neiskustvo, bilo prilično oštroumno – kao nagoveštaj da i on sam radi nešto nedopušteno, oženjen je ili tako nešto; a možda je i u njoj naslutio prestupnika. Da li je moguće da on zna? Može li muškarac imati intuiciju i pronicljivost žene?“ Ili čak i više od toga? I za trenutak je osetila teret prisile da prihvati poziv, a činilo se izvesnim da je taj teret i on sam morao osećati ispod energične srdačnosti; teret obaveze da na piće pozove prvu iole privlačnu ženu koju upozna u vozu. Nije li došao hodnikom pažljivo osmatrajući odgovarajući plen? Ona je bila ta koja je uhvatila njegov mesožderski pogled. Sve vreme dugog, suncem obasjanog putovanja do stanice Konoli, te junske večeri, umirujuće, žute i meke kao puter, takoreći ju je pipkao i dodirivao rečima.

„Ne pijem“, odgovorila je bez razmišljanja, navika je pomaljala svoju glupu glavu. A to je stvarno bilo vrlo glupo jer nije čak bilo ni istina, više ne. Sad joj je već prešlo u naviku da laže, da prikriva sopstvene tragove na ovom raspusnom putovanju u potrazi za uzvišenim ili za rajem, nazovite ga kako hoćete. Paklom i prokletstvom, najverovatnije. „Mnogo“, brzo je dodala, gledajući u njegove zaprepašćujuće bezlične muške ruke sa kojih su crne dlake provirivale ispod bledoružičastih manžentni košulje. Bilo joj je drago što zna tako malo o njemu. Predstavio se samo kao Džim. To je bilo, pretpostavljala je, zapravo se nadala, lažno ime. Džuli, rekla mu je da

je njeno ime. „Lepo ime, Džuli“, odgovorio je, sa neočekivanom naivnošću. Na njegovo pitanje zbog čega ide u Dublin, rekla mu je istinu. Ide na konferenciju. No bila je dovoljno prisebna da temu konferencije „Duhovnost i sestrinstvo“ preinači u „Nega u zajednici“. Srećom, to ga uopšte nije interesovalo i nije ga potaklo da pita bilo šta drugo.

„Zovem te na piće.“ Prekorno je naglasio 'e'. „Dobro, možda na dva. Ali niko ti ne brani da uzmeš balidži ako je to tvoj porok.“

„Gde?“ upitala je. Ta joj je reč zvučala zanosno, kao što je 'raj' nekada zvučao, mesto stvarnog, pa makar i odgođenog blaženstva. Džimu je sve izgledalo kao i obično.

„Recimo u Finbaru. U hotelu. Znaš li to mesto?“

„Znam“, odgovorila je. Pronaći će ga, sigurno je u telefonskom imeniku. Zakopčavao je jaknu sav razdragan, dogovor je pao. „Južni dokovi“, rekao je kao da zna da je slagala. „Blizu stanice Hajston. Lepo mesto. Ranije je bio skoro rupa. Ali nedavno je sređen, nije se štedelo. Ona holandska rok zvezda, kako se zvaše, bio je oženjen našom Fionom Meknali. Draga ženica.“ To je izgovorio veoma ironično, nagoveštavajući lično poznanstvo sa pomenutom Fionom, ko god da je ona bila. „Pun je para“, nastavio je. „Finbar je novo mesto u modi, tako bar kažu. Dobro je za posmatranje ljudi, ako ti je do toga.“ Nagnuo se prema njoj sa teatralnom intimnošću kao da nije samo želeo nego je i mogao da zaviri u njenu dušu. „Meni nije do toga, ne večeras. Večeras ću gledati samo u tebe Džuli.“

„U koliko sati?“ upitala je bojažljivo. Osećala je da joj postaje pomalo muka, nervoza, ništa drugo. Ko ne bi bio nervozan, dok časka sa dlakavim ženskarošem? Hvala ti, Oče, u mislima se zahvaljivala – imala je naviku da iskazuje zahvalnost božanstvu skoro u svakoj prilici – hvala Ti što ovog Džima nisi poslao da mi bude prvi na ovom neobičnom putovanju.

„Oko osam? U baru. Odgovara li ti?“

„Da kažemo u osam i četvrt?“ Izenadila je samu sebe odgađajući vreme sastanka, ali joj se to zbog nekog razloga učinilo ispravnim, delom neophodne taktike. Biti puna sebe, zadržati njegovu pažnju. Pustiti ga da zaključi da i ona ima da posvršava važne poslove u Dublinu. To, iako neuobičajeno u njenom sadašnjem stanju, nije bila

laž. Dugoročno gledano, ono što je ona trebalo da obavi, sigurno je bilo značajnije nego što će njegovi poslovi sa malim laptopom i aktentašnom od kože reptila ikad biti. Svakako će biti iznenađen, možda čak i ljut, kad sazna da mu je uloga da posluži samo kao valuta u transakciji. No, on to nikada neće otkriti.

Tumarala je po peronu i posmatrala ga kako nestaje u gomili što se komešala ispod ogromnog čađavog krova, njegova crna kosa imala je bronzani odsjaj u prigušenim pozlaćenim senkama; koračao je brzo i odavao utisak da je čovek koji zarađuje veliki novac i susreće se sa nemilosrdnim bogatašima. Potom, još uvek dangubeći, pošla je za njim, kroz raštrkanu gomilu običnog sveta kojem se ne žuri; sa devojkama koje vuku kofere, starim bračnim parovima koji se svom težinom oslanjaju jedno drugom o ruku, i bogaljima koji se teškom mukom kreću uz pomoć štaka.

Nakon što je iz daljine pažljivo osmotrila red za taksi, priključila mu se. Red je bio poduži, mada su ljudi stajali u koloni po jedan. Njega nije bilo u redu, i bilo joj je drago zbog toga. Mora da je neko došao po njega. Možda žena? Ne, žena je na sigurnom, kod kuće u Kilkeniju, dok on luta hodnicima vozova i uličicama leve obale Dablina. Sačekao ga je poslovni partner, pretpostavila je, ili je makar neki od njih poslao šofera koji bi stajao sa visoko podignutim natpisom na kojem je njegovo ime ispisano krupnim slovima, njegovo pravo ime. Možda je i to bio jedan od razloga zašto ju je ostavio pretvarajući se da je jako zauzet.

„Hotel Finbar“, rekla je taksisti. „Južni dokovi.“ Dopadalo joj se da istera stvari na čistac, da zadrži privid da kontroliše situaciju, koliko god da joj je kontrola u stvari izmicala. U svakom slučaju, imala je reputaciju osobe koja uvek dolazi na vreme.

Finbar joj se veoma dopao. Naročito kada je pronašla drugi bar i istog časa ga prepoznala kao mesto koje je Džim odabrao za sastanak. Zvao se, prilično neumesno, Fionin bar, i nalazio se u izduženoj skladnoj prostoriji, prohladnoj i provetrenoj, spartanski dekorisanoj kombinacijom sive i bele boje, s mnoštvom hromiranog nameštaja i bledezelenim jastučićima na, kako je otkrila, izuzetno udobnim sedištim. Bilo je to mesto na kome se podrazumevalo da su prozirna pića u pastelnim bojama kao sa vitraža prikladnija od jačih napitaka

što se služe u Irskom baru. I zaista, ovde nije bilo muškaraca crvenih u licu koji oslonjeni na šank loču pivo. Možda će ih prizvati večernje senke. Ali to baš i nije izgledalo verovatno. Naručila je čaj, koji su joj poslužili u sjajnom hromiranom servisu, i pijuckala ga je razmatrajući šta joj je činiti.

Potom je otišla u toalet i prebrojala novčanice u smotuljku koji je čuvala u zakopčanom džepu crne aktentašne i uzdahnula je. Još uvek ih je bilo tako mnogo. Iako je bila iskreno zahvalna što ju je Bog obezbedio sredstvima potrebnim za ostvarenje njenog puta ka Njemu, povremeno bi takođe poželela da je On tih sredstava oslobodi kako bi pokazao svoje neslaganje sa njenim delima. Na primer, mogao je urediti da je presretne narkoman i da joj otme tašnu. U stvari, kada se pripremala za putovanje u Dublin, gde na ulicama ima tako mnogo narkomana koji vrebaju, dokumente za konferenciju je, iz predostrožnosti, premestila iz aktentašne u tašnu sa odecim. Narkomanu bi rado prepustila aktentašnu i novac, koji bi mu potrajao danima, na njegovo veliko olakšanje, a verovatno i na njeno.

Zavet siromaštva bio je prvi koji je prekršila. Ili je to bio zavet poslušnosti? No, poslušnost je ovih dana bila veoma relativna kategorija. Od časne sestre se očekivalo da sama donosi odluke, da pokaže inicijativu, da veruje svom predosećaju. Dobitak na lutriji bio je nedvosmislen dokaz, govorio joj je unutrašnji glas – bez nešto novca nije bilo verovatno da će moći da razreši svoju nedoumicu, što je bila njena jedina nada za spasenje. A onda, kao da je božijom milošću poslato sa neba, palo joj je pravo u krilo. Tri hiljade petsto četrdeset i jedna funta. Gotovinu joj je isplatila – nije imala račun u banci – zbunjena devojka u velikoj pošti u Voterfordu. Bilo je to Njegovo obilje, zaključila je, odgovor na njene usrdne molitve.

A to je dovelo do konačnog raskola, prekršila je zavet kreposti. Prvo u Golveju, sa ribarom po imenu Robi. Potom u Belfastu sa postarijim studentom medicine koji se zvao Mekintoš, po rođenju prezbiterijancem, sada preobraćenim budistom. Je li time greh postajao veći ili manji? Zbilja, ako se uzme u obzir olakšavajuća okolnost njenih motiva, je li to uopšte bio greh? To je, najverovatnije, bilo pitanje bez smisla, i suviše besmisleno da ga postavi bilo kojem svešteniku kojeg je poznavala. A nije mogla da pita ni mati Martu,

svoju savetnicu kada su gresi u pitanju. Marti bi nanela veliki bol ako bi je to upitala. Izveštaji o sagrađenjima sveštenika, biskupa i kardinala, koji su dolazili sa svih strana, Martu su veoma vredali, iako je pokušavala da ih razume i da im oprost i molila je za njih. Nije želela da bude prva koja će tu temu načeti izložena Martinom zbunjenom i uvređenom pogledu.

Nadala se da će ribar biti dovoljan, da će u tom iskustvu pronaći odgovor, da će ponovo spoznati put koji je nekada videla tako jasno. Da će nakon toga moći da korača sigurnog koraka uzanim puteljkom na kome nema skretanja, ponovo nađenih ubeđenja i vere. Ali ne, on je nije ničemu naučio, osim komične, mada nežne, nespretnosti ljudskog parenja bez obaveza. To nije imalo naročito mnogo veze s činjenicom da mu je džemper smrdeo na ribu. A Mekintoš, nešto iskusniji, pokazao joj je opojnost tog čina; ali kada trezveno razmisli, sve je to već iskusiła mnogo godina ranije, sa Liamom, pre nego što je pristupila redu i odustala od toga. Sada u Finbaru, možda će biti treća sreća. Ali opet, možda ovaj put bude kap koja će prečiti čašu. Možda joj ljubavne slasti pređu u naviku. No, uvek je mogla da odoli iskušenju. Kao što je uvek umela da razlikuje žito od kukolja. To je bilo ono što je osećala da više ne može da prizove, moć da prepozna žito.

Bilo je nemoguće to objasniti, posebno Ajlin. Pokušala je, nakon epizode sa ribarom, no, zaista, i Marta bi imala više razumevanja. Pa ipak, prvo što je uradila nakon što je uzela sobu u Finbaru, bilo je da sedne na krevet i telefonira Ajlin. Ma koliko se žalila, Ajlin je bila njena sestra, i morala je biti obavještena da će ona provesti noć u hotelu, a ne u Ajlininoj gostinskoj sobi.

Čim je donela odluku, nije joj bilo teško da uzme sobu. A sigurno je i On to odobravao, jer je soba bila slobodna uprkos tome što je Finbar bio popularno mesto i što je turistička sezona u jeku. Nakon što je izašla iz toaleta, odlučnim korakom je prišla recepciji i zatražila sobu. Bila je odlučna žena, kao što je većina časnihi sestara – možda su zbog toga u izvesnoj meri ulivale strah. Devičanska ministrantkinja uručila joj je pljosnatu plastičnu karticu kao ključ sobe 104, a da nije ni trepnula. Iznenađenje osoblja, kada je postalo izvesno da ona nema nikakvu kreditnu karticu, prouzrokovalo je pravu pometnju. No, nakon što se šapatom posavetovala sa ženom za koju bi se reklo da je

neko od osoblja uprave, i koja ju je ispitivački odmerila sa drugog kraja pulta, ministrantkinja joj je dopustila da plati unapred gotovinom. Potom je njenu omanju torbu zgrabio vitki mladić sa pločicom sa imenom na reveru zelenog fraka na kojoj je pisalo ŠEJN. Šejn ju je poveo do lifta i sa neskrivenim zadovoljstvom posmatrao sopstveni odraz u ogledalima unutar kabine sve dok se vrata nisu otvorila na prvom spratu glatko kliznuvši u ležište. Uzeo je ključ-karticu iz njene ruke, kad je zbunjena zastala pred vratima, pokazao joj je kako se koristi i dodao „Verujte, gospođo, i ranije se dešavalo da se ljudi zbune. Ali ovako vam bar ništa ne kvari džepove“. Zatim, nakon što je bacio još jedan pogled na svoj lik u jednom od nekoliko ogledala u sobi, ostavio ju je samu. Pošla je do telefona i okrenula Ajlinin broj.

„Petsi. Najzad.“ Već se moglo naslutiti da je Ajlin ljuta. „Gde si ti? Jesi li još na stanici Konoli? Vidi, ja sad ne mogu da dođem po tebe, sad ne. Trebalo je da mi se javiš ranije. Ali krevet ti je spreman... Kako to misliš, nećeš doći? Ti si u Finbaru? U hotelu? O Petsi, nisi valjda? Od svih mesta baš tamo. Petsi, molim te, nemoj opet.“

Sledilo je mnogo gundanja s Ajlinine strane. „Zašto jednostavno ne odeš? Ne, mislim iz samostana... Bilo bi me baš briga gde odsedaš i šta radiš, da si iskrena prema sebi... Izbaciće te, znaš. Marta neće imati izbora kad bude saznala... Zarazićeš se sidom ili tako nečim... Već vidim, vući ćeš se po novinama pre nego skončaš... Ne, ne treba ja da se smirim, ali tebi ću da kažem šta tebi treba, Petsi. Treba ti psihijatar...“

Međutim, kad se malo smirila, ili kad ju je savladala radoznalost, Ajlin je upitala pomirljivijim tonom, „Inače, kako izgleda Finbar?“

„Lepo je. Mada mislim da se tebi ne bi dopao. Nekako moderan i tih...“

„Tih? Ali strašno je u trendu. Nisi znala? Jesi li srela nekoga poznatog? Ma, ti ne bi prepoznala nekog poznatog, pa da ti priđe sa Oskarima oko vrata.“

„Šta je to Oskar?“

„Nema veze.“

„Da, pretpostavljam da je s te strane, što se mene tiče, Finbar promašena investicija. Ajlin, molim te, nemoj da se brineš. Ti znaš da sam ja u stvari vrlo trezvena...“

„Trezvena? Ti?“ Sa Ajlinine strane, sledio je podrugljivi krik.

„Ajlin, ja sam odrasla osoba. Molim te da to imaš na umu. Dakle, videćemo se sutra uveče kad se konferencija završi. Obećavam. Sutra uveče ću biti u tom lepo nameštenom krevetu, ušuškana, zdrava i čitava. Ako me primaš.“

„Ne bi trebalo, ali primam te. Sve bih učinila samo da izađeš iz tog Finbara“, promrmljala je Ajlin. „Koji ti je broj sobe? U slučaju da mi zatreba. Neko mora da vodi računa o tome gde si ti, zaboga, do sutra bi mogla postati deo statistike o ubistvima.“

„To stoji.“

„Koje?“

„Ne bi razumela, Ajlin...“ Petsi je oklevala.

„Još nešto. Ako budeš zvala... molim te traži Džuli Marfi.“

„Marfi? Pa, ne mogu da verujem. Imala si obraza da koristiš moje ime, ime moga muža, kao pokriće za svoje avanture. Rejmond to neće trpeti, a neću ni ja.“

„Znaš Ajlin, ni ti ni Rejmond nemate monopol na prezime Marfi. To je najčešće prezime u telefonskom imeniku. Zato ga koristim. Ne bi valjda htela da koristim sopstveno ime?“

„Ako tamo ima još takvih kao što si ti, sve što mogu da kažem je, da Bog čuva Crkvu. Pa gospođice Džuli Marfi, nadam se da vas niko neće ubiti.“ Uz zaglušujući tresak, njena je sestra prekinula vezu.

Uzdišući tek pomalo setno, Petsi se ispružila na krevetu. Bila se spremala da umilostivi Ajlin opisujući joj sobu, krevet sa oba kraja zaobljen poput broskog pramca, snagu reke koja se videla s prozora. Ona je zaista i suviše nagla, Ajlin, uvek je i bila. I suviše sklona tome da na najmanju provokaciju izgubi kontrolu, i nimalo rada da rođenoj sestri prizna pravo na lične osobenosti. Kao mlađa sestra, bila je neuobičajeno zapovednički nastrojena. Koreni toga najverovatnije leže u sukobima iz detinjstva, želje za takmičenjem, u njihovim sličnim naravima koje su ispoljavale na tako različite načine; ona je bila tiha i svojeglava, Ajlin gromoglasno isključiva. Nikad joj ne bi palo na pamet da se izvini zato što joj je tako zalupila slušalicu. O, da, od Ajlin se ne mogu očekivati izvinjenja. Ali već sutra biće veoma raspoložena da čuje kako je bilo u Finbaru – sve po redu. Popiće po čašu vina uz sestrinski razgovor u kuhinji u predgrađu, dok Rejmond bude gledao

fudbal u sobi, i cela će stvar biti zataškana, kao i sve prethodne svađe.

Posteljina u Finbaru bila je snežnobela i uštirkana, čime je bila veoma zadovoljna, i bila je i više nego dostojna poređenja sa Ajlininom gostinskom sobom. Pokrivač, tamne grimizne boje, poput dragulja, bio je za nijansu tamniji od crno-crvenog tepiha sa kvadratnim šarama kombinovanim da oponašaju teraco pod. Zlačano večernje sunce obujmilo je zgrade preko reke kosim zracima svetlosti, zbog čega je njena soba postala mračna, gotovo sumorna i čudno nalik na crkvu. Na velikoj slici, intenzivnih, jarkih boja, urađenoj rukom koju je pretežno zanimala geometrija, bila su prikazana pravougaona lica muškaraca, nasumično poređana oko trouglastog lika plavuše u plavoj haljini koja do usana podiže nešto nalik na metalnu čašu s ravnim dnom. Promislila je malo o tom liku i zaključila da je to Bogorodica. Teška, moderna, groteskna i vulgarna, ali ipak Bogorodica.

Njena se mašta oslanjala na klerikalno; sve što je nalik crkvenom smatrala je uzvišenim. Ipak je crkva bila mesto na kojem je doživela trenutke najvećeg uznesenja, ono popodne kada je primila poziv, mistični, ali ovozemaljski. Sada je tražila obnovu tog otkrovenja, i uzdala se da će joj On, Džim i Finbar to i pružiti. Ispod prozora na prvom spratu reka se valjala, tamna i nedopustivo bliska, kao da tek iz hira nije preplavila sobu, hotel i ceo Dablin. Činilo joj se da je na velikom brodu, daleko od kopna i žagora grada.

Isprobala je noćne lampe, sa abažurima u obliku malih mesinganih šiljatih kapuljača. Bilo bi lepše da ima sveća, no ne može se imati sve na svetlu. Razgledala je kako je soba opremljena; mlaz vode je tekao iz umivaonika bez slavine kao božjom rukom vođen, krupni komadi mirisnog sapuna, na njenu radost, mini-bar bio je dobro opskrbljen flašicama alkoholnih pića. Skoro je izvesno da će on želeti da se posluži. Izvadila je flašu mineralne vode i pila je dok je čitala listu menija za posluženje u sobi. Dobro je ručala pre nego što je sela na voz – časne se sestre uopšte trude da dobro ručaju u podne kako bi „imale snage za ceo dan“ kako su u šali govorile – ali sada je već bilo prošlo vreme kad ona obično večerava.

Tortelini od svežih pečuraka – pretpostavila je da je to testenina, sve što završava samoglasnikom obično je testenina – činili su se najprimamljivijim – mada, sumnjala je da je to delimično i zbog toga

što je njihova cena od jedanaest funti i devedeset pet penija bila najniža. Navika da štedi ostala joj je i sada kad je bila puna para. Možda bi, međutim, trebalo da siđe i uzme sto u restoranu Soba odjeka? dvoumila se. „Verovatno najprefinjeniji večernji obed u Evropi“, tvrdilo se u meniju. Prilično hvalisava izjava, svakako, no možda bi je vredelo proveriti. Ne, zaključila je, to nije bilo neophodno. Jedan takav gest nije se uklapao u merila njenog pohoda. Činilo joj se nekako razmetljivim da se nađe u javnosti za stolom u restoranu i da je poslužuju strani konobari čijim bi laskanjima mogla podleći i zbog čega bi morala da pojede više nego što njen apetit zahteva. Telefonom je tražila da joj u sobu donesu torteline sa pečurkama.

Potom, klečeći na podu pored kreveta, mrmljala je tečno i predano svoje večernje molitve. Šta god da se desilo sa njenim zavetima, nije bila voljna da se odrekne molitve, učtivog oblika komunikacije sa svojim nebeskim čuvarima.

Hrana je stigla za tili čas, pokrivena kupolastim srebrnim poklopcem na ogromnom srebrnom poslužavniku, a nosio ga je Šejn, tašti mladić u fraku. Dala mu je novčanicu od pet funti kao napojnicu. Uputio joj je profesionalni polirani osmeh i ponizno joj pozeleo prijatnu večeru. I bila je prijatna, bar za onoliko koliko je trajala, jer se ispostavilo da su tortelini bedno jelo, ukrašeno belim platnenim salvetama i sa previše srebrnine. Dobila je i mali tanjir sa salatom, žilavom, ali tim zdravijom, pretpostavljala je. Uz to je popila još jednu bocu vode iz mini-bara. Potom je, nakon što je uredno složen poslužavnik ostavila u hodniku ispred vrata, otišla da se okupa.

Njena kosa, dečački kratka, tražila je malo nege. Dok se sušila, prelistala je novine koje je počela da čita u vozu pre nego što je Džim seo preko puta nje i zaokupio joj svu pažnju. Vesti i stavovi koje je tu nalazila, uopšteno je nisu mnogo zanimali, ali je ipak revnosno okretala stranice. Tako će imati o čemu da zapodene razgovor sa Džimom kad nastupe nelagodne pauze, do čega neminovno dolazi kad niko od učesnika u razgovoru ne želi da govori o sebi. Osim toga, nije htela da dozvoli da ispadne loše obaveštena o aktuelnim dešavanjima. Htela je da se predstavi kao svetska žena.

Izbor odeće nije zahtevao ni pažljivi odabir niti isprobavanje. U torbi je imala samo jednu preobuku, par farmerica i majicu kratkih

rukava, koje je nameravala da obuče za vikend kod sestre. U kombinaciji sa sakoom od njenog odelja, bila je to bezlična, ali sasvim prihvatljiva odeća. Već je sasvim uspešno prebrodila ranije susrete. No, sada se pomalo dvoumila, ne bi li u rafiniranoj atmosferi Finbara, nešto drugačije, ne neizostavno glamurozno, ali ipak nešto čime bi pokazala da se trudila, bilo prikladnije. Hoće li ta bezlična odeća, paradoksalno, učiniti da postane uočljiva? No, odevanje je smatrala dosadnim i nije mnogo brinula zbog toga.

Iskezila se svom liku u ogledalu dok je stavljala hledoružičasti ruž za usne i trag „jedva vidljive“ maskare. Šminka je poticala iz sestrine raskošne kolekcije kozmetike i prihvatila ju je silom prilika pre nekog vremena kada ju je Ajlin ubedila da njenom bledom tenu – koji je izgledao pomalo isprano, kritički je naglasila Ajlin – upravo to nedostaje. Ajlin ne bi bila tako velikodušna da je znala pod kojim će se okolnostima ta šminka koristiti.

Nije volela šminku, ni osećaj na koži, ni efekat na licu. Bilo kako bilo, nije mogla da se pojavi na večernjoj sceni hotela u modi, sa čime su se izgleda svi složili, sa svojim uobičajenim, prirodnim, Ajlin bi prezrivo rekla bogomdanim, izgledom. Tražio se dašak natprirodnog. Takođe, trebalo je da se prikaže u izvesnoj meri dostupnom i zainteresovanom, inače bi se cela stvar mogla okončati bez rezultata. Izvesna vrsta uniforme bila je neophodna kako bi se izrazilo ono autentično i suštinsko. Ceremonija i ritual, običaj i tradicija govorili su u prilog tome.

Sada je bilo dvadeset do osam. Oko osam, rekao je. Iskušavanje njene duše bilo je na pomolu. Kako vreme sporo prolazi kada se čovek bavi običnim stvarima, pomislila je pomalo se gadeći. A onda je napravila još jednu grimasu. Kakva sam ja to časna sestra, rekla je svom odrazu. I zaista, sestre su često bile iznenađene kako ona, u poređenju sa njima, ume da bude kaluđerički ozbiljna. Da, mati Marta nije trebalo da strahuje za mladu sestru Petsi. Međutim, pošto je ona bila najmlađa sestra u manastiru, svi su joj udovoljavali, najviše iz straha da će popustiti pod teretom obaveza. Ajlin, koja je bila uverena da uvek sve zna bolje od drugih, od početka je izražavala sumnju u to da će imati snage da ostane. Ali, koliko god da je teško objasniti tako nešto (ko bi mogao objasniti tajanstvene mehanizme duše i savesti),

ona je bila oduševljena svojim pozivom. Sve što joj je sada trebalo, u trideset drugoj godini, bilo je da svoj put ponovo ugleda tako jasno kao kada je imala devetnaest. Ako je bilo potrebno da zbog toga gurne glavu u lavlje čeljusti i rizikuje sve, pa, onda je to ono što podrazumeva duhovno iskušenje. Dobro je poznavala žitija svetaca.

„Oko osam“ je za njega verovatno značilo četvrt do. Volela je da misli da je svako na svoj način tačan, kao što je bila i ona sama, mada se često ispostavljalo da nije tako. Bilo je vreme da krene dole. Dok je prilazila liftu, postajala je svesna svoje uznemirenosti, jer su joj noge odjednom pomalo klecale.

Fionin bar bio je relativno pun, mada nije bila gužva. Bilo je mnogo stranaca preplanulog tena i svi su pili ginis. Doterani, dobro obučeni ljudi sa direktorskih položaja rojili su se oko šanka, žene su pile kratka pića, podatnog ženstvenog pogleda prikovanog za muškarce, tako sakrivajući svoje mukotrpno građene karijere berzanskih agenata. Ljudi poput Ajlin i Rejmonda. Lagano je hodala uz šank, trepćući ne bi li bolje videla na modernoj bleštavoj svetlosti. Nije ga bilo u gomili, koliko je mogla da primeti. Sela je za slobodan sto do zida odakle je imala dobar pregled i levo i desno. Ubrzo zatim, devojka u minijaturnoj mesarskoj kecelji sa belim i ružičastim prugama na kratkoj crnoj haljini, ponudila joj je piće. Sigurna u sebe, zatražila je kampari i sodu. Znala je da je to piće prikladno, jer to pije Ajlin. Koštalo je tri funte i osamdeset penija. Dala je devojci petaka i promrmrljala joj da zadrži kusur.

Trebalo je da se pojavi svakog časa, privuče stolicu preko puta nje i strovali se u nju odajući utisak čoveka nepresušne energije. Pogled mu je bio pronicljiv, promaklo bi mu samo ono što je želeo da propusti. I naravno, ona je korigovala njegovih „oko osam“ na osam i četvrt. On je sasvim sigurno bio tip čoveka kojnn je „oko osam“ značilo osam i četvrt, ne četvrt do.

Dva puta je nerado stavljala naočari i osmatrala okolinu, i kradomice ih vraćala u aktentašnu kada bi se uverila da nema nikoga ko bi mogao da liči na njega. Kada joj je devojka donela večernje izdanje novina, iako to nije tražila, i uputila joj blago saosećajan osmeh, znala je da verovatno izgleda usamljeno i da joj je potrebno da skrene pažnju. Bilo je osam i dvadeset pet. Tada je shvatila da bi on

svakako mogao biti u Irskom baru. On je bio čovek sa sela, ono bi mu mesto više odgovaralo. Čvrsta u svojoj odluci, dovršila je piće. Nema joj druge nego da ode i pronađe ga.

Predvorje je izgledalo drugačije noću. Bleštalo je pod veštačkim osvetljenjem, iako se mlečnoljubičasta svetlost neba u dugoj letnjoj večeri cedila kroz ogromnu staklenu kupolu na krovu. Ličilo je na mesto koje polako tone u dokonu dekadenciju. Ljudi su stajali okolo, svako sa čašom u ruci, u grupicama po dvoje i po troje lenjo naslonjeni na prljavobeke stubove. Pridružila im se naslonivši se na slobodan stub. Osećala je potrebu da se za nekoliko trenutaka isključi iz svega predajući se učmaloj atmosferi sanjarenja, pre nego što uđe u Irski bar.

Nasuprot njenom stubu, otvorila su se vrata lifta. Iz njega su izašla dva uniformisana policajca, između sebe čvrsto držeći zanemoćalog čoveka bledog lica. Njegovo bledilo bilo je naglašeno ružnim ožiljkom koji se protezao preko celog lica, a dok je prolazio pored nje i dok su ga u lisicama sprovodili kroz predvorje, zapazila je njegov užasnut pogled. Pa naravno. Na ovo blagosloveno letnje veče, u jednom momentu uživati u raskoši hotela Finbar, a već u sledećem biti u rukama policije...I činilo se da nikoga nije bilo briga, pa čak i da to niko nije ni primetio. Na jednoj od bež sofa sedela je žena glave nagnute nad laptop, i ni za trenutak nije prekidala užurbano kuckanje kao da su njene hirovite reči bile važnije od drame napaćene ljudske duše koja se odvijala nekoliko koraka dalje. Naravno, ni sama nije imala nameru da rizikuje da pokuša da ga spasi. Ipak, policajci su sigurno imali svoje razloge. No, da li je bilo pravo da jedna ljudska nevolja izazove samo meketavo kreveljenje dva punačka tipa u blejzerima? Glasno je uzdahnula za duhovnu dobrobit kriminalca i njegov skori izlazak na slobodu.

U Irskom baru je bila ludnica. Redovi ljudi crvenih u licu bili su popunjeni svežim trupama istog kova, i dobro prošarani ženama u odeći jarkih boja sa grimiznim usnama. Loše izvedena, ali emotivna verzija pesme „Polja Atenrija“, čula se u pozadini te kakofonije. Nervozno je oklevala i ušla je u bar istovremeno sa čudakom koji je nosio sunčane naočari. Rođeni usamljenik, bilo joj je jasno, sigurno stranac, umoran od pića i putovanja, oronuo, u izlisanom mantilu i sa opuštenim zamršenim prosedim loknama. Zamišljeno je držao

ugašenu cigaretu kao da ju je čuvao za nekog drugog. Mada, on je i pripadao onoj vrsti ljudi kojima je opušak uvek visio, bilo u ruci bilo na usni, kao neki prirodni produžetak. Kakvo traćenje novca i zdravlja. Odmeravao ju je iza naočara, pretpostavljala je, prezrivo ravnodušan. Nikako nije želela da bude uvučena u razgovor sa njim. Gurnula je ruke u džepove farmerica i nadmeno se probijala kroz gužvu do središta Irskog bara.

„Tražiš li nekoga, dušo?“ Žena, majčinski brižna, u ljubičastoj haljini, mahnula je kriglom piva prema njoj kao da želi da je silom zadrži. „A, sigurno njega tražiš, jasno mi je.“ Pogledala ju je podignuvši obrvu i uputila joj ljubopitljiv osmeh. „Ko li bi pa to mogao biti? Ja poznajem sve žive ovde i svi poznaju mene. Najstarija sam od sviju, radila sam u Finbaru tamo kuda i car ide peške. Odnosno carica, da pravo kažem.“ Pogledala ju je pažljivije. „Osim tebe, vidiš. Ti si, moram priznati, neko koga ne poznajem. A ni ti mene ne znaš, rekla bih.“ Grohotom se nasmejala. „Pa, ja sam Meri. Meri Muni.“

„Ja sam Džuli“, rekla je Petsi ustežući se.

„Nečija si devojka, je li, Džuli?“ gospođa Muni se trudila da joj pomogne. „Nikad nisi radila u Finbaru, to je sigurno. Možda si neka rođaka sirotog Sajmona, je li, draga? Ima nekoliko njegovih rođaka ovde. Mada, među nama rečeno, da nije bilo nas, iz stare postave osoblja, iz starih vremena, ne bi ga ni blizu ovako lepo ispratili.“

„Tražim Džima“, odgovorila je rasejano, merkajući muškarce oko sebe, a onda je poževela da samu sebe ošamari. Razotkrila ih je oboje. Ali zašto je dogovarao sastanak usred ovog veselog društva? Činilo se da su svi prijatelji. Možda su gosti sa venčanja. Bila je sigurna da je delio njeno mišljenje da je anonimnost od suštinskog značaja.

„Džima?“ rekla je gospođa Muni. „A. Našeg glavnog konobara. Bivšeg glavnog konobara, da pravo kažem. Eno Džima.“ Posmatrala ju je sa radoznalošću, oduševljenjem i saosećanjem u isto vreme, i otpila je gutljaj piva. „Sa Brendom, svojom ženom.“

Uznemirena, Petsi se okrenula. Nijedan od muškaraca u blizini nije joj izgledao poznato. Nešto dalje, krajičkom oka ugledala je oronulog usamljenika, seda kosa mu je poigravala tamo-amoo. Izgledalo je da je prišao grupi koja je „Poljima Atenrija“ dodala

kreštavo finale. Složno su odmahivali glavama i gromoglasno se smejali. Svi prisutni su, što joj je sve više smetalo, bili raspoloženi da se gromoglasno smeju svemu što bilo ko izgovori.

„Eno ga. To je Džim.“ Žena je zamahnula čašom u pravcu celavog čoveka srednjih godina u prugastom fudbalskom dresu.

„Pogrešan Džim“, rekla je ženi i pošla dalje.

„Pogledajte momci, vidite ko je ovde“, radosno je uzviknuo visoki momak, dok se trudila da se probije pored jedne zabrinjavajuće vesele grupe. Niska žena sa karikama na ušima započela je pesmu, što nije obećavalo. Momak koji je izgleda pomislio da je njen stari prijatelj zgrabio ju je za ruku. „Slabo pamtim imena, tvog ne mogu da se setim, kako li beše...?“ Zurila je u njega, kako to rade kratkovid, puna nade, što ga je još više zasmejavalo. Ni ovaj nije bio Džim, i bilo joj je drago zbog toga.

„Sobarica“, objavio je trijumfalno. „Jesam li u pravu?“ Ti si spremala sobe sa Meri. Meri Brazil. Gde je Meri? Je li Meri tu? Momci, je li neko javio Meri Brazil?“ Ali niko nije pokazao veliko interesovanje za Meri Brazil i za to gde je ona.

„A, naravno, pretpostavljam da Meri ne bi interesovalo da dođe na bdenje.“ Njen je prijatelj pomirljivo ućutao. „Mada, veoma je volela sirotog Sajmona, bog da mu dušu prosti.“ Oči toga čoveka poprimile su vodenast i odsutan izraz dok je potezao gutljaj piva. Potom se opet vratio dobrom raspoloženju.

„Zar nećeš pice? Daj mi malo vremena i reći ću ti ko si.“ Čašom ju je gurnuo u prsa, a potom je njome veselo mahnuo unoseći joj je u lice. „Setio sam se. Hana. Tako je, zar ne? Hana. Vidiš, nisam ja tako bezazlen kao što se činim. Šta piješ Hana?“

„Zovem se Džuli“, rekla je.

„Džuli, Džuli, Džuli“, pevušio je. „Naravno, Džuli. Kako drugačije. I sam sam ti to mogao kazati.“

„Ko je Sajmon?“ pitala je s namerom da promeni temu.

„Sajmon je bio divan čovek. Dobar čovek. Noćni portir u Finbaru četrdeset godina, pre nego što su ga uparadili. Dok je Sajmon radio, nikad ti ne bi zafalila čaša piva ili četkica za zube, ili šta god da ti zatreba. Nema više takvih kao što je on. Ovo će se mesto srozati, sad kad ga više nema. Takvi kao Sajmon više se ne rađaju. Njemu u

zdravlje.“ Otpio je iz čaše. „Znači, nisi ga poznavala, Džudi“, rekao je saosećajno.

„Ne, nisam“, složila se.

„Danas smo ga sahranili. I došli smo ovamo u ime starih vremena da popijemo za njegovu dušu. Ali ni pivo nije što je bilo. Nekad je Finbar služio najbolje pivo u Dublinu. I zamisli, onaj mali skorojević Džoni Farel, što je prodao hotel, danas se nije udostojio ni da se pojavi da ga isprati. Ali Sajmon se ne bi iznenadio. Sajmon je uvek znao kakav je taj mali Farel.“

Zalutala je na epilog sahrane. I svi prisutni bi mogli pomisliti da je tu pod lažnim izgovorom, s obzirom na to da nije poznavala pokojnika. Pomalo posramljena, osmehnula se u znak izvinjenja i pošla dalje. „Džudi“, povikao je za njom obeshrabren. „Kuda ćeš, Džudi. Džudi...“ Ton njegovog glasa se promenio, pošto je ona prestala da ga interesuje, kad je ugledao nekog drugog. „Meri. Meri Brazil“, čula ga je kako viče. „Hvala dragom bogu. Ipak si došla.“ Potom se njegov glas utopio u buci.

Izbegavajući dalja zbližavanja, nastavila je da krivuda kroz krkljanac, trudeći se da bude neupadljiva koliko god je to bilo moguće, pogledavajući levo-desno sa pesimizmom kratkovide osobe. Pao joj je na pamet izraz „ostaviti na cedilu“, a onda ga se nikako nije mogla rešiti. Kako to da nije ni pomislila da se i to može desiti. Nedovoljno iskustva i izvesnost kao navika. Ajlin ju je često optuživala da ima običaj da bude arogantna. Sada se prisećala kako to izgleda. Ako bi devojka prihvatila poziv na sastanak, takođe je pristajala na mogućnost da bude ostavljena na cedilu.

Razgovor se iznenada utišao i drhtavi sopran je tišinu ispunio taktovima pesme „Deni boj“. „Bravo, Moli“, uzviknuo je čovek do nje.

Džim nije ličio na čoveka koji bi se prepustio uživanju u baru u kojem se okončava sahrana i ori se glasna pesma. Verovatno je došao, procenio situaciju i povukao se u mirniji ambijent Fioninog bara. Mnogi ljudi uopšte ne dolaze na vreme, moguće je i da se negde zadržao, da se desilo nešto nepredviđeno... Probila se do izlaza, što je sada bilo lakše, jer se većina sveta trudila da s uvažavanjem stoji mirno i pognute glave sluša pesmu. Prošla je pored usamljenika u kišnom mantilu. Izgledalo je da traži nešto od onog drugog Džima,

bivšeg glavnog konobara. Je li i on došao na sahranu?“ Teško da je mogao biti neko od bivšeg osoblja Finbara, kao svi ostali. Izgledao je kao čovek koji u životu ni dana nije radio. Dok je prolazila, čula je da drugi Džim kaže: „Žao mi je gospodine, ne znam.“

Vratila se u Fionin bar i dva puta ga celog obišla. Ali izgleda da Džim kojeg je očekivala nije bio tu. Ugledala je ljubaznu devojkicu u kecelji sa jarkim prugama koja ju je sažaljivo pogledala. Jdna žena, ostavljena na cedilu, govorio je pogled.

U predvorju je bilo još više izbeglih iz Irskog bara. Videla je čoveka koji ju je nazvao prvo Hana, a onda Džudi, kako izlazi i trepćući osmatra okolinu. Videla je ekscentričnog tipa sa sunčanim naočarima, koji je opet stajao pored vrata, kako ga vuče za rukav i nešto govori kao da se raspituje. Čovek je pažljivo slušao, onda se nasmejao, odmahnuo glavom i nastavio pomalo nesigurnim korakom ka Fioninom baru. U strahu da nju traži, sakrila se od pogleda iza jednog stuba. Ekscentrik je tražio novac, pretpostavila je. To je tako jadno, biti bez igde ičega u ovakvom okruženju. Mora da pronađe način da mu doturi nekoliko novčanica, diskretno, kasnije. Možda njemu pomoć nije bila najpreča, ali ko je ona da o tome sudi. Za to je Bog bio zadužen.

Bilo je već skoro devet, ali se večernje nebo još uvek naziralo, prozračnoplavo iznad staklene kupole. Kako bi divno bilo da je nešto uznesu do tog mira, da sedi kao heruvim na stubu i odozgo posmatra događaje, staložena i skrivena od pogleda, dok se Džim ne bude pojavio. Ali, polako je postajala svesna činjenice da se on neće pojaviti. Ako se ne pojavi, onda je takva božja volja i moraće da razmisli o tome što radi. Ali, da dođe čak dovde, do Finbara i ni za šta, je li moguće da je takva Njegova namera? Nije bila ohrabrena izvesnošću sopstvenog preispitivanja. Iz Irskog bara su dopirali tugaljivi zvuci pesme „Slivenamon“ koju je pevao robusni bariton.

„Izvinite gospođo“, osetila je nečiju ruku na ramenu i okrenula se. Glas je bio oštar, američki, i nije mogao imati veze sa Džimom i njegovim midlendskim akcentom. Svejedno, bila je malo razočarana kad je otkrila da je to tek onaj samotnjak. „Naravno“, rekla je bez oklevanja i posegnula da otkopča tašnu, „koliko vam treba? Imate li gde da spavate noćas?“ Pokušala je da mu ugura nekoliko novčanica u

ruku. „Nemojte sad da odete i sve propijete, dobro“, čula je sebe kako kaže. I odmah požalila. Ako ti čovek u nevolji daje priliku da zaslužiš milost Božiju tako što ćeš mu dati nekoliko funti, nemaš prava da ga ispituješ kako će ih potrošiti.

Čovek je izgledao zatečeno i ustuknuo je. Nekontrolisano je mahnuo rukama ispred sebe, kao da ona nije baš pri sebi i da je treba držati na sigurnom odstojanju. „Ne, gospođo. Ne, sklonite to. Ne treba mi vaš novac. Imam novca.“ Glas mu je bio grub, skoro promukao. Potom, uvidevši da joj je neprijatno, rekao je, držeći se podalje od nje: „Nema problema, gospođo. Nemate čega da se stidite. Sam sam, pretpostavljam, kriv. Ovde su drugačiji običaji. I da znate, vi ste živi dokaz da je uspelo. Vrebatu u odelu skitnice, stvarno je upalilo, izgleda.“ Razvukao je usta u široki osmeh pokazujući lepe bele zube. „Mada, nisam baš siguran da želim da toliko ličim na protuvu.“

Govorio je sporo, promuklim glasom i otežući. „Vi ste Amerikanac“, rekla je, tek da nešto kaže. Razgovor sa čovekom čije su oči bile skrivene iza crne plastike i koji je insistirao da stoji na udaljenosti od jednog metra unosio je nemir u nju.

„Jest“, složio se jednom rečju. Nije želeo da zapodene razgovor na tu temu. Bilo kako bilo, opet joj se približio, mada sa izvesnom dozom nepoverenja. „Ne, ne želim vaš novac, gospođo. Samo sam hteo da vas pitam da li možda slučajno znate reči jedne pesme. Čuo sam je jednom u Bjutu, u Montani, pevao ju je neki Irac. To je jedna od onih čuvenih starih irskih pesama, pretpostavljam. I nikad je više nisam čuo.“

„Mogli ste njega da pitate za reči.“

„Starog Irca? Ne. Sreo sam ga u baru. Bili smo kao brodovi što se mimoilaze u noći, obojica... Ne, do sada već nije među živima, pretpostavljam. Ni tada, kad sam ga sreo, nije bio dobrog zdravlja. A otada su mnogi vetrovi šibali Bjut.“

„Ja ne znam nijednu pesmu“, rekla je. „Možda samo nekoliko starijih. Pesama od davnina. Pesama koje je nekada moj otac pevao. Vudi Gatri. Otac je voleo Vudija. A kad sam išla u školu, ja sam volela Boba Geldofa...“

Hvatala je korak. Bilo je iznenađujuće prijatno ćaskati sa nekim ljudima. On se primakao. Do nje je dopro jedva osetan miris alkohola. Žestoko piće, votka možda. Nakratko je podigao naočari za sunce na

čelo i pažljivo proučio njeno lice, pa ih je opet spustio. Ali ona je osmotrila njegovo izborano lice i prodoran staklasti pogled. Odjednom joj se učinilo da ga je prepoznala. Je li moguće? Naravno da nije – ali ovaj je izgledao baš kao godinama nagrižena, iskvarena verzija lika koji joj je bio poznat sa korica albuma iz prašnjavih hrpa naslaganih oko očevog gramofona pre mnogo godina.

„Pesma o kojoj govorim se zove 'Noć pre nego što je obešen Leri'“, rekao je. „I prokleti da su, svi tamo pevaju, a baš niko je ne zna.“

Osmehnula se. „Noć pre nego što je obešen Leri?“ upitala je. „Znam je. To je bila pesma koju je moj otac najradije pevao na proslavama.“ Počela je da pevuši prve stihove. „'Noć pre nego što je obešen Leri, Svi momci su bili da ga vide...'“ Osećala je njegov prodoran pogled i glas joj je zadržtao. „Dugačka je to pesma. I nije laka.“ Nasmešila se u znak izvinjenja. „Nisam sigurna da bih mogla da se setim svih reči.“

„Ali sećate se bar dela pesme?“ Zgrabio ju je za ruku. „I to će biti dovoljno. Do đavola, ja ne znam ni reč.“ Pustio joj je ruku. „Kuda možemo da odemo? Zapisaću reči. Ne, snimiću pesmu. Može li u onom drugom baru? Dozvolite mi da vas pozovem na piće. Tamo je mirnija atmosfera.“

Bilo joj je dosta Fioninog bara i sažaljive konobarice. „Možemo otići u moju sobu“, ponudila je, „ako nemate ništa protiv.“

On je iznova izgledao zatečen. „Vašu sobu? Sigurni ste? Uzeli ste sobu ovde? Mislite li da je to u redu, draga?“

Izgledala je iznenađeno. „A zbog čega ne bi bilo?“ upitala je.

Oklevao je. „Baš ni zbog čega“, rekao je zatim i uzeo je pod ruku.

Dok su se penjali liftom, shvatila je da je potpuno zaboravila na Džima. E, pa, svakako može sići za pola sata i još malo se promuvati da ga nađe. Nema potrebe da se uzalud brine zbog Džima, ako on bude tako neuljudan da se pojavi u ponoć. U međuvremenu, ovaj je čovek morao da dobije svoju pesmu. Nakon što se prema njemu ponela kao da je obična skitnica, mada joj s obzirom na to da mu je odeća tako otrcana niko ne bi zamerio, svakako je makar to mogla da mu učini.

Kad je zakoračio iz lifta, malo se zaneo prema hodniku, kao što to biva kad se malo više popije. Ali, izgledalo je da je potpuno trezan,

kada je, kao čovek koji dobro poznaje sobe Finbara, uzeo od nje ključ-karticu kad je krenula da petlja s njom, i bez problema otvorio vrata uvežbanim pokretima. Izvukao je crvenu tapaciranu stolicu ispod pisaćeg stola, seo je na nju pogrbljen, i nestrpljivo cupkao nogom.

„Hoćete li nešto da popijete?“ učtivo je ponudila, i pošla k mini-baru.

„Vodu“, rekao je odlučno. „S ledom.“ Ako je i uživao alkoholna pića nešto ranije, sad je bio voljan da zakratko s tim prestane, primetila je s olakšanjem, kako bi se u potpunosti posvetio njenom pevanju. Nasula je dve čaše.

On je ispio svoju naiskap. „OK“, rekao je potom, kao čovek koji od drugih očekuje poslušnost, čovek koji u filmovima drži pištolj. „Pevajte.“

Napeto je iščekivao, pognute glave. Zaključila je, dok ga je gledala, da, čak i kad bi imao pištolj, ne bi ga upotrebio protiv nje. Pomislila je na pištolje zbog prizora iz predvorja, kada su onog jasnika dva stražara sprovodila između sebe. Tih je misli nestalo i počela je da peva.

Nakon što je otpevala prva dva stiha, i započela treći „Žao mi je, dragi Leri, rekoh ja, što te zatičem ovako“, podigao je ruku kao saobraćajac, dajući joj znak da stane. „Auh“, uzdahnua je. „Pa, to je neverovatno.“ Ustao je, skinuo mantil i bacio ga na pod. U crnoj majici kratkih rukava opet joj se učinio neobično poznatim.

„Ne mrdajte“, naredio je. „Idem po gitaru.“ Izgovorio je to „gitaru“ s nekom grubijanskom nežnošću.

„Gde vam je gitara?“

„U sobi“, rekao je. „Odmah se vraćam.“

„Vi ste uzeli sobu?“ Bila je iznenađena.

„Uzeo sam običnu rupu.“ Prosiktao je. „Rezervisao sam apartman u potkrovlju, a smestili su me u rupu. Posvađao sam se s ovim njihovim čuvenim Finbarom na krv i nož.“

„Kako se zovete?“ upitala je kad je bio na vratima.

Zastao je, sa kvakom u ruci, pre nego što se okrenuo. „Bog“, činilo se da je narogušeno promrmrlao, kao da čini poveliki ustupak. Vrata su se za njim zatvorila.

Bog? To joj se sigurno učinilo, ka tome su se kretale samo njene

misli. Ponekad je umela da bude budalasta. Ali šta je on uopšte rekao? Je li to možda bilo Gog? Nije to bilo neko ime koje je ranije čula, ali on je bio stranac, a oni su često imali veoma čudna imena. Sedela je prebirajući u mislima moguća jednosložna imena. Njegovo nerazgovetno mumlanje, izvesno se sastojalo od jednog sloga. Rov? Skraćeno od Rover? Ali to je bilo ime za psa. Rod? To je verovatnije. Da li bi moglo biti Bob? To je bilo još verovatnije. Ne može se reći da je Bob bio pandan prezimena Marfi, kad je reč o krštenim imenima, ali u svakom slučaju nije bilo neobično ime, naročito ne za Amerikanca. Setila se bilborda, koji je uspela detaljno da prouči dok je taksi beskrajno dugo stajao na semaforu na dokovima. Da li je on...? Što da ne...? Bio je u žalosnom stanju pod teretom godina, ali takav je ljudski vek. Da li bi on odseo u Finbaru? Gde drugo? rekla bi Ajlin. Muzička je scena bila veoma jaka, rekla joj je Ajlin, jedna od najboljih u Evropi. Teško da bi samo doleteo avionom, i onda opet odleteo u sitne sate. Negde bi morao da odsedne, da oseti noćni život grada. Ali takva vrsta ljudi privlači i mnoštvo dvojnika, ljude koji putuju unaokolo i provode život imitirajući svoje idole.

Bio je duhovna osoba, tragalac – tako ga je doživljavala. To se osećalo u čežnijoj promuklosti njegovog glasa. Zato su ona i sestra Rene volele njegove pesme. Nadala se da će uspeti da se, njega radi, seti preostalih stihova pesme „Noć pre nego što je obešen Leri.“ Za sada joj je dobro išlo, a ostatka će se prisetiti kako pesma bude odmicala. Kad je pevušeći za sebe stigla do trećeg stiha, od reči do reči, bila je sigurna, on se vratio sa gitarom.

Seo je na krevet, prebacio nogu preko noge kao što to rade muzičari, i potapkao crveni jorgan dajući joj znak da sedne pored njega. „Hajde da je prvo jednom probamo“, naredio je. „Zatim ćemo je snimiti.“

„Siguran budi, kad vešala su visoko, Kraći će biti tvoj put do Neba“, pevala je. Tu je već prebira po žicama i usredsređeno je pratio, lica u grču. Bilo joj je drago što nije skinuo tamne naočari, i njena je koncentracija bila bolja dok je pesmu upravljala ka njihovoj neprozirnoj tmuni.

„Odlično“, promrmrljao je kad je zastala i glas joj je tradicionalno zatreperio, nalik na jecaj. „Jeste li sigurni da niste propustili nijedan

stih?“ oštro je upitao.

„To je sve što je moj otac pevao“, rekla je.

„Odlično“, promrmrljao je ponovo. „OK“, iznenada reče poslovnim tonom.

„Snimićemo je.“

„Ja baš i ne pevam lepo“, skromno je rekla.

„Pevate sasvim dobro“, rekao je.

Postavio je mali, glatki kasetofon na krevet između njih. Crveno dugme za snimanje žarilo se u prigušenoj svetlosti lampi sa abažurima. Poput dirigenta, podigao je kažiprst i dao joj znak da počne. „’On izgovori potresno poslednje slovo i reče, Svi isplakasm oči na kiši...“ Nepogrešivo, opojni zvuci gitare pratili su je, ohrabrujući je da nastavi. Zatvorila je oči i pustila da je muzika ponese, da je sjedini sa melodijom i čistom emocijom stihova, što govore o mladom buntovniku Leriju, koji je obešen „licem prema gradu“.

„Savršeno“, prošaptao je Bob – ili Rod ili Gog ili možda čak Don. Sa stahopoštovanjem je pritisnuo dugme za zaustavljanje. Crvena svetlost je ugasla. Pažljivo je spustio gitaru na pod. Skinuo je sunčane naočari, i izmoren grubo protrljao oči. Oslonjen na laktove, spustio se na krevet, kao da je iscrpljen snažnim doživljajem, i zatvorio oči. Oko njih su bili crveni krugovi, kao oderotine od trljanja.

„Mogu li nešto da vas pitam?“ zamolila je.

„Slobodno“, odvratio je umorno.

„Jeste li vi...?“ Prošaptala je ime, tako tiho da je možda nije ni čuo. Ali, ipak ju je čuo.

Otvorio je jedno oko i ispitivački je pogledao. „Možda jesam“, rekao je. „A, opet, možda i nisam.“

„Poznati“, primetila je nakon kraće stanke, „često vole da putuju inkognito. Bar ja tako volim.“

Otvorio je i drugo oko. „I vi ste poznati?“

„Ne“, rekla je. „Ja sam časna sestra.“

„Časna sestra?“ Podigao se u sedeći položaj. Pogled mu je bio prodoran. „Da li su sve časne sestre kao vi? Izgledate li vi kao časna sestra?“

Slegla je ramenima. „Ne znam. Da li izgledam?“

„E, to je dobro pitanje“, rekao je proučavajući je iznova

zainteresovan. „Nikada ranije nisam sreo časnu sestru. U stvari, ni sa jednom nisam sedeo na istom krevetu, to je sigurno.“ Nakon kraćeg premišljanja, izgledalo je da je veoma zadovoljan razvojem situacije.

„Ja sam tu zbog konferencije“, objašnjavala je uslužno.

„Ako si ti tu zbog konferencije“, široko se osmehnuo, „dušo, onda sam i ja.“

Njegov pronicljivi pogled bio je uprt u nju. Nagnuo se napred i grubo joj izmasirao ramena. Prsti su mu, isečeni žicama gitare, bili hrapavi kao i glas. Izmakla se, da ne može da je dosegne.

„Hoću da kažem“, rekla je ledenim glasom, „došla sam u Dublin zbog konferencije. Došla sam danas iz Voterforda. Vozom. Živim u Voterfordu.“ Amerikancima je sve trebalo podrobno objasniti. „Sastanak je sutra.“

„Kako se zovete?“

„Petsi“.

„Sestra Petsi“, ponovio je polako se kezeći. „Da li ste slučajno Milosrdna sestra?“

„Nisam.“ Nije želela da mu kaže kojem redu pripada, nikako. To bi bilo i suviše. Marta bi to shvatila kao obeščašćivanje celog sestrinstva. Bila bi to apsolutno poslednja kap.

„Ima jedna dobra pesma“, čežnjivo je rekao, „o Milosrdnim sestrama.“

Jednom naglom kretnjom našao se pored nje i zgrabio ju je za ruku. „Sestro Petsi“, predložio je podižući njenu ruku na svoje grudi, „želim da spavate sa mnom.“

Bio je to glas čoveka koji nije dopuštao da ga odbiju. Iako to nije imalo nikakvog uticaja na nju.

„Zašto?“ upitala je. Nije imala pojma zašto je to odjednom pozeleo. Njoj ideja da sa tim čovekom ode u krevet – mada začudo, budući da je, iako umoran i istrošen, ipak bio muškog pola – nije pala napamet.

„Zašto? Do đavola, vi ste časna sestra. Šta može biti inspirativnije od časne sestre?“

Inspirativnije? Neki drugi ljudi, znala je, želeli su da dele postelju iz različitih razloga; zbog privlačnosti, požude, usamljenosti i tako dalje. Ali zbog inspiracije? Ipak istog je momenta shvatila na šta on

misli. To je bio i njen razlog, iako joj se nikad nije prikazao u tom svetlu, ili se bar nije setila te reči. Nadala se da će joj ribar, budista i čovek iz voza to pružiti, ali oni nisu bili ni prineti. Naravno, ne svojom krivicom, jednostavno nisu odgovarali. Ali inspiracija! Odagnati veo stvarnosti i pustiti na videlo stvarnu uzvišenost. Sjedinjeni u istoj svrsi mogli bi doživeti blaženstvo, mogli bi biti spojene žice što put neba bacaju iskru poput munje.

„OK“, rekla mu je.

„Uhuh“, uskliknuo je. Strastveno ju je položio na crveni pokrivač. „Hajde da skinemo tu rizu“, zarežao je, i zavitlao majicu visoko u vazduh iznad glave. Ona je zbacila cipele s nogu.

Dok je ponirao u nju, gledala je njegovo od strasti razuzdano lice. Bio je to tužan lik palog anđela. I činilo se da krevet plovi na tamnoj nabujaloj reci i osećala je po drugi put u životu, i bio je to osećaj topao i pomaman, svoje jedinstvo sa svetom Finbara i sa svim ljudima u njemu, sa svim ribarima i svim Marfijevima iz telefonskog imenika...

„Mistično“, promrmljao je.

„Baš tako“, prošaptala je zaneseno.

I potom su plutali u istom blaženom snu, kao da ih reka nosi u malenom čamcu do mora, a mračni, bezimeni, ali dobrodušan i blizak im čamdžija vodi ih stojeći na krmi. Legao je pored nje i zaspali su.

Kao što to rade anđeli, iskrao se, negde oko ponoći, nakon što je njegovo rošavo lice u znak pozdrava grubo očešalo njeno. „Treba da idem nekud“, promrmljao je. „Ono mesto na vodi.“ Izgovorio je „voda“ sa mekim američkim „d“. „Moram da idem tamo, iz ovih stopa. Brišem, dušo.“

Ujutro je našla njegove naočari na podu. Unutar rama bila je majušna nalepnica. „Dž. P. Gon. MPSI. Talamor“, pročitala je naglas. Takvi ljudi stvarno mnogo putuju, razmišljala je. Spakovala je i naočari, kad je prepakivala torbu. Marta je volela da nosi naočari za sunce dok vozi, ali ih je stalno gubila. Uvek se radovala rezervnom paru.

Telefon je zazvonio.

„Dakle, gospođice Džuli Marfi, živi ste, što prihvatam s olakšanjem. Ali, sledeći put, vidi, ne želim da znam, važi? Imam dosta briga i bez tebe.“

„Ko kaže da će biti sledećeg puta?“

Ajlin se pravila da je nije čula. Htela je da do u tančine raspravlja o tome kako je opterećena na poslu i o tome kako je proširivanje njene kuhinje prouzrokovalo nepredviđene probleme sa instalacijama.

„Inače, hajde reci. Ko je on?“ najzad je upitala, kad ju je savladala znatiželja.

„On je umetnik“, rekla joj je Petsi. „Doživeli smo otkrovenje u mističnom sjedinjenju. Blagoslovena sam božanskom milošću.“

„Petsi“, sestra je povisila ton. „Rasplinjavaš se. Reci već jednom, ko je on?“

Prošaputala je ime. Iako zidovi možda nemaju uši, nikad se ne zna. A njemu je bilo veoma stalo da ga ne prepoznaju.

„Ti nisi normalna“, prostenjala je Ajlin, „ti bi poverovala u bilo šta.“

„Pa, možda je bio i anđeo“, rekla je nesmotreno, i požalila što se poverila. Ali ta je pretpostavka ostavila još gori utisak na njenu sestru.

„Nikome na skupu nemoj reći ni reč o ovome“, ubeđivala ju je Ajlin. „Nikome živome ni reći. Petsi, je l' ti mene slušaš? Razgovaraćemo o svemu večeras.“ Prekinula je vezu

Šta li je Ajlin mislila? Naravno da neće ispričati nikome na skupu. Ako neko ovde nije normalan, onda je to sigurno Ajlin.

Dok je hodala kejom do autobusa – izgleda da je preko noći postala mnogo manje opterećena tačnošću i sa tašnom u jednoj ruci i aktovkom u drugoj, sitna mršava crnokosa žena sa maramom cvetnog dezena na glavi našla joj se na putu.

„Treba mi novaca“, uzvikivala je žena svima redom, zapovednički, stranim naglaskom. „Bolesna sam, i gladna.“

Prolaznici su išli svojim putem, skrećući pogled. Petsi je zastala. Žena joj je prišla, njene tamne oči su zurile u Petsine. „Gladna sam, i bolesna sam, trebaju mi lekovi“, vikala je.

„Naravno“, rekla je Petsi, posežući rukom da otvori aktentašnu. „Ne brinite više. Ja imam novca.“

Žena kao da je nije ni čula, nastavila je da nabraja nedaće koje je doživela. Pesnicom je tukla svoj stomak kao gong što udara šuplje zvono, kao što se pokajnici busaju u grudi.

„Ja sam Rumunka. Treba mi novac. Gladna sam.“ Petsi je uhvatila

njenu pesnicu u punom zamahu, ispravila joj prste i stegla ih oko drške aktovke. „Evo“, rekla je, „Evo novca. Uzmite ga. Ima tu i ruž za usne. Nešto šminke. Možda vam se dopadne.“

Žena je zgrabila aktentašnu i pogledala prvo u nju, pa u Petsi. Njeno lice zgrčeno od straha, opustilo se u nepoverljivi osmeh.

„Bog vas blagoslovio“, rekla je Petsi.

„Bog vas blagoslovio“, ponovila je oprezno žena. Kad je Petsi stigla do trga For Korts, shvatila je da mora biti da ima istine u onome što je Ajlin rekla. Da, stvarno baš i nije bila normalna. Zaboravila je da zadrži malo novca za autobus.

Ključ za sve brave

„Plašim se visine!“ Deta se s negodovanjem obrati recepcionerki, žustroj plavuši koja je ličila na ponija. Deta je slagala i uživala je u tome; jedna od stvari koja joj je pričinjauala zadovoljstvo otkad je zašla u srednje godine bila je domišljata upotreba jezika. Za trenutak, oseti kao da joj je neka teška torba, možda školska, spala s leđa i vinula se ka nebu na krilima od perja. „Moram da dobijem sobu na nižem spratu.“

„Niže od četvrtog?“ – recepcionerka je po drugi put u roku od dva minuta izvila obrve. Njeno čelo, glatko poput jajeta, pretvorilo se u natmureno izorano polje. Jednoga dana, Deta je znala, to izorano polje biće sve što joj je ostalo: njeno čelo prekrivaće samo bore. Karakter se odražava na licu. Lepota, bar u poznijim godinama, nije u očima posmatrača. Ona je zbirni proizvod iskustva, i stavova, njenog vlasnika. Isto važi i za ružnoću, i za sve što se nalazi između.

Mlad i lep muškarac čekao je kraj pulta dok je Deta durenjem i lažima pokušavala da sebi obezbedi sobu na prvom spratu hotela Finbar, sobu koju je rezervisala pre dve nedelje. Krajničkom oka videla je samo da on na sebi ima nešto tamnocrveno, i nešto snežnobelo, ali nije spazila da je taj čovek obučen pre kao glumac u kostimiranoj drami na BBC-ju – kao Tom Džons, možda, ili Wolfgang Amadeus Mocart – nego kao gost u modernom dablinskom hotelu.

„Sve sobe na prvom spratu su zauzete. Ne mogu ništa da učinim. Žao mi je!“ Recepcionerka podiže ruke i zafrkta poput ljutitog malenog ponija.

Detina krilata školska torba puna briga spustila se s neba i počela ponovo da joj se svaljuje na ramena. Othuknula je ka devojci. Obe su se pušile od ljutnje, koja je izbijala iz njih kao nevidljivi klobuci dima.

„Možete da uzmete moju sobu!“ Čovek u tamnocrvenom rešio je

Detin problem jednim pokretom svoje elegantne ruke. Imao je prijatan američki akcenat, koji okrepljuje kao čorba minestrone. „Na prvom je spratu. Soba broj 105!“

Deta po pravilu nije prihvatila usluge od stranaca obučenih kao za BBC-jeve kostimirane drame. Ipak, bila je očajna.

„U redu!“ rekla je. „Hvala vam mnogo!“

Recepcionerka prezrivo zabaci svoj konjski rep i zafrkta gledajući u kompjuter.

„Uzeću vaš ključ!“ Čovek zgrabi Detinu glatku belu karticu. „A vi uzmite ovo!“ On nežno položi svoju karticu u njenu ruku. „Jednostavno, zaista!“ Podižući Detin omaleni kofer, on pokaza ka liftu.

„Hej, Karl!“ Sa jedne od belih kožnih sofa kojima je hol bio prošaran kao livada belim radama dopro je poziv sa američkim akcentom. Deta se okrenu i ugleda mladog Amerikanca kratke izbeljene kose s mobilnim telefonom u ruci. Iako je izgledao uznemireno, pošlo mu je za rukom da istovremeno odaje utisak bogatog, nepobedivog i vrlo, vrlo pomodnog čoveka. „Karl, bitango nijedna! Ne možeš tek tako da se izvučeš sad kad je Popi neopravdano odsutna.“ Međutim, Karl se i ne osvrnu.

„Deta Hanema“, Deta se rukovala s njim. „Iz Amsterdama sam.“ Proučavala ga je. Izbliza, podsećao ju je na čokoladu, nalik na one uvijene u zlatnu hartiju, koje kupujete na aerodromima u Austriji ili Nemačkoj. *Mozartkugeln*, tako se zovu, ili tako nekako. Čovek joj se blago naklonio. „Karl Braun.“ Nije rekao odakle je. Međutim, sva kultura, sva dobrotu i uljudnost nekog mesta kao što je Raderford u Nju Džerziju odjekivale su u naglašenom kotrljanju njegovih suglasnika, u velikodušnoj razvučenosti njegovih samoglasnika.

„Vi ste Amerikanac?“

Vrata lifta se otvoriše, a iz njega nespretno izroni neki sredovečan par – najpre žena, dok je muškarac stidljivo posrtao za njom. Njihova garderoba bila je tako čudnovato neusklađena da se Deta okrenula i zurila u njih dok su prolazili holom, neznatno razdvojeni, kao da ne žele da priznaju očiglednu povezanost. Muškarac – mora da joj je to muž – izgledao je kao da se uputio na fudbalsku utakmicu, dok je njegova žena ostavljala utisak kao da je krenula na koktel ili plesno

veće. On je na sebi imao prugasti dres i trenerku; ona je bila sva doterana – imala je sjajnu purpurnu haljinu stegnutu u struku širokim sjaktavim kaišem, onakvim kakve su u Detinoj mladosti zvali „osica“, a koliko zna i dalje ih tako zovu.

„Uđite!“ Karl Braun se strpljivo nasmešio, prstom pritiskajući dugme da se vrata lifta ne bi zatvorila.

„Bože! Izvinite!“ – uskoči Deta. „Zanelo me ono tamo!“

Ušla je u lift.

„Ovde ste poslom?“

„Moj deda, moj praded, potiče iz Korka. Zna, došao sam da istražim svoje korene.“

Dok su se vozili naviše, spremao se da joj razotkrije ogromna uzbuđenja koja su pratila njegovo istraživanje rodoslova.

Vrata se otvoriše. „PRVI SPRAT“, zapevušio je lift, tanušnim ženskim glasićem koji je zvučao pripito.

„Stigao je preko na ‘Titaniku’, zapravo.“ Ponovo je podigao kofer. „To sam tek nedavno otkrio. Pokušao je to da zabašuri, ali takve stvari na kraju uvek isplivaju.“ Činilo se kao da mu je neprijatno zbog lukavstva svog irskog pretka. „Zar nije tako?“

„Pretpostavljam“, zakikotala se Deta, koja je i sama mnogo toga zabašurila. Bio je to njen prvi irski kikut za bezmalo trideset godina.

„Izvinite! Samo sam hteo da... vam... ovaj, razmestim krevet.“ Portir je ustuknuo pred delimično otvorenim vratima. Deta se iznenadila da još uvek obavljaju taj prevaziđeni ritual. Glas žene koja je odgovorila portiru zvučao je još više iznenađeno od Dete. Deta, zapravo, nije čula šta je ta žena rekla, ali je njen ton odavao zaprepašćenje, krivicu i užasnu nevericu, bez svake sumnje, bio je to ton osobe uhvaćene na delu, šta god to podrazumevalo. U stvari, taj ozlojeđeni glas odvojen od tela mogao je i da uzvikne „Evo, uhvatili ste me u preljudi.“ tako da sve zainteresovane strane čuju. Deta baci pogled na svog pratioca. Sjaj u njegovim plavim očima govorio joj je da i on prepoznaje tu usplahirenost u glasu i da dobro zna šta ona znači. Ujedno, delovao je kao da ima razumevanja za naročita svojstva tog prekinutog nezakonitog užitka, ma šta to bilo. Znao je šta to radi par uhvaćen na delu. Čovek koji izgleda kao Karl Braun verovatno je stručnjak za seks.

Detinim telom iznenada prostruja kratkotrajan grč požude. Kinula je, kao i uvek kad se uzbudi.

„Prestani!“ Deta upozori svoje telo. „Obuzdaj se! Poznaješ ovog čoveka dva minuta! Zaboga!“

Karl Braun joj se nasmeši znalački. U tišini ispunjenoj osećanjem krivice hodali su hotelskim hodnikom, koji nije bio ni najmanje seksi. Ličio je na unutrašnjost cevi, ili neke arterije u ljudskom telu. Bilo je to kao da šetaju probavnim kanalom.

„A vi?“ Sa uzdahom se vratio ćaskanju. „Čime se vi bavite?“

„Šta radim? Vlasnica sam cvećare, zapravo.“ Zapravo.

„Lale?“

„Prodajem i druge vrste cveća. Ali, da. Lale.“

„Lale su najbolje cveće“, rekao je svojim milozvučnim glasom koji klizi kao čokolada, glasom predodređenim da upotpuni najslađa zadovoljstva.

Deta oseti njihove povijene vlažne debele latice, njihove nabreklike stabljike.

„Oh, da!“ odgovori ona. „Jesu.“

U stvari, njen omiljeni cvet je narcis. Ali, ko bi priznao tako nešto?

Odlazak do sobe broj 105 trajao je i suviše kratko. Stigli su do nje za nekoliko sekundi. Bez reči, Karl Braun uze od Dete karticu za otključavanje i otvori vrata. Pred njima se ukaza soba, polumračna i zavodljiva, obasjana bledom, sivkastom svetlošću. Crveno-crni tepih bio je debeo i mekan, a ogroman krevet, u obliku srednjovekovne barke, dozivao ih je na svoje paperjaste grudi. „Isprobajte me!“ mamio je krevet kao morska sirena.

Deta se oglušila o taj poziv, a isto je učinio i on. Odlepršao je brzo do ormara i izvukao kofer i torbu sa štapovima za golf.

„Vrlo ste ljubazni.“ Jedva je prozborila.

„Nema na čemu.“

„Ne, zaista. Zaista sam mnogo želela da budem na ovom spratu.“

„Koliko ljudi, toliko čudi! Na četvrtom spratu je mnogo mirnije, kao što reče ona gospođa! A ja sam navikao na visinu, naravno!“

Pogledao ju je na trenutak. U njegovim očima boje različika zaiskri pitanje jasno kao dan – ili možda nije? Skrenula je pogled.

A onda je on otišao, njena čokoladna mocart-kugla, privlačna kao

sonata, otišao je i pre nego što je uspela da prozbori „Jeste li možda za piće?“

Deta razgrnu teške zavese. Soba, s pogledom na železničku stanicu i reku, ispuni se sva prozračnom severnom svetlošću.

Osmehnula se, odbacila cipele, a potom skinula ostatak odeće: čarape, suknju, brushalter. Koža joj je odahnula, a telo povratilo svoju prirodnu veličinu – između konfekcijskih brojeva 42 i 44 – i poprimilo svoj pravi, opušteni oblik. Otišla je do kupatila, a stopala su joj prijatno uranjala u debeli vuneni tepih – u njenom stanu u Amsterdamu svi podovi su bili drveni.

Pošto je piškila, zurila je u svoj lik u ogromnom zidnom ogledalu.

„Ne izgledam loše!“ rekla je naglas, u savršenom malom kupatilu ispunjenom hladnim srebrnim odsjajem. „Ako se uzme sve u obzir!“ Ona je bila niska žena sa živahnom kratkom plavom kosom, o struku nije vredelo ni govoriti, sićušnih ruku i stopala. U proteklih nekoliko godina zadnjica joj se zaokruglila kao balon, potom splasnula, a mesta koja su nekada bila snežnobela, bila su prošarana mrkim mladežima, pegama i bubuljicama. Uzdahnula je, obgrlila jedinu dojku, zamišljajući, na trenutak, kako je Karl dodiruje. Rukom je okrznila drhtavu butinu. Ponovo je kinula. U preponama oseti slabašni grč razočaranja.

„Nemoguće je da mi se ovo dešava!“ Zgrabila je mekani beli bademantil sa vrata i njime obmotala svoje neverno telo, zavezavši snažno kaiš. „Prekini! Prekini!“ Ljutito je odjurila do mini-bara i sa njegovih dobro snabdevenih polica šćepala limenku tonika i minijaturnu bocu džina. Sedeći oslonjena o bele jastuke na pramcu kreveta, kao Gospa od Šalota^{ix}, smešala je sebi piće i ispila polovinu u jednom gutljaju.

Uz pomoć alkohola, sve može da izgleda manje privlačno, a isto važi i u obrnutom slučaju.

Laknulo joj je, pa je opušteno posmatrala sobu.

Iako je temperatura bila viša nego što je neophodno, boje su bile osvežavajuće. Pri bleđoj večernjoj svetlosti soba je delovala magličasto poput unutrašnjosti sante leda: mnogo nijansi bele i bledoplave; neočekivani odsjaji srebra. Sada je sve plavo, to je boja devedesetih. Čak se i dablinski džin presijava kao svetli safir u svojoj malenoj boci.

Nekada se govorilo da je plava boja i suviše hladna za sobe. Kada je Deta poslednji put bila u hotelu Finbar, omiljena boja bila je smeđa. Sagovi su bili mrki, sa uskovitlanim smeđim šarama u obliku lišća, blago izbledeli od prašine i sunca. Oker tapete, sa ogromnim reljefnim ružama, pokrivala su zidove mnogih soba. Bilo je i varijacija, naravno. Beskrajnih varijacija. Stari vlasnici, Ficsajmonovi, preuredili su sobe onako kako su mogli, a ne kako su želeli, tako da je 1970. godine, kada je Deta poslednji put bila tu, gotovo svaka soba izgledala drugačije. Imale su brojeve, ali im je osoblje nadenulo posebna imena. Vinska soba. Soba s pijaninom. Soba sa daskom koja škripi. Soba gospodina O'Hanlona.

Sobu gospodina O'Hanlona je zapamtila. Da li je ovo ta soba? Nije mogla da se seti njenog broja – da je mogla, tražila bi nju za prenočište. Ali, sećala se samo da je na prvom spratu. Njena memorija bila je krajnje probirljiva. Neka sećanja, u čiji je značaj teško mogla da pronikne, ostala su čvrsto pohranjena u njenoj svesti, dok su preostala bila iscepkana. Tako se daske koja škripi sećala vrlo dobro – bila je to šesta daska od vrata u sobi broj 203. Kao što se sećala i tapeta u Zelenoj sohi, belih sa zelenim stabljikama đurđevka, što je bilo veoma lepo i ženstveno za jedan hotel koji, sve u svemu, nije mogao da se podiči time što ima mnogo ženstvenih detalja, pa čak ni žena. (Tih dana, gosti i osoblje u gradskim hotelima druge kategorije bili su, uglavnom, muškarci. Verovatno je isto važno i za hotel bilo koje druge kategorije.) Ipak, nikako nije mogla da se seti boje hodnika, pa ni sale za ručavanje, iako joj je ostao utisak o njenom obliku i obrisima. Je li bila oblepljena tapetama, kao i sobe, ili okrečena u neku od omiljenih boja iz šezdesetih? Magnolija? Zeleno kao listovi nane? Stolovi su bili zastrti belim čaršavima. Opet, tako su izgledali, i još izgledaju, stolovi u svim hotelima, pa to što se setila toga i nije neki uspeh njene memorije. Kakav su pribor za jelo imali? Iščilelo. Keramički servis za ručavanje? Ili „porculan“, kako su ga ljudi zvali? Beli sa zlatnim obodom? Sa plavom šarom?

„Izmišljaš, Deta!“ ponovo je rekla naglas. „Pojma nemaš. Sve ti je to isparilo iz sećanja, a verovatno je i svima isparilo.“ Potonulo, kao i Titanik, u bezdan okeana zaboravljene prošlosti. Mentalni otpaci. Koliko otpadaka su ljudski umovi stvorili, milione tona zaboravljenih

činjenica, bačenih na dno tog okeana, smrvljenih, iseckanih ili pretopljenih.

Iščeklo. A sa stanovišta opipljivih činjenica, hotel Finbar koji je Deta nekada poznavala, sada je pripadao arheologiji. To mesto su bezbroj puta preuređivali, a ovi novi vlasnici su ga sad gotovo praktično iznova sagradili, kao što su, nema sumnje, na tom mestu tokom vekova i čitave generacije kuća bile izgrađivane i rušene, izgrađivane i rušene. Ispod zdanja koje se sada zove „Hotel Finbar“, ležali su čitavi slojevi ljudskih života. Zaboravljeni, poluzaboravljeni, ali neizbežno prisutni, tu i tamo, ostavili su traga, još od vremena kada su na tom mestu vikinzi prvi put podigli neku kolibu pokrivenu busenjem, kad god da su došli onamo. Osnivači Dablina. Šta je s mojim Karlsbergom? Kakva gomila!

Deta oseti da je u glavi počelo da joj se muti. Popila je piće i nasula sebi još jedno. U ovom trenutku, može da se nosi samo sa pritiscima sadašnjice, i svoje lične istorije – sada ne može da se bavi vikinзима i svim onim što je prethodilo i što je usledilo.

Istog trenutka, pade joj na pamet Braun, taj čokoladni Amerikanac. Ponovo ga je prizvala, gotovo da se naglas nasmejala samoj sebi, besmislenosti svoje žudnje. Ta vrsta ljubavi za kojom je još čeznulo njeno telo bila je neraskidivo vezana za njenu prošlost. Kao da bi ono moglo tako nešto da zna! U svakom slučaju, nju su sada zanimali drugi oblici ljubavi, ne toliko fizički, ali ništa manje snažni. Tek je trebalo da ovlada njima. Čak i da je imala poverenja u svoje telo, ne bi želela da meša te svoje nove ljubavi sa starim, zbrkanim ljubavima, sa onima kojima je tako uspešno ovladala nekada, u nekom životu – i telu – koji joj se sada činio tako stran kao da je pripadao nekom drugom.

Bacila je pogled na ručni časovnik. Još je rano. Trebalo bi da pojede nešto pre sastanka. Ali, imala je vremena na pretek. Istežući udove, uživala je u mekoći nove snežnobe perine i odobrila sebi još pola sata sanjarenja.

Vlasnici hotela bili su Holanđani. Nije to znala sve dok joj recepcionerka nije rekla, dok su još bile u dobrim odnosima. Podudarnost? To baš više i nije podudarnost, kao što bi nekada bila. Dablin je iz minuta u minut sve više postajao kosmopolitski grad. Ili,

pre bi se reklo, evropski. Činilo se da su njegove veze s ostatkom sveta slabe. Izgleda da Irci i dalje veruju da je Evropa čitav svet, jedini svet koji treba da osvoje. Amerika im dođe kao neka vrsta smešnog, bogatog rođaka, dobroćudnog ali suviše poznatog da bi bio ozbiljno shvaćen. Nezamislivo je da bi iko u Irskoj želeo da se još više amerikanizuje, dok je težnja za evropeizacijom (kao i težnja da se Evropa pohara, a da joj se, za uzvrat, da što manje) decenijama bila uzvišen nacionalni cilj. A ostatak sveta je bio tek ostatak sveta. Nevažan.

Deta je uhvatila sebe kako piše pismo novinama, ili kratki članak, dok je u mislima razmatrala tu temu, navodeći besomučno uopštene stavove o Ircima i Holanđanima i ostatku sveta. Kolumna – to je ono što je želela da napiše na tu temu. Shvatila je da je pisala kolumne u mislima još otkako se ukrcala u avion, otkako je ponovo počela da razmišlja na engleskom jeziku. Na holandskom je bila sklona da razmišlja o poslu, šta treba da naruči, kome treba da plati. Razmišljala je o kupovini cveća i krompira, o tome kome od njenih prijatelja je uskoro rođendan i šta bi bilo zgodno za poklon. Njen jezik je bio jezik posla i kućnih obaveza, kao i njen život. Na holandskom, ona je bila tipična Holanđanka, praktična, pribrana, nepoverljiva prema dubokoumnom razmišljanju. Na svom maternjem engleskom njen irski um sklon razmišljanju mogao je da luta do mile volje, da rešava probleme sveta. Na engleskom je mogla sve. Osim, možda, onoga što bi trebalo da učini.

Nekada je želela da postane novinarka. Naslonila se na mekani jastuk. Kada je radila u hotelu Finbar, imala je tu ambiciju. Godinama nije razmišljala o tome.

*

Tog leta 1970. godine Deta – tada se nije zvala Deta već Bernadeta – bila je sobarica. Finbar je imao dve stalne sobarice, Meri Muni i Meri Brazil, ali je Grof, kako su zvali čoveka zaduženog za zapošljavanje i otpuštanje, primio dodatnu sobaricu za to leto. Nije baš bilo mnogo dodatnog posla vezanog za goste. U hotelu Finbar odsedali su trgovački putnici, i uvek je bio ionako manje-više pun. Ako ćemo

pošteno, tokom leta je dolazilo do manjeg opadanja broja gostiju. Međutim, Meri Brazil je trebalo da ode na dvonedeljni odmor u avgustu, kao i Meri Muni, iako niko, a posebno ona sama, nije bio siguran da li će otići ili ne. U svakom slučaju, letnji gosti su bili zahtevniji od zimskih. Leti je u hotelu bilo više parova, ljudi iz mesta kao što su Klonmel ili Balina, koji su dolazili da nedelju dana svog medenog meseca provedu u Dublinu. Povremeno bi u hotelu odsela neka porodica, irski emigranti iz Mančestera ili Liverpula ili tako nekog mesta, koji su još bili dovoljno vezani da žele da posele svoje irske rođake jednom godišnje, ali su se, najzad, dovoljno obogatili da ne moraju da žive u njihovim turobnim i hladnim kućama. Ti ljudi, sa svojom živahnom, samouverenom engleskom decom – od kojih je većina Iraca digla ruke zbog njihove nemoguće smelosti i drskosti – zadavali su mnogo više briga od zimskih gostiju, koji u svojim sobama nisu radili ništa, osim što su pušili i spavali. (Nije bilo hopa-cupa – pravila, prikačena s unutrašnje strane vrata, jasno su stavljala do znanja: PRIMANJE GOSTIJU U SOBAMA JE STROGO ZABRANJENO. Ostala pravila odnosila su se na pijenje u sobama i obavezu da gosti na dan odlaska napuste sobu pre deset sati. Bilo je navedeno i vreme služenja doručka i večere, kao i dnevnih misa u crkvama svetog Pavla i Adama i Eve, koje su bile najbliže.) Ti ljudi bi jedva dotakli krevet. Šteta je, govorila bi Meri Muni, što moramo da menjamo njihovu posteljinu posle samo jedne noći. Menjala se, ipak, čak i 1970. godine, čak i ovde. Ali inače, trebalo je samo isprazniti pepeljaru. Kao da su bili posebno obdareni, trgovački putnici nisu za sobom ostavljali ni zrnce prašine niti bi išta izgužvali. Bili su melem za dušu! A ne kao oni što su dolazili leti. Bože dragi!

Detin posao je bio vrlo slabo plaćen, ali veoma lak. Trebalo je da svakog jutra obiđe dvanaest soba, očisti ih i namesti krevete. Potom bi uveče, u sedam, morala da se vrati da „raspremi krevete“ – a upravo to je onaj portir pokušao da uradi večeras. Bio je to čudan postupak, verovatno zasnovan na običajima posluge u bogataškim kućama: raspremanje kreveta, češljanje gospodaričine kose, odlaganje njene odeće za naredni dan. Uvek joj se činilo da bi sledeći logičan korak bio da se vrati kada se gosti uvuku u raspremljen krevet i ušuška ih. Ipak, to se nije tražilo.

Deta je volela svoj posao. Volela je da obilazi sobe, koje su sve bile različite, i da razgleda šta gosti imaju. Obično je imala vremena na pretek da pronjuška naokolo, da zaviri u fioke i ormare, da pregleda sadržaj kofera. Njoj, koja je imala sedamnaest godina, činilo se da su njihove ličnosti beskrajno raznovrsne i očaravajuće. Njena znatiželja o ljudskom rodu tada je još bila neiscrpna, a njeno iskustvo u tom pogledu – nikakvo. Ushićivale su je sićušne razlike između gostiju. Iako su to bile tek beznačajne razlike zasnovane na polu, finansijskom i bračnom stanju, njoj, još neiskusnoj, činilo se da su ogromne. Verovala je da u sobama hotela Finbar stiče prosvetljujuće uvide o ljudskoj prirodi u svoj njenoj čudesnoj raznovrsnosti. Za nju su te sobe sadržale sve izobilje koje je Bog stvorio. Unutar njihovih izbledelih smeđih zidova bile su zaključane psihološke tajne vaseljene, a u džepu njene ružičaste uniforme od najlona bio je ključ koji otključava sve brave. Jedan gost je sa sobom doneo pidžamu, brijač i brojanice. Kako je to bilo čarobno, kako čarobno! Jedna gošća je imala dva bademantila, tri spavačice, tuce haljina i cipeia, četiri različite vrste parfema, kutije čokolade, bočice limunade, knjige izdavačke kuće Mils i Buns, primerke *Vumanz oun*, *Vumanz vej*, a *Ajriš pres* i *Ivning pres* je dobijala svakodnevno. Šta su sve sadržale te sobe! Neke su bile ispunjene omamljujućim miomirisom otmenih parfema, mirišljavih sapuna – mirisima koje je Deta izuzetno volela. U drugima je bio po jedan sapun lajfboj, ili baš ničega nije bilo, a gosti su morali da se zadovolje malenim parčetom suvog, kiselog belog sapuna koji je obezbeđivao hotel Finbar, i to samo jedan nedeljno po gostu – to jest, ako je gost uz sobu imao kupatilo. (Ako niste imali svoje kupatilo, niste ni dobijali sapun.) Neki gosti se verovatno nisu uopšte ni kupali, dok su drugi provodili pola dana kupajući se. Neki su spavali do poslednjeg minuta, da bi se potom sjurili dole na doručak u pola deset, dok su drugi već ustali i otišli, verovatno u crkvu Adama i Eve, na misu u sedam ili na neki drugi oblik mazohizma iz sedamdesetih (u današnje vreme na obaveštenju s unutrašnje strane vrata stoji da je sala za rekreaciju otvorena od šest sati ujutro). „Ne zna se koji su gori“, često je govorila kuvarica. „Ranoranioci ili spavalice.“

Za vreme pauza, kojih je u toku dana bilo nekoliko, Deta bi se povlačila u kuhinju, sa ključem za sve brave u džepu, dok su kofa,

četka i kolica sa čaršavima stajali napušteni na hodniku. Tu bi pila kafu sa dve Meri i ostalim članovima osoblja. Meri Muni, koja je imala četrdesetak godina i bila građe gospođe Skitl iz knjiga o lutku Nodiju, okruglastog tela sa sićušnim stopalima na visokim potpeticama i sa onduliranom plavom kosom nalik na gumenu loptu, uveseljavala ih je pričama o svom zdravlju i zdravlju svoje porodice, ili pričama o njihovim bolestima. Imala je desetero dece, a živela je u jednom od onih novih solitera u Balimunu. Njen muž Edi je imao slabe nerve, a patio je i od hroničnog pojasnog herpesa, angine i artritisa. Ne čudi, otud, što je veći deo života proveo u krevetu. Njena deca su imala mnoštvo nedaća. Jedno je bilo u zatvoru, dve kćeri su bile noseće, jedno je imalo krivu kičmu, drugo je bilo mentalno zaostalo. Uz to je lift u njenom soliteru većito bio u kvaru, a Meri je morala sa decom da se penje i silazi deset spratova pešice. Nije to bila šala, znala je Deta. Ali, Meri se nekako trudila da sve to zvuči urnebesno zabavno.

„Nesreća nikad ne ide sama“, uzdahnula je i zakikotala se, kao da je sve to mnogo smešno, kao da se sve to dešava samo da bi ona mogla da ispriča dobre priče i malo se nasmeje. „Ma, kakva je vajda od vajkanja?“

I Detina majka je govorila da nesreća nikad ne ide sama, ali ona je pri tom mislila na to da je mašina za veš crkla, a da se, povrh svega, angliji opet pokvarilo kvačilo. A Meri Muni je mislila na to da je, pored toga što Džim ponovo mora da robija u zatvoru godinu dana, Monika imala epileptični napad u ulici Dorset, a Šaron je dobila veneričnu bolest. „Da l' ona to izmišlja?“ pitala je Deta jednom prilikom krupnooku Meri Brazil, koja je imala dvadeset tri godine i čija je jedina tema razgovora bio njen dečko Majkl.

„Pobogu, ne!“ reče Meri. „Upoznala sam ih ja na sahrani Merine majke. Ma, isti su ko što kaže.“

„Pa, kako izdržava?“

„Dobija mnogo napojnica“, odgovori joj Meri Brazil, a potom dodade: „Osim toga, šljaka ta na raznim mestima. Zna ona da se nađe ucveljenima.“ Deta nije znala šta radi onaj koji se nađe ucveljenima. „Sprema mrtvace za pogreb“, objasni joj Meri Brazil bezbrižno. „A obavlja ona i porođaje.“ Deta je bila zaprepašćena. Meri Brazil se zagleda u nju, pa nabora nos. „Vidiš“, reče nestrpljivo, „u nekim

slučajevima. Kad se bebe ne rode u bolnici.“

„Većina ih se rodi u bolnici, zar ne?“ Deta je bila zbunjena. Znala je ona tačno na šta Meri Brazil misli, ali je glumila nevinašce; bila je to tehnika koju je godinama koristila da bi zaustavila neprijatne ispovesti.

„Aha.“ Meri Brazil je bilo dosta Dete za taj dan. Odmahnula je glavom i uključila svoj usisivač.

Bila je prva nedelja u julu. Deta je u hotelu radila već dve nedelje. Od dvadeset funti, koliko je zaradila, uštedela je deset, za odlazak na koledž u oktobru. Majka joj je uzela osam za izdržavanje, pošto je Deta sada imala posao, a dve je ona potrošila na autobuske karte. Svakog jutra dok se vozila kraj reke sunce je obasjavalo kejove. Vazduh je bio iskričav kao šampanjac, voda se razigrano mreškala. Dok se vozila kraj njih, stare kuće – bele, žute, purpurne, zelene i ružičaste – ličile su na nasmejane bake i deke, a dablinski tornjevi stremili su neustrašivo ka beskrajnom nebu koje joj je govorilo da je pred njom čitav život. Krv joj je ubrzano tukla u venama, koža joj je blistala, a oči sijale od nade. Svaki zrak sunca, svaki visoko izvijeni toranj, obećavao joj je da nešto izuzetno, neverovatno, divno, treba upravo da se desi. Prozračan, čist vazduh govorio joj je da, upravo u tom trenutku, stupa u svoju budućnost, baš kao što se sa sivog betona keja stupa na most belog preookeanskog broda. Bila je na putu ka svetu odraslih – na putu ka nekakvom čarobnom ostrvu, ka nekoj riznici s blagom.

*

Uključila je televizor. Sportski rezultati. Izveštači su izgledali vrlo zvanično, u odelima i kravatama, kratko podšišani. Govorili su usplahireno, kao da izveštavaju s područja ratnih dejstava. Promenila je kanal. Neki program na irskom. Drama ili sapunica, sa titlom na engleskom jeziku. Pustila je da joj ti čudni zvuci ulaze u uši. Svi su govorili vratolomnom brzinom. Razumela je tek poneku reč. Nikada joj nije dohro išao irski. Njena majka ga je mrzela, jer je to beskoristan mrtav jezik i jer je bila primorana da ga koristi u svojoj staroj školi, u Zlatnoj livadi. Bila je čvrsto uverena da irska deca treba, umesto toga, da uče neki koristan moderan jezik, neopterećen istorijom. Moderan je

značilo nemački. Bila je potpuno ubeđena da je znanje nemačkog ključ uspeha i sreće. Kada je Deta to rekla Pitu, svom mužu Holanđaninu, završtao je od smeha. Dobro, nije baš završtao, on nikada ne vrišti. Od srca se nasmejao na pomisao da je nemački neopterećen balastom istorije. Ipak, niti je mnogo mario za nemački niti ga je kudio. „Jezik je samo sistem za sporazumevanje“, rekao je na sebi svojstven logičan način. „Mislim da prema jeziku ne treba da imamo odnos kao prema nekom ratnom zločincu, ili heroju!“

Deta, koja je nekada bila tiha, povučena devojka, sada je prilično samouvereno brbljala na nemačkom, holandskom, francuskom, kao i na engleskom. Evropeizovala se više nego što je njena majka ikada mogla i da sanja – i suviše se evropeizovala, natuknula bi joj majka, prilikom ne baš čistih poseta Amsterdamu, koji je, zapravo, mrzela. Evropa nije baš bila onakva kako se predstavlja, otkrili biste pošto biste se i zaista našli u njoj. Sve se, uglavnom, svodi samo na skućene stanove, nedovoljno crkvenih misa i previsoke cene šolje kafe.

Deta je promenila kanal. *Bum bum, bumbum, bumbum!* – treštala je špica za vesti. Evo, stižu naše kataklizmičke priče!

Drama, drama, drama.

Isključila je TV. Kod Holandije je volela upravo ono što je volela i kod svog muža: tihu efikasnost, uzdržanu trpeljivost prema ljudskoj raznovrsnosti, nesklonost da dramatizuje svakodnevne situacije. „Ionako je ono što se dešava dovoljno šašavo“, govorio je Pit često. „Nema potrebe da kitimo.“ U Irskoj je kićenje, i to često vrlo složeno, oduvek bilo glavni hit.

Pit je bio inženjer elektrotehnike, zaposlen u kompjuterskom preduzeću. Ričkaste kose i oniži, nimalo nije ličio na Holanđanina. Pokušavao je da vodi život lagano upravljajući njime, kao da je reč o prilično jednostavnom kompjuterskom programu ili fudbalskoj utakmici. Prošlost je završena. On je nije zaboravio, ali je ozlojeđenost bila gubljenje vremena. Pit je živeo u sadašnjosti, fudbalsku loptu je držao na oku. Neodlučnost je, govorio je stalno, jedini pravi problem. „Odluči se, odluči se!“ govorio bi nestrpljivo Deti. „Nema veze kakvu ćeš odluku doneti. Samo je donesi i onda se drži toga.“ Šutni loptu kad ti naleti.

Deta to nije mogla. Za nju je život bio složen, tajanstven i

nedokučiv. Za razliku od Pita, verovala je da postoji jedno pravo rešenje. Ono se nije moglo naći na fudbalskom terenu već negde drugde, daleko – skriveno u naelektrisanim oblacima što se valjaju nebom ili pokopano duboko u radioaktivnoj zemlji kakve mračne severne šume. Njen je zadatak bio da ga pronađe. Čini se da je verovala da će joj to poći za rukom ako joj bude bilo dovoljno stalo. Tada će prestati da se preispituje. Biće srećna.

Pit i Deta nisu imali dece. Sada su retko i odlazili zajedno u krevet, ali su se voleli tako snažno kako samo muškarac i žena to mogu. Ako je Deta i u šta čvrsto verovala, onda je to bilo to.

*

Konor je stigao u hotel Finbar desetog jula. Iako je i on tek završio maturalni ispit, pre nego što je počeo da radi preko leta, otišao je na odmor sa ujakom, da igraju golf u Keriju. Trebalo je da radi kao poslužitelj u destileriji.

Čim se pridružio osoblju, između Dete i dve Meri došlo je do razdora. One su je trpele, kao svoju, kao sobaricu, iako su smatrale da je dosadno tajanstvena, detinjasta i snob. Krhka ženska solidarnost urušila se pod pritiskom mnogo snažnije veze zasnovane na zajedničkom dablinskom poreklu: Konor i Deta su bili iz južnog dela, a dve Meri sa suprotne strane reke. Konor i Deta su izašli na maturalni ispit, bili su sezonski radnici i govorili su kratkim, pravilnim akcentom svog dela grada. Dve Meri gurnule su Detu Konoru u naručje. Kakve veze ima to što je ona devojka, sobarica, kao i one? Ionako se samo pretvara. Čim dođe oktobar, ona će se vratiti svom pravom životu.

U svakom slučaju, nisu ni znale šta bi sa Detom, koja je u to vreme bila gotovo patološki suzdržana. Morale su da joj vade reči iz usta, jednu po jednu. Nikada nije svojevoljno otkrila ništa o sebi. „Sisica“, tako ju je zvala Meri Brazil. Kako je bila starija, Meri Muni nije bila toliko stroga; sreća je ona mnoge Dete u svoje vreme. „Povučena je“, govorila bi, definišući je jednom jedinom rečju.

Konor je bio od druge sorte. Svi su ga voleli. Bio je dobrodušan, veseo, otvoren. Sa svima je taj ćaskao o svojoj porodici, prošlosti, planovima, a znao je uvek i da ispali duhovitu opasku. S druge strane,

on je i pažljivo slušao druge, prateći obe Meri, Grofa, pa čak i starog gospodina Ficsimonsa, načuljenih ušiju, a oči su mu bile ispunjene saosećanjem i zanimanjem. Ukratko, bio je momak upravo od one vrste kakvu bi svaki hotel mogao samo da poželi među privremeno zaposlenima.

Što se izgleda tiče, bio je izuzetno privlačan, ali na tako nenametljiv, bezazlen način da to niko nije primetio — svi su verovali da im se dopada zbog svoje ličnosti. Imao je jaku vilicu i plave oči kao Kenedi, dok mu je telo bilo čvrste građe, skladno, a ne nezgrapno ili mlitavo kao kod mnogih mladića. Nije bio ni previsok. Čak su se i niski ljudi, poput Grofa, kraj njega osećali bezbedno. Bio je zadovoljan životom i samim sobom, oko sebe je širio osećanje spokoja. Mogao je da vodi TV emisije sa gostima u studiju ili da bude trener uspešnog fudbalskog tima, ili neki od omiljenijih predsednika Sjedinjenih Država. (A mogao je da bude i Detin otac, na koga je izuzetno ličio — shvatila je to mnogo godina kasnije.)

„Taj zna šta hoće!“ rekla je Meri Muni, kikoćući se i uzdišući. „Ma, nek se mane toga, dosta mu je i to što je sladak!“

Konor je hteo da za sledeću godinu zaradi dve stotine funti kako bi mogao da plati troškove za koledž, a hteo je i da na maturskom ispitu položi nekoliko predmeta sa odličnim uspehom, kao i da dobije neko posebno priznanje, stipendiju ili nagradu. Potom je hteo da se upiše na medicinu i postane lekar.

Nije bilo lako, pa čak ni moguće, da zaradi dve stotine funti kao poslužitelj u destileriji. Njegova plata je iznosila deset funti nedeljno. Poslužitelji u destileriji nisu dobijali bakšiš jer je njihov posao bio još zaklonjeniji od očiju javnosti od posla sobarice — u stvari, Deta nije ni znala da postoji takav posao sve dok Konor nije došao u hotel. Ubrzo je Konor ubedio Grofa da mu dopusti da vikendom radi u baru da bi zaradio koju funtu više i bakšiš. Nije prošlo mnogo, a on je radio u baru većinu noći u nedelji.

Deta se nikada pre toga nije družila sa muškarcima. Zapravo, nikada nije razgovarala s nekim mladićem, bar ne duže od desetak minuta, koliko je potrebno da se popije fanta sa ukusom limuna u garderobi školskog hola. Plesala je sa mnogima, ali tokom plesa ne možete baš mnogo da pričate, posebno kad ne znate šta treba da

kažete. Bilo je strašno razmišljati o temama za razgovor dok ste uhvaćeni u čvrst zagrljaj i zaglušeni vrlo glasnom muzikom. U svakom slučaju, čak i kada nije nastupala neka takmičarska grupa ili disk džokej ljudi izgleda nisu mogli da čuju ono što im Deta govori. Mnoge njene usporene, nezanimljive opaske ostajale bi da vise u vazduhu, dok bi njeni partneri čuljili uši u drugom pravcu, nestrpljivi da uhvate veseliji, glasniji razgovor osoba koje su bile oštroumnije i upućenije u trenutna dešavanja nego što je Deta to ikada bila.

Što se nje tiče, Konorova sposobnost da sasluša druge bila je njegov najveći i najčudnovatiji dar. On je umeo da je natera da se otvori, da je uključi kao da je radio-aparat, a iz nje bi pokuljale sve te koještarije. U njegovom prisustvu ona bi se preobrazila iz ćutljive u izuzetno zabavnu osobu, iz dosadne u duhovitu devojkicu. Postavljao joj je zanimljiva, lična pitanja i stvarno je slušao njene odgovore. Deta u životu nije sreća nikoga nalik njemu.

Bezbrizno slušajući povremeno šištanje srebrnog aparata za destilaciju, sedela je satima s njim u kuhinji, u mirnim večerima, posle večernjeg čaja ili kafe pa sve do deset sati, kada bi Konor završavao sa poslom ili odlazio u bar. Razgovarali su. Za početak su imali idealnu temu – maturu. Prvu fazu njihove veze obeležila su podrobna razmatranja raznovrsnih ispitnih pitanja. Kada su došli do analize latinskog, poslednjeg ispita, Deta je već bila zaljubljena do ušiju u Konora. Potom su prešli na podrobnije rasprave o hotelu: o gostima, osoblju, hrani, arhitekturi, vlasniku, budućnosti, plati, izrabljivanju, o tome kako bi oni upravljali hotelom da je njihov. Posle samo nedelju dana i Konor se zaljubio u Detu. Pozvao ju je da odu u bioskop u sreću, kad bude imao slobodno veče. Prikazivao se film *Aninih hiljadu dana*. Gledali su ga u Savoju. Konor ga je gledao. Deta nije mogla da se usredsredi. Slike su joj igrale pred očima kao što vam tekst titra na stranici kada ste uzbuđeni. Tokom čitavog filma Konor ju je držao za ruku. Prvi put ju je dodirnuo neki muškarac u koga je bila zaljubljena. Taj doživljaj nije želela, a ni mogla, da umanji time što bi se usredsredila na bilo šta drugo.

Konor je posle filma bio veoma tih. Na putu kući i dalje je držao Detu za ruku. Pevužio je „Grin slivz“. Deta je razmišljala o tome da li može sebi da priušti da kupi traku za kosu nalik preslatkoj tijari Ane

Bolin. Pitala se da li je Konor primetio da ona malčice liči na zlosrećnu romantičnu kraljicu. Pitala se da li će je poljubiti na rastanku.

Nije. Ne te noći.

*

Deta je iskapila drugi džin sa tonikom i oduprla se porivu da ode do mini-bara i naspe i treći. Treba da bude trezna, bar dok se susret ne okonča. Ali, sastanak ima tek za dva sata. Odlučila je da ode u šetnju i pojede nešto.

Iz kofera je izvadila prugastu bluzu, plavo-belu, i široku suknju od teksasa. Zagnjurila je lice u pamučnu tkaninu: uvek ju je oduševljavao sveži miris nedavno kupljene nove odeće, a taj je miris postojao samo dok odeća ne bi bila oprana. Brzo se obukla, nazula ravne otvorene sandale i krenula.

U donjem delu hodnika, koji je ličio na cevovod, mlađa, elegantno obučena žena pokušavala je da uvede nekog postarijeg čoveka u sobu. Starac je izgledao prestrašeno, kao da upravo treba da se suoči s nekim čudovištem. Mora da je taj očigledno preplašen čovek otac te devojke. Odrasla deca mogu da imaju ogromnu moć nad svojim roditeljima, i u dobru i u zlu. Deti pred očima iskrсну njena majka, koja je umrla pre dve godine – beše to avet koja sa sobom donosi darove krivice, ljubavi, zbrke.

Oseti kao da u njoj nešto pade. Napustila ju je hrabrost, uobičajena svakodnevna hrabrost koja ju je pokretala da ujutro ustane iz kreveta, da se istušira, da avionom ode na odmor. Iscurila je kao čaj iz termos, i obuzeo ju je hladan, prodoran strah koji je ispunjavao vakuum. Agorafobija. Ipak, nije to bila agorafobija. Bila je to dablinofobija. Hibernofobija^x.

Avet njene majke ispričala joj je stravičnu priču, kao što je obično i činila s vremena na vreme. Priča, koju joj je majka ispričala prodornim glasom punim sarkazma, ticala se jednog događaja iz majčinog detinjstva. Njena majka je svojevremeno uživala jednu povlasticu: njeni siromašni roditelji, koji su imali malo imanje u Kleru, poslali su je u školu s internatom, što ih je skupo koštalo. Škola se nalazila u staroj sivoj plemićkoj kući, u šumovitom kraju usred Irske. Tamo je

njena majka govorila irski. Škola se zvala Zlatna livada – bilo je to ljupko ime. Ipak, to mesto nije bilo ljupko, objasnila joj je majka uzdišući. Nije bilo ljupko, već surovo, hladno i okrutno. ispričala joj je svoju priču da bi joj dočarala osobenosti tog mesta. Imena u pričama su se menjala: Idel Molom ili Anet Fin, Mari Bern ili Rita Darsi. Ali, priča je uvek bila ista: priča o prebijanju ili izgladnjivanju, ritualnom ponižavanju nekog deteta. Roditelji te dece, kao i roditelji Detine majke, plaćali su školarinu za to, opraštajući zlostavljanje. Tražili su to. I Detina majka, koja je sada bila mrtva, kada je kasnije pričala o tome, opraštala je to zlostavljanje. Njeno ćutanje značilo je da oprašta. Samo je Deta čula njene priče. Njena majka ih nije pričala javno, nije se bunila, nije ih ispričala čak ni svojim prijateljicama ili Detinom ocu. Pričala je takve priče kada je želela da povredi svoju kćer. Sigurno je znala da takve priče ostaju zauvek u sećanju. Čekaju pritajeno po ćoškovima, pod stepeništem, u umu, izbijajući kad dobrih priča ponestane, u ledenim trenucima na pragu, u vreme kada se dan bliži smiraju i kad se srce cepa.

U trenucima kao što je ovaj. Na stepeništu hotela Deta začu vrištanje u Zlatnoj livadi. Čula je plač svoje majke. To je taj zvuk Irske, pomisli Deta, koji zaglušuje saobraćajnu buku duž keja. Zvuk naricanja i plača, dece koja cvile. Spopade je želja da pobjegne. Za dva sata mogla bi biti bezbedna u Amsterdamu – mogla bi da se vrati u Holandiju. U Amsterdamu se osećala bezbedno, što nije bio slučaj u Irskoj, gde je vriska dece bila pomešana sa ilovačom u parkovima, bila uzidana u izbledele cigle. I Amsterdam je prolivao svoje suze, znala je ona to dobro. Ali, one nisu bile njene i nisu dopirale do nje.

Neko joj spusti ruku na rame.

„Zdravo!“

Bio je to Karl Braun.

Bi joj milo što ga vidi.

„O, zdravo! Kako je na četvrtom spratu?“

„Sa balkona se vidi park Finiks. U mojoj brošuri piše da je to najveći park na svetu. Možda bi vam se dopao!“

Nije više bio u crvenoj jakni. Sada je imao purpurnu. Podsećao je na čokoladu više nego ikada.

„Pa...”

„Naravno, vi se plašite visine!“ nasmeja se on.

„Da.“ Deta se zagleda u njega. „Ponekad hodam u snu.“

„Ah!“ To je ostavilo snažan utisak na njega. „Pa, jeste li se smestili?“

„Savršeno mi odgovara.“

„Imate li nekih planova za večeru?“

„Zapravo, imam sastanak.“

Zvučalo je kao da se izvinjava, a bila je pomalo i razočarana. Izvinjavala se što ne može da ode na večeru sa potpunim neznancem jer ima sastanak sa nekim ko je njene krvi! Karl spusti ruku na njenu. Njena zbunjenošć iščile. Taj čovek stvarno ima čaroban dodir.

„Divno. S kim?“

Želela je da mu kaže. Ipak je odustala.

„Sa starim školskim drugom.“

Osmehnuo se, blago, ali i suviše znalački. On ju je čitao kao otvorenu knjigu, sve je znao. Muškarci kao što je on razoružavali su je. Njen ego se rušio pred njima jer su mu laskali, a njen libido im je hrlio u susret.

„Videćemo se“, rekao je nimalo ozlojeđeno.

Deta ga je posmatrala jedan trenutak dok je prelazio preko mosta, nalik purpurnoj mrlji nasuprot plavom nebu. Dva krupna galeba lepršala su mu nad glavom. Činilo joj se kao da pomalo lebdi nad stazom, nošen magličastim vazduhom.

Delimično je povratila hrabrost. Iskoračila je na ulicu i prešla preko mosta na levu obalu reke. Dok je hodala, u glavi joj je odzvanjalo neka Mocartova arija. Činilo joj se da čuje muziku, iako nije bila muzikalna; retko kad je mogla da prepozna neko muzičko delo, kao što to mogu neki ljudi – Pit, na primer. „Šta je to?“ – pitao bi on. „Hajdn“, odgovorila bi ona. „Grig. Betovenova Deveta.“ Nagađala je. Nekad bi i pogodila tačan odgovor, a ako bi joj to pošlo za rukom Pit bi se ozario od duboke, iskrene sreće, što je Detu zabavljalo i zbunjivalo. Još nešto o Pitu: on je takvo nevinašće, u poređenju s njom. Da li je to razlika između muškarca i žene, ili između Holanđana i Iraca?

Bez njegove pomoći, bez njegovih pitanja, bez njegovog upućivanja, ona nije mogla da prepozna muziku koju čuje u sebi, baš

kao što ponekad nije mogla da zapamti naslove knjiga koje je pročitala u snovitna – i to čak naglas, kako je tvrdio Pit. Ali, u glavi joj je odjekivao zvuk klavira, a bes i drama smenjivali su se s polaganim mirenjem. Alegro, andante, alegro, nizale su se simfonije. Pit joj je to utuvio u glavu. Alegro, andante, alegro. Kao život. Kao priča. Kao reka.

Deta je hodila stazom duž keja Aran, što nije učinila još od osamnaeste godine. Promenilo se? Da. Ali i ne. Stambene zgrade, od crvene cigle, sa prašnjavim zavesama na prozorima, zamenile su stara skladišta i kuće sa stanovima za izdavanje. Inače, tamošnji pabovi – Kropi ejkr, Lugal igal – i prodavnice – Heders šuz (*Ženska obuća do broja četrdeset tri*), Bargintaun – izgledali su joj poznato, mada otmenije nego što ih se sećala. Ta mešavina uglađenosti i ranjivosti koja je oduvek krasila baš to parče priobalja nije se mnogo izmenila, premda su detalji bili drugačiji.

Nije bilo mnogo ljudi. Povremeno bi srela ponekog muškarca ili grupu muškaraca, a svi su je odmeravali, kao da se pitaju ko je – ili šta je – ona. Izgleda da žene ne šetaju duž reke, ili bar ne čine to same. Ona zategnu džemper oko sebe, a u stomaku oseti blagi treptaj straha. Zažalila je što tašnu nije ostavila u hotelu.

Kej Aran. Crkva svetog Pavla. Kako je to mogla da zaboravi? Kao neki ožiljak od boginja, na jedan zid tog posivelog gradskog svetilišta naslanjala se ogromna kamena pećina. Visoko u udubljenju te pećine stajala je blaga plava figura Device Marije, ispruženih ruku, tužno nasmešenog glatkog lica okrenutog ka manjoj smeđoj figuri koja kleči ispod: ka Bernadeti – svetici. Nije to bila Deta.

Bernadeti od Lurda ukazuje se vizija Device Marije. Gledano iz ugla prolaznika, Bernadeta je sićušna devojka prekrivena smeđim velom, koja kleči i Devici upućuje svoju ljubav i molitve. Sveta pomoćnice, Majko Božija, pomози mi!

U Irskoj koju je Deta poznavala, biće joj potrebna sva natprirodna pomoć koju može da dobije.

Šaljiva ironija sudbine odredila je da zbog dablinskog urbanističkog plana, ili možda usled toga što takav plan uopšte i nepostoji, prvi sused lažne pećine u Lurdu bude zgrada Četiri suda, gde su svetovne vlasti Irske predsedavale i presuđivale, a tokom većeg

dela 20. veka njihova je mudrost bila snažno nadahnuta uticajem Rimokatoličke crkve. Statua žene koja predstavlja pravdu stajala je, strogo i ukočeno, držeći terazije u dvorištu otmene zgrade sudova; poštenije bi bilo da su sudije na svoj prag postavile Devicu, Devicu sa njenim krotkim tužnim osmejkom i rukama bespomoćno ispruženim, neopterećenim nikakvim terazijama. Ali, makar im je bila u susedstvu. (Jedina protestantska crkva u blizini bila je srednjovekovna katedrala Hristove crkve, brižljivo skrivena od pogleda zdanjem od stakla i betona, u kome se nalazila Dablinska skupština. Daleko od oka, daleko od srca.)

Kako se tvrdi u izveštajima, celokupno to staro državno-religiozno zamešateljstvo se promenilo. Irska postaje liberalnija, a fundamentalni katolicizam koji je podupirao svaki njen zakon većim delom dvadesetog veka, oslabljen je protokom vremena i otkrićem grešaka u samoj božanskoj građevini.

Ko bi rekao? Deta je bila sumnjičava.

Ti tu više ne pripadaš, ti si sada samo turista, raspravljala se ona sa samom sobom. Utekla si iz poslednjeg bastiona katoličke Evrope. Ne moraš više da brineš o tome. Neka se Irci sami brinu o sebi – uvek su dobijali upravo ono što su i tražili.

U svakom slučaju, ono što je većina njih tražila.

Osetivši žudnju za utehom koju pruža voda, prešla je ulicu i uputila se ka reci.

U njenom sećanju Lifi je bila namreškana plavozelena reka, koja melodično žubori kao da pleše pod plavim nebom Dablina. Sećala se srebrnih i zlatnih talasa i šara koje stvara titrava svetlost. Teče kao reka, razigrana kao reka, slobodna kao reka. Nasmejana kao reka. Annaliviaplurabella i sve to.^{xi}

Međutim, zaboravila je da Lifi ima plime i oseke. Sada je upravo bila oseka. Između čvrstih granitnih zidova reka je bila boje zelenog stakla, nalik na kaljave gumene čizme. Površina joj je bila prekrivena slojem nafte: odrazi oblaka, drveća, kuća, odslikavali su se u sivkastoplavim vrtlozima i zloslutnim nepravilnim mrljama duginih boja. Zastor prljavožućkastih algi visio je sa zidina na mestima do kojih je nivo vode dopirao za vreme plime. Inače, malo je bilo ikakvih znakova prirodne flore – ili faune. Nije bilo labudova ili patki, čak ni

galebovi nisu lebdeli nad gustom neprozirnom vodom.

Prizor je postajao lepši kako se kretala nizvodno. Zastrašujući zid, kojim je reka Lifi bila ograđena duž većeg dela svog toka kroz Dublin, skrivajući je od pogleda osim ako niste tik kraj nje, na keju Ormond je zamenila bela klasična balustrada. Nežnija arhitektura podsticajno je delovala na prirodu: ovde su bokori budleje džikljali iz pukotina vijugavih stubova od krečnjaka; tačno na sredini reke garavi kormoran plovio je ka izvijenom belom mostu, besmisleno raširenih krila kako to samo kormorani mogu – nalik na Devicu Mariju raširenih ruku. Izgledao je izgubljeno, bio je daleko od morskog stenja kome je pripadao. Ipak, voda mora da je slana, što potvrđuju i alge. Detine nozdrve zapahnu oštar miris ozona, taj sumoran miris od koga se srce cepa.

Kej Ins. Zavojito stepenište. Vunovlačare. Kožara.

Momačko šetalište bilo je baš onakvo kakvog je pamtila: ružičastih i žutih, plavih i krem boja, veselo, ispunjeno zadovoljstvom i otmenošću. Hotel Najtsbridž. Tu je vrvelo od ljudi. Mladići u džinsu i kratkim pantalonama – e, to je novina. U stara vremena nisu nosili kratke pantalone. Devojke su izgledale isto kao i uvek: dugokose, njihale su se stazom u grupama i parovima, stopala utegnutih u cipele sa visokim platformama i kaišićima – prelepe su te njihove cipele, sjajnocrne, bleštavopurpurne.

Ja sigurno nisam nosila tako kratke suknje?

Zasigurno jesam.

Ali, tešnje, a figura mi je bila zaobljenija, dok su boje bile drečave, kako se nosilo šezdesetih. Jarkoružičasta i bleštavozelena. Žuta. Sjajnosmeđa sa belom kao sneg. Mi devojke bile smo u to vreme blistave, ozarene, svetlucave, sa dugim oblim potamnelim nogama, isturenim grudima, sa slapovima i kovitlacima sjajne kose.

Sav taj sjaj, bleštavilo, sjaktanje i jedrina, bili su maska za prikrivanje užasa koji je vrebao iznutra.

Bilo je to pre Konora.

*

Konor je mrzeo drsku, izazovnu odeću, a voleo je nežne

romantične stvari: maglovite dane u zapadnoj Irskoj (po mogućstvu da tamo igra golf), narodnu muziku koja lagano klizi kroz mutni sivi dim neudobnih pabova. Konor je voleo žene koje liče na devojčice – vitke i skromne, plemenite i jake, dugokose i lepe, zagonetne, ali podređene njemu – nalik devojkama u njegovim omiljenim romanima Voltera Makena. Kod Dete mu se najviše dopadala njena kosa kao u prave irske devojke; pa, u tom pogledu nije bio usamljen. Bila je tamnocrvena, one boje ka kojoj frizeri teže ali im retko kad polazi za rukom da je postignu, kovrdžala joj se i talasala u sjajnim slapovima sve do struka. Kada je bio umoran, što je često bio slučaj, Konor je voleo da zagnjuri lice u njenu kosu. Potom bi je njušio kao da je opijum i govorio Deti da je prelepa.

U pogledu odeće, Deta je uskoro otkrila, najviše je voleo cvetne bluze sa vrpcom oko struka i široke zelene suknje. Pastirske pelerine. A kad su razgovori u pitanju imali su zajedničku sklonost ka dugim ozbiljnim brižnim raspravama o seksualnom moralu, praćenim dugim strastvenim cmakanjem i maženjem (tako su to zvali u rubrici Pisma čitalaca, ali, naravno, ne ljudi koji su to i činili i koji nisu imali potrebe da imenuju svoje postupke).

Posle filma *Aninih hiljadu dana* njihova se veza produbila. Deta je osetila da uranja u ljubav kao u topao okean uzavreo od života. Tonula je sve dublje i dublje, gubeći iz vida sve što pliva po površini tog mora, gubeći sasvim iz vida i sećanja poznato kopno. Preobrazila se iz devojke u ribu, iz ribe u sirenu. Nestala je površina života, pre samo nekoliko nedelja tako važna, zahtevna. Nalazila se u nekoj drugoj dimenziji. Dimenziji ljubavi, dimenziji koja ju je u potpunosti izmenila. Išćilela je uzdržanost koja je obeležavala njene odnose sa skoro svakim drugim ljudskim bićem. Kada bi je pogledao, Konor bi oslobodio neku drugu Detu, Detu koja se obično krila pod kožom učtive, prijatne, predusretljive Dete, Dete koja je bila marljiva i ljubazna, ali retko kada sjajna, a nikada briljantna. On je sve to promenio. Postala je ozarena i poletna, sa usana su joj vrcale šale, a otrcani detalji su prerastali u uzbudljive priče.

I on je bio zaljubljen. Bio je zaokupljen ljubavlju, kao i ona, tako da su svaki trenutak života, svaki mogući trenutak, morali da provedu zajedno. Ipak, njegova se ličnost nije promenila kao njena. Njoj je on

udahnuo novi život. On je ostao onakav kakav je oduvek i bio. Tako joj se bar činilo kada je kasnije razmišljala o tome. U to vreme ništa joj od toga nije padalo na pamet. Sve što je znala bilo je da se našla... negde gde nikada pre nije bila, a gde pripada. Ljubav je bila njen dom. Bio je to veliki poklon, znala je to, koji je dobila prvog leta kada je zakoračila u svet odraslih. Pogledi koje su joj upućivale dve Meri, kao i svi u hotelu, stavili su joj do znanja da joj se sreća osmehnula. Bili su to stidljivi, vedri pogledi, ispunjeni divljenjem. U tim pogledima uglavnom nije bilo zavisti, jedino su im možda zavideli zbog njihove mladosti. Ponekad mladi zaljubljeni parovi nerviraju ljude, izazivaju kod njih ljubomoru i druge vrste neprijateljstava. To što Deta i Konor nisu doživeli ništa od toga govori mnogo o atmosferi u hotelu Finbar i njegovom osoblju.

Za to je delimično bila zaslužna njihova umerenost. U to vreme, a možda je tako uvek, otvoreno isticanje seksualnosti duboko bi uznemirilo ljude. Dobra deca šezdesetih, Konor i Deta u javnosti su obuzdavali sve svoje prirodne porive za fizičkim dodirima. Obuzdavali su ih i nasamo, ali ne previše: ostave za metle, ormari za posteljinu, prazne sobe, pa čak i dvorište – puno gajbi piva i otpadaka – bili su mesta gde su mogli da daju oduška svojoj strasti. Njihova je ljubav bila toliko fizička da ih je nagonila na plač dok bi se ljubili, grlili i pripijali jedno uz drugo. Njegova zlatna koža, miris njegovih ruku, njegova oštra kosa, ispunjavali su je divljenjem. Pri samoj pomisli na njega, škrgutala je zubima, a dah joj je zastajao.

Naravno, nisu imali snošaj. Upravo su tako to zvala sama ta reč bila je dovoljna da svakog odvraća od tog čina. Bila je to jetka, odbojna reč, nalik na bodljikavu žicu, koncentracioni logor. Saslušavanje. Unakrsno ispitivanje. Hajka. Majke koje zakeraju, naravno naravno naravno. Naravno da ne.

Kontracepcija. Deti bi pozlilo od same te reči: bio je to pravi tabu. U to vreme ako bi carinik uhvatio nekoga kako pokušava da u Irsku prokrijumčari kondom, pa čak i neku knjigu o onome što se nazivalo veštačkim metodama za planiranje porodice, mogao je to da zapleni na licu mesta. Takav je bio zakon.

I tako su se Konor i Deta ljubili i mazili, a njihova su se tela srčano borila za ono što im prirodno sleduje. Ali, i Konor i Deta su bili

pametni, odlučni, uvežbani da odbace sve to. Ne.

Konor je bio uvežbaniji od Dete; mogla je to da vidi od samog početka. On je bio svesniji svojih prirodnih želja, ali što ih je bio svesniji to ih se više i bojao. Mladići, posebno mladići poput njega, bili su bojažljivi tih dana. Deta nije znala šta su ih učili, ali nešto su ih učili – za razliku od devojaka, kojima su samo nejasno govorili da ne treba da zatrudne, ali im nisu ništa podrobnije rekli kako bi do takve nesreće moglo da dođe. Konor je verovatno znao kako dolazi do toga.

Otud je on telo doživljavao kao pravog neprijatelja, kao neku vrstu gerilca, promućurnog i prevejanog, koji može da zaskoči neoprezne. Uspevalo mu je da istovremeno bude i zaljubljen i oprezan.

Deta je to znala, nesvesno, u svom srcu sirene, a njeno srce sirene bilo je kivno zbog toga. Ali, stvarna Deta, sobarica i novinarka in spe,^{xii} bila je sasvim zadovoljna postojećim stanjem stvari. Imala je sve što bi mlada devojka mogla da poželi: ljubav, poljupce i ono što se nazivalo poštovanjem – bila je to još jedna reč na koju je sirena gledala s prezrivo neodobravanjem.

*

Prešla je preko velikog mosta, mosta O'Konel. Neki dečak je sedeo kraj parapeta, a limenka je bila ispred njega. Prosio je nenametljivo, pasivan kao budistički sveštenik, pognute glave, krupnih očiju lspanjenih bolom. Na poruci ispisanom zaprepašujuće savršenim rukopisom na pravilno izrezanom parčetu kartona pisalo je *Beskućnik*. Dečak je imao oko dvanaest godina. Na prelazu kod semafora s južne strane mosta neka žena uvijena u plavi svileni šal poturi Deti časopis: „Kupite jedan, ja sam izbeglica iz Rumunije“, zavapila je molećivo. Žučkastog tena, bila je sva mršava i jadna. Uvijena u njen šal, spavala je beba glatkog, pospanog lica. Ostavši bez daha, Deta dade toj ženi pet funti za časopis. Ona se čudesno ozari, zubi joj blesnuše kao biseri, i reče, osećajno, „Hvala vam.“ Nije kazala „Bog vas blagoslovio“, kao što su pre mnogo godina govorile prosjakinje sa bebama.

Pošto je popila kafu i pojela kolač sa višnjama kod Bjulija, Deta se vratila na južnu stranu reke, hodajući što je brže mogla. Kej Aston. Kej Velington. Templ Bar – hiljade letnjih sandala promicalo je kroz

popločane sokake; tamjan, vino, miris kima. Izvor svetog Vinifreda. Podl.

Onaj kormoran još je plovio rekom kod keja Ormond. Ali, sada je gotovo potpuno uronio u masnu vodu. Virili su mu samo glava i veliki kljun. Mahao je glavom izbezumljeno, i izgledao kao da se smeje, dok je jeo neku zmijuljastu ribu – možda jegulju. Potom je zaronio. Možda je, na kraju krajeva, i znao šta radi kada je ovaj deo Lifija obeležio kao svoju neospornu teritoriju?

Kej Vud, Ašerov kej.

Ašerovo ostrvo – kej, ali na blagoj uzbrdici, brdašce iznad reke.

Tu se nekada nalazio klub Oušn, odmah do Broja petnaest, kuće tetaka iz Džojsove priče „Mrtvi“.

Nije ga više bilo, naravno. Kuća broj petnaest se urušila. Na mestu gde je nekada bio klub Oušn stajala je nova stambena zgrada. PAUK ODNOSI VOZILA KOJA NEMAJU DOZVOLU ZA PARKIRANJE. Razna nasumično nabacana postrojenja Ginisove pivare, iz kojih se vijorio dim, virila su iza te zgrade, što joj uli spokoj. Na reku se iz pivarinih odžaka od opeke spuštao slatki blagi miris hmelja.

*

Bio je to kliše nad klišeima – uradili su ono u noći kada su objavljeni rezultati ispita, sredinom avgusta. Nije to tada bila neka posebna noć u Dublinu, kao što je sada. Ljudi su s nestrpljenjem čekali rezultate, naravno, ali nisu stajali u redu čitave noći iščekujući ih. Učenici bi tokom dana, negde oko jedanaest-dvanaest sati, u malim grupama svratili do svoje škole, a glavna monahinja bi im uručila njihov koverat. Potom bi se osmehnuli i rekli „Imam šest položenih“, ili „Uspeo sam.“

Konor i Deta su položili po sedam ispita. Na nekima su dobili trojke, ali to niko nije morao da zna – sitnije pojedinosti bile su prekrivene velom diskrecije koju su svi uvažavali. Konor će moći da se upiše na medicinu, a ona će biti primljena na novinarstvo. Nije bilo nikakve frke, a teško i da je bilo razloga za slavlje, jer su oboje sve vreme znali da će ishod verovatno biti takav. I pored toga, uzeli su slobodno večer; Grof je navaljivao, lako je Konor hteo da radi (morao je

da zaradi još sedamdeset funti, a za pet nedelja je trebalo da ode).

Otišli su u bioskop – davao se *Aerodrom* – a potom su, umesto da odu kući, svratili u noćni klub, Oušn, na Ašerovom ostrvu. Nikada pre nisu bili u takvom klubu. Jednom-dvaput svratili su u Doktor Živago, koji se sastojao od neke vrste povezanih belih laguma pod zemljom, ispunjenih kovitlacom psihedelične rasvete i glasnom muzikom. Tamo su se osećali glupo – bilo je besmisleno otići u klub udvoje. Disko je bio za ljude koji žele da ulove nešto, a ne za one koji su već našli sehi partnera. Osećali su se usamljeno, neprijatno, razočarano. Konor je s prezirom gledao na to kako su obučene devojke, koje su se trudile da budu seksi više nego što je on odobravao. Deta se smejala, zadovoljna što je, odevena u cvetnu košulju i dugu zelenu suknju, dovoljno čedna za njegov dobar ukus.

Klub Oušn nije bio kao Doktor Živago. Morali su da pokucaju na šarena zelenoplava vrata da bi ih pustili unutra. Kada su ušli, našli su se u prostoriji mračnoj kao pećina, zidova obojenih šareno i talasasto kao i spoljašnjost, sa školjkama, sirenama i ribama, a svetla su bila prigušena. Svirao je mali džez orkestar, a Deta je osetila kako je duboki pulsirajući tonovi udaraju o grudi i gađaju pravo u srce. Posetioci su izgledali staro; nije bilo klinaca, a žene su na sebi imale tesno pripijene haljine, kombinezone, dok su muškarci bili u sjajnim purpurnim košuljama, zvoncarama, belim cipelama. Neki su parovi plesali, lagano, na malenom podijumu za ples. Većina ih je sedela za stolovima i jela ili pila – to mesto je bilo ispunjeno mirisom pržene hrane.

Konor i Deta seli su za sto. Plamen sveće je treperio u vinskoj flaši na kojoj se nagomilala lavina crvenog voska koji je curio. Deta je prstima dodirivala vosak koji se ugrijao od plamena sveće. Uzbudio ju je miris ribe i prženog krompira, prožet blagim mirisom vina. Ti su joj mirisi bili poznati. Hotel je zaudarao na njih. Ali, ambijent joj je bio nepoznat. Ovo se mesto razlikovalo od hotela Finbar.

Jeli su pržene škampe i pomfrit. Konor je pio svoj omiljeni napitak – mleko. Deta je mislila da kao i obično naruči fantu sa ukusom limuna, ali je iz kaprica od hladne, pospane konobarice naručila malu bocu šampanjca. Konor se trgao, ispravio leđa, ali se opustio kada mu je muzika prostrujala kroz krv.

Nisu plesali toliko pripijeno, što su učinili stotinu puta, koliko je to bio prljavi ples – tako bi ga oni nazvali. Deta zažali što nije obukla kratku suknju i majicu umesto te široke odeće. Stavila je Konorovu ruku ispod svog struka, dopustivši mu da joj miluje zadnjicu dok su se njihali po podijumu. Lizala mu je uši. Privila se tako čvrsto uz njegove prepone da je svršila, tiho, sladostrasno, nasred podijuma za ples, pluća punih mirisa cigareta i prženog krompira, dok joj je u ušima brujaio džez.

Premostila je jaz. Od štreberke, postala je šmizla. Njih dvoje su bili štreberi, štreberi od glave do pete. U to vreme, ta podela je postojala; devojke o njoj obično nisu govorile, ali je većina njih bila prećutno svesna toga. Te noći njih dvoje su se preobrazili, kao što se muškarci pretvaraju u labudove ili čudovišta ili zveri, postavši ono što obično nisu. Bar se ona preobrazila. A on, ako se i nije preobratio, bar je pristao na to. Dopustio je sebi da ga ponese talas njene raspomamljenosti. Dozvolio je sebi da bude zaveden.

Potom su se ušunjali u hotel, u sobu gospodina O'Hanlona, koristeći Detin ključ za sve brave, i vodili ljubav na krevetu, na podu, na stolici. Nisu imali nikakvih problema, nijedno od njih: u svakom pogledu, bili su spremni. Soba im je pružila utočište. Šareni tepih boje kestena i vazduh ispunjen mirisom cigareta delovali su podsticajno; ta soba tamnocrvene boje, nalik na matericu, bila je kolevka njihovog prvog snošaja. (Moguće je da se to tako desi, ako ste mladi i zdravi, ako ste zaljubljeni. I ako vam se priviđa da ćete se pretvoriti u sirenu.) Deti je to bilo prvi i najbolji put. Savršen seks i savršena ljubav.

Naravno, zatrudnela je. Imali su sedamnaest godina, bili su u vrhunskoj formi. Naravno naravno naravno naravno.

*

Ima još četrdeset pet minuta do polaska. Deta se vratila u sobu. Sada je bila oštija prema svom izgledu nego pre nekoliko sati: iz saosećajnog pisca prikaza pretvorila se u pripadnika Kjukuluksklana spremnog za linč. U međuvremenu, izgleda da je s njenim licem bilo svršeno. Suoči se s tim. *Finito*. Kako se samo zavaravala? Sve donedavno, držala se prilično dobro, zategnute kože, mladalačkog

tena – lice joj je izdržalo duže od većine drugih delova tela. Čak su i njena bolest i užasno lečenje ostavili taj delić nje neoštećenim. Ali, sada se i ono promenilo, nije više bilo glatko, gipko i živo već nalik nekakvom pudingu boje gita. Nema te skupe šminke kojom bi mogla da priкриje taj pihitijast izgled, tu odvratnu podbulost svog lica.

Naravno, njome je mogla da priкриje popriličan broj drugih mana tako da je ipak vredelo staviti je.

Skinula je periku i utrljala tečni puder u kožu: kada možete da skinete svoju kosu onda nemate problema sa nanošenjem pudera do ivice kose. Rak, kad bi se usudila da prizna, ipak ima nekih prednosti. Brižljivo je nanela senku za oči, crni kađal,^{xiii} karmin. Neće staviti maskaru – možda će se kasnije rasplakati, iz ovog ili onog razloga.

Stavila je periku i opet proučavala svoj izgled. Ishod je bio povoljan: malo lickanja može da učini čuda, čak i kod bogalja kao što je ona, kome nedostaje nekoliko ključnih delova; ona, koja je počela verujući da je život poslužavnik pun dragulja koji samo čeka da ga neko pohara, išla je kroz život, gubeći i dobijajući, gubeći i dobijajući. Gubeći. Alegro andante alegro. Uglavnom je imala osećaj da je ta raspodela uravnotežena. U lošim danima besnela je protiv životnih nepravdi. U dobrim danima njeno je srce još moglo da zapeva.

Pol.

Pol.

Pol.

Stameno ime. Čestito, privlačno. Ime nekoga kovrdžave kose, nekoga ko ima pravilan nos i bele zube. Ko ima iskren otvoren osmeh. Brodovi, kule, kupole. Visoke katedrale i neuništivi hramovi od megalita. Stene koje odolevaju olujama. Horizonti. Sve to govorilo joj je ime Pol.

Pošten, otvoren, pristojan.

Dobro ime za sudiju?

Pre nekoliko meseci Pol joj je pisao, tražeći da se sretnu. Takvi zahtevi često stižu od deteta, rečeno joj je u agenciji za usvajanje. Na njoj je bilo da pristane ili ne, ali... nagovestili su joj da bi bilo normalno, i ljubazno, da prihvati.

Deta nije mislila o njemu petnaest godina, otkako se udala za Pita. Nije namerno potisnula sećanje. Za to i nije bilo potrebe: jednostavno

je iščilelo. Neke majke su podizale ograde čvrste i komplikovane kao Berlinski zid; njihova psiha morala je mnogo da se pomuči da bi zaustavila bolna sećanja. Ali, Deta uopšte nije morala da se trudi. Potpuno ga je zaboravila, svoje prvo dete, samo nekoliko godina posle porođaja, bez ikakvog napora. Kao da je on neki njen školski drug koji je nestao iz njenog života, ili neki delić prošlosti.

Istinu govoreći, ni sad nije razmišljala o Polu već o Konoru. Trebalo je da se sretne sa svojim davno izgubljenim sinom, a sve što je činila bilo je da sanjari o njegovom davno izgubljenom ocu. Pol, siroti mali Pol, potrošio je silne godine pre nego što ju je pronašao u njenom utočištu među lalama. I umesto da se raduje sto će ga videti, pitajući se kako li izgleda, ona se potajno, glupo nadala da će se nekako sresti sa Konorom. Nadala se da će, zahvaljujući nekom neobičnom čudu, u trenutku kada Pol bude kročio u hotel Finbar, Konor biti kraj njega, sav nasmejan, snažan i čvrst, kao što je bio 1970. godine. Njeno srce, njena duša, njeno telo žudeli su za njim – u njoj, negde u njoj, postojalo je neko osećanje, sećanje na džemper koji je obično nosio, bleдозeleni vuneni džemper. Ona snažno požele da zagnjuri glavu u taj džemper. Džemper iz 1970. godine. Eto o čemu ona razmišlja na dan svog prvog susreta, posle dvadeset sedam godina, sa svojim sinom Polom, koji čak i ne zna da mu je Konor otac.

A ni Konor ne zna. Nikada mu nije rekla za bebu. Posle one noći u klubu Oušn on se udaljio od nje, ne zbog seksa u sobi gospodina O'Hanlona već zbog toga što se ona promenila. Deta – drolja. Konor nije želeo da uzme u naručje, ni da u svoj život primi drolju. Na to ga je opominjalo celokupno njegovo vaspitanje. Želeo je karijeru, ženu koja bi bila živahna i skromna, čedna i nalik na devoјčicu, dobro raspoložena i povučena. Želeo je ženu iz romana Voltera Makena. Kojom može da upravlja. Koja je predvidljiva. Koja je oličenje svih tih reči koje lepo zvuče. A ne divljakušu. Ne Detu, koja je dvostruka ličnost.

Kada je shvatila da je trudna, ona ga je, ipak, pitala da se oženi njome. Odgovorio joj je da je snažno voli, da je ona čudesna devoјka. Upravo je tako rekao, svojim milozvučnim, zavodljivim glasom. *Čudesna devoјka*. Čim je to čula, Deti je pozlilo. Znala je da nema nikakve nade. Ona je čudesna devoјka i on će joj uvek biti zahvalan,

večno zahvalan, što ju je upoznao. Samo što se nije zaplakao dok je to izgovarao. U Deti se nešto sledilo. Kada je počeo da joj priča da namerava da postane sveštenik jedino što je želela bilo je da pobegne od njega, pobegne brže nego što je to ikada učinila. Želela je da zapliva u olujnom okeanu, ili da skoči sa litice u duboki hladni sneg. Želela je da bude što dalje od njega.

Kasnije je razmotrila mogućnosti koje je pred sobom imala. Bilo joj je jasno da može da ga privoli na ženidbu tako što će mu jednostavno reći za bebu. Ne bi oklevao ni za trenutak; ako bi mu rekla, brak bi bio sklopljen prvom zgodnom prilikom. Izbor je bio samo na njoj. Verovatno je i mogla da ga primora time što bi istakla prava koja proističu iz njene ljubavi. Popustio bi – ta priča da hoće da bude sveštenik verovatno je bila hir trenutka. U roku od mesec dana on će se predomisлити.

Ipak, ona mu se više nije obraćala. Bilo je nečeg u ukočenosti njegovih leđa, u uzdržanosti njegovog pogleda, hladnom prizvuku užasne fraze „čudesna devojka“, što ju je sprečilo. Do tada im je sve bilo lako: pronašli su jedno drugo i živeli zaštićeni međusobnim razumevanjem. Posle seksualnog odnosa, to razumevanje je iščilelo. Bila je svesna toga, čak i pre nego što je shvatila da je trudna. Znala je da mu se više ne dopada, iako bi ponekad pokleknuo, pohrlio ka njoj, žudeo za njom, žudeo da vodi ljubav s njom. Ali, to se kosilo sa boljom stranom njegove ličnosti.

Ona više nije želela tu stranu njegove ličnosti, nije želela samo nju, sa njenim uglađenim i izbrušenim kritičkim aparatom, spremnim da je mrzi ako opet utone u pohotu – ako opet bude kao onda u klubu Oušn.

Dureći se, okrenula mu je leđa.

Rekla je majci da je trudna. „To je nešto najgore što je moglo da me snađe“, rekla je njena majka. Plakala je gorko i postidiđeno. „Šta da kažem svetu?“

Kasnije, njena se majka pokajala zbog svoje reakcije. Pokušala je da pomogne Deti. Deta ju je kaznila, prihvativši samo minimalnu pomoć od nje. I ona je bila postidiđena. Ali i nadmena, gorda i nezavisna. Šteta je bila učinjena. Nije žurila s oprostajem.

I ona i njeni roditelji prihvatili su bez pogovora činjenicu da će

njeno školovanje biti odloženo ili prekinuto. Zaposlila se u advokatskoj kancelariji, kao sekretarica, i iznajmila malenu sobu u Ranelaku, zbog čega su se njeni roditelji veoma uznemirili. Kada je ušla u sedmi mesec trudnoće i kada više nije mogla da skriva stomak, šef ju je pozvao u svoju kancelariju. Upitao ju je da li namerava uskoro da se uda i objasnio joj da se on, u skladu sa pravilima državne službe i većine organizacija, drži politike da ne zapošljava udate žene. Deta mu je rekla da nije verena i da ne namerava da se uda. „U svakom slučaju, zamolio bih vas da date otkaz“, rekao joj je. „Daću vam dobre preporuke.“

Deta nikad nije prežalila, a zbog toga je žalila više nego zbog ičeg drugog, što mu nije odgovorila „Nema potrebe.“ Ipak, preporuke je primila čutke, i otišla.

Nedaleko od mesta gde je živela nalazio se Dom za majke s decom. Umesto da ode kod svoje majke, otišla je tamo. Nijednom joj nije palo na pamet da se obrati Meri Muni.

U tom domu je jedna prijateljski nastrojena časna sestra porazgovarala s njom. Ta sestra je posavetovala Detu da ne ostane u domu, ne navodeći nijedan poseban razlog; doživljavajući tu ustanovu kao neku vrstu bolnice, Deta je stekla utisak da baš u tom trenutku nema mesta. Možda da je došla u neko drugo vreme... Umesto da primi Detu, sestra ju je poslala jednoj porodici, nekoj vrsti milosrdne hraniteljske porodice kakve su cvetale u Irskoj u to doba, a koje su se specijalizovale za tu egzotičnu vrstu dobročinstva: tajno su prihvatale neudate majke koje su čekale da se porode. Ta porodica, Ivon i Mik Klensi, živela je u žutoj prizemnoj kućici izvan Atlona; njihova bašta, gde je Deta prostirala veš, jer je prema sporazumu neudata majka morala da obavlja kućne poslove, spuštala se ka reci Šenon. Bio je mesec maj, bašta je plamtela od cvetova forzicije i zanoveta, opojnih jorgovana. Tu je Deta sedela, na suncu, pijući čaj i ćaskajući s Ivon. Kasnije, kada je saznala kakvi su domovi za majke s decom, kako se okrutno tamo postupa, kako se devojke zlostavljaju, Detu je ophrvalo osećanje krivice. Mogla je i ona da pere prljavu odeću i riba podove (donekle kao u hotelu Finbar, samo što je sve prožeto osećanjem srama i bolom, bez ikakve zabave, a nema ni dve Meri, novca ni Konora). Umesto toga, sedela je među jorgovanima, slušala poj kosova,

posmatrala kako svetlost sunca pleše po uzavreloj plavoj vodi Šenona. Nikada nije saznala zašto je njoj bila namenjena takva sudbina, dok su druge devojke morale da peru prljav veš i trpe pokude. Možda je imala sreće – ili su možda tome doprineli njenih sedam položenih ispita, što je spomenula časnoj sestri, i njen novi kaputić od krem buklea i njen klonskejški akcenat?“

Sada se bolje sećala bašte Klensijevih kraj reke nego svoje bebe, koju je rodila, posle bolnog porođaja – mišići su joj bili i suviše jaki i nije bilo nikakve mogućnosti da se normalni trudovi pretvore u neizvestan izazov. Sam porođaj bio je za nju pre olakšanje nego trenutak velike radosti o kome pričaju majke. Istina, kada je ugledala novorođenče, Detu je zapljusnuo snažan talas ljubavi, one vrste ljubavi kakvu nikada pre (a ni posle) nije osetila. Istog trenutka briznula je u plač. Nikada nije toliko plakala. Uskovitlana, nabujala reka materinske ljubavi pokuljala je iz nje. „Isrpljena si“, rekla joj je babica odsečno, pribojavajući se da su to suze radosnice kod Dete. „Biće ti bolje kad odspavaš. Mi ćemo se pobrinuti za ovu krupnu momčinu!“ Momčina. Deta se trгла. Nastavila je da plače, ali su joj suze, u kojima je bilo sve više gorčine, tekle sve slabije, ne donoseći joj olakšanje.

Predala ga je nedelju dana posle porođaja; Kon, tako ga je nazvala, po ocu. Roditelji koji su ga usvojili imali su pravo da ime koje mu je nadenula zamene nekim po svom izboru. To su i učinili.

Deta je imala osamnaest godina. Dve njene velike životne ljubavi bile su okončane. Tako je ona mislila. Otišla je u Englesku, u London, gde se zaposlila u jednoj od novih kompjuterskih kompanija – pomogle su joj odlične preporuke od njenog bivšeg šefa. Tu je, posle više od deset godina, sreća Pita, koji je došao da im pokaže nove programe. Bio je stariji od nje, i razveden od prve žene. Zaljubila se u njega i posle izvesnog vremena vratila se s njim u Holandiju. Tako glasi njena zvanična biografija, pregledna kao složena rečenica.

*

U pet do devet sjurila je niz stepenice. Dok je prolazila, spazila je Karla Brauna u foajeu; posmatrao je ženu koja je sedela na sofi, nasuprot ulazu, pišući užurbano na laptopu. Deta klimnu glavom ka

Karlu. Sutra će otići s njim na piće. Obećala je to sebi da bi ono što treba da se desi stavila u neakvu perspektivu. Kakav god da bude ishod, biće to samo jedna noć u njenom životu. Doći će sutra. To sutra će joj doneti odlazak na piće s Karlom, ako ništa drugo, kao i bilo šta što joj sudbina sprema.

Pretpostavila je da je Irski bar pravo mesto gde može da ga sačeka, i otišla je tamo. Bar nije bio baš toliko irski koliko je ime nagoveštavalo, ali je bio topao i udoban; kroz prozore sa vitražima probijala se svetlost i tako obojena na neudobnim drvenim stolicama pravila šare u obliku rombova. U pozadini se čula tipična setna keltska melodija, ali su njeno zloslutno jecanje gotovo sasvim nadjačali bučni glasovi vesele grupe ljudi koja je sedela u uglu – je li to jedna od onih dablinskih momačkih večeri za koje su čak i Holanđani čuli? Pogledala je malo bolje. Svi ljudi iz tog društva izgledali su vremešno. Mora da je neka staračka proslava – odlazak u penziju, možda.

Strelica je pokazivala da se Fionin bar nalazi s druge strane trepezarije. Deta je otišla da pogleda tu otmenu pravougaonu prostoriju, uređenu sa dobrim smislom za prostor i svetlost – izgleda da je mesto nastalo po uzoru na italijanske ili francuske kafee, a oni su Deti uvek delovali pomalo zastrašujuće zbog desetina muškaraca koji bi znatiželjno podigli pogled sa svojih pića ili domina ili karata i upiljili se u nju kad god bi ušla u neki od njih. U Fioninom baru sedelo je svega nekoliko ljudi i niko od njih uopšte nije ni obratio pažnju na Detu. Ipak, odlučila je da se vrati u Irski bar, gde su joj pletene stolice ulivale spokoj.

Sela je najdalje što je mogla od grupe u uglu. Međutim, oni su bili baš bučni i nije bilo moguće prenebregnuti ih zadugo. Pogled joj je lutao od njih ka ulazu, od ulaza ka njima. Dvojica-trojica njih izgledali su joj poznato, ali nije znala odakle. Tada kroz prostoriju prođe i uputi se ka uglu neka žena okrugla kao keglja, sitne glave sa plavim kovrdžicama, i reče: „Zdravo da ste! Izvin’te što kasnim, al’...” Deta ustuknu. Bila je to Meri Muni.

Zagledala se pomnije u društvo u uglu. I ostala lica postadoše joj jasnija, dobiše svoje neprolazne obrise, svoja imena. Ugleda i Meri Brazil.

Mislila je da je sve to i da su svi oni nestali, da su potonuli s

krhotinama starog hotela Finbar. Međutim, nije bilo tako.

Možda treba da ode negde drugde? Nije želela da se sa svojim davno izgubljenim sinom sretne pred očima Meri Brazil i Meri Muni. Šta joj bi da uopšte odabere hotel Finbar? Kako je mogla da pomisli da je celokupno staro osoblje otišlo, samo zato što je prošlo toliko vremena, a hotel je preuređen i pripada holandskim rok zvezdama ili šta god da su? Pa. Da li možda zato što nije mogla da zamisli da bi holandska rok zvezda, ili bilo koji Holanđanin, zaposlio nekoga kao što je Meri Muni ili Meri Brazil, ili bilo koga iz stare ekipe? To što je baš iste noći koju je ona odabrala za posetu bilo organizovano nekakvo ponovno okupljanje bila je stravična podudarnost, i ništa više. Ne preteruj!

Nije mogla da ode sa tog mesta. Pol ga je odabrao. Ako on stvarno bude došao, ako do susreta dođe, biće to baš tu, a Meri Muni i Meri Brazil i ko zna ko sve još ne posmatraće to sa strane.

Pogled joj je opet odlutao ka vratima. Ništa.

Pola deset je. Konor je uvek kasnio, setila se – bio je to njegov stil. Takvi su Irci, sasvim različiti od Holanđana. Pit bi došao onda kad bi i rekao. Devet je značilo devet. Ako Pol kasni, onda je to zato što je Irac, a ne zato što je nepouzdan. Čovek mora da prihvati takve kulturne razlike.

I pored toga, bila je zabrinuta, toliko zabrinuta da joj se stomak stegao od nervoze.

Otišla je do šanka i naručila čašu vina. Dok je stajala tamo priđe joj Meri Brazil i reče: „Izvinite! Da se ne poznajemo odnekud?“

Deta je pogleda. U prošlosti je Meri izgledala mnogo starije od nje, a bile su, zapravo, gotovo vršnjakinje. Kosa joj je još bila crna, na njenom bledom licu nije bilo bora. Da li se udala za onog svog dečka, Majkla? Deta bi volela to da sazna, ali je odgovorila „Ne. Ne bih rekla.“ Njenu privatnost skrivala je plava perika. Meri Brazil se osmehnu nelagodno, odmeri Detu, i vrati se u ugao.

Devet i četrdeset pet.

Deti pade na pamet da on možda neće doći. Ponestalo mu je hrabrosti u poslednjem trenutku. Ni njemu nije lako, treba da se sretne sa svojom davno izgubljenom majkom. Koliko li je ozlojeđen na nju! Kada ga je „dala“, kako se tada govorilo, činilo se da je tako najbolje.

Nije ga dala u sirotište, mada ju je mesto gde je rodila bebu podsećalo na sirotište, na strašnu školu o kojoj joj je majka pričala, na mračnu mržnju dece koja je obeležila prošlost Irske. Od trenutka kad ga je dala, znala je da je smešten u dobru porodicu. Znala je njihova imena, njihova zanimanja: muž je bio bibliotekar, a žena učiteljica. Činilo joj se da ne može da traži ništa uglednije, ništa humanije. Imali su kuću u Breju, blizu morske obale. Osećala je kao da se samo ona žrtvuje, da čini nešto isključivo za dobrobit bebe.

Ali, to bi dete moglo drugačije da gleda na stvari. Možda mu se nisu dopali njegovi usvojitelji? Ako tako nešto ne bi izašlo na dobro, bilo bi lako uperiti prst osude ka majci. Koga biste inače mogli da okrivite, a posebno u ovom slučaju, kada otac čak ne zna za svog sina?

Obuze je i osećaj krivice. Očevi. Oni su sada sasvim drugačiji, i oni kao i sve ostalo. Njoj 1970. godine nije ni palo na pamet da bi Konor možda želeo da zna da ima dete. Ona je pretpostavljala da bi dete za njega, za bilo kog mladog čoveka, značilo propast. Stalno je slušala o mladićima koji su zbrisali, napustili devojkicu, vikali da dete u stvari nije njihovo. Pomisao da bi mladići tražili svoja roditeljska prava, da bi hteli da uzmu dete, tada bi delovala smešno. Zašto bi želeli tako nešto? Majka joj je usadila stav da mladići ne žele čak ni da se ožene. Kao devojkica, ona je morala nekako da ih namami na tako nešto. Majke su gundale da će ta priča o slobodnoj ljubavi muškarcima omogućiti da se sasvim izvuku od odgovornosti. Detina majka je bila uverena da se muškarci ne bi uopšte ni ženili da ne moraju. A zašto bi, kad seks mogu da dobiju besplatno? Kad za to ne moraju da plate burmom, doživotnim poslom, hipotekom i bebom? Društvo je tada bilo mizogino; toga su postale svesne novonastale organizacije prezrenih žena, koje su već tada pokrenule talas protesta protiv duboko ukorenjenog omalovažavanja devojkica i žena u irskom društvu. Ipak, to isto društvo mrzelo je i muškarce, na neki skriven, zagonetan način. Žene, ozlojeđene na sve druge žene, često su podozrevale od muškaraca i ismevale ih. Ponašale su se kao da oni pripadaju potpuno drugačijoj vrsti, kao da nemaju nikakva ljudska osećanja, kao da su detinjasta, neotesana stvorenja koja treba obmanjivati i podvaljivati im, a potom ih sludeti da bi mogle da upravljaju njima do kraja života. Detu je tako naučila majka. Detina majka nije verovala da postoji

prava ljubav i primorala je Detu da deli njeno mišljenje, uprkos svim dokazima koji su govorili suprotno.

Deti su usadili ideju da će postati žrtva muškaraca, i ona je ispunila majčina očekivanja. Time što je postala napuštena neudata majka u potpunosti je ispunila očekivanja svoje majke – Deta je toliko bila spremna za tu ulogu da nije primetila da je upravo ona bila ta koja je sve napustila. Osećala se kao prava mučenica: živela je u svom bednom sobičku, a zatim je, u osmom mesecu trudnoće, otišla u ono mesto u Atlonu. Bila je prava irska heroina, svetica, mučenica! Svi koje je srela podsticali su takvo gledište. U Atlonu, Ivon se naslađivala svojom hrišćanskom samilošću. Izbijala je iz nje kao medni cvetovi njenog zanoveta. „Dušice moja jadna“, gušila se od emocija. „Sve je to tako teško za tebe, srce, ali brzo će tome doći kraj, i sve će biti dobro.“ Malo je nedostajalo da to nazove „poučnim iskustvom“, ali nije, samo zato što u to vreme još nije bila u upotrebi ta fraza, ili bar nije u Atlonu.

Deta je baš i mogla da se uda za Konora. Kao što je i predvidela, on nije postao sveštenik. Saznala je da je napustio semenište posle dve godine, i da je studirao medicinu. Izgurao bi i da ju je uzeo za ženu, sa detetom. Konor je bio od one vrste ljudi koji mogu da se snađu, a takva je bila i ona. Dobro je prošla, uprkos svim preprekama. Ljudi prežive nedaće, i potom dožive uspeh. Većini ljudi to polazi za rukom – u mislima joj iskrсну slika one Rumunke, što je podseti da postoje izuzeci od pravila.

Trebalo bi da potraži Konora. Samo da bi zadovoljila svoju radoznalost.

Ne bi trebalo da bude teško. Verovatno ga ima u telefonskom imeniku. Mogla bi da ga pozove posle susreta s Polom. Obećala je sebi da će tako i učiniti. Posle susreta s Polom. Još jedan zadatak za sutra.

Devet i pedeset pet je. Deta je ustala i otišla do vrata bara, a stomak ju je još boleo. Ona žena sa laptopom je i dalje sedela u foajeu, iako više nije kucala. Gledala je kriomice naokolo, očigledno i sama tražeći nekoga. U jednom mračnom i užasnom trenutku Deta se zapita nije li nju možda poslao Pol, da joj prenese njegovo izvinjenje. Možda je to njegova pomajka? Sa grčem u stomaku, ona prošetala ispred žene, tako da ova može dobro da je vidi. Međutim, žena ustade i ode, ne

obrativši uopšte pažnju na nju.

„Ionako je ono što se dešava dovoljno šašavo“, Deta u sebi začu Pitov glas, pomalo podsmešljiv. „Ne prizivaj đavola.“

Pit ju je ohrabrio da dođe u Dublin i sretne se s Polom, ali ju je ubeđivao da ne treba sve to da shvati i suviše ozbiljno. „Naravno da neću!“ odgovorila je Deta. „Znaš ti mene, bezbrižna sam kao leptir!“

Pit nije bio samo Holanđanin već i Jevrejin, ili je to bio nekada davno. Majka ga je dala nejevrejskom paru koji nije imao dece odmah posle rođenja, 1944. godine. Nešto kasnije te iste godine ona je umrla, u Aušvicu. To što ga je majka ostavila Pitu je donelo spas.

Izgleda da ništa od toga nije ostavilo traga na njemu. Nije bio ogorčen. Bio je to razlog zašto ga je Deta volela, ili jedan od razloga.

Vratila se na svoje mesto u baru, odlučivši da Polu da još petnaest minuta. Onda će odlučiti šta da radi: da pozove Pita i zatraži savet od njega – da je uteši svojim realnim, zdravorazumskim pristupom. Ili da pozove Karla i predloži mu da ipak odu na večeru, i tako prihvati rizik koji to donosi sa sobom. Ili da se vrati u svoj prazni krevet u obliku barke i plače sve dok ne zaspi.

A onda je Konor ušao u bar.

Konor, isti onakav kakav je bio pre trideset godina. Možda nešto viši, ali istog rumenog lica, guste riđaste kose, očiju i vilica nalik Kenedijevim. Na sebi je imao farmerke i plavu košulju, prsluk. Kružio je pogledom po prostoriji.

Deta razrogači oči kada ga ugleda. On raširi ruke. Ona ustade, a on brzo krenu, potrča, ka njoj.

Ona ustade, pružajući ruku.

„Ti si Pol?“ upita ona glupavo.

„Zar me ne prepoznaješ, majko?“ On se nasmeja i uze je u naručje. Deta položi glavu na njegovo rame.

U njenoj glavi utihnu plač dece.

Pol se smešio. Bio je privlačan, jednostavan, glatkog tena, ozaren. Bio je sposoban – Konorov sin. Znao je kako da se postavi, čak i u ovako neprijatnoj situaciji.

„Lepo izgledaš“, izmakao se malo držeći je i dalje za ruke. „Baš sam te tako zamišljao!“

Sve ide i suviše lako, pomisli Deta. Trebalo bi da malo okleva, da

dođe do nesporazuma. Trebalo bi da bude neugledan, siromašan, zao. I razočaran.

Ona primeti da je i Karl Braun tu i da je posmatra ljubopitljivo. On podiže čašu, sjajnu čašu punu šampanjca.

Začu u mislima Pitov glas kako joj kaže, „Sve izađe na dobro!“

Držeći ruke i dalje na Polovim laktovima, odmače se da ga bolje osmotri.

Karl je, bez imalo stida, znatiželjno piljio u nju i Pola, a to je, u stvari, činila i većina ljudi u prostoriji. Deta nelagodno pogleda ka onim starijim ljudima u uglu. Meri Muni je odatle zurila u njih, osmehujući se bolećivo, shvatajući sve: verovatno je sve razumela. Deta se osmehnu, a Meri joj namignu. Meri Muni! Posle će otići do nje i porazgovarati, pod uslovom da to posle uopšte postoji.

Budućnost i prošlost sliše se u sadašnjost.

Deta podiže svoju bebu. Prstima joj prelazi preko očiju, ušiju, prstiju na rukama i nogama, kao da ih broji. Okreće je i zagleda svetle dlačice koje joj se protežu niz kičmu. Stavlja je na grudi i doji je.

„Oh, koliko te volim!“ govori ona. Govori. Govori.

To je to.

To je taj trenutak, trenutak o kome pričaju majke, kada se nenadano uznesete na nebesa, kada se kupate u blaženstvu večnosti. Zakasnila je dvadeset sedam godina, ali opet joj pripada taj najsrećniji trenutak u ljudskom životu. Zar nije mogla da pronađe originalniji način da se izrazi, da iskaže čudesnu bujicu emocija koja ju je zasula, snažnije od ičega što je ikada osetila? Ipak, ne može da nađe bolje reči. Ona govori engleski, holandski, francuski i nemački. Natuca italijanski. Ali joj nijedan od tih jezika nije od koristi. Volela bi da napiše simfoniju, pa čak i pesmu. Volela bi da zapeva strasno iz sveg grla.

Najzad neko počne da peva neku irsku pesmu, neku staru melodiju prerađenu da bi se bolje uklopila u novo raspoloženje Irske, Irske u kojoj je dobro biti Irac, koja je dobro mesto za život. Meri Muni se pridružuje pesmi – uvek je imala čudesno milozvučan glas, seti se Deta, koji je odjekivao dok je išla hodnicima, praćena zveckanjem četki i kanti. „Sanjah da u mermernoj palati živim“, pevala je visokim sopranom. „Drago mi devojče reče ‘Mati mi neće mariti’“ dopiralo je iz

toaleta u prizemlju. Zvuk usisivača pratila je pesma „Oh, Deni momče!“ a njeni tonovi su se utišavali i pojačavali uz huk mašine.

Karl Braun se osmehuje sa šanka, pijuckajući šampanjac, a njegova purpurna jakna blešti. Iz njega izbija zlaćana svetlost i obasjava Detu i Pola, Pola i Detu, Detu i Pola, Pola, Detinog sina, i Detu, Polovu majku. Meri Muni peva radosna i iznenađena pa zar nije život zabavan ko bi reko a je l' nije ono onaj kako se zvaše što je 'teo da bude sveštenik ništa se nije promenio a nisi ni ti Deta a nekad si imala dugu riđu kosu i dve dojke i dečka i bebu, Deta nekad si bila mlada i čitav je život bio pred tobom, Deta nekad si bila sobarica i zvala si se Bernadeta.

Deta sklapa oči.

Iz njenih čvrsto stisnutih kapaka liju tople suze, a sa njenih usana kuljaju te neukusne, istrošene mlake reči, jedine reči koje su joj preostale.

„Volim i ja tebe“, kaže Detin sin Pol, koji se nekada zvao Kon. Telo mu je toplo, glas mu je topao, toplo joj je u njegovom zagrljaju.

*

Plima je nadošla. Reka se užurbano propinje pod izvijenim lukovima mostova. Ulica Kejpel Karlajl Mat Talbot. Most Luiza. Most Hafpeni, kao velikodušno ispružena ruka koja spaja obalu s jedne i kej s druge strane. Plave ploče, crne ploče, sive ploče. Crveni tornjevi, zelene kupole. Srebrnkaste kule. Oblaci koji donose kišu razbacani su po nebu, bezbrižni po toplom danu, kao jastuci. Vazduh je sparan, ulice su pijane, opijene letom. Nadošla je plima. Voda, zelena kao rastinje, prošarana, raznobojna, osunčana, hrli svom silinom, ispod sivih mostova, dole ka moru.

*

Volim i ja tebe! Volim i ja tebe!

U Detinoj duši nešto je eksplodiralo. Milioni raspevanih delića poleteše ka zvezdama.

room
106

Venčanje Pjuovih

Gospođa Pju, činilo se ništa manje zvanična od zvuka svog prezimena, kuckala je po tastaturi laptopa pred sobom.

Teško je bilo držati ga ravno na mekanim belim jastucima sofe u holu hotela Finbar. Morala je da sedi na samoj ivici, tamo gde joj se ram od trešnjinog drveta – Gospođa Pju je bila ponosna na svoje poznavanje drveta za izradu nameštaja – usecao u meko meso butina.

Bacila je pogled na sat iznad recepcije. Pet i četiri minuta u Tokiju. Samo četiri minuta kako je u Njujorku prošlo tri. Uхватила je pogled osobe za recepcijom, uputila joj blistav osmeh, i slegnula ramenima u znak potpune zbunjenosti. Pa zar je već toliko? Vreme leti kad imaš posla. Devojka s izgledom strankinje u svojoj crno-beloj uniformi, nije marila i nije joj uzvratila osmeh. Neprijatno je zbog ovoga bilo gospođi Pju koja je uspela da svoju večeru u hotelskom restoranu čudnog imena, Soba odjeka, rastegne na više od jednog sata, grickajući salatu, stavljajući u usta fine male zalogaje rolnica, pijući espresso u najmanjim mogućim gutljajima, sve dok zaista više nije bilo opravdanja da zauzima sto i minut duže. Njoj je spora usluga koju je nadugačko kritikovao par za susednim stolom, savršeno odgovarala.

To što je ponela laptop u Dablin, čak i u Sobu odjeka, bila je dobra zamisao koja joj je u velikoj meri pomagala u složenom poslu lutanja s namerom. Dakle. Gde je ono stala s pisanjem?

Evo šta je napisala: as;dkjf jka:sdkjf jkl;aido io'ioa' eiog hi'

Gospođa Pju je zurila u slova kao da su joj ona nešto grdno skrivila. Nasumično ih je brisala, trudeći se da ih uklanja jedno po jedno. Za to joj je bilo potrebno nekih četrdeset sekundi. Trepnula je opet u pravcu recepcije. Odluka doneta u deliću sekunde. Opet je počela. Prsti poleteše, obrve se nabraše. Od ovoga bi mogla da zavisi sudbina neke multinacionalne korporacije.

Laptop je dobila kao božićni poklon od gospodina Pjua. „Ne bi ti škodilo da uhvatiš kopču s dvadeset prvim vekom, bubice“, kazao je, „mogao bi da ti koristi za beleške, za šta god poželiš. Toliko je moćno, to čudo, da bi pomoću njega bez problema mogla da vodiš međunarodnu kompaniju.“

Emili, čije je srce nervozno tuklo, zurila je u zlokobnu, pljosnatu stvar, sivu poput olujnog oblaka. Posle božićne večere za kojom su uvek bili sami, sela je s uputstvom za upotrebu dva puta težim od mašine, mršteći se, dok se u pozadini čuo snimljeni smeh posebnog izdanja neke humorističke serije na televiziji. Čak i kasnije, kada bi je gospodin Pju pitao kako napreduje s čudom informatike, vedro bi se nasmejala. „Iznenadiću te vrlo brzo. Potraži me na Kajmanskim ostrvima.“ Sreća, nikada nije tražio da mu demonstrira svoju veštinu. Uvek je bio previše zauzet.

ido;gf id;ajkdl;a ejif;jid;a kdl;ak;ghi;ak;k.

Dok je sedela tu, u foajeu, gde je sve mirisalo na novo i odimalo novim mogućnostima, gospođa Pju osećala se kao glumica u nekoj velikoj, novoj predstavi. Prvi put u životu, sve se vrtelo oko nje. Kada je pre četiri sata i jedanaest minuta uzela sobu, čekala je da se zavesa podigne, da prestane žamor. Neki mali znak prepoznavanja, kratko zadržavanje daha njene nestrpljive publike.

Ipak, izgleda da niko od ljudi koje je srela nije smatrao da se dešava nešto što izlazi van granica uobičajenog. Ni portir, ni devojka za recepcijom, ni uobražena plavuša koja bi, po tome kako se ponašala, mogla biti i vlasnica, i koja *nikako* ne bi smela, po mišljenju gospođe Pju, da nosi tesno pripijenu kožnu odeću. Čak se i momak u lepoj uniformi koji je poneo njen neseser i torbu na točkiće do lifta, ponašao kao da je dolazak Emili Pju u hotel Finbar bio tek običan događaj. I kada je otključao vrata njene sobe na četvrtom spratu i uveo je, činilo se da nije primetio kako su se teške zavese na prozorima ukrutile od očekivanja.

io;qhu i,:hi' | gh uri; hir;hio'orp' hi'hi'o hio'/poe8.....

Ponovo je prešla na brisanje, spustila glavu, duboko se zamislila. Uklonila je trunku sa svoje nove lanene suknje. Ponosna na svoj izgled, pa, barem toliko. Čista kosa, dobro odabrane cipele, elegantna boa oko vrata, tanana noga u čarapama od likre pravljenim da suze

figuru od struka do stopala. S pamučnim umetkom, naravno. Udobnost je moto današnjice.

Ili negdašnjice. Srce Emili Pju bilo je pocepano nadvoje. Poput oklopa s dva lica, jednim za napolje, jednim za unutra, nosila je tu odeću, tu frizuru, ne samo da odbije radoznalce – jer, bila je sigurna da svi u gradu znaju koliko je simpatična – već da spreči da stvar pokulja iz njene napukle utrobe.

Rizikovala je pogledavši prema ljudima koji su, s vinskim čašama u rukama, došli do prostora ispred recepcije. Neka žena koja je nosila sako preko pamučne majice šetkala se oko ulaza hola kao da u tajnosti iščekuje nekoga. Dablin je očigledno bio pun ovakvih stvari. Gospođa Pju je uhvatila sebe kako zuri s neskrivenom mržnjom u pravcu te žene, a zatim je, setivši se svoje misije da treba da ostane neprimećena, pažnju žurno prebacila na dvoje Amerikanaca s naočarima, na čijim su pozamašnim trbusima štrčale torbice koje se kače oko pojasa; oni su stajali preko puta zajednički osmatrajući neku sliku drečavih boja. Žena, koja nikako ne bi smela da nosi odeću bez rukava, krišom je izula jednu patiku i hladila je stopalo na mermernom podu. Bili bučni ili zbunjeni, kod Amerikanaca nikada nije bilo sredine, pomisli Emili, i iznenadi sebe takvim zapažanjem. Vrednim pamćenja. Mogao bi ga čovek dobaciti u predahu razgovora koji su se često zapodevali u zbornici, onako preko stola, tokom pauze za ručak.

Ne može se, ipak, reći da je Emili upoznala baš toliko Amerikanaca. Njen je grad spadao u red onih u koji bi zalazili samo anksiozni Šveđani i Finci, odlučni da ne idu na zapad Irske. Bila je jednostavno zatečena da joj je bilo kakva misao, izuzev onih vezanih za njeno trenutno stanje, pala na pamet. Sačuvala ju je u laptopu. Amerikanci. Nema sredine.

Vrata lifta su se otvorila i krupnog muškarca, koga je nekoliko trenutaka pre toga videla da ulazi u sendviču između dvojice policajaca, sada su policajci izvodili držeći ga ispod ruke. Iako je znala da je poriv koji je osetila besmislen, gospođa Pju se nadala da su ga odveli zbog toga što je optužen za preljubu.

Kuliraj, Emili, pomislila je zatim iznenadivši iznova sebe kolokvijalnim izrazom koji je tako često proterivala iz pismenih zadataka svojih učenika. Opet se usredsredila na svoj laptop i

proverila ono što je uradila ido;gh id;ajkdl;a ejif;jid;a kdl;ak;ghi;ak;k
io;qhu i;hi' j gh uri; hir;hio'orp' hi'hi'o hio'/poe8.....

Amerikanci. Nema sredine.

Začulo se ššššš otvaranje ulaznih vrata. Emili spusti bradu, duboko se zamislivši. U stvari je ispod oborenih trepavica proveravala ko to ulazi. Primetila je da to čini i tajanstvena devojka u majici. Nije to bio gospodin Pju.

Pa gde je gospodin Pju?

Izašao je. Izašao je na večeru. Ali ne sa onima s kojima je rekao da će izaći.

U dva i dvadeset osam tog popodneva, gospodm Pju se telefonom javio svojoj ženi koja je bila kod kuće da joj kaže da je uzeo sobu. Zevnuo je. Umoran od Londona. „Zdravo, bubice. Odremaću malo. Onda ću se na brzinu istuširati, pa na bezveznu večeru s klijentom.“

Ta beskrajna dosada u životu koji se živi trista na sat.

Pitala ga je za hotel. Je li lep?

Hotel je, u redu, ništa posebno, znaš već, uobičajeno. Moderan. Mada ne zvuči tako. Finbar, kakvo mu je pa to ime? Gospodin Pju vraća se ujutro. Otići će pravo na posao, videće se oko šest, sedam uveče? Možda bi želela da izađu na večeru, da se ne bi mučila da kuva? Mariov restoran, kao i obično?

„Zašto da ne?“

„Onda, u redu. To je sređeno. Ćao, volim te.“

„I ja tebe.“

„Čujemo se uskoro, d'viđenja.“

„'Viđenja.“

Telefonirala mu je odmah nakon toga. Prvo je morala da pozove informacije. A kada se javio na telefon u sobi, kazala je, „Izvini, bubice, zaboravila sam da ti kažem da ću sutra uveče malo kasniti. Obećala sam Bredi da ću joj pomoći s novim zavesama. To je krupan posao.“

Ponovo su jedno drugom rekli do viđenja i, pošto je prekinula vezu, Emili pogleda u telefonsku slušalicu i srce joj preplavi talas adrenalina. Dobro, u Finbaru je.

Ono što siroti gospodin Pju nije znao bilo je to da se, dok je on telefonirao, automobil njegove žene već nalazio ispred njihove duple garaže, da mu je rezervoar bio pun, vrata otključana, i da je bio

okrenut prema otvorenoj kapiji njihovog bungalova. Što se njegove žene tiče, ona je bila obučena i čekala je. Sve dok nije saznala ime hotela u Dublinu. (Svaki put drugi hotel.)

Finbar je bio nov.

Sada su policajci otišli sa svojim zbunjenim i buntovnim hapšenikom. Mirni Amerikanci koji su, razrogačenih očiju, verovatno mislili da je reč o predstavi koju u Finbaru svake večeri priređuju za strance, istovremeno su se okrenuli prema vratima koja su se ponovo otvorila i ovog puta propustila grupu mladih koji su se uputili prema bučnom baru. Androgini momci i devojke, u crnim, pripijenim rolkama, s malenim alkama, onim elegantnim uskim narukvicama na mršavim, potamnelim rukama. Zar to nije zapanjujuće, pomislila je Emili, da je u stanju u kom se nalazi mogla da se seti reći androgina.

Pomerila je pogled prema ostarelom portiru koji je najveći deo vremena provodio zureći napolje, u vetrovitu ulicu, izuzev kada stoji za neprikladnim drvenim pultom nalik predikaonici. I posmatra priče ispisane na nebu iznad reke. Da joj je preostalo bar malo sažaljenja potrošila bi ga na njega. Dok je njegov pomoćnik zujao naokolo, on je bio umoran, utučen. Znala je da dok korača gazi spoljašnjom ivicom stopala jer ga je videla da to čini. Nisu mu dali ni stolicu, već su ga ostavili da stoji za pultom koji je izgledao kao da je iščupan iz neke stare, protestantske crkve.

U predvorju hotela provela je već čitav sat. Nije više mogla da ostane tu. Postaće im sumnjiva, naročito onoj vlasnici plavuši koja je često izvirivala iz svoje kancelarije kao da traga za onima koji otaljavaju posao. A pojavila se još jedna žena, stranog izgleda kao i recepcionerka, koja je došla do dela hola u kome su sofe, da bi je posmatrala. Ali, da li je bila baš strankinja? Emili počne netremice da je posmatra. Sećanja se uskomešaše i dobiše oblik prepoznavanja. Ima tome dvadeset pet godina, možda i više. Gospođa Pju je neko vreme radila kao zamena u Atlonu, uklopila se donekle u lokalno stanovništvo, kako to već biva. Ovo je bilo lice koje se nekoliko meseci moglo videti po gradu, jedno od možda desetak takvih, neka su bila izgubljena, na nekima se videla hrabrost, dolazila su i odlazila, boravili su kod porodice Klensi u Atlonu, a tamošnji ljudi bili su i suviše ljubazni da se zapitaju otkud oni baš tu. Mogla je da vidi da je

se žena ne seća.

Lice gospođe Pju nije bilo od onih koja se pamte. Moraće da se pomeri odavde.

tio;q ig' u,,,,,,,,,hi'hiu; y ir yu;rhi; hjagfd.

Emili udari poslednju tačku uz zamah mađioničara. Čitala je tu tačku. Zurila u nju. Osenčila je. Promenila veličinu slova i prebacila ih u drugi font.

Da. To je najzad bilo to. Pritisnula je *control quit*. Sačuvala promene. Isključila je i počela pažljivo da zatvara laptop sve dok laki klik brave nije ispunio očekivanje njenih prstiju. Bacila je pogled na devojkicu za recepcijom očekujući od nje priznanje za završen posao.

Ipak, devojkicu nije bilo briga. Sada je razgovarala telefonom, držeći šaku preko mikrofona slušalice, pognute glave tako da su trzaji besprekorno začesljanog repa doprinosili napetosti razgovora. Emili je bila razočarana, shvatila je da računa na saučesništvo ove devojkice. Da su u tome zajedno. Žene.

A onda, prisativši se zbog čega je tu, skoro da se nasmejala. Zapravo bilo je smešno što joj je, makar na sekund, na um pala ženska solidarnost. Brzo je, dok je devojkica još uvek razgovarala telefonom, a žena s kojom su joj se u Atlonu ukrstili putevi otišla nazad do hara, lupkajući štiklicama po popločanom podu, prišla recepciji i zatražila ključ sobe gospodina Pjua pominjući samo njen broj. Devojkica, čija je pažnja bila usredsređena na predmet telefonskog razgovora, posegnu ispod pulta i preda joj ga ne prestajući da govori.

„Hvala.“ Osmeh upućen u pravcu zaglađene kose devojkice s recepcije bio je namenjen publici u okolini, u barovima, u Sobi odjeka, u predvorju, na ulici, gradu, svemiru, panteonu koji je posmatrao i prosuđivao svaki pokret koji je gospođa Pju napravila.

Dok joj je ključ njene sopstvene sobe lupao o butinu kroz tanku postavu lanenog džepa, Emili je prošla kroz hol i pritisnula dugme lifta. Očima je pratila njegov brzi silazak kroz spratove ka prizemlju. Vrata se otvoriše, ona pritisnu dugme koje se nalazilo unutra (i na brajovom pismu, kako smotreno!) i odveze se gore.

Emili je veoma malo znala o ženi koja je sada, nesumnjivo, blistala pod svetlošću sveća za koje je platio gospodin Pju. Ništa ona o svemu tome ne bi ni znala da sudbina nije klimnula glavom u pravcu

Kanaletu klouza, broj 4.

Toga dana, 29. maja, gospodin Pju bio je odsutan, nalazio se, zajedno s ostalim rukovodiocima iz kompanije na Prolećnom skupu koji se održavao svake druge godine; bračni drugovi ili partneri, kako to danas kažu, pozivani su na jesenje putovanje, ali ovo prolećno, koje se održavalo krajem maja, bilo je isključivo iz poslovnih razloga, odlazili su sami na neko od udaljenih mesta za odmor, do Kilarnija, recimo, ili Kavana, ili Voterforda. Prenočili bi tamo s namerom da se, kada su na taj način okupljeni, bez ometanja iz spoljašnje sredine, druže, razmenjuju ideje i vrte se na posao orni za letnje povećanje prodaje. Tome su se barem nadali glavni šefovi iz Ohaja.

Emili se tog petka vratila iz škole i zatekla radnike iz preduzeća za gas kako kopaju put ispred njene kuće. Jedan sasvim običan događaj ali, ispostaviće se, od ključne važnosti, oko koga će se vrteti život Pjuovih.

Od tada su prošla skoro tri meseca, a ona se još uvek sećala svakog takta pneumatske bušilice, još uvek je videla žute štitnike za uši koje su nosili radnici da ne bi oštetili sluh, čunjeve i traku kojom je bila odvojena od ulaza u garažu. Ipak su joj dozvolili, uz brojnu pratnju, da nakratko uđe u kuću i spakuje malu torbu. Izvinjavali su se ali su bili neumoljivi. Moraće da pronađe neko prenočište, za jednu noć najmanje.

Kada je izašla napolje, misli su joj neodlučno krelale čas na jednu čas na drugu stranu. Šta da radi? Šta će Teri pomisliti kada telefonira a niko se ne javi? No ipak nije podnosio ako bi mu telefonirali dok je na poslu, ili na putu. Često ju je upozoravao na to. Samo u hitnim slučajevima. Ali kako su i njeni i njegovi roditelji umrli, a ona bila dobrog zdravlja, i dece nisu imali, teško im je bilo da zamisle bilo koji razlog zbog koga bi ona njemu uopšte morala da telefonira.

Da li je curenje gasa spadalo u hitan slučaj? Teško. Ali, zamisli da on pozove onako, neplanirano – što je povremeno i činio – da li bi se zabrinuo? Da li bi pomislio da su je odvezli u bolnicu zbog akutne upale slepog creva?

Njena prijateljica Breda, nastavnica domaćinstva, bila je iznenađena kada je ugledala Emili na svom pragu, no ipak srećna što može da je smesti u slobodnu sobu u haosu svoje kuće. Kada su se njih

dve (Emili se osećala prilično nestašno i pustolovno) smestile za kuhinjskim stolom uz pogačice i čaj, ponovo je počela da brine pa je iznela problem na diskusiju. Bredin stav hio je nedvosmislen. Pobogu, trebalo je samo da Emili okrene broj u Kavanu i završi s tim. Nije čak morala ni da razgovara s gospodinom ako je već bio toliko sitničav, mogla je samo da ostavi poruku na recepciji.

Emili čak i nije bila sigurna da li je sitničav prava reč, tek, savet je prihvatila i iz istih stopa izašla u Bredin hodnik. Breda je imala moderan telefon u obliku fudbalske lopte. Trebalo je odvojiti gornju trećinu lopte koja je činila slušalicu, pa je Emili morala da stavi naočare za čitanje da bi razaznala brojke na prugastim tipkama.

Ipak uspela je da od jedne predusretljive osobe na Informacijama dobije broj telefona hotela, i dok je pritiskala redom sve bitne brojeve, u glavi joj se već uobličavala jasna, nedvosmislena poruka koju će ostaviti. Gospođa Emili Pju neće biti kod kuće te večeri nego će prenočiti kod svoje prijateljice, gospođe Brede Meklaflin.

Javio se glas sa centrale i spojio je s recepcijom, kao što je tražila. Emili je počela da govori poruku, ali je bila prekinuta. „Da li je on odseo u hotelu?“

„Da“, Emili je bila strpljiva. „Zajedno je s grupom iz –“, pa reče ime fabrike.

„Samo trenutak, molim vas.“

Više se ništa nije čulo i Emili je mogla da se iznervira, ali nije to učinila. Pretpostavljala je da proces beleženja poruke traje i da devojka samo radi svoj posao.

„Izvinite, kako ste rekli da glasi ime, Mekhju?“

„Pju“, izdeklamovala je Emili pažljivo. „Gospodin Teri Pju, s grupom iz –.“

Opet se ništa nije čulo, ali ovoga puta Emili je dozvolila sebi laki coktaj iz korena jezika.

No kada se devojka vratila, coktaj se raspukao pod sopstvenim pritiskom. „Žao mi je, ali nemamo nikoga ko se tako zove.“

Emili sačeka i ovaj put izgovori ime fabrike, slovo po slovo.

Devojka je bila sigurna. Proverila je spisak, kao i sve ostalo. U hotelu nije bilo nikoga čije ime tako glasi, ili slično zvuči.

Emili zahvali devojci i vrati režanj fudbalske lopte na mesto. Još

minut-dva zurila je u loptu. Mora da je reč o groznoj grešci, i to njenom krivicom, kao i obično. Nije dobro čula ime hotela.

Ipak oseti zebnju. Devojka je pronašla ime fabrike. Pronašla je spisak. Proverila ga.

Kad je Teri Pju stigao kući sa puta iz Kavana, njegova žena odlučila je da ga ne propituje. Na kraju krajeva, raspolagala je izuzetno slabim dokazom koji bi lako mogao biti oboren. Recepcionerka je, recimo, mogla da napravi grešku. Emili je donekle želela da se čitavoj toj stvari nasmeju zajedno, da on kaže, „Ta devojka? Ta glupača?“ I da zatim doda, „Emili, zaista!“ s onim napola sažaljivim, napola prisnim znacima sporazumevanja između muža i žene otkrivenim u arheologiji dugog braka. Međutim, njena druga, mračnija strana, govorila joj je da se pritaji i čeka. Da posmatra. Sluša. Da bude na oprezu.

Kada joj je predao poklon s puta, sat od kavanskog kristala – obično bi joj donosio razne sitnice – negodovala je i kazala mu da je previše dobar prema njoj. Odložila ga je u dnevnom boravku, u vitrinu za porcelan u niši kraj kamina gde su stajali i svi ostali suvenirni koji su sada svetlucali lažnim sjajem.

Tokom nekoliko nedelja koje su usledile Emili Pju se promenila, ali to je u velikoj meri bila unutrašnja promena. Spolja gledano, bavila se školskim testovima, sastavima za kraj godine, roditeljskim sastancima, i delovala je pribrano i razumno kao i uvek, i ukoliko je neko i primetio da je bilo dana kada je nosila smeđe cipele i teget kostim, ili da je dva dana zaredom bila u istoj bluzi, to niko nije komentarisao. A kad je raspust konačno stigao, uspela je da se pozdravi s kolegama na svoj uobičajen stišano-veseo način.

Kod kuće su se letnji sati, nedelje i meseci odužili. Odsecala bi uvele cvetove lobelija, ili bi kreozotom dezinfikovala drvenu rešetku koju su proizveli u pergolu, a onda bi je žacnulo nešto u predelu između stomaka i srca, nalik bolu. Počela je više da čita, i to razne stvari. *Kosmopolitan*, *Si*, i *Kompani* umesto romana, ili *Haus end garden*, ili *Intiriors*. Najpre bi okrenula strane s horoskopom, upijajući prognoze za svoj znak ali i za znak gospodina Pjua, pažljivo važući svaku reč i upozorenje koje joj se na bilo koji način učinilo bitnim.

Prvi put je sada, kao odrasla osoba, čitala i rubriku „U poverenju“

- i gutala sve članke koji su imali naslove poput „Kako da otkrijete da li vas muž vara“.

Nevažne epizode iz prošlosti počele su da dobijaju smisao. Recimo kao onda kada je njen muž naglo spustio slušalicu u trenutku kada se ona neočekivano rano vratila s bridža. (Na njeno pitanje samo je promrmrljao da ga je prepala.) Zatim, tu je bilo i njegovo novoprobudeno interesovanje za pop muziku. Čovek čiji je običaj bio da se cenjka i da traga za povoljnim cenama i najsitnijih stvari, sada je bez pogovora plaćao punu maloprodajnu cenu za komplet kompakt diskova s ljubavnim pesmama koje izvodi Net King Kol.

Ženu nije brinula njegova sekretarica. Emili je bila sigurna u vezi s tim jer je prilikom poslednjeg muževljevog putovanja, telefonirala u njegovu kancelariju i sekretarica se javila. To je bilo pravo olakšanje zbog toga što joj se devojka veoma dopadala; srela ju je dva puta tokom jesenjih susreta. Postoje stvari kao što su nivo i stil, a veza sa sekretaricom je takav kliše da mu to ne bi mogla oprostiti - kada vreme za oproštaj dođe.

Iako ju je vlastiti mozak vukao sve dublje - shvatila je, recimo, da joj je uvek telefonirao pre večere s poslovnim partnerom, a nikada posle - Emili se trudila da se u prisustvu svog muža ponaša normalno. Kada je bio na putu nikada mu nije telefonirala iako su je prsti svrbeli da to učini. Sve dok zaista nije morala da pribegne tome jer se otisnula u misiju na kojoj se trenutno nalazila.

Ipak, pritisak je bio jeziv. Dok je sedela preko puta njega za „njihovim“ stolom, s upaljenom svećom u restoranu Kod Marija, jezik joj je često dolazio do tačke prevalljivanja svih onih optužbi i pitanja. Posmatrala ga je kako sa zadovoljstvom odmerava svoju šniclu ili lososa, dok bi bes - emocija do tada njoj potpuno strana - ključao u dubini njenog stomaka. Poželela je da zgrabi viljušku s nabodenim parčetom šnicle ili ribe iz njegove punačke šake i da njome pređe preko njegovih obraza i grudi, i to nekoliko puta, da mu povredi kožu i žile tako da prokrvare, da krv počne da prska po njegovom tanjiru, stolu, celom svetu.

A onda bi on sasvim neočekivano podigao pogled, i još uvek žvaćući, bez trunke sumnje, uputio osmeh. „Šta ti je večeras, bubice? Nešto si uznemirena.“

I gospođa Pju bi se vedro nasmejala pripisujući ljutnju ponašanju nekog školskog mangupa koji se dokopao letnjeg raspusta i koji će sada nesmetano da terorise grad. „Ponekad te tako nešto potpuno izbezumi, ne, zaista.“

Ponekad se pitala, dok je posmatrala njegovu okruglastu figuru i proređenu kosu, zbog čega li je on to privlačan toj drugoj ženi. No, u tome se krila apsurdnost cele situacije. Nakon njenog kapitalnog otkrića, savršeno oštre konture gospodina Pjua počele su da se pomalaju iz mulja navike udobne poput perine, zbog čega je i izgubila iz vida ko je on zapravo. Ko je ona. Zašto su se uopšte venčali.

To krupno pitanje morilo je Emili Pju u trenucima kada se nije bavila pronalaženjem tragova koji bi ukazivali na perfidnost gospodina Pjua.

Kada su se prvi put sreli, njeno ime bilo je Emili Kroson. Kako su upravo stekle diplomu učiteljske škole, ona i njena prijateljica odložile su knjige na stranu i pošle na pešačenje po Škotskim brdima da tako provedu raspust. Kada su petog dana ujutro sišle na doručak, za zajedničkim stolom sedeo je Teri Pju. Čim su izgovorili dobro jutro, sličnost naglasaka postala je jasna, pa je sporu, severnoenglesku intonaciju para koji je takođe s njima sedeo poklopila bliska, irska. „Odakle ste? Nemoguće, ja imam rođaku koja se tamo udala! A je l' poznajete tog i tog?“ Ispostavilo se da je Teri iz sela koje je svega desetak kilometara udaljeno od mesta u kome je Emilina prijateljica rođena i odrasla.

U to vreme mršaviji, s dužom kosom i sopstvenim zubima, ugodno je ćaskao o ovom i onom. Kazao im je da trenutno radi kao trgovački putnik u firmi koja prodaje pastu za cipele, ali u planovima za budućnost stajao je i pokušaj povratka u Irsku. Čuo je da se tamo stanje popravlja, a i majka (koja je tada još uvek bila živa) neprekidno je navaljivala da se vrati. Posle doručka razmenili su adrese i svako je krenuo svojim putem.

Dve godine kasnije, Emili, koja je tada radila kao zamena u Dublinu, bila je iznenađena, čak zapanjena, kada je primila razglednicu koju joj je prosledio otac, iz koje se obavestila da se Teri Pju zaista vratio u Irsku i da je čudnom slučajnošću dobio posao u novootvorenoj elektrani u njenom gradu. *Ne znam gde si sada*, pisalo je,

ali možda ovo i dođe do tebe, a možda i ne. Samo pokušavam da ti se javim. Zdravo. Potpisao se sa Teri, i dodao još i P.S. Pozovi me nekada, kao i broj svog telefona.

U hotelu Finbar lift je stao na prvom spratu, vrata otklizaše ulevo i Emili Pju shvati da korača, bez dopuštenja, k sobi svoga muža.

Ključ-kartica je odgovarala i vrata se otvoriše iz prve – bez incidenata, bez obezbeđenja koje se na konopcima spušta s tavanice da je ščepa – i gospođa Pju se, neovlašćeno, nađe u sobi svoga muža. U znojavom dlanu stiskala je ručku torbe za laptop, zatvorila je vrata i naslonila se na njih. Čekala je. Da se nešto dogodi.

Čula je kako joj srce snažno lupa. U sobi je mirisalo na njega, vazduh je bio ustajao, i više nego što bi trebalo da bude. Aktovka mu je neotvorena ležala na fotelji, njegova samsonajt torba za odela – koju mu je ona poklonila – bila je prebačena preko montažnog stalka kraj vrata od kupatila. Jedna od noćnih lampi nije bila ugašena. Ona s desne strane kreveta. Njene strane.

Emili je nastavila da iščekuje. Kao i sve ostalo u sobi. Krevet, zastrt crvenim prekrivačem na kome je bilo udubljenje na mestu gde je njen muž sedeo, posmatrao ju je. Posmatralo ju je i kiklopovsko oko televizora. Novo drvo ugradnog nameštaja upućivalo joj je hiljade pogleda, kao i crni i crveni kvadrati na tepihu. Toliko posmatrača i čekača da se Emili odjednom prepala i zamalo pobešla.

A onda je primetila da je svoj električni briač ostavio na krevetu, žica je krivudala preko jastuka. Obrijao se pre nego što je izašao. Da se nađe sa ženom. Na tajnom sastanku.

Emili više nije bila nervozna. Stavila je u džep ključ od sobe gospodina Pjua, pažljivo naslonila laptop na zid kraj vrata i počela da njuška. Najpre aktovka. Brza, pažljiva pretraga. Materijali za sastanke, katalogi proizvoda, olovke, baterije, pozivnjica (zapravo, naređenje) za seminar iz menadžmenta. Podsetnice u kožnom džepu predviđenom za njih. Teri je oduvek bio organizovan i uredan. Jedino što je nedostajalo bio je njegov filofaks rokovnik i mobilni. Jedino bez čega nikuda nije išao. Ničeg inkriminišućeg, nikakvih tragova tu nije bilo. Vratila se na vizitkarte. Ovde se zapravo nalazio samo izbor, dobijao ih je toliko da je u svojoj radnoj sobi imao posebnu kutiju za njih, organizovanu po abecednom redu.

U tašni su se nalazile uglavnom one na kojima su bila njoj poznata imena. Samo dve žene, i nijedna od njih nije među osumnjičenima u ovom slučaju.

Ili možda jesu? Iako je htela da vrati vizitkarte na mesto, Emili je promenila mišljenje i sela na krevet, zureći u dva mala pravougaonika. Jedna od ovih žena radila je za glavni ogranak kompanije u Ohaju. Kada je poslednjih put dolazila, izašla je zajedno s njima kod Marija. Glasna, prilično napadna. Kosa bakarne boje. Teriju se nikako nije dopadala. Tako je barem rekao.

Druga žena radila je u jednoj firmi u Korku. Devojka, u stvari, u ranim dvadesetim, malena, sitnih očiju, oštih crta. Ona i njen muž bili su gosti firme na prošlogodišnjem jesenjem okupljanju, i Emili ju je smatrala neupadljivom, mada, kada je kasnije to napomenula Teriju, on joj je rekao da ponekad izgled i ponašanje znaju da prevare. Devojka je bila genije za marketing.

Ali, dvadesetak godina? Udata? Čak iz Korka? I to da bi se videla s Terijem?

Emili je vratila na mesto vizitkarte dveju žena i krenula da po sobi 106 traga za tajnama u životu jednog neznanca. Zaustavila se shvativši da upravo to i radi. Ko je uopšte Teri Pju?

Njihovo zabavljanje nije ni izbliza bilo burno. Nije mu telefonirala u iznajmljene stanove u kojima je živeo iako je samujući u Dablinu često na to pomišljala. Međutim, kada je došla kući za božićni raspust, skoro četiri meseca od kada je dobila razglednicu, doslovno je naletela na njega u piljarnici Nen Kaningem (koja je od onda izrasla u uspešan supermarket, prodavnicu video i bele tehnike, čiji je sporedni posao bio iznajmljivanje limuzina i formalne odeće). Na izlasku iz radnje nije gledala kuda ide i poput đuleta je udarila u Terija koji je ulazio. Pomogao joj je da pokupi stvari iz korpe, voće, hleb, konzerve, i tome slično, ali tek kada je krenula da se zahvaljuje i oprašta od njega, prepoznali su jedno drugo. Upitao ju je da li bi popila čaj s njim, i ona je pristala.

I to je bilo sve, ili se bar tako činilo, iako su razmenjivali čestitke za Božić, Uskrs i dan Svetog Patrika, i povremeno se susretali tokom školskih raspusta. A onda je, dve godine kasnije, Emili pošlo za rukom da dobije posao u lokalnoj školi, i tokom igranke, na koju ju je dovela

njena prijateljica Breda, ona i Teri Pju ponovo su se upoznali. On je najveći deo vremena sada provodio na putu, kako joj je rekao, ali od tada su, kada bi ostajao kod kuće i vikendom, počeli da izlaze, kako su još uvek govorili ljudi u tom kraju. Odlazili su u bioskop, na piknike, na dobrotvorne priredbe. U gradu su postali društvena konstanta, kao u: „A da pilamo Terija i Emili?“ Nikada zapravo nisu razgovarali o braku sve dok nije, na obostrano iznenađenje, postalo nemoguće da to ne učine. Izgledalo je kao da svi to očekuju, pa su to i učinili.

I sve do sada, dobro su se snalazili.

Emili je uzela samsonajt torbu i stavila je na krevct. Bacila je pogled preko ramena, prema vratima sobe 106, kao da se uplašila da ne začuje lupanje i povike koje predvodi plavuša obučena u kožu. Žurno je došla do vrata i dva puta okrenula rezu. Kada je došla do kreveta, otkopčala je tašnu i detaljno je pregledala. Izuzev kese iz frišopa pune prljavih košulja, čarapa i donjeg veša, torba je izgledala upravo onako kako ju je ona tri dana pre toga spakovala.

Uz jedan dodatak. Kada je ispipavala spoljašnji džep, Emili je osetila hladnu glatkoću korice nekog časopisa. Imala je neki predosećaj u vezi s tim. Dlačice na potiljku joj se naježiše.

Lagano ga je izvukla. Izdahnula. Dugi uzdah olakšanja. Predosećaj potpuno besmislen. On je taj časopis kupio njoj. Vog.

Besmisleno, besmisleno, besmisleno. Sada se uspaničila iz sasvim drugog razloga. Šta ako je večeras zaista izašao na večeru s poslovnim partnerom? Šta ako ona čitavo ovo vreme greši – i ako ne postoji treća osoba? Šta ako je postala opsednuta nečim čega nema, samo zbog toga što je jednu malu brljivicu za recepcijom u konferencijskom centru mrzelo da proveri spisak kako treba?

Šta ako se on vrati i zatekne je kako se igra detektiva? Nikada joj ne bi oprostio. Videla je njegov optužujući pogled. „Šta si uopšte tražila? Poverenje? Šta se dogodilo s poverenjem, Emili?“

Sada već sasvim sluđena, Emili vrati časopis na mesto – nadajući se iz sve snage da ga je ostavila u istom položaju iz koga ga je uzela – zatvori torbu, vrati je nazad na stalak, pojuri k vratima, s rukom na kvaci poče da okleva. Da li je ostavila neki trag? Aktentašna je delovala netaknuto, ali na krevetu se ocrtavalo mesto na kojem je spustila torbu. Pojuri da ga zategne. Zatim je morala ponovo da

napravi trag na prekrivaču na onom mestu na kome je Teri sedeo, i to je učinila tako što je i sama sela i blago se zaklatila. On je bio mnogo krupniji od nje.

U sigurnosti svoje sobe do koje je, hvala bogu, stigla a da je niko nije video, gospođa Pju se opружи na krevet i pokuša da se usredsredi na to da se smiri. Kroz dvostruka stakla prozorskih okana čuo se utišani grad. Automobili, povici. Odnekud iz hotela dopirali su tupi udari. Diskoteka, možda. Ili karaoke, ili samo neki preglasni gosti u svojim sobama. Negde bliže njoj, iznad, iz luksuznog apartmana u potkrovlju, kako joj je objasnila recepcionerka kad je uzela sobu, iznenada je začula prigušenu riku. Gospođa Pju nije volela da prisluškuje ali ovo je bilo nemoguće izbeći: urlik – strasti, nedvosmisleno, zvučao je sasvim animalno. Zatim se začuo i tup zvuk, kao da su se dva tela skotrljala celom težinom na krevet. Pokrila je uši rukama.

Ponovo ih je otkrila. Bilo je relativno tiho.

I šta sada? Gospođa Pju je odbijala da razmišlja o sopstvenoj sudbini, barem za sada. Bio joj je potreban mali odmor od misli i sukoba. Malo će gledati televiziju. Da, to uvek deluje poput valijuma.

Daljinski upravljač, brižljivo stavljen nadohvat ruke, na stočić kraj kreveta, razlikovao se od onog koji je imala kod kuće, ali nije bio težak za rukovanje. Uperila ga je prema televizoru i pritisnula dugme. Ekran su ispunila dvojica muškaraca koja su se tukla u bokerskim rukavicama. Uznemirena, opet je pritisnula dugme i naišla na neki blesav, američki film s nedokučivim dijalogom. Klik: zaglušujuća buka. Ogromni svemirski brodovi.

Gospođa Pju isključi televizor. Volela je da gleda *Late, late show* i *Kenny Live*, neki fini dokumentarac, pod uslovom da u njemu nema ničega o seksualnom zlostavljanju. Volela je Dejvida Atenboroa.

Mora da je luda kad je došla ovamo. Šta je uopšte mislila da će uraditi? Toliko je bila opsednuta idejom o postavljanju zamke da je zanemarila bilo kakvu razradu plana o tome šta da učini s plenom. Sada je shvatila da je jedino što ima maglovita slika nje koja lebdi ispred otvorenih vrata hotelske sobe, obasjana poput Kamil^{xiv} dok se njen muž i njegova crvenokosa drolja preznojavaju od zbunjenosti (od strasti da se i ne pominje), u izgužvanoj postelji greha. Slika je sezala

samo dotle. Nije mogla ni da zamisli šta bi bilo ko od njih kazao, niti ko bi prvi počeo da govori.

Pitanje koje se sada postavlja jeste kako će se ona izvući iz svega toga? Plašila se da ode do recepcije i odjavi se jer bi u holu mogla naići na svog muža. Teško da bi joj pošlo za rukom da se iskrade na zadnji ulaz, ipak je morala da plati račun. Kao sumanuta tragala je za rešenjima: postoji li nešto u njenom koferčiću s točkovima pomoću čega bi mogla da se pruruši? Sva očajna udarala je šakom po krevetu, a potom ju je obuzelo nešto nalik na katatoniju. Uspela je baš sve da upropasti. Tupog pogleda, poduprla se o jastuke i zurila u prazno. U čitavom ovom velikom gradu ljudi umiru, vole se, rađaju decu, svađaju se, smišljaju svađe, tope se pod naletom novih ljubavi. A evo, Emili Pju kako uludo trači dobar život koji joj je gospod podario. Ne postoje reči koje bi moge da iskažu odgovarajuće snažan prezir prema njenim postupcima.

A to i jeste bio dobar život, sve do ovog trenutka, zaista. Tako su svi govorili. Ona je bila srećna, oni su bili srećni. Slobodni poput lahora, mogli su da odu na odmor kad god bi Teri dobio nekoliko vezanih dana, i da ne brinu o tome ko će čuvati dete ili psa. Imali su dovoljno novca da često izlaze u restorane. Od Terijevih dnevnica mogli su da kupe razne luksuzne stvarčice. Planirali su da u produžetku kuće sagrađe mali staklenik čim Teri bude imao vremena da organizuje nekoliko licitacija od kojih će dobiti procenat. (Juli je sezona rasprodaja, ovaj juli su propustili, ali nema veze, ionako će sledeća biti za Božić.) I sada, kada oboje očekuju fine zarade i lepe penzije, na zavist celog grada, malo će putovati, možda će otići na kraće krstarenje. A tu je bila i vitrina koja se ugibala pod težinom poklončića koje joj je Teri donosio sa svojih putovanja. Pažljiv. Svi njeni prijatelji koristili su tu reč. Teri je pažljiv.

Ako bi Breda koji put i upotrebila reč kao što je sitničav, pa, po tome se samo videlo da ona nije želela da uvidi kakav je Teri zaista.

A ko uopšte sa strane i može da zna šta se dešava u nečijem braku...

Dan njihovog venčanja bio je savršen. Sunce je sijalo, prijem je tekao tačno po rasporedu, u zdravicama ni izbliza nije bilo nečeg neprijatnog, bile su skoro umirujuće, niko se nije napio. I kada su

krenuli na medeni mesec (zbog sentimentalnih razloga ponovo na pešačenje po Škotskim brdima, a i Teri je uspeo da dobije izuzetno povoljan aranžman od turističke agencije iz grada) Emili je bila zadovoljna što niko neće moći da narodnu tradiciju raspredanja priča po pabovima obogati onima s venčanja Pjuovih.

A što se samog medenog meseca tiče, on i nije bio baš toliko savršen, no, dogovorili su se da budu razumni kada je o tome reč. I Teri i Emili bili su dovoljno odrasli da znaju da se očekivanja na medenom mesecu retko kada ispune. Tako da su se danju iscrpljivali šetnjama, dok bi noću pravili planove za sutrašnji dan i zadovoljno usnuli jedno drugom u naručju.

I to stanje nekako se produžilo i održalo i dugo nakon što su se vratili kući. Sve dok nije preraslo u trajan dogovor. Spavali su u istom krevetu. Ljubav su iskazivali zagrljajima i maženjem. Ali kao da ni njoj ni njemu nije bilo potrebno nešto više.

Emili je često, uz osećaj krivice, zahvaljivala bogu što je sve tako kako jeste. Ona je bila zadovoljna. Deca joj nisu nedostajala. A kako ga nikada nije ni upoznala, seks joj svakako nije nedostajao. Naročito u trenucima kada bi se u zbornici, što je bio čest slučaj, raspredali događaji iz bračnih postelja, na najprljaviji, najvulgarniji način. Osećala se čistom, urednom, samodovoljnom. Netaknutom. Srećna je bila zbog toga što nije ni nalik onima koji su se gore, u luksuznom apartmanu, očigledno upustili u takve radnje. (Što je sada zvučalo kao da mačka prede. Da promuklo prede. Šta sve ljude u današnje vreme neće uzbuđivati?)

Gospođa Pju nije bila ni glupa ni zaostala te je ponekad, naročito početka, brinula da Teri neće biti zadovoljan mirnim stanjem stvari kao što je ona bila. Pomirljivo ga je ispitivala s vremena na vreme o tome ali on bi uvek uklonio njene zebnje. „Ni najmanje, bubice. Zaista, pa zar nam nije divno? I zar nismo malo i previše uzbuđeni zbog toga što razmišljamo na takav način?“ I ona i Teri su imali preko trideset godina kada su se venčali. Sada su bili u svojim pedesetim.

Na novom plišanom krevetu hotela Finbar gospođa Pju se ispravi u sedeći položaj tako naglo da je daljinski upravljač otklizao na pod i bez zvuka pao na debeli tepih. Naterala je sebe da se suoči s mogućnošću koju je sve do sada odbacivala kao previše budalastu,

kao psihologiziranje koje ne treba uzimati ozbiljno.

Svi njeni časopisi, njeni novi časopisi, bili su puni članaka o muškoj menopauzi. Ona zaista postoji, moglo se pročitati u naslovima koji budu oči. Pogađala je muškarce, razarala kod njih onaj sloj zadovoljstva i zrelosti, primoravala ih na samopreispitivanje koje su dosledno izbegavali sve dok se ne bi našli oči u oči s gubitkom – kose, energije, ambicije, zainteresovanosti za svoje supruge. Videli su svoje potrošene živote koji sve strmoglavije hrle smrti. Sada, kada se suočila s postojanjem takvog stanja, gospođa Pju, koja se ponosila svojom pravičnošću, sasvim je jasno uvidela zbog čega toliki broj njih pada u šake žena voljnih, mlađih od njih, koje uživaju u životu. I time je pad sasvim olakšan. Emili nije bio potreban časopis da joj potvrdi postojanje bataljona neudatih i razočaranih žena koje patroliraju po gradovima i selima i po foajeima hotela kakav je Finbar, čekajući i vrebajući priliku. Ukoliko je instinkt ne vara, nije li ona žena u pamučnoj majici koja je stajala kod ulaza radila upravo to?

Da li se to dogodilo njenom Teriju? I da li je bila kriva zbog toga?

U mislima se vratila na period od pre samo tri meseca. Bili su srećni, zar ne? Jesu li bili?

Ona sada svakako nije srećna. Potpora njenog vlastitog života, za koju je mislila da je velika i stabilna, skupila se do veličine šiljatog stuba ograde koji je sada lelujao, levo i desno pre svog neumitnog pada pod naletom bure koja ju je snašla, i jedino je slučaj određivao da li će pad biti na ovu ili onu stranu.

Ošamućena od sveg tog razmišljanja i nesvikla na takve emocije, oteturala se do kupatila. Možda jedna fina kupka, pomislila je. To ju je uvek opuštalo, i bila bi sposobnija da razbistri misli. Ako ništa drugo, sada je na sigurnom. Teri nije znao da se ona nalazi u Finbaru, i ako se bude smirila i razradila plan, nikada ne bi ni morao da sazna kakva je budala ispala.

Ukoliko je ispala budala...

Napunila je kadu, iz kitnjaste bočice sipala hotelsku penu za kupanje, svukla se, i da bi izbegla odraz svog pedeset leta starog golog tela u ogledalu, brzo je skliznula u toplu, skrivajuću vodu.

Postojali su i drugi zabrinjavajući znaci. Ukoliko bi bila sasvim iskrena, Emili bi priznala da se, tokom godina, njen odnos s mužem

sveo na lako tapšanje po leđima, jednu trećinu razgovora i dve trećine mulja koji niko nije hteo da zatalasa. Često joj se činilo da je odsutan u mislima, čak i tokom zajedničkih obeda, ili kada bi radili nešto u čemu oboje uživaju, kao što je recimo projektovanje njihovog vrta. Onda kada bi ona to spomenula, uvek je imao spreman neki logičan odgovor. Ima neke brige koje nikakve veze s njom, bubicom, nemaju. Njegov posao. Njegov neposredni pretpostavljeni koga je prezirao. Plan kampanje prodaje po kome svi stariji zastupnici predstavljaju direktnu konkurenciju jedan drugome. I ona bi dopuštala da oboje budu zadovoljni takvim odgovorima. Zanimajući manje trzaje svoje savesti, rekla je sebi kako bi svako dalje insistiranje predstavljalo navaljivanje. Pojedinci u braku ne prestaju da budu pojedinci i imaju pravo na sopstvene misli, pa čak i brige. Da je nešto zaista ozbiljno, da je stvarno nesrećan, Teri bi joj to već rekao. Naravno da bi.

Sada je prisilila sebe da prestane s tim glupostima i da isprazni svoj um. Da razmišlja o belim oblacima na plavom nebu. O nevenima. Skoro da je uspela, topli, meki mehurići koji plutaju delovali su toliko umirujuće da je osećala kako klizi u prijatan, lak san.

O, bože! Emili je ceo pod ispljuskala vodom i mehurićima. Njen laptop! Gde joj je laptop? Ostavila je svoj laptop u sobi 106.

Iskobeljala se iz kade ne mareći ovoga puta za bore i mlohavost, dojurila do sobe ostavljajući za sobom tamne stope na besprekorno čistom, debelom tepihu. Zatim je morala žurno da se vrati u kupatilo po peškiri da se obriše. U svom strahu, vlažnih nogu, nije uspela da obuje čarape pa je divljački vukla sve dok nisu pukle. Rezervni par nije imala.

Samo joj je još to falilo u ovom trenutku. Emili se oslonila na rub kade i suze su krenule.

Ne zadugo. Problem je bio i suviše hitan.

Emili završi s oblačenjem, bez čarapa. Pozvala je telefonom sobu gospodina Pjua. Niko se nije javio. Hvala bogu. Još uvek je bilo vremena. Gotovo omamljena od olakšanja potražila je ključ. Gde je ključ od njegove sobe? Da, evo ga, još uvek joj je bio u džepu suknje, opet hvala bogu.

Izbegla je lift i popela sa stepeništem s prvog na drugi sprat. Pokolebala se već kada je trebalo da skrene. Silazeći, u susret joj je išao

vitak mladić izbeljene kose, obučen u pantalone zlatne boje i patike. Vikao je u mobilni telefon. Gospođa Pju je, instinktivno, bila sasvim sigurna da je Amerikanac i da je ne poznaje – niti da ga je briga što su reći poput „budala“ i „glupača“ krupnim slovima ispisane po goljoj koži njenih ružičastih, išaranih nogu. Dok su se mimoilazili čula je – nije mogla izbeći da čuje jer je on kreštao u telefon – „Izgubili smo narudžbu zbog njenog prokletog oca...”

Vrata požarnih stepenica iz hodnika na spratu gospodina Pjua bila su teška, staklena. Zatvorila su se uz zamah iza nje, proizvodeći tup, dubok zvuk. Bezbriznim hodom, iako se tako nije osećala, gospođa Pju požuri hodnikom. Međutim, pre nego što je stigla do vrata gospodina Pjua lift se otvorio i iz njega je izašlo dvoje Amerikanaca koje je videla u foajeju. Osvrćući se levo i desno, kao da nisu sigurni gde se nalaze, konačno odluče da pođu u njenom smeru. Emili nije usporila korak. Nadala se da je način na koji im je klimnula glavom u znak pozdrava bio dovoljno opušten, pa je stavila ključ gospodina Pjua u prorez, otvorila vrata i zatvorila ih za sobom. Udahnula je duboko, isprekidano.

Potom opet jedan trenutak koji se graniči s histerijom. Mislila je da se laptop nalazi blizu kreveta, i bilo joj je potrebno nekoliko sekundi da ga spazi. Evo ga tu, naslonjenog na zid, tik od njenih stopala.

Zgrabila ga je i u okretu opet otvorila vrata.

I tada se našla oči u oči sa zapanjenim pogledom svoga muža. U jednoj ruci držao je ključ (sigurno je postojao rezervni), a u drugoj je stezao najlon-kesu. Bio je bez kravate.

Emili Pju je sve to opazila pre nego što joj je nekakva izmaglica zamutila vid. Suplela se i svakako bi pala da je suprug nije uhvatio i pridržao. Doveo ju je do kreveta i naterao da legne. Teško je bilo reći ko se više potresao, on ili ona. Hoće li čašu vode, da li da pozove lekara?

Ne, dobro joj je, zaista. Odlično se oseća. Za sekund će biti odlično.

Još uvek niko nije postavio najznačajnije pitanje.

Emili je povratila snagu. Zagledala se u muža širom otvorenih očiju, poput sove. Sada, kada je bacila mrežu, ostala je bez teksta. Njemu je prepustila da načini sledeći korak jer sama nije bila sposobna za tako nešto.

„Šta radiš ovde, Emili?“ upitao je kada im je ponestalo izgovora za ćutanje.

Emili je drugi put za manje od deset minuta zaplakala. Nije bila plačljivica, njen muž je to znao, dakle, uznemirena je do krajnjih granica. „Emih, bubice, molim te...“ Istovremeno, on je delovao još prestravljenije nego što je to bilo primereno čak i u toj bizarnoj situaciji.

Emili je to primetila pa je prestala da plače, sela na krevet i prikupila snagu.

„Gde si bio za vreme letnjeg okupijanja? Pozvala sam hotel u Kavanu. Nisi bio tamo...“

Ućutaia je jer je Teri Pju, sav napet, zurio u nju. Nije pokušao da opovrgne njene reči, činjenica zbog koje je Emilin bes doživeo krah. Uzvratila mu je pogled i shvatila da je ispod sveg tog planiranja i sumnje propucao jedan mali tračak nade. On je sada uvenuo brzo i bez traga.

„Reci mi istinu, Teri“, prošaputa Emili bez daha. Njen muž je uistinu malo posrnuo dok se kretao prema fotelji u uglu u koju se sručio i presamitio poput harmonike koja se zatvara, a kesa mu je ispala iz ruke. Ponovo je netremice gledao u nju i, odjednom, Emili više nije želela da čuje ono što će joj reći.

„Nemoj, ništa mi ne govori. Šta god da je, nemoj da mi kažeš, ne želim da znam. Hajde da idemo kući, nas dvoje. Hajdemo kući. Našoj kući – a šta je sa staklenikom? Bubice, bubice, naš mali staklenik...“ Pribila se uz njegove šake, prekrila ih poljupcima. „Šta god da je, bubice, ne brini. Toliko dugo smo zajedno, tako se dobro slažemo, pa zar ne? Zar nije tako, bubice? Šta god da je bilo, ne tiče me se, stvarno me se ne tiče. Samo pođi sa mnom kući, molim te.“

Netremice ju je gledao, kako se Emili Pju činilo, cela četiri dana. A onda je, veoma, veoma polako, sklonio njene ruke i pomilovao ih. „Zapravo mi je drago. Drago mi je što će sve izaći na videlo. Mrzeo sam to što živim u laži.“

Nekada se gospođa Pju rugala svojim učenicima što koriste klišee kao što je, recimo, krv joj se sledila u žilama. A njoj se sada upravo to desilo. Kada je sela na svoja stopala, užas je jurnuo kroz venice na njenim obrazima i istog trenutka se pretvorio u led. Taj led počeo je da

se širi od obraza preko drugih delova njenog tela, neverovatno brzo, kako se činilo, sve do nadlanica i podlaktica. Ono što je dolazilo više nije moglo da se zaustavi. Toliko je znala. Bila je to kazna za njen sopstveni prestup. Bila je puna sebe. Nije imala razumevanja za bračna nadmudrivanja svojih kolega iz zbornice. Stegnula je srce da bi mogla da prihvati sudbinu koju joj je bog namenio za dalje. Negde iz sebe iščupala je glas. „Da li je poznajem?“

Umesto odgovora, gospodin Pju je posegao za kesom, izvukao periku, crvenu haljinu, cipele s visokom štiklom, podvezice, brushalter s umecima i crne čarape. „To je njena odeća?“ prošaputala je. „Zbog čega mi pokazuješ njenu odeću?“

Gospodin Piu, koji nijednog trenutka nije skinuo pogled s nje, odmahnuo je glavom.

„Moja je, bubice. Meni pripada.“

Gotovo u čudu, gospoda Pju pruži ruku i opipa sjajnu crvenu tkaninu haljine. Shvatanje. Zatim olakšanje. Led se otopio i nestao u talasima, bujici, poplavi olakšanja. Nema druge žene. Ni prostitutke, ni ljubavnice, naložnice, lake ženske ni bludnice. Ovo nije ništa. Emili Pju je savremena. Ume da bude širokih shvatanja. Emili Pju će ovo prihvatiti s osmehom. Tamo gde je bio ponor, nalazio se vulkan sreće. Glas joj je grgoljao promukao od radosti. „Je li to sve, bubice? Da li je to sve?“ Čudo. Bio je izgubljen, sada je spašen.

Emili ponovo zaplaka i kroz suze, naglas, zahvali se bogu, i zahvali mu se ponovo na njegovoj milosti i dobroti. Zahvali se Teriju zato što je njen muž, i reče mu da ga voli, da ga voli, da ga voli, i opet da ga voli...

Gospodin Pju, manje zbunjen neočekivanim prihvatanjem svoje žene, a više njenim potpunim odsustvom mere u ponašanju, prisloni se uz najbliži zid kao da pred njim stoji opasna zver. Ali Emili je došla do njega, bacila mu se oko vrata i još jače zaplakala. Tako da ni on nije izdržao pa je zaplakao i sam.

Gospodin i gospođa Pju razgovarali su do kasno u noć, verovatno prvi put u svom životu. Četiri minuta posle pet ujutro, u sobi 106 hotela Finbar, gospodin Pju je ceremonijalno odenuo svoju crvenu odeždu i visoke potpetice, uzeo u naručje svoju ženu i u toku narednih pola sata njihov brak je konačno dobio pun smisao.

De luxe
apartman

The Penthouse

Tarzanova irska ruža

Čim je ušla u hotel Finbar, Neli je znala da su je prepoznali. Ne toliko po tome kako su se glave u foajeu okrenule prema njoj, koliko po laganom zamiranju razgovora, kao da ga je progutao mrak tunela. Zamislite samo! Mislija je da se niko neće sećati. Dobar je osećaj biti ponovo na poznatom terenu. Ukočenost u rukama i nogama je nestala, dobacila je kratak osmeh prepariranim majmunima postavljenim na naslone fotelja i dugačkim koracima prišla recepciji. „Dobro jutro želim. Mislim da imate sobu za mene.“

Devojka ju je posmatrala s čuđenjem. Verovatno pomalo zadivljeno. Treba da bude fina prema svojim obožavaocima. „Neko mestašće da spustim glavu, dušo. Neli O'Mara, tako se zovem.“

Devojka je polako odmeri od glave do pete. Nalakiranim noktima nespretno je prelistavala knjigu rezervacija. Da nije možda malčice tupava? Ili to, ili je Engleskinja. Kada je konačno progovorila, bio je to izveštačeni pokušaj umilne uglađenosti – ulični govor Dablina ukrašen otmenim govorom Londona: „Izgleda da ste smešteni u De luxe apartman na poslednjem spratu.“

Luksuzni apartman? U Finbaru? Neli je prasnula u smeh. Pa, tražila je najbolju sobu koju imaju, zar ne?

„O, samo najbolje za Neli O'Mara.“ Zabacila je svoja krzna, a upravnica recepcije sagnula se da izbegne odvratnu njušku afričkog tvora ili lisice koja je proletela na svom olinjalom krznu.

„Izvinite me, gospođo.“ Klisnula je pored nje. Potpetice su joj sitno lupkale po mermernom podu dok se žurno udaljavala.

*

„Neki problem, Mojra? Kakav problem?“ Fiona nije volela da je

ometaju. Upravo se spremala da proslavi tri meseca u hotelijerstvu sa dobrim rezultatima. A sada je morala da rasipa svoj dragoceni beli prah i cokće zbog toga što niko više ne mari za brisanje prašine.

„Pa, sećate se one nezgodne situacije od jutros, oko luksuznog apartmana. Nismo ga mogli dati znate već kome zato što ga je već neko rezervisao. Stranka koja ga je rezervisala upravo je stigla.“

„I?“

„Neka ćaknuta starica. Izgleda kao da nema ni za pivo, a kamoli za luksuzni apartman. Iskreno, mislim da joj nije mesto u Finbaru.“

Fiona je pogledala svoju novu upravicu recepcije kao da je slina na rukavu. „Iskreno, draga moja, nije ni tebi. Hoćeš da mi kažeš da ne možeš da se pobrineš za neku matoru kokošku? ‘Ajde radi nešto korisno, idi i uteši našeg slavnog gosta. Reci mu da je luksuzni apartman njegov, a ja odoh da rešim problem. Kao i obično.“

Neli je laknulo kada se pojavila druga devojkica. Ova je bila neukrotiva, dražesna Irkinja, bez obzira na izblajhane lokne. Bacila je pogled na knjigu rezervacija, a onda prišla Neli sva nasmešena.

„Ja sam Fiona, vlasnica hotela Finbar. Došlo je do male zabune. Mi smo vam dali luksuzni apartman, međutim, traži ga jedna slavna ličnost. Imamo jednu ljupku sobu spremnu za vas. Šejn će vam poneti stvari i poslaćemo vam šolju čaja, s najlepšim željama od Finbara.“

Neli je nakrivila glavu. „O, slavna ličnost? A o kakvoj se to slavnoj ličnosti radi?“

„Pa, tražio je da to držimo u tajnosti, ali sigurno se mogu pouzdati u vas da ćete biti diskretni u vezi s našim poznatim gostom iz Amerike.“ Nagnula se preko recepcije, lepršava i namirisana, i šapnula joj.

Neli je osmotrila svoje cipele. Lepe cipele, zaista. Kakve više ne prave. Pošten par cipela nije se mogao nabaviti ni za šta na svetu još od rata. „Nisam baš sigurna da svoju sobu želim da prepustim jednom Jenkiju.“

„E, pa vidite“, Fiona ju je ubeđivala. „Nije on bilo kakav Amerikanac. On je ikona.“

„Ikona, je li? A sa kakvim nikogovićem mislite da sada pričate?“

Izraz na Fioninom licu joj je sve rekao. Sad je znala o kakvoj se sorti radi. Nije ona uopšte neukrotiva i dražesna, uprkos pripijenom

kožnom kombinezonu, već joj je na čelu pisalo da je prava nedotupavna napirlitana glupača. Uхватила je devojkę za ruku. „Da ti kaęem nešto, dušo.“

Fiona je pokušala da se odmakne, ali Nelini nokti su se čvrsto zarili u njeno meso. „Ne zajejavaj me, ti nafrakana fufice. Ja ću dobiti smeštaj koji sam rezervisala. Luksuzni apartman, ma šta mi reće! Pre će biti jeftina rupa. Neli se nadmoćno osmehnula svojoj sada već potpuno zainteresovanoj publici. Uzela je ključ iz devojčinih ukočenih prstiju.

Dok su se penjali liftom primetila je da se Šejn, nosač, suzdržava od smeha. Zgodan mladi gizdavac, mada mu se oprema u edvardijanskom stilu nije baš sasvim slagala sa minđušom u uhu. Peder, naravno, ali svi zgodni mladići su u današnje vreme pederi. I sama je dobila napad kikotanja. Zamislite takvo nešto u Finbaru! Mada, pazite, hotel se izmenio. Uklonjene su buđave stare prostirke i zavese. Sada se sve sija, staklo posvuda – nema više ni udobnosti niti privatnosti. U staro vreme nije bilo čak ni lifta. Tada je tražila najjeftiniju sobu, i prisetila se kako se s koferom u ruci teškim koracima dugo penjala uz rasklimane stepenice i molila se Devici da nema pacova. Kad je ugledala sobu, htela je da pobegne kući majci. Ali čak i da je pobegla kući, ne bi to bilo majci, već Biliju Šonesiju i svinjama. Sela je na ivicu kreveta i kukala na sav glas, a onda, kada ju je to prošlo, odlučno je obrisala lice, obukla plesnu haljinu i s neseserom u ruci izašla na ledeni hodnik da potraži kupatilo, a tamo je na preplašeno lice nanela šminku tako da je dobilo nekoliko smelih crta koje bi i biskupa navele na bludne misli.

„I, kakav je taj luksuzni apartman?“ pitala je nosača.

„Strava“, odgovori on.

Strava. U to nema sumnje. Bilo kako bilo, strašno se uplašila kad ga je videla. Stajala je tako, zinući od čuda i netremice posmatrala unaokolo.

„Je l' vam dobro, gospođo?“ upita je mladić.

Noge su joj klecale dok je preko tepiha gazila prema brodskom prozoru sa koga se zagledala u džinovske žute kranove koji su žvakali stare delove grada u opuštenom vegetarijanskom stilu. „Gde je krevet?“ Videla je koncertni klavir i drvenu kadu poput onih u

filmovima o Divljem zapadu, postavljenu nasred sobe, ali ništa što bi ličilo na krevet.

„Koji?“ zadovoljno se osmehnuo. „Veliki ili mali? Apartman ima dve spavaće sobe i tri kupatila. Treće je za Državnu bezbednost.“

„Državnu bezbednost?“ Starica je izgledala zbunjeno.

„Strani državnici uvek odsedaju u luksuznom apartmanu, ali ne vole da dele klonju s gorilama.“ Pokazao joj je kuhinju i frižider opskrbljen litarskim bocama šampanjca. „Ovde možete da dobijete sve što poželite“, dodao je. „Ne samo standardno posluživanje. Možete da tražite sve što vam padne na pamet, a nama će biti zadovoljstvo da vam to nabavimo. To je specijalna usluga koju dobijate sa luksuznim apartmanom. Ponosimo se njome.“

„Na primer?“ pitala je Neli. Mora da su srušili sve sobe na poslednjem spratu da bi napravili ovaj apartman. Imao je kuhinju, kancelariju sa računarom, pa čak i malim filmskim platnom, kao i kupatilo veličine klizališta, sa pravom pozlatom na pločicama.

Fiona je utuвила novom nosaču da mora da govori sve najbolje. Oni, zapravo, i nisu imali toliko mnogo zanimljivih gostiju na poslednjem spratu u tih nekoliko meseci otkad se hotel otvorio. Bogatih, svakako, ali ne medijskih ličnosti – dok se ovaj matori tip iz šezdesetih nije danas pojavio. „Kokice sa ukusom roštilja“, odlučio je. „Džo Eliot iz Def Leparda tražio je kokice sa ukusom roštilja.“ To se desilo u Berkeli Kortu, gde je Šejn radio pre, ali ona to nije mogla da zna. „Imate li limuzinu na raspolaganju – svoju ličnu limuzinu da vas odveze kud god poželite. Pa, šta želite da učinim za vas, gospođo?“

Tužna zbog pomisli na gluvog leoparda, sručila se na sofu presvučenu mlečnobelim antilopom i pokušavala da smisli šta bi mogla da zatraži. „Koliko ovo košta?“

„Hiljadu i po funti“, odgovori on.

„Nedeljno?“

„Ne, dnevno.“

Nakon toga ona se toliko umirila da je on sigurno pomislio da je umrla, ali ona je samo razmišljala. „Želim kućnog ljubimca“, rekla je. „Ništa nesvakidašnje, samo jedno maće. Može i kanarinac.“

Dečko je prsnuo u smeh. „Kad bi’ to predložio Fioni, ona bi vam verovatno lično donela kanarinca. U stvari, neki šaljivdžija je jednom

krišom uneo mačku u Finbar. U to vreme mačka bi sigurno naletela na svoju večeru kako izlazi iz podnih dasaka. Sad je sve drugačije – mnogo drugačije.“

„Jeste“, promrmlja Neli. 1.500 funti. Tri hiljade dolara. Pobogu, kako im to dozvoljavaju? Kako će da plati? Kad je poslednji put bila u Finbaru, dala je petnaest šilinga za svoju sobu Finbaru Ficsimonsu lično, pa i to je bila pljačka. Zbog nekog razloga mališa se još uvek motao okolo i gledao je nekako s iščekivanjem. Šta li je čekao? Naravno. Predugo nije bila u centru pažnje. Uzela je jelovnik i potpisala se uz teatralan zamah rukom. „Evo, sinko. Moj autogram.“

*

Slavni gost bio je zlovoljan.

„Prvo nema prokletog apartmana, pa onda ima apartmana, sad opet nema apartmana. Kakvo je ovo mesto uopšte?“

Nije baš zvučao kao ikona. Glas mu je bio nekakvo tugaljivo zvrjanje, kao muva koja umire u prozorskom oknu po vrelom danu. Nije mogla sa sigurnošću da kaže ni da li je on zapravo osoba za koju se izdaje. Toliko toga je bilo lažno, od grudi do orgazama, da je više ništa ne bi iznenadilo. A ovaj tip ne bi pobedio ni na takmičenju za dvojnike.

„Da ste nam se samo najavili, gospodine“, reče Fiona. Gospodin, nije nego. Mrzela je da se ulaguje. Izgarala je od želje da mu kaže da je u svoje vreme imala posla i s mnogo poznatijim ličnostima od njega – i to tako da bi mu se ukrutile i žice na gitari.

„Ej, znate da to ne dolazi u obzir“, iscerio se. „Novinari otkriju gde odsedam, pa ne mogu da se otarasim te gamadi.“

„U Finbaru vam garantujemo privatnost“, obećala je. „U stvari, mislim da bi vam više odgovarao neki od naših direktorskih apartmana. Pokazaću vam naš luksuzni direktorski apartman. Uverena sam da ćete biti zadovoljni.“

„Ne želim da budem zadovoljan.“ Pošao je za njom, ali je zvrjanje dostiglo jačinu električne bušilice. „Kad rezervišem apartman u takozvanom hotelu visoke kategorije, onda, jebi ga, želim da budem zabezeknut.“

Ostavljena na svome rajskom ostrvu, Neli se sledila od straha kao zec na avionskoj pisti. Jurnula je kad se svetlost velikog kristalnog lustera sručila na nju kao dijamantska kiša. Uprkos maloj pobedi, osećala se usamljeno i uplašeno. Nije znala šta bi drugo, pa je otišla do svog ličnog bara i nasula piće. Treba da razmisli. Skoro sav novac potrošila je na putovanje ovamo. Osetila je poriv da pozove recepciju i kaže Fioni da se predomisli, da joj ipak nije stalo do apartmana i da bi želela običnu sobu, ali neće joj ništariji pružiti takvo zadovoljstvo. Mnogo je rizikovala što je u Irsku došla bez ičega napismeno, ali šta je drugo mogla da uradi. Da do kraja života ostane u trošnom dvosobnom stanu gde ne može ni mačku da drži?

Kad je popila i drugo piće, panika je počela da popušta. U mladosti je verovala da joj sudbina određuje put. Zašto ne bi i sada? Mora da ju je sudbina dovela u ovaj luksuzni apartman. Tako niko neće znati da je siromašna, da se pretvarala da je bolesna da bi je smestili u bolnicu gde je konačno mogla da se najede i ugrije. U bolnici je srela starog Harolda Zadblata i on joj je ispričao o novom visokobudžetnom filmu koji se snima u Dublinu sa Hjuom Grantom u ulozi V. B. Jeitsa i Helenom Bonam-Karter u ulozi Mod Gon. Imao je rak grla i kлокotao je kao voda iz kade dok otiče niz slivnik, „Nijednoj prekaljenoj matoroj krampači koja se u poslu zadržala duže od nje ne odgovara uloga mladine majke, već nekoj glumici koja je poslednji put viđena u cvetu mladosti. Onaj picopevac od mog sestrice, Ed Smaders, je producent. Igraj na pravu kartu, mala, i uloga je tvoja.“

Pokazaće ona njima šta je stil. Baš je ona ta koja treba da bude u luksuznom apartmanu. Dograbila je telefon i pozvala Proksi produkciju. Čim ugovor bude potpisan sigurno će joj dati malu akontaciju – verovatno će insistirati da plate hotelski račun. Prirediće zabavu, održati konferenciju za štampu. Koračala je po sobi tamo-amo s telefonom u ruci i birala mesta za fotografisanje. Kao devojka slikala bi se u kadi. Ali sada možda ipak ne. Koncertni klavir! Slikaće se pored koncertnog klavira u Balensijaginoj haljini, sa posterima i fotografijama poređanim svuda oko nje. Hvala bogu, nije ih založila zajedno sa svim ostalim. Čučnula je da izvadi studijske snimke iz

kofera. Neli O'Mara, Cvet iz Fermoja! Neli O'Mara, Divlja irska ruža! A onda joj se u ruci našla izbledela fotografija Neli sa devetnaest godina – lepa kao ruža i čista kao planinski potocić.

„Da?“ Javio se neko s dosadom u glasu.

„Da li mogu dobiti Eda Smadersa?“

„Gospodin Smaders je veoma zauzet. Hoćete li da ostavite poruku?“ Bila je to jedna od onih odbojnih mladih žena koje danas posvuda srećete. Od armiranog betona. Nijedan muškarac ne bi pozeleo da ih povali. Možda da ih poravna mistrijom.

„Za mene će imati vremena, dušo“, reče. „Recite mu da ga traži Neli O'Mara – čuvena Neli O'Mara.“ Sa devetnaest Neli O'Mara je bila čuvena samo po dve stvari – po lepoti i umeću sa životinjama. Imala je kosu crvenu kao dlaka irskog setera, mlečnobelu kožu sa malo rumenila na jagodicama i energiju mladog ždrebeta koja je izbijala iz svakog njenog pokreta. Bacila je oko na Bilija Šonesija, jer je bio zgodan i imao farmu i jer je mislila da bi bilo lepo provesti život odgajajući decu. Njen tata imao je samo pab. Kada se udala za Bila, nije znala ništa o muškarcima, a još manje o uzgoju svinja. U seks je svakako bila upućena, budući da je odrasla na selu, ali dobre stare ovce i goveda nisu tukli kaišem jedni druge da bi se uzbudili. Tako da je za mesec dana naučila sve što je ikada htela da zna o muškarcima i svinjama; da su muškarci prave svinje i da njihovi nesrećni imenjaci umiru strašnom, krvavom smrću. U njenom životu nije bilo ni izdaleka nečeg prijatnog, osim sopstvenog odraza u ogledalu, tako da je zgrabila torbu i dvadeset funti iz džepa Bilijevih pantalona, stopirala magareću zapregu i uhvatila voz za Dublin.

Uzela je sobu u hotelu Finbar jer je bio najbliži železničkoj stanici i zato što nije mogla da rasipa novac na taksi. Gospode, kakva rupa! Sijalice boje kravljih desni, a iz trpezarije je bazdelo na supu i plesan. U neku ruku bilo joj je žao što se hotel toliko izmenio. Osećala je da se ključ za razumevanje njene pređašnje ličnosti nalazi u Finbaru, jer odatle je sve počelo.

Mala prostakuša je ponovo bila na vezi. „Žao mi je, gospodin Smaders je trenutno zauzet. O čemu ste hteli da razgovarate s njim?“

„O tome kako ćeš ti izgubiti posao ako ne promeniš ton. Neli O'Mara, tako se zovem, i igram veoma važnu ulogu u novom filmu

gospodina Smadersa.“

„Držim listu glumaca ispred sebe. Nema vašeg imena.“ Devojčin glas je i dalje bio bezbojan.

Pitala se da li takve devojke ikad išta osećaju – radost mladosti, bol ljubavi, uzbuđenje življenja. Sa sedamdeset i tri ona je još sve osećala, a trenutno je osećala samo paniku. Odjurila je u veliko kupatilo i ispljuskala lice hladnom vodom. Videla je svoj odraz na četiri ogromna ogledala. Izgledala je užasno staro i sićušno. Drhtavim rukama istresla je sve iz nesesera. Tablete za spavanje! Ponela je dovoljno za dve nedelje. Nasula je čašu vode i počela da trpa tablete u usta. Dok je roktala i soptala spazila je ponovo svoj odraz. Ispod bora i slamaste kose još se nazirala nekadašnja Neli – one ljupke jagodice i pospane oči – ali nije izgubila samo lepotu već i hrabrost iz mladosti.

„Neli O'Mara, stidi se!“ obratila se ogledalu. Pljunula je tablete u lavabo i odvrnula slavinu. „Spremna si da priznaš poraz zbog jednog malog neuspeha. Na šta to liči, da oduzmeš sebi život samo zato što nemaš da platiš hotelski račun? Bog bi te zgromio zbog takve pomisli. Mlada Neli bi imala više pameti.“

Mlada Neli nije dozvolila da joj se strah i užas vide na licu. Obukla je finu haljinu, spustila se klimavim stepenicama i sela u smrdljivo predvorje gde su gosti hotela provodili vreme. Spadali su u dve sorte – nasumični skup izgubljenih slučajeva koji su došli sa sela ili idu na selo, devojke u nevolji ili mlade kao i ona sama, došle iz zabiti bez obrazovanja i bez novca, i još nekoliko pijanaca. U drugoj skupini bili su muškarci, različiti od ostalih, tihi i oprezni, lepo obučeni i umereni u piću. Ovamo su došli samo zbog jedne stvari, da pakupe mlade devojke, zelene kao trava u proleće, i posvete ih u tajne gradskog života. Lovci na provincijalke, tako ih je nazvala. Mislili su da je to jednostrani poduhvat, gde sva korist ide njima. Neli je imala drugačiji stav. Ako muškarac ima novčanik, vredi ga bolje upoznati.

Prosto se zapanjite kad pomislite koliko je u to vreme u gradu veličine Dablina bilo muškaraca koji su znali nekoga ko je znao nekoga ko bi mogao da vam sredi ulogu. Uglavnom su to bile uloge u privatnom aranžmanu. Neli nije marila za to. Nikad mje bila glupa i bila je svesna da put do Holivuda vodi preko kreveta. Devojka čiji je seksualni život počeo grozno bila je u velikoj prednosti. To je značilo

da ne očekuje mnogo i da će imati manje iskušenja. Neli je znala da će, ako sačuva hrabrost i samopouzdanje i ako se ne zaljubi, pre ili kasnije naići čovek koji zaista ima nekog uticaja. U međuvremenu, zaposlila se u Grešamu kao konobarica. Bakšiš je bio bogat kao i mušterije. Dve godine kasnije srela je jednog Amerikanca koji je zaista radio na filmu. On ju je poveo sa sobom u Holivud i srediio joj nekoliko probnih snimanja. Iznenadila se kad su joj rekli da istakne svoj irski akcenat i koristi sve starinske izraze kojih može da se seti. Nikad nije bila naročito dobra glumica, ali je bila lepotica i dobijala je uloge u filmovima sa životinjama jer je umela da pripitomi i najneukrotivije zverke. Uskoro su je predložili za novi film o Tarzanu. Pomoglo je to što je bila Irkinja. Tarzan nije imao poštenu partnerku posle Morin O'Saliven. Kada je 1948. godine Gidion Stilbruk zamenio Džonija Vajsmilera i postao novi Tarzan, čak su napisali i scenario specijalno za nju – *Tarzanova irska ruža*.

Priča je bila predivna. Irska opatica misionarka odvoji se od grupe i otme je pleme divljaka, privežu je za drvo spremajući se da je pojedu. Životinje sa kojima se sprijateljila rasteraju divljake, koji otrče po oružje i pomoć. Tarzan čuje njene himne Bogu, oslobađa je i oni beže zajedno, a Neli se sa zadignutom mantijom penje uz drveće i na lijanama preleće provalije. Ona uči Tarzana kako da se moli i zaljubljuje se u njega. Taman kad su se skoro predali jedno drugom, pronalazi ih sveštenik i nju odvodi nazad opaticama. Poslednja scena prikazuje skrhanog Tarzana, koji ipak na kraju nalazi utehu u molitvi.

Film je bio nenadmašan, i bez obzira na činjenicu da u njemu nije bilo ni pravog poljupca, bio je seksi poput svilenog rublja, jer pogled na Neli, sa onim dugim, dugim nogama, kako se penje na drvo sa mantijom podignutom i zakačenom oko struka, naterao je mnoge gledaoce da prekrste noge. Još je čuvala tu fotografiju. Onu što je MGM koristio za promociju filma. Sada ju je izvadila iz kofera, obrisala je o rukav i stavila na klavir. Toliko je dobro izgledala da zamalo nije sela za klavir i odsvirala nešto u njenu čast, ali pažnju joj je privukla druga slika – njenog partnera, Gidiona Stilbruka.

Gidion Stilbruk! Imao je telo Švarcenegera i lice Kijana Riva. Pravo ime bilo mu je Harvi Blamberg, a stvarni životni san mu je bio da proizvodi posuđe za jednokratnu upotrebu. Neli je mislila da je to

najblesavija ideja koju je ikad čula. „Hoćeš da kažeš da jedeš pa baciš tanjir? Zašto ne bi imali i takva jela za one koji su na dijeti – sve skupa baciš u smeće?“

„Ne, ozbiljno ti govorim, Neli.“ Uprkos seksi izgledu, ponašao se krajnje ozbiljno, a bio je i osećajan. „Veštačke sirovine su sve jeftinije, a radna snaga sve skuplja. Doći će dan kada će biti jeftinije kupiti nove šolje i tanjire, nego platiti nekoga da ih pere.“

To joj je bio najlepší period u životu. Volela je Harvija i bilo je divno biti okružen životinjama iz džungle. Tada nije bilo kompjuterske animacije, ali ona se nije bojala lavova i tigrova. Da je bilo drugačije, mogli su snimati filmove o Tarzanu narednih deset godina. Da je sve bilo drugačije, mogla se udati za svoga Tarzana. On je bio jedini čovek do koga joj je ikad bilo stalo. Naravno da nikad ne bude drugačije. Samo onako kako jeste.

Bilo kako bilo, samo od sećanja na svoj rani uspeh Neli se osećala bolje. Odlučila je da se pojavi u Proksiju i lično razgovara sa Edom Smadersom. Suviše lako se predala. Najverovatnije snima dva filma istovremeno i devojka je imala ispred sebe pogrešan spisak glumaca. Izvukla je iz kofera smaragdnazelenu Balensijaginu svečanu haljinu. Kvalitetna garderoba nikada ne izlazi iz mode. Kada je obukla haljinu, nije baš sasvim dobro nalegala na leđima. Još uvek je imala isti stas. Samo nije sve bilo na istom mestu. Sise su joj visile kao čarape na žici. Za gornji deo izabrala je žaketić od buklea. O, bilo je sjajnih trenutaka u toj kombinaciji. To je bilo pre pedeset godina, ali magija se i dalje zadržala u naborima tkanine. Osećala se dobro. Osećala se izvanredno. Ako susret dobro prođe, sve će ih pozvati na zabavu. „Činjenica je, mala moja, da je apartman tvoj, plaćen ili ne, i uživaćeš u njemu.“

Dok je izlazila, čula je muziku. Sledila je zvuk, prošla pored trpezarije i ušla u Fionin bar. Blagi bože! To je staro gostinsko predvorje gde je provela svoju prvu nesrećnu noć u Finbaru. Sedela je sama za stolom s limunadom ispred sebe, čime je skretala pažnju na svoje neiskustvo i čednost. I, naravno, za deset minuta muškarci su se sjatili kao muve na govno.

„Sami ste došli, gospođice? Ovo je opasan grad za mladu devojku bez ikoga.“

„Treba ti jedno pošteno piće po ovako hladnoj noći, ja častim.

Hoteli su strašno skupi. Da li bi htela da te smestim kod moje sestre?"

Neli je za sve to vreme samo nakrivila glavu, njen stari trik kojim je prikrivala ljutnju.

„Kako se zoveš, mlada damo? Jako si lepa. Da li ti je to već neko rekao? Radiš li negde?"

Tada je Neli progovorila prvi put. „Biću glumica.“ U baru je bio samo jedan matori Amerikanac sa starom požutelom američkom kožom boje kivanog pileta. Bezveznjaković, odmah je pomislila, sigurno jedan od turista sa paket aranžmanom, koji se po čitave dane u mantilima vozikaju autobusima i večito traže izgubljeni prtljag. Bio je sama kost i koža, kao da su od njega pravili supu, a ta dizajnirana stolica mora da ga je žestoko žuljala, ali videlo se da je nekada bio krupan čovek i da je imao držanje, kao neka preistorijska žaba krastača koja je nadživela druge vrste i suvereno vlada svojim golim stenama. Karirana jakna je visila na njemu kao nacionalna zastava, a on je opštio sa svojom cigarom, prevrtao je po rukama, premetao jezikom po usnama, zagledao je, vukao dim iz nje, tako da je sve ličilo na seks na javnom mestu. Sad joj je postalo jasno da stankelja ima para.

Neli je otišla do šanka i naručila viski sa sodom i ledom. Uradila je to bez razmišljanja, zaboravljajući da niko u Irskoj ne pije koktele i da kada ga naručite dobijete samo šankerov prezriv pogled i veliku čašu punu leda i kišobrančića. Međutim, mladić za šankom izvadio je čašu za koktele i usledila je prilično ubedljiva egzibicija praćena šljunkastim zvukom mućkanja koji je uvek razveseli. Izvadila je cigarete i još više se oraspoložila kada je dečko izvadio malu kutiju šibica i pripalio joj cigaretu. Šibice su bile plave sa zlatnim vrhovima, ostavio ih je na tacnici. Bože, sviđa joj se ovo mesto.

Savršeni koktel šumeo je u njenim ustima, razasuti zvuci klavira padali su po njoj, tako da joj se činilo da je prekrivena zvezdanom prašinom. Mogla je ostati ovde i ispijati koktele sve dok joj nos ne utrne. Ako ne ispadne sve kako treba u Proksiju, uvek se može vratiti u apartman, progutati nekoliko blesuljaka i na sporedna vrata otići na nebo. Nije to ni tako loše rešenje.

Stari je naručio još jedno piće. Neli se učinilo da je to dobra ideja. „I meni još jedno isto, sinko“, obrati se šankeru; „Nek' te gospod čuva, i njegova presвета majka.“ Razgledala je unaokolo, s osmehom na licu,

dok je šanker spremao još jedno piće. Kada je spazila da je matori Amerikanac posmatra malim, sjajnim očima, čak mu je izazovno namignula. On se strogo namršti na nju. Ma, nosi se ti, pomislila je, i tvoja presveta majka. „Znamo li se odnekud?“ upitao je.

„Ne, i neka ti neko napiše drugi scenario“, odvrati ona, ali bilo je nečeg u njegovom glasu.

„Zovem se Blamberg“, izustio je s mukom. „Harvi Blamberg.“

„Tarzan!“ zinula je u njega u čudu.

Lice mu se još jače naboralo dok je pokušavao da je se priseti.

„Neli“, pomagala je ona. „Neli O'Mara.“

„Sto mu gromova! Zar ti nisi umrla? Ne, stani, video sam te pre nekoliko godina u nekoj glupavoj reklami na kablovskoj.“

„Došla sam da snimim film.“

Njegov kreštavi glas zvučao je kao reska perkusija naspram melodije čaše za koktele. „Koji? Dorijan Grej?“

„Ne, ovo je visokobudžetni. O Jeitsu i Mod Gon.“

„A, da, čuo sam za taj film. Zovu ga *Prohujalo s vihorom*. Koga igraš?“

„Igram Mod u poznim godinama.“

Mešao je piće prstom. „O, sumnjam. Svuda su izlepili plakate. Marta je dobila tu ulogu – Marta Vernon.“ Neli je obuzimao užas. „Mora da je greška. Ona čak nije ni Irkinja.“

Nasmejao se, lagano i duboko. Zvučalo je kao samrtni hropac. „Nije ni Mod Gon, ako se dobro sećam.“ Neli je zadrhtala. Uloga je njena – pa dobro, praktično njena. Obećali su joj – ili, u svakom slučaju, rekli su da još nisu odabrali glumicu. Tužiće ih. Ali nema ništa napisмено. I za to joj treba para.

„Ah, Nel.“ Tarzan je pogleda saosećajno. „Gadan je to i prljav posao. Trebalo je da prestaneš još davno.“

„Kao ti?“ Suza joj je curila niz bradu. Pokušala je da je ušmrkne, ali suza je nastavila da se kotrlja. „Ili si možda opet u poslu? Jesi li zbog toga ovde? Nekada su svi u Irskoj pisali roman. Danas svi snimaju film.“

„Ne snimam ja film, nego moja žena. Braća Koen snimaju ovde – *Prljavi Džil i mali ljudi*.“

„Ovde si sa Martom?“

Odmahnuo je glavom. „To je odavno gotovo.“ Naslonio se leđima na drveni šank u Fioninom baru i pun sebe rekao: „Ja sam na medenom mesecu.“

„Ma šta mi napriča? Ti i tvoja cigara.“

„Da, dobro, žena je žena, ništa više...“

„Zezaš me, Harvi Blamberg.“

„Tek što sam se oženio, peti i poslednji put.“

„I gde ti je ta žena?“

„Nikita je u sobi. Tek smo stigli. Malo se nadurila. Htela je luksuzni apartman na poslednjem spratu, jer je čula da je Bred Pit tamo spavao, ali ga je neki kreten već rezervisao.“

„Sigurno neka zgodna plavušica. Šta je s vama matorcima, samo tražite lepe, mlade devojkice da zadovoljite svoj ego?“

Harvi je odmahnuo glavom. „Sve si pogrešno shvatila, Neli.“

„Ha! Nemoj mi reći da je iskrena ljubav u pitanju.“

„Ne, Neli. Neću. Prestar sam za ljubav, a muškarci se ne žene mlađim ženama da zadovolje ego, žene se njima da im se digne đoka. Dugo sam živio i svašta sam radio i mogu ti reći jedno. Kad je sve rečeno i učinjeno, samo jedno ti je bitno u životu, a to je dobra jebačina.“

„Samo ti sanjaj, Tarzane“, rekla je zajedljivo. „U tvojim godinama treba ti padobran da ti ga digne.“ Uozbiljio se i pogledao na stranu, pa je pomislila da ga je uvredila, ali on je posmatrao devojkicu koja je ulazila u bar. „Već ga imam“, rekao je blago. Nosila je usku crnu kožnu haljinu i visoke crne kožne čizme, a i jedno i drugo su više otkrivali nego pokrivali. Kosa joj je bila bujna i plava, a usne sočne kao zgnječeni paradajz. Skoro da nije ni pogledala Harvija dok je prilazila šanku.

Neli je pokazala prstom. Harvi je klimnuo. Neli nije verovala svojim očima. Harvi je protrljao palac o kažiprst. Lova.

Kada su devojkica i šanker završili s flertom, sela je pored Harvija s dosadom na licu.

„Jesi li se lepo odmorila, Nikita, srce?“ upita je. „Šta bi sada volela da radiš?“

„Izlazim“, reče ona. „Treba mi para.“

„Naravno, šećeru.“ Uzeo je novčanik i izvadio svežanj novčanica.

„Hoćeš da pođem s tobom?“ Prezrivo ga je pogledala i zgrabila novac. „Naći ćemo se opet ovde u osam.“ Ustala je da krene, a onda kao da se prisetila, napućila je zgnječeni paradajz i ponudila ga Harviju. Neli je primetila da se devojka malo namrštila kad je granitna naprslina od njegovih usana pritisla njene. Izdržala je dokle je mogla, a onda se zlovoljno odmakla i odmarširala iz bara. Harvi je kao hipnotisan posmatrao njeno dupe dok je odlazila. Kad je ponovo pogledao u Neli, stavio je ruku na usta i blago ispustio tarzanovski krik.

„Pravi budalu od tebe“, reče Neli. „Zar ne vidiš da te ne voli?“

Harvi je slegnuo ramenima.

„Kako možeš biti u vezi s nekim kome se ne sviđaš?“

„Taj viski sigurno nije lud za tobom, ali izgleda da se ti lepo slažeš s njim.“

„O, odrasti već jednom, Harvi Blamberg. Na kraju krajeva, piće u mojoj čaši je pravo. A na njoj nema ništa pravo. Kladim se da ima sise od stiropora.“

„Silikona“, ispravi je on.

„Hoćeš da kažeš da znaš i da ti nije bitno?“

„Ne mogu reći ono što ne znam“, nasmejao se. Mahnuo je šankeru da donese još jednu turu. „U današnje vreme sasvim je u redu da kažeš devojci da svuče haljinu, ali je još uvek nepristojno da tražiš da svuče kožu. U svakom slučaju, nemam ništa protiv silikona. Nije biološki razgradljiv. Razmisli malo o tome, dušo, kad ona bude u tvojim godinama, njene će sise i dalje štrčati uvis kao Vezuv. Napalim se od same pomisli na to.“

Nekada se Harvi palio i na nju. I obrnuto. Nije mogla da poveruje da je škripava matora drtina pored nje čovek koga je volela preko četrdeset godina.

„Znači pun si love, Harvi?“ nije mogla da smisli ništa drugo da kaže.

„Kao Krez.“

„A šta radiš?“

„Radim ono što sam želeo pre nego što me je neki kreten primetio u teretani i ponudio mi da budem glumac – pravim papirne čaše za ugostiteljstvo. Hoćeš još, lutko?“ upita on.

„Ne, hvala“, reče ona. „Imam nešto da obavim.“ Pucnula je

prstima dečku iza šanka. „Spremite mi apartmansku limuzinu.“ Uživala je u svojoj maloj predstavi. Čak je i Harvi izgledao impresionirano.

Dok je u predvorju čekala limuzinu, kroz staklena vrata posmatrala je široku, sivu panoramu grada – mekano nebo, sive zgrade, reku zatalasanu kao teška rebrasta svila. Dan je bio divan, ali plavo nebo nikad nije pristajalo ovom gradu. Kao da je jarka sunčeva svetlost vređala njegove oči. Bila je prejalca i za njene oči pa je zažmurila, odjednom se osetivši starom i poraženom. Kad ih je otvorila, kroz koprenu od sunčevih mrlja ugledala je ženu kako je posmatra. Gledala je kao da je poznaje. Pa, i Neli je znala nju – znala je o njoj mnogo više nego što je ova mogla i da zamisli. Po blistavoj besprekornosti njenog izgleda Neli je znala da je živela u Americi, ali da nije Amerikanka. S kilometra je mogla da prepozna svežinu irske puti i naprasitu irsku narav. Prijateljski je namignula ženi. „Ah, sve se na kraju vratimo. Uostalom, kažu da se žena uvek veže za nekog skota.“

Žena ju je posmatrala razrogačenih očiju, u čudu. Neli je možda trebalo da kaže beštija, za grad. Dublin je svakako bio beštija. Žena je i dalje zurila u nju. U stvari, kao da je bila pomalo zatečana. Neli je napokon ukapirala. Još jedan lovac na autograme! Stajala je tu u Balensijaginoj haljini i jedno stvorenje se ukopalo na mestu kad je videlo čuvenu Neli O'Maru u punom sjaju. Ah, ta lepa, lepa slava. Zašto je nije bilo tako dugo kad je toliko voli da bi je u slast pojela? I zašto je, za ime boga, izašla bez olovke?

„Izvini, dušo“, primakla se obožavateljki. „Je l' imaš možda da mi daš jednu ...“

„Naravno“, prekinu je ona, sva smetena od nelagodnosti, kako se ljudi obično ponašaju u prisustvu slavnih. „Nadam se da će vam se sreća osmehnuti“, prošaputala je i tutnula joj nešto u ruku.

Sada je Neli razrogačila oči. Otkud je, zaboga, saznala? Ali u tom trenutku limuzina se zaustavila ispred hotela i Neli je izašla na staklena vrata dok je vozač izašao da joj otvori vrata od automobila. Neli se okrenula da da autogram, ali žena je ostala unutra. „Ej, zaboravili ste olovku!“ doviknu joj Neli. Međutim, kada je pogledala, u njenoj šaci uopšte nije bila olovka, već novčić od jedne funte.

„Zašto nema nikoga?“ pitala je vozača dok je lagano ulazila u bleštavi crni sarkofag. „Skoro da uopšte nema saobraćaja. Zar u ovom gradu ne postoji špic?“

„Večeras se igra međunarodna prijateljska utakmica u Lendsdauni roudu“, objasni on. „Jubilarna. Možda zbog toga. Može biti i da je tigar pobegao iz zoološkog vrta. Znae, gospođo, mislim da bi moglo biti baš to. Pričao sam preko radio-stanice, ali mislim da sam čuo nešto o odbeglom tigru na vestima. Ha, ha! Mora da je to tigar iz Seltika.“

„Sve je ovo zoološki vrt“, promrmlja Neli. Od koktela joj se prisipavalo. „Tigrovi su najmanji problem.“ Prva osoba na koju je Neli naletela u Proksiju bila je Marta Vernon. Kakav šok. Videti sve glumce iz svog prethodnog života ovako na okupu ostavljalo je utisak kao da je došla na sopstvenu sahranu. Još jedan šok izazvala je Martina odeća. Kada se izuzme put, koja je bila kao kod prastarog dinosaurusu, Marta je izgledala kao tinejdžerka. Nosila je stare farmerice i bledoroze set od kašmira. Imala je paž frizuru poput neke curice. Marta je bila krupna žena, ali je uvek uspevala da izgleda kao devojčurak. Sve do pedesete godine nosila je pletenice. Neli je počela da gubi samopouzdanje. Shvatila je da je potpuno pogrešno obučena. Danas se dizajnirana odeća više ne nosi po danu – pogotovo ne ona od pre pedeset godina. Pri samom pogledu na Martu, videlo se da je bogata. Isto tako, Neli je u trenutku shvatila da će svakome ko nju pogleda biti jasno da ona nema ni prebijene pare.

„Marta!“ Nakon prvobitnog obeshrabrenja Neli je skupila snagu i oduševljeno zagrlila svoju staru suparnicu. „Tako mi je drago što te vidim! Danas srećem sve same filmske zvezde. Dragi, prljavi Dablin se pretvorio u Sanset bulevar.“

Marta je ove počasti primila ravnodušno. Kao i uvek, bila je hladna i toliko kruta da bi potopila Titanik. „Zovi me Mod“, reče. „Moram da se naviknem na to – kao i na periku koju ću posle prodati Džoan Kolins da nosi pod stare dane.“

Neli je s mukom savladala uznemirenost. „I ti si došla zbog te uloge?“ Otišla je do recepcije. „Imam zakazan razgovor sa gospodinom Smadersom“, rekla je hrabro. „Recite da ga traži Neli O'Mara, zvezda *Tarzanove irske ruže*.“

„Ruža koja će svenuti neprimećena“, promrmlja Marta i nastavi da

detinjasto gricka nokat.

„Gospodin Smaders je danas izašao malo ranije na večeru“, reče devojka.

Neli potisnu svoje razočaranje. „Pa, Marta, neka bolji pobedi.“

„Već jeste, srce“, odvrati Marta.

„Potpisano, overeno i predato?“ Nada je izvirala iz Nelinog glasa.

„Potpisano i overeno“, likovala je Marta. „Moram još da predam.“

Neli se borila da skloni s lica umorni, zbunjeni izraz. „Pa, kad je tako“, reče. „Onda mi je laknulo, stvarno. U mojim godinama više volim da živim od sećanja.“

Marta se zakikota kao šiparica. „Eh, draga moja! Nadam se da u kasici prasici imaš nešto više od toga.“

„Nego šta“, reče Neli. „Ali ništa što vredi više od sećanja. Mislim da nijedan film ne može da se poredi sa *Tarzanovom irskorn ružom*. Zar nije bio predivan, Marta?“

„Naravno da jeste, srce, i velika bruka, zar ne?“

„Hajde da te častim pićem da proslavimo tvoj novi film.“ Neli je pokušala da skrene razgovor na drugu stranu.

„Rado, srce, ali moram da bežim. Imam zakazanu fotosesiju. U stvari, već kasnim. Ne možeš naći taksi ni za šta na svetu u ovom šugavom gradu.“

„Uzmi moju limuzinu“, reče Neli. „Moj vozač će te odvesti kud god želiš. Dođi posle kod mene na piće. Ja sam na poslednjem spratu u Finbaru.“

Neli je bila više nego zadovoljna što je to rekla, bez obzira na to što je morala da se vraća peške u hotel. Grad se promenio do neprepoznatljivosti i stalno se gubila. Nema više Nelsonovih statua da se po njima orijentiše, a nisu bile od pomoći ni suze od kojih joj se mutilo pred očima. Prokleta bila Marta Vernon, đavo je odneo. Otela je od Neli sve do čega joj je bilo stalo. Zašto je morala da joj otme i sećanja? *Tarzanova irska ruža* je bila veliki hit – bar dok neki američki biskup nije protestovao zbog toga što jedna opatica pokazuje noge. Za tili čas svuda po svetu sveštenici su počeli da osuđuju film i sa predikaonica zabranjivali vernicima da ga gledaju pod pretnjom smrtnog greha. Distribucija je prekinuta, i mada se o filmu govorilo još nekoliko godina, bio je to kraj Neline karijere. MGM je raskinuo

ugovor s njom. Harvi je, iz lojalnosti, raskinuo svoj ugovor i zaprosio je. Udala bi se za tu grdosiju, ali već je bila udata. Za manje od godinu dana Harvija je zamenio Leks Barker u *Tarzanovom čarobnom izvoru*, a umesto Neli Tarzanova mlada postala je bezlična plavuša po imenu Marta Vernon.

Dok nije stigla nazad u hotel bila je potpuno iscrpijena i još jednom je pogrešno skrenula. Stigla je sa stražnje umesto sa prednje strane, kad tamo, i pored luksuznog apartmana i raskošne spoljašnjosti, napolju su stajale vreće sa smećem, kao i svugde. Jdna mala maca preturala je po otpacima.

„Dođi, maco“, reče ona. U stvari, nije to bila mala maca. To je bila najveća mačka koju je videla u životu.

Mačka ju je pogledala i nasmešila joj se. Neli se oduševila tim širokim osmehom, punim zuba. Bio je to prvi iskren osmeh koji je videla otkad je došla u Irsku. „Dobra maca.“ Pljesnula je rukama. Mačka je rastvorila čeljusti još jače i riknula. Neli je malo ustuknula. „Ej, prestani s tim. Nisi ti stvarno zlonamerna – samo si gladna. Hajde, pođi sa mnom.“

Mačka je opet pokušala da se usprotivi, ali Neli je oduvek znala sa životinjama. Mačka je protresla glavom, tek da sačuva dostojanstvo, i mirno krenula za njom. „Samo se drži mene i budi tiha“, uputi je Neli. „Ući ćemo na stražnji ulaz. Nekako mi se čini da ovde ne trpe nemušta bića i žustre starice.“

Luksuzni apartman imao je i svoj privatni lift. Upakovala je i ušuškala životinju tako da joj je samo rep virio, kad se pojavi neki pijanac i pokuša da uđe u lift.

„Ovo je lift za luksuzni apartman“, reče mu odsečno. „Nije na raspolaganju običnim gostima.“

„Zar ne znaš ko sam ja?“ Začulo se tupo američko zvrjanje. „Ličim li ti ja na običnog gosta?“ Izgledao je pomalo sablasno, kosa na sve strane, a odeća kao da ju je krava žvakala.

„Da ti kažem pravo, ne“, reče ona. „Izgledaš kao polusvet. Čudi me da su te pustili da uđeš na jedno ovako pristojno mesto.“

„Gospodo, tek da znate, s punim pravom mogu da kažem da apartman pripada meni. Ja sam ...!“ Zastao je i progutao knedlu. Čini se da je zaboravio kako se zove. Oči samo što mu nisu iskočile iz glave.

„Da li ja to vidim ono što mislim da vidim?“

„Nego šta!“ prasnu Neli. „Ispred tebe je Neli O'Mara, zvezda *Tarzanove irske ruže*.“ Fijuknula je repom ispred njega, ušla u lift i zatvorila mu vrata pred nosom.

„Zar nije zabavno?“ obratila se mački. „Nisam se toliko zabavljala svih ovih pedeset godina.“ I mačka se smejala, pokazujući sve one veličanstvene zube. Iz malih žutih očiju je, međutim, izbijala krvoločna narav. Podigla je šapu i pokazala strahovito oštre kandže kojih se ni Fredi iz *Strave u ulici brestova* ne bi postideo. „O, odbij, majmune jedan.“ Tresnula je životinju torbicom. „Nećeš se pošteno najesti od žilavog bakutana kao što sam ja. Ubrzo ćeš dobiti propisnu večeru.“

Pošto su stigli u apartman pozvala je poslugu. „Zovem iz De luxe apartmana. Želim da poručim jelo. Uzeću narezak od goveđeg bubrežnjaka. Devet kilograma. Ne, nisam rekla dekagrama. A, da, želim da meso bude sirovo. Za piće? Desetak litara svežeg mleka. Da, tako je. Donesite ga u kanti. O, i recite dečku da ne ulazi. Kupam se. Neka samo pokuca i ostavi sve ispred vrata.“

Mačka se upoznavała s mestom. Šetala je tamo-amo ispod prozora, a onda, kako to već mačke rade, suknila uz zavese. Neli se zakikota kada se ukrasna draperija pretvorila u rezance, a životinja tresnula o pod. Takvo poniženje joj se nije svidelo, pa je iscepala filmsko platno, potom naoštrila kandže na mlečnobelom antilopu sofe, a onda snažno riknula.

*

„Fiona!“ Šejn je uleteo u njenu privatnu kancelariju bez kucanja. „Nešto se čudno dešava u luksuznom apartmanu. Sa onom matorom!“

„O, ne opet ona!“ prasnu Fiona.

„Da samo čuješ kakve krike ispušta. A naručila je i pola krave – sirove.“

„Primalna terapija. U Americi su svi ljudi za tim. A meso joj verovatno treba za neki kalifornijski recept za podmlađivanje. Kao što bi već trebalo da znaš, gosti mogu da rade šta god im padne na pamet u tom apartmanu. A sad se gubi ili ću ja na tebi isprobati primalni

krik.“

*

Neli je kao opčinjena posmatrala dok je mačka laptala jezikom veličine otirača i pozamašnim gutljajima pila mleko, očiju poluzatvorenih od zadovoljstva. Odnela je meso u spavaću sobu, i razmazala krv svuda po ukrasno izvezenoj lanenoj posteljini. Kad je završila s jelom, sišla je s kreveta i zaustavila se na debelom belom sagu. Malo je čučnula, podigla rep i popišala se. Neli se oduševljeno nasmejala. U životu nije videla takav mlaz. Ne od vremena Erola Flina... o, ali to je priča koju je obećala da nikad neće ponoviti. Para se dizala sa natopljene prostirke, a apartman je ispunio čudan, oštar vonj. Apartman je gubio svoj minimalistički izgled. Ovo je bilo daleko bolje. Počinjao je da liči na džunglu. U znak odobravanja, životinja je ponovo naskočila na krvavi krevet, valjala se po njemu i počela da prede.

Mogla je i ona nešto da večera. Prošlo je osam, a Neli nije jela ceo dan. Bacila je pogled na jelovnik za posluž enje u sobi, ali ništa od ponuđenog joj se nije svidelo. Umirala je od želje za hranom koju nije mogla godinama sebi da priušti – morskim plodovima, pečenom patkom, šparglama. Pitala se da li sme da ostavi mačku samu. Razmišljala je o tome kad je neko zakucao na vrata. Verovatno poslug a, da pokupi kolica za posluživanje. Pažljivo je zatvorila vrata od spavaće sobe, a onda odgurala kolica do izlaza. Neverovatno! Čim je otvorila vrata, pože lela je da ih zalupi. Pred vratima je bila Marta Vernon.

„Odlučila sam da prihvatim tvoj poziv, srce. Oduševljena sam. Stvarno si u luksuznom apartmanu.“

„Naravno da jesam“, reče Neli. „Rekla sam ti. Baš sam htela da siđem na večeru.“

„Blago tebi, ne moraš više da brineš o budućnosti! Ali pošto si me pozvala, sipaj mi šampanjac.“ Kost i su joj škljocale dok je na vrhovima prstiju razgledala dnevnu sobu. „U stvari, zanima me u čemu je tajna tvog uspeha. Ovakve sobe su za bogataše. Poslednji put kad smo se čule nisi imala para ni za kiriju. Hej?“ Zastala je. „Šta se to ovde

desilo? Šta je bilo sa zavesama? Ovo mesto izgleda kao da ga je urnisala pobesnela životinja. Šta se to čuje?"

„Vodovodne cevi.“ Neli je otvorila flašu šampanjca, u nadi da će prasak skrenuti pažnju sa mačjeg urlika. „Upravo sam se okupala, a voda baš bučno otiče.“

„Šta ti to smeráš?“ Njuškala je. „Kakav je to smrad?“

Neli je ispraznila čašu u jednom gutljaju. Mehurići su joj prostrujali kroz glavu kao kometa. „Ulje za kupanje“, reče. „Pačuli.“

U pozadini, čuo se prigušeni, usamljeni jauk. „Tamo se nešto čudno dešava!“ Martine oči se zasjaktiše. „Baš lepo, eto nama skandala!“ Neli je pokušala da je zadrži, ali Marta ju je odgurnula i svom žestinom otvorila vrata. Osmeh joj se ukočio na licu, a ona se skamenila. Mačka je snažno riknula i pripremila se za skok. Marta je pokušala da vrisne, ali joj je iz grla izašao samo slabašni cijuk. Krajnje polagano, okrenula je ukočenu glavu prema Neli, kao poziv u pomoć, a onda se uz tup udarac sručila na pod. Mačka se oblizala.

„Nevaljala maco! Uplašila si je“, reče Neli. „A sad da se nisi pomakla ili ću te tresnuti.“

Odvukla je Martu u drugu spavaću sobu i s teškom mukom je stavila na krevet. Jadnica, stvarno grozno izgleda. Najbolje će biti da je ostavim da spava. Zatvorila je vrata. Nije htela da mačka pomisli da joj je to desert. Nije smela rizikovati još neki ispad, pa je zdrobila nekoliko tableta za spavanje i pomešala ih sa svežim mlekom iz frižidera. Njen ljubimac je opet ogladneo i s uživanjem polokao svoje mlečke pre spavanja.

Dok je sišla u Sobu odjeka, sve je već bilo puno, ali je ugledala Harvija samog za stolom. „Zar ne bi trebalo da večeraš sa svojom mladom, kako se ono zvaše?“ Sela je i dohvatila jelovnik.

„Nikita?“ Odmahnuo je glavom. Izgledao je neraspoloženo. „Mlade žene nikad ne jedu. One samo peru kosu i jebu se.“

„Pa, mislim da ništa od toga ne možete da radite za večerom. Ali zar ne bi mogla da gricne malo celera?“

„Ne dok se jebe.“ Harvi se dobrano nalivao vinom.

Neli je naručila špargle, a zatim patku. „Ne može to bez tebe“, rekla je oprezno.

„Kako da ne.“ Pogledao je tugaljivo. „Nikita zna da sam uvek

tačan, i kad je rekla da se nađemo ovde u osam, to je značilo da će soba sigurno biti prazna u to vreme. I tako, stigao sam ovamo nešto pre osam, ali u baru sam shvatio da imam rasparene čarape. Dešava se u mojim godinama. Otrčao sam da sparim čarape. Ona je bila u krevetu s nosačem. Nije me čak ni primetila.“

„Sa Šejnom. Jesi li siguran? Mogla sam se zakleti da je taj dečko topli brat.“

„O, da, bio je jako zagrejan kad sam ga video – to jest ono što sam od njega uspeo da vidim“, procedi Harvi.

Jadničak. Bez obzira na sve što je rekao, videlo se da mu je srce slomljeno. Bilo joj je neprijatno da jede u takvoj situaciji, ali umirala je od gladi, a hrana je bila stvarno izvrsna. Prionula je na ukusno jelo, i pružala mu zalogaje na viljušci kao što je to radila kad su bili ljubavnici. Smešno – iako je izgledao kao spečena žaba, ipak je bio šarmantan.

„Hoćeš li neki desert?“ pitao je.

„Hajde da popijemo konjak“, reče ona. „Ali ne ovde. Dođi kod mene u apartman. Hoću nešto da ti pokažem.“

„Šta to?“ Nije se ni pomerio.

„Iznenadenje.“ Namignula mu je. „Ostaćeš bez teksta.“

„Joj, Neli, samo ne to. Nemoj sad i ti.“

„Još bolje od toga“, obećala je. „Bolje čak i od onog sa gospođicom Nerazgradljive sise.“

„Poći ću s tobom ako me pustiš i da malo dremnem. Ni u sopstveni krevet ne mogu da legnem, u vražju mater.

*

Harvi je kriknuo kad je ušao u spavaću sobu. „Krupna maca, a?“ Neli je bila zauzeta sipanjem brendija.

„A-ha, krupna je. Ali je i mrtva, Neli.“

Otišao je u pogrešnu spavaću sobu. Posmatrao je Martu Vernon opruženu na krevetu.

„Oh, zaboravila sam na nju“, reče Neli. „Ne uzbuđuj se. Samo se onesvestila. Nešto drugo sam htela da ti pokažem.“

„Ne uzbuđujem se“, reče Harvi. Držao je prst na Martinom vratu.

„Ali ona je sasvim sigurno mrtva.“

„Šta da radimo, Harvi?“ Sad se uplašila. Uхватила je Harvija ispod ruke, nosio je odelo od tvida. „Da zovemo policiju?“

Nasmejao se poluglasno. „Ne, lutko. Zovi studio. Sad kad Marte nema, sto posto ćeš ti dobiti ulogu Mod.“

Iza njih se začulo razvučeno potmulo režanje. „Gospode bože! Šta to bi?“

Još uvek držeći ga ispod ruke, povelа ga je do spavaće sobe. Omamljena mačka je žmirkala i zevala. „Kakva mrcina!“ Harvi je razrogačio oči u čudu. Neli se ponosno osmehivala. „Zar nije predivan? Zar te ne vraća u stare dane?“

Harvi se oprezno primakao životinji. Ona je pokušala da zareži, ali je opet samo zevala. „Da, skroz.“ reče Harvi veselo. „I to znaš šta? Taj miris džungle! Sasvim sam zaboravio. Od njega stvarno proradi testosteron. Da ima neko drvo u sobi, sad bih se ljuljao na njemu.“

„Ima ovaj ogromni luster“, pokaza Neli.

„Do đavola s tim, to sam sve već radio. Ali ima nešto što Tarzan nikad nije uradio na filmu.“

„Tvoja sam“, reče ona. „Ali ja nisam Nikita.“

„Po ovom svetlu, luče“, reče on, „izgledaš strava. Uostalom, moram nešto da ti priznam. Seks s mladim devojkama nije baš onakav kakav bi seks u stvari trebalo da bude. Kad hoću da plivam, volim da skvasim noge, ali ove današnje cure neće da uzimaju pilule. Ako ne staviš kondom, one zatrudne i nema šanse da saznaš ko je otac.“

Bilo joj je drago što nije uspela da zakopča haljinu do kraja, jer je pala na pod u jednom potezu. Ona i Harvi takođe. „Pa, sa mnom si na sigurnom“, obeća ona. „Unutra je park iz doba jure.“

*

U mraku vozač limuzine nije dobro video tri putnika koja su ušla u kola. Onda je pogledao u retrovizor. „Majko mila! Nosite to čudo odavde.“

„Vozi!“ reče Neli. „Ako ne kreneš, on će se naljutiti. Neće ti se svideti ako se naljuti.“

Morali su da se popnu preko ograde da bi ušli u zooški vrt.

Uzeli su sajlu za šlepanje da naprave povodac za tigra. Nazvali su ga Leo. Leo, po Leopoldu Blumu, još jednom nedužnom putniku u zlobnom gradu po jednom letnjem danu. Imali su u planu da ga privežu za njegov kavez i vrate se nazad. Kuda nazad? Harvi nije imao želju da se vrati u Finbar, a ni Neli nije baš mogla da ostane tamo – ne nakon što je Leo bio malo prilegao na krevet. Osim toga, tamo je obavila sve što je htela. Ostavila je poruku na telefonskoj sekretarici u Proksiju da im kaže da je Marta Vernon preminula u miru, i dodala broj svog agenta. Ostavila je i poruku za Fionu.

„Možeš li još uvek da se penješ?“ Harvi je upitao Neli.

„Pa, popela sam se uz ogradu, zar ne?“

„Vidiš ono drvo. Izgleda lako. A šta ćemo sa tvojom lepom haljinom? Neli je podigla i zakačila oko struka Balensijaginu haljinu i počela da se vere po granama. Harvi je zviznuo. Njene noge nisu više što su nekad bile, ali ipak su je dobro služile. Neli se popela otprilike do trećine drveta i uhvatila se za jednu granu. Duša joj je bila u nosu, ali predugo je bila i u peti. Harvi se s mukom penjao za njom. Kada se popeo nekoliko grana iznad nje, ispružio je ruku i prebacio Neli na jednu visoku granu. Stigli su do jednog račvanja i zastali da se odmore. Letnje nebo se prostiralo iznad njih kao baldahin od indigoplavog baršuna, ukrašenog blistavim iskricama. Harvi je stavio ruku na usta i počeo da ispušta tarzanovske krike. Kao odgovor odmah se začulo roktanje, urlikanje i zavijanje. Harvi je bio potpuno spokojan. Kralj papirnih čaša i gospodar džungle!

„Lepa ti je ova kuća tu gore.“ Neli se gnezdila u njegovom naručju. „Kako se zove?“

Poljubio ju je u naborani obraz i zakikotao se. „Apartman de luxe, lutko.“

*

Već je prošla ponoć kad je Fiona uzela da pročita Nelinu poruku. Poslednje što joj je trebalo tog dana bilo je još problema oko ratoborne babuskare. Imala je težak dan. Bdenje onom starom portiru u Irskom baru pretvorilo se u pravi lumperaj. Pijanci su se skupljali iz celog kraja, pevali na sav glas i povraćali na sve strane. Njen slavni gost

potucao se po hotelu – kaže da ne može da spava ako nije okružen gomilom ljudi. Navikao je da ima sopstveni prostor. Verovala je da će zadobiti njegovu naklonost i uz pomoć njega primamiti još slavnih gostiju. Otvorila je nožem kovertu kao da kolje neprijatelja.

Fiona, dušo. Preletela je preko naškrabanih redova. Vraćam vam ovaj lepi luksuzni apartman, zdrav i čitav. Bili ste u pravu, suviše je skup za ovakve kao što sam ja i pošto nemam ni prebijene pare, umesto novca ostavljam vam nekoliko uspomena iz moje holivudske prošlosti.

Fiona je tada uradila nešto što je mislila da nikad, nikad u životu više neće uraditi. Bacila se na kolena i zahvalila bogu.

Pojurila je da nađe slavnog gosta. Nije bio u svojoj sobi niti u Irskom baru, gde su ga ranije videli. Kad ga je napokon ugledala kako se tetura iz lifta, u pokušaju da navuče i ostatak odeće, morala je da odvрати pogled i usredsredi se na ogromnu sliku Grejama Natela koja je prikazivala pet osoba veoma raskalašnog izgleda, okupljenih oko trpeze. „Sjajne vesti, gospodine! Uspeli smo da oslobodimo De luxe apartman.“ Mati mila! Osamdesete su bile raspusne, ali ti ljudi iz sedamdesetih! U njeno vreme ljudi su bar znali kako da se upristoje posle obavljenog posla. Nije mogla podneli da ga pogleda. Prosto nije mogla. Visilo je s njega na sve strane! „Dajte mi samo sat vremena“, rekla je slici, „i biće spreman za vas.“

„Nemam sat vremena“, zamumlala je živa ikona, dopola obučena, i u punoj veličini (istini za volju, iznenađujućoj veličini). „Za boga miloga, jedan je sat ujutru. Koliko je štete mogla jedna starica da napravi?“

„O, nimalo, gospodine“, uveravala ga je. „U stvari, nije tu ni prespavala.“

„Pet minuta kasnije pozvala je luksuzni apartman. Nije mogla da odoli. Posle celodnevnog puzanja i dodvoravanja, htela je da čuje reči hvale. „Samo sam htela da se uverim da je vaš novi smeštaj baš ono što ste navikli da imate.“

Tišina s druge strane. Mrtva tišina. A onda kratki, promukao šapat: „U, jebo te!“

„Pa, ne bih imala ništa protiv, ali ja sam udata žena“, našali se Fiona sva srećna. Sve je napokon dolazilo na svoje mesto. Mogu je u

novinama nazivati amaterom, ali koliko god se trudio da zvuči ravnodušno, mogla je sasvim sigurno da zaključi da je njen slavni gost zapanjen luksuznim apartmanom u hotelu Finbar koji je osmislila ona lično.

O spisateljicama i o priređivaču

MIV BINŠI (Maeve Binchy) rođena je u oblasti Dablin, pohađala je razne ženske škole pre nego što se 1969. godine priključila listu *Ajriš tajmz* za koji i danas piše. Njenih poslednjih šest knjiga, uključujući *Evening Class*, *Copper Beech*, *The Glass Lake* i *Tara Road*, bile su bestseleri u mnogim zemljama širom sveta, i često su adaptirane za film i televiziju. Najzapaženija od njih je *Circle of Friends*. Udata je za pisca Gordona Snela.

DERMOT BOLGER (Dermot Bolger) rođen je u Dablinu 1959, i autor je šest romana (među kojima su i *The Journey Home* i *Father's Music*), sedam drama (*The Lament of Arthur Cleary* i *In Germany*) kao i nekoliko knjiga poezije. Sastavio je, uredio i kao koautor učestvovao u nastanku veoma popularnog romana *Hotel Finbar*. Takođe je i urednik u izdavačkoj kući Pikador, za savremenu irsku prozu.

KLER BOJLAN (Clare Boylan) autorka je šest romana (*Home Rule*, *Holy Pictures*, *Black Baby*, *That Bad Woman*, *Room for a Single Lady* i *Beloved Stranger*), kao i dve zbirke kratkih priča. Napisala je i knjigu eseja, *The Agony and the Ego*, o umeću i strategijama pisanja romana, kao i knjigu pod naslovom *The Literary Companion to Cats*.

Rođena 1969. u Dablinu, **EMA DONOHJU** (Emma Donoghue) sada živi u Kanadi. U njene romane spadaju, *Stirfry*, na osnovu koga će uskoro biti snimljen film, potom *Hood*, kao i *Kissing the Witch*. Piše i dramske tekstove (*7 Know My Own Heart*, *Ladies and Gentlemen i Trespasses*). Takođe se bavi i istorijom i biografijom spisateljica-lezbijki; uredila je i knjigu *The Mammoth Book of Lesbian Short Stories*.

Prva knjiga **EN HAVERTI** (Anne Haverty), *An Independent Life*,

biografija je Konstanse Markijevic. Njen roman, *One Day As A Tiger* osvojio je nagradu Runi, a našao se i u užem izboru za Vitbred. Takođe, bio je kandidovan i kao irski predstavnik za nagradu Aristeon, 1998. godine. Zbirka pesama, *The Beauty of the Moon*, dobila je odlične kritike. Živi u Dublinu.

EILIS NI DUIBNI (Eilis Ni Dhuibhne) rođena je u Dublinu, 1954. U njene zbirke kratkih priča spadaju, *Blood and Water*, *Eating Women is not Recommended* i *The Inland Ice*. Objavljena su joj i dva romana, *The Bray House* i *The Dancers Dancing*. Poznata je i kao pesnikinja, dramski pisac koji piše na irskom i engleskom, kao i pisac za decu.

KEJT O'RIORDAN (Kate O'Riordan) rođena je u Londonu, a odrasla na zapadu Irske. Danas živi u Londonu. Autorka je dva romana, *Involved* i *The Boy in the Moon*. Piše dramske tekstove i scenarija, a trenutno svoj poslednji roman prerađuje za BBC-jevu filmsku produkciju. Njen treći roman objavljen je u maju, 2000.

Gradeći karijeru kao jedna od vodećih novinara u Irskoj, **DIRDRI PURSEL** (Deirdre Purcell) je autorka šest, od kritike visoko ocenjenih bestselera: *A Place of Stones*, *The Childhood County*, *Falling for a Dancer*, *Francey*, *Sky* i *Love Like Hate Adore*. Nedavno je *Falling for a Dancer* preradila za seriju od četiri epizode za BBC. Živi u Dublinu.

Sadržaj

Soba 101 – Osetljive teme (6)

Soba 102 – Ta na na – naa (29)

Soba 103 – Uterivač dugova (58)

Soba 104 – Dar od Boga (82)

Soba 105 – Ključ za sve brave (109)

Soba 106 – Venčanje Pjuovih (150)

De luxe apartman – Tarzanova irska ruža (173)

O spisateljicama i o priređivaču (199)

Žensko veče u hotelu Finbar

Izdavačko preduzeće CLIO

Zmaja od Noćaja 12/1 Beograd

clioinfo@eunet.yu

za izdavača

Zoran Hamović

recenzent

Raša Sekulović

lektura i korektura

Marija Lazović'

dizajn knjige

Dragana Atanasović

tehnički urednik

Dejan Tasić

štampa AB Taš

Ilije Garašanina 26 Beograd

www.clio.co.yu

ⁱ Filmovi *Keri on (Carry On)* – serija britanskih humoriističkih filmova iz šezdesetih i sedamdesetih godina dvadesetog veka koje odlikuje fizički humor s mnoštvom seksualnih

ⁱⁱ Poppy (eng.) – mak. – *Prim. prev.*

ⁱⁱⁱ Cork (eng.) – Kork, veći grad na jugu Irske; sedište istoimenog okruga. – *Prim. prev.*

^{iv} *The book of Kells* (eng.) – *Knjiga iz Kelsa*, ilustrovan srednjovekovni religijski rukopis, nastao u 8. veku u manastiru Kels u Irskoj; rukopis predstavlja izuzetan primer stapanja druidske i hrišćanske kulture. – *Prim. prev.*

^v *Heathcliff...* (eng.) – stih iz pesme „Wuthering Heights“ koja izvodi Kejt Buš. – *Prim. prev.*

^{vi} „Climb Every Mountain“ (eng.) – pesma iz filma *The Sound of Music (Moje pesme moji snovi)* iz 1965. godine. – *Prim. prev.*

^{vii} Del Monte – ime fabrike; proizvođač hrane, u prvom redu konzervisanog voća i povrća. – *Prim. prev.*

^{viii} Vila vesnica smrti u irskoj i škotskoj mitologiji. – *Prim. prev.*

^{ix} Junakinja istoimene pesme Alfreda Tenisona. – *Prim. prev.*

^x Strah od Irske; Hibernija je latinski naziv za Irsku. – *Prim. prev.*

^{xi} Aluzija na *Fineganovo bdenje* Džejmisa Džojisa – *Prim. prev.*

^{xii} U nadi, onaj koji se nečemu nada (lat.) – *Prim. prev.*

^{xiii} Prah od antimona koji se koristi za šminkanje. – *Prim. prev.*

^{xiv} Kamil – lik iz istoimenog romana Aleksandra Dime iz 1852. godine. – *Prim. prev.*